

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

SÜLEYMÂN BİN CERÂ'İN EY OĞUL İLMİHÂLİ

(31A-60B)

İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gamze AKÇAY

Düzce

Mayıs, 2018

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

SÜLEYMÂN BİN CERÂ'İN EY OĞUL İLMİHÂLİ

(31A-60B)

İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gamze AKÇAY

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Dilek HERKMEN

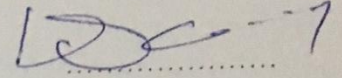
Düzce

Mayıs, 2018

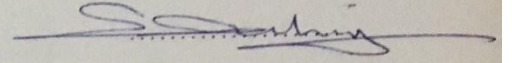
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında oy birliği /oy
çokluğu ile YÜKSEK LISANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

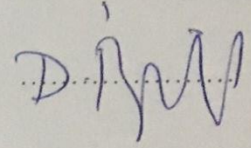
Başkan Prof. Dr. İlhan GENÇ

Üye Prof. Dr. Erdal ŞAHİN

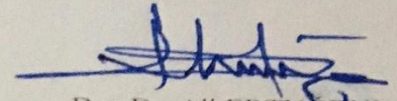

Üye Dr. Öğr. Üyesi Dilek HERKMEN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

21.05/2018

Doç.Dr. Ali ERTUĞRUL
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Bu tez, Süleyman bin Cerā' tarafından *Ey Oğul* adıyla te'lif edilmiş İslamî bilgiler içeren hicri 960, miladi 1552 senesinde yazılan bir ilmihâl kitabıdır. Eser el yazmasıyla yazılarak hareketli nesih ile tek nüsha hâlinde oluşturulmuştur ve bilinen tek el yazma nüshası mevcuttur. Ey Oğul adlı ilmihâlinin 31a-60b varakları arasındaki bölümleri, incelenmek üzere aynı eserin 1a-30b varakları “Süleyman bin Cerā' ın Ey Oğul İlmihâli¹” adıyla Yüksek Lisans tezi olarak çalışan Hüseyin Kaba tarafından, şahsıma verilmiştir ve eser kendisinde muhafaza edilmektedir. Ayrıca eserin bir başka yerde kaydı mevcut değildir. Eser 185x 125-160 x95 mm boyutlarında olup her sayfa 15 satır yazılmakla birlikte 45b ile 46a sayfalarının 15. satırları silinmiştir.

Çalışma; Giriş, Metin, Dizin, Tıpkıbasım olmak üzere dört bölümden oluşmuştur. Giriş bölümünde eserin yazıldığı dönem olan Eski Anadolu Türkçesinin tarihî seyri, eserin adı, yazarı, yazılış tarihi, eserin türü ve yazılış amacı, eserin içeriği, Türk edebiyatında ilmihâl gibi konularla birlikte imla özellikleriyle ses ve şekil bilgisi hakkında bilgiler verilmiştir. Metin bölümünde eser çeviri yazıya aktarılarak sayfa ve satır numaraları gösterilmiş, noktalama işaretleri günümüz imlasına uygun olarak uygulanmıştır. Ayet, hadis ve dualar özüne bağlı kalınarak çeviri yazıya aktarılmıştır. Müstensihin yazımından kaynaklı olarak anlaşılamayan bazı kelimeler metnin matbusundan bakılarak okunmuş bu kelimeler dipnotta gösterilmiş ve okunamayan kelimeler metinde özgün biçimiyle bırakılmıştır. Ayrıca metinde bir kelimenin birden fazla yardımcı eylemle birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir. Dizin bölümünde eserin söz varlığını ortaya koymak adına sözcükler metinde bulunan özel isimlerle birlikte alfabetik olarak a'dan z'ye sıralanmış metinden ve sözlüklerden yola çıkılarak sözcüklerin anlamları da verilmiştir. Sözcüklerin altına o kelimeyle ilgili birleşik fiiller içerlek şekilde verilmiş ve tamlamalar yazılmış aynı zamanda eserin yazıldığı dönemde kullanılan deyimler tespit edilip dizine eklenmiştir. Eserin sonuna eserin çeviri yazıya aktarılan 31a-60b varaklarının tıpkıbasımı konulmuştur.

Çalışma aşamasında başından sonuna kadar benimle birlikte titizlikle çalışan değerli vakitlerini bana ayıran ve desteğini esirgemeyen danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Dilek HERKMEN'e, üzerinde çalıştığımız yazma eseri benimle paylaşarak tez çalışmamda bana kolaylık sağlayan saygıdeğer Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni Hüseyin KABA'ya, metnin transkribe edilme aşamasında okumakta güçlük çektiğim kelimeleri çevirmemde yardımcı olan lisans hocam Doç. Dr. Ozan YILMAZ'a, özet bölümün İngilizce çevirisinde vermiş olduğu desteklerden dolayı Özel Düzce Uğur Okulları İngilizce öğretmeni Nurten KARACA'ya, beni bugünlere getiren ve bana her daim destek olan çok sevgili babam Şener AKÇAY'a ve annem Mefaret AKÇAY'a teşekkürlerimi sunarım.

GAMZE AKÇAY

¹ Kaba, Hüseyin (2017), *Süleymân bin Cerā' ın Ey Oğul İlmihâli (1A-30B) İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZET**SÜLEYMÂN BİN CERĀ'IN EY OĞUL İLMİHĀLİ****(31A-61B)****İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM****AKÇAY, GAMZE****Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı****Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Dilek HERKMEN****Mayıs 2018, xv+241**

Bu çalışmada Süleymân bin Cerā'ın *Ey Oğul* adlı ilmihâlinin 31a-60b varakları arasındaki bölümleri incelenmiştir. Eserin çeviri yazıya aktarımı yapılarak sayfa ve satır numaraları belirtilmiş, eserin imla, ses ve şekil özellikleri çalışılmıştır. Çalışmamız; İnceleme, Metin, Dizin, Tıpkıbasım olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde eserin adı, yazarı, yazılış tarihi, eserin türü ve yazılış amacı, eserin içeriği, imla özellikleri, dili, ses ve şekil bilgisi hakkında bilgiler verilmiştir.

Metin bölümünde eser satır numaralarıyla birlikte çeviri yazıya aktarılmıştır.

Dizin bölümünde eserde geçen ayet ve dualar haricindeki tüm kelimeler alfabetik olarak dizilmiştir. Çalışma sonuna eserin tıpkıbasımı konulmuştur.

Anahtar kelimeler; Ey Oğul, Süleymân Bin Cerā' , İlmihâl

ABSTRACT**THE CATECHISM EY OĞUL BY SÜLEYMÂN BİN CERÂ'****(FOIL 31A-60B)****ANALYSIS-TEXT-INDEX-FACSIMILE****AKÇAY, GAMZE****Ma, Department Of Turkish Philology****Supervisor: Asst. Dr. Lecturer Dilek HERKMEN****May, 2018, xv + 241 pages**

In this study the section between pages 31a-60b of Süleymân bin Cera' s Ey Oğul were analyzed. These parts of the text have been studied in of term of spelling phonetics and morphology and translation of the work and the number of the papes and lines mentioned by making tranfering this study consist of four parts. Analysis, text, index, facsimile.

The introduction part consist of the name of the text the outhor of the text, the genre of the text and the oim of the text the content of the text outhorship properties, phonetics and morphology.

In the text part the vocabulary items were arranged, except verse and prayer in alphabetical order. The copy was added to the and of the study.

Key words: Ey Oğul, Süleymân bin Cera' , Catechism

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ	xiv
KISALTMA VE İŞARETLER	xv
1.İNCELEME	1
1.1.Eserin Adı, Yazarı, Yazılış Tarihi.....	1
1.2.Eserin Türü, Yazılış Amacı, Eserin İçeriği.....	1
1.3.Türk Edebiyatında İlmihâl.....	4
1.4.İmlâ Özellikleri ve Dili.....	5
1.4.1 Ünlülerin Yazılışı.....	7
1.4.1.1.a Ünlüsü.....	7
1.4.1.1.1.Başta.....	7
1.4.1.1.1.1 Medli Elif İle.....	7
1.4.1.1.1.2. Üstünlü Elif İle.....	7
1.4.1.1.2.İç Seste.....	7
1.4.1.1.2.1.Medli Elif İle.....	7
1.4.1.1.2.2.Üstünlü Elif İle.....	7
1.4.1.1.2.3.Dik Üstünlü Elif İle.....	7
1.4.1.1.2.4.Üstün İle.....	7

1.4.1.1.3.Son Seste.....	8
1.4.1.1.3.1.Üstünlü Elif İle.....	8
1.4.1.1.3.2.Dik Üstünlü Elif İle.....	8
1.4.1.1.3.Üstünlü He İle.....	8
1.4.1.2.e Ünlüsü	8
1.4.1.2.1. Ön Seste Kullanımı.....	8
1.4.1.2.1.1.Üstünlü Elif İle.....	8
1.4.1.2.2.İç Ses.....	8
1.4.1.2.2.1.Üstünlü Elif İle.....	8
1.4.1.2.2.2.Dik Üstünlü Elif İle.....	8
1.4.1.2.2.3.Üstün İle.....	8
1.4.1.2.3.Son Ses.....	8
1.4.1.2.3.1.Üstün İle.....	8
1.4.1.2.3.2.Üstünlü He İle.....	9
1.4.1.3.-i Ünlüleri.....	9
1.4.1.3.1.Ön Ses.....	9
1.4.1.3.1.1.Esreli Elif İle.....	9
1.4.1.3.1.2. Esreli Elif Ye İle.....	9
1.4.1.3.2.İç Ses.....	9
1.4.1.3.2.1.Esreli Ye İle.....	9
1.4.1.3.2.2.Esre İle.....	9
1.4.1.3.3.Son Ses	9
1.4.1.3.3.1.Esreli Ye İle.....	9
1.4.1.3.3.2.Dikine Esreli Ye İle.....	9
1.4.1.3.3.3.Esreli He İle.....	10

1.4.1.4.o-ö Ünlüleri.....	10
1.4.1.4.1.Ön Ses.....	10
1.4.1.4.1.1.Ötreli Vav İle.....	10
1.4.1.4.1.2.Ötreli Elif İle.....	10
1.4.1.4.2.İç Ses.....	10
1.4.1.4.2.1.Ötreli Vav İle.....	10
1.4.1.4.2.2.Ötre İle.....	10
1.4.1.4.3.Son Seste.....	10
1.4.1.4.3.1.Ötreli Vav İle.....	10
1.4.1.5.u-ü Ünlüleri	10
1.4.1.5.1.Ön Ses.....	10
1.4.1.5.1.1.Ötreli Vav İle.....	11
1.4.1.5.1.2. Ötreli Elif İle.....	11
1.4.1.5.2.İç ses.....	11
1.4.1.5.2.1.Ötreli Vav İle.....	11
1.4.1.5.2.2.Ötre İle.....	11
1.4.1.5.3.Son Ses	11
1.4.1.5.3.1.Ötreli Vav İle.....	11
1.4.2.Ünsüzler Ve Yazılışları.....	11
1.4.2.1.ç Ünsüzü	11
1.4.2.1.1.Ön Seste Kullanımı.....	11
1.4.2.1.1.2.Çim ile.....	11
1.4.2.1.1.3.Cim ile.....	12
1.4.2.1.2.İç Seste Kullanımı.....	12
1.4.2.1.2.1.Çim ile	12

1.4.2.1.2.2.Cim ile	12
1.4.2.1.3.Son Seste Kullanımı.....	12
1.4.2.1.3.1.Çim ile.....	12
1.4.2.1.3.2.Cim ile	12
1.4.2.2.p Ünsüzü.....	12
1.4.2.2.1.Ön Seste Kullanımı.....	12
1.4.2.2.1.1.Pe ile.....	12
1.4.2.2.1.1.Be ile	12
1.4.2.2.2.İç Seste Kullanımı.....	12
1.4.2.2.2.1.Pe ile.....	12
1.4.2.2.2.2.Be ile.....	13
1.4.2.2.3.Son Seste Kullanımı.....	13
1.4.2.2.3.1.Pe ile	13
1.4.2.2.3.2.Be ile.....	13
1.4.2.3.t Ünsüzü.....	13
1.4.2.2.3.1.Ön Seste Kullanımı.....	13
1.4.2.2.3.1.1.Tı İle Kalın Sıradan Kelimeler.....	13
1.4.2.2.3.1.2.Te İle Kalın Sıradan Yazılanlar.....	13
1.4.2.2.3.1.3.Te İle İnce Sıradan Kelimeler.....	13
1.4.2.2.3.2.İç Seste Kullanımı.....	13
1.4.2.2.3.2.1.Tı İle Kalın Sıradan Kelimeler.....	13
1.4.2.2.3.2.2.Te İle Kalın Sıradan Yazılanlar.....	13
1.4.2.2.3.2.3.Te İle İnce Sıradan Yazılanlar.....	14
1.4.2.2.3.3.Son Seste Kullanım.....	14
1.4.2.2.3.3.1.Te İle Kalın Sıradan Yazılanlar.....	14

1.4.2.2.3.3.2.Te İle İnce Sıradan Yazılanlar.....	14
1.4.2.4.s Ünsüzü.....	14
1.4.2.4.1.Ön Seste Kullanımı.....	14
1.4.2.4.1.1.Sad İle Kalın Sıradan Kelimeler.....	14
1.4.2.4.1.2.Sin İle Kalın Sıradan Kelimeler.....	14
1.4.2.4.1.3.Sin İle İnce Sıradan Kelimeler.....	14
1.4.2.4.2.İç Seste Kullanımı.....	14
1.4.2.4.2.1.Sad İle Kalın Sıradan Kelimelerde.....	14
1.4.2.4.2.2.Sin İle Kalın Sıradan Kelimelerde.....	15
1.4.2.4.2.3.Sin İle İnce Sıradan Kelimelerde.....	15
1.4.2.4.3.Son Seste Kullanım.....	15
1.4.2.4.3.1.Sad İle Kalın Sıradan Kelimelerde.....	15
1.4.2.4.3.2.Sin İle Kalın Sıradan Kelimelerde.....	15
1.4.2.4.3.3.Sin İle İnce Sıradan Kelimelerde.....	15
1.4.2.5.ñ Ünsüzü.....	15
1.4.2.5.1.İç Seste Kullanımı.....	15
1.4.2.5.1.1.Kef İle.....	15
1.4.2.5.1.2.Son Seste Kullanımı.....	15
1.4.2.5.1.2.1.Kef İle.....	15
1.4.2.6.k Ünsüzü.....	16
1.4.2.6.1.Ön Seste Kullanımı.....	16
1.4.2.6.2.İç Seste Kullanımı.....	16
1.4.2.6.3.Son Seste Kullanımı.....	16
1.4.2.7.g Ünsüzü.....	16
1.4.2.7.1.Ön Seste Kullanımı.....	16
1.4.2.7.2.İç Seste Kullanımı.....	16

1.4.2.7.3.Son Seste Kullanımı.....	16
1.4.3.Ayrı Yazılan Ekler.....	16
1.4.4.Bitişik Yazılan Ekler.....	17
1.4.5.Arapça Alıntı Kelimelerin İmlası.....	17
1.4.6.Farsça Alıntı Kelimelerin İmlası.....	17
1.5.SES BİLGİSİ.....	17
1.5.1.Ünlüler.....	18
1.5.1.1.Ünlü Değişmeleri.....	18
1.5.1.1.1.i~e Değişmesi	18
1.5.1.1.2.i/ü Değişmesi.....	18
1.5.1.2.Ünlü Uyumu	18
1.5.1.2.1.Damak Uyumu (Kalınlık-İncelik Uyumu).....	18
1.5.1.2.2.Damak Uyumuna (Kalınlık-İncelik Uyumu) Girmeyen Ekler.....	19
1.5.1.2.3.Düzlük Yuvarlaklık Uyumu.....	19
1.5.1.2.3.1.Kelime Kök ve Gövdesinde.....	19
a) Eski Türkçeden Kalma Yuvarlaklaşmalar	19
b) Eski Anadolu Türkçesinde Meydana Gelmiş Yuvarlaklaşmalar.....	19
1.5.1.2.3.2.Düzlük ve Düzleşme.....	20
1.5.1.2.3.3.Ekleşmede.....	20
1.5.1.2.3.3.1.Fiil Kökenliler.....	20
1.5.1.2.3.3.1.1. Çatı Ekleri.....	20
1.5.1.2.3.3.1.2.Fiilimsiler.....	21
1.5.1.2.3.3.1.3.Kip Ekleri.....	22
1.5.1.2.3.3.1.4.Şahıs Ekleri.....	24
1.5.1.2.3.3.2.İsim Kökenli Yapım ve Çekim Ekleri.....	24
1.5.1.2.3.3.2.1.İyelik Ekleri.....	24
1.5.1.2.3.3.2.2. +nIn/+ nUñ İlgili Eki.....	25

1.5.1.2.3.3.2.3. +şUz Olumsuzluk Eki.....	25
1.5.1.2.3.3.2.4. +cUķ/+cIķ Küçültme Eki.....	26
1.5.1.2.3.3.2.5. +I Belirtme Hali Eki.....	26
1.5.1.2.3.3.3.Yapım Ekleri.....	26
1.5.1.2.3.3.4. -mı Soru Eki.....	27
1.5.2.Ünsüzler	27
1.5.2.1.Konsonant Uyumu.....	27
1.5.2.2.Ünsüz Değişmeleri.....	28
1.5.2.2.1.Sızıcılaşma.....	28
1.5.2.2.2.Ötümlüleşme.....	28
1.5.2.2.3.Geçişme.....	29
1.5.2.2.4.Ünsüz Kaybolmaları.....	29
1.5.2.2.4.1.Erime.....	29
1.5.2.2.4.2. g>ø Yutulma.....	29
1.5.2.2.4.3. Düşme.....	29
1.5.2.2.5.Ünlü Birleşmesi.....	30
1.5.2.2.6.Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi.....	30
1.5.2.2.7.İkizleşme.....	30
1.5.2.2.8.Damaksılaşma.....	30
1.5.2.2.9.Hece Tekleşmesi.....	30
1.5.2.2.10.Göçüşme (Metatez).....	30
1.5.3.ŞEKİL BİLGİSİ.....	30
1.5.3.1.İsim Çekim Ekleri.....	30
1.5.3.1.1.Hâl Ekleri.....	30
1.5.3.1.2.İlgi Eki.....	33
1.5.3.1.3.İyelik Eki.....	34
1.5.3.1.4.İyelik Eki Yığılması.....	35

1.5.3.2.Kategori Ekleri.....	35
1.5.3.2.1.Çokluk Kategorisi.....	35
1.5.3.2.2.Küçültme Kategorisi.....	36
1.5.3.2.3.Sıralama Sayıları Kategorisi.....	36
1.5.3.3.Fiil Çekim Ekleri.....	36
1.5.3.3.1.Haber Kipleri.....	35
1.5.3.3.1.1.Duyulan Geçmiş Zaman.....	35
1.5.3.3.1.2.Görülen Geçmiş Zaman.....	36
1.5.3.3.1.3.Geniş Zaman.....	37
1.5.3.3.1.4.Gelecek Zaman.....	37
1.5.3.3.1.5.Şimdiki Zaman.....	37
1.5.3.3.1.Tasarlama Kipleri.....	38
1.5.3.3.1.1.Şart Kipi.....	39
1.5.3.3.1.2.Emir Eki.....	39
1.5.3.3.1.3.İstek Kipi.....	39
1.5.3.3.1.4.Gereklilik Kipi.....	40
1.5.3.4.Çatı Ekleri.....	40
1.5.3.4.1.Geçişli-Ettirgenlik Ekleri.....	40
1.5.3.4.2.Edilgenlik Ekleri.....	40
1.5.3.4.3.Dönüşlülük Ekleri.....	41
1.5.3.4.4.İşteşlik Ekleri.....	41
1.5.3.5.Yapım Ekleri.....	41
1.5.3.5.1.İsimden İsim Yapım Ekleri.....	42
1.5.3.5.2.İsimden Fiil Yapan Ekler.....	43
1.5.3.5.3.Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	44
1.5.3.5.4.Fiilden İsim Yapan Ekler.....	44
1.5.3.6.Fiilimsiler.....	45

1.5.3.6.1.İsim-fiil Ekleri.....	45
1.5.3.6.2.Sıfat-fiil Ekleri.....	46
1.5.3.6.3.Zarf-fiil Ekleri.....	46
2.METİN.....	48
3.DİZİN.....	69
3.a.Özel Ad Dizini.....	175
KAYNAKÇA.....	180
4.TIPKIBASIM.....	182

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ء	ﺀ
ا	a, ā, e
آ	Ā
ب	b, p
پ	P
ت	T
ث	Ṫ
ج	c, ç
چ	Ç
ح	Ḥ
خ	Ḫ
د	D
ذ	Z
ر	R
ز	Z
س	S
ش	Ṣ
ص	S
ض	Ḍ, Ḑ
ط	Ṭ
ظ	Ẓ
ع	‘
غ	Ġ
ف	F
ق	Q
ك	k, g, ñ
ل	L
م	M
ن	N
و	v, o, ö, ū, ü
ه	a, e, h
ی	ı, i, î, y

KISALTMALAR VE İŞARETLER

- a.s. Aleyi's-selām
age. Adı geçen eser
Ar. Arapça
bk. Bakınız
Bs. Baskı
C. Cilt
Çin. Çince
EAT. Eski Anadolu Türkçesi
Far. Farsça
Hz. Hazret
Rum. Rumca
s. Sayfa
S. Sayı
Sırp. Sırpça
Sogd. Soğdca
T. Türkçe
- Fiil kök ve gövdelerini gösterir.
+ İsim kök ve gövdelerini gösterir.
~ Değişken biçimi gösterir.
< Bu biçimden gelir.
> Bu biçime gider.
[ ] Eksik yazılmış unsurları gösterir.
( ) Sayfa ve satır numaralarını gösterir.
, Dizindeki kelimelerin farklı anlamlarını ayırır.

1.İNCELEME

Oğuz şivesi Hazar Denizi'nden Balkanlara kadar uzanan sahaya yayılmış bulunan Türkçedir. Bu saha ise Batı Türklerinin yaşadığı sahadır. Onun için Oğuz yazı diline, Oğuz Türkçesine umumi olarak Batı Türkçesi adı verilir.² Ancak yaygın olarak Eski Anadolu Türkçesi terimi kullanılmaktadır. 13. yüzyıldan itibaren yeni bir yazı dilinin oluşması Eski Anadolu Türkçesinin başlangıcı kabul edilmiş ve bu tarihi Türkçe 16. yüzyılın başlarına kadar etkisini sürdürmeye devam etmiştir. İlmihâl türünün gelişim tarihine baktığımızda ise eldeki eserlerden yola çıkarak daha ziyade Osmanlının kuruluş aşamasıyla başladığını görürüz. Bu da ilmihâl'in yazılış aşamasındaki kullanılan dilin hangi döneme tekabül ettiğini görmemize yardımcı olur. 13. ve 16. yüzyılın başı genel manada Eski Anadolu Türkçesi olarak adlandırılan dönemdir ki Osmanlının kuruluşunun 13. yüzyılın son çeyreği ve 14. yüzyılın ilk yarısına geldiği göz önünde bulundurulursa bu dönem aralıklarında yazılan ilmihâl türündeki eserlerin hangi dil özelliklerini taşıdığı da daha iyi anlaşılır. Bu verilerle birlikte Türk Dili tarihinin önemli bir dönemi olan Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliğiyle yazıldığını tespit ettiğimiz ve ilmihâl özelliği taşıyan metni çalışmaktaki amacımız, eseri günümüz alfabesine aktararak eserin dil malzemesini ortaya koymak ve edebiyatımızda bir tür olan ilmihâl metinlerinin içeriğini göstererek ilmi çalışmalara katkıda bulunmaktır.

1.1. Eserin Adı, Yazarı, Yazılış Tarihi

Ey Oğul adıyla bilinen eserin yazarının adı nüshada geçmemekle birlikte elimizde mevcut olan matbu metinde Süleymân bin Cerâ' adıyla yer almaktadır. Osmanlı âlimlerinden olan Süleymân bin Cerâ' 'nın hayatı hakkında hicri onuncu asırda yaşaması dışında çok fazla bilgi bulunamamıştır. *Ey Oğul* ilmihâlini birçok kitaptan faydalanarak 960 [m.1552] senesinde yazmıştır. Bilinen tek nüshası vardır. Ancak İmâm Gazali'nin *Hüccetü'l İslâm* adlı eseriyle karıştırılmıştır. Bu yüzden de İmâm Gazali'nin eseri olarak birçok kez basılmıştır. Biz, *Ey Oğul* adlı eserin Süleymân bin Cerâ' 'ya ait olduğunu elimizde bulunan matbu metin dışında Hüseyin Hilmi Işık'ın *İslam Ahlakı* adlı eserinin üçüncü bölümünde yer alan "Ey Oğul İlmihâli Süleymân bin Cerâ'" başlıklı bölümündeki şu ifadeden de anlamaktayız: "Müslimânlığı yanlış ve bambaşka anlamaktan din kardeşlerimizi ve Müslümân yavrularını korumak için Süleymân bin Cerâ' nın Hanefî mezhebindeki büyük İslam âlimlerinin kitaplarından derlemiş olduğu ve *Ey Oğul* ismini verdiği ilmihâl..."³ şeklindeki açıklama, bize eseri oluşturan kişinin kim olduğuna dair bilgiyi vermiştir. Ayrıca *İslam Âlimleri Ansiklopedisi*'nde eserle ilgili şu bilgiler yer alır: "Osmanlı âlimlerinden ismi Süleymân bin Cezâ' dır. Hayatı hakkında kaynak eserlerde ma' lumât yoktur. Doğum ve vefât tarihleri belli değildir. Hicri onuncu asırda yaşadığı bilinmektedir. Kıymetli kitaplar yazdı. *Eyyühel-Veled* (Ey Oğul) adındaki ilmihâl kitabı meşhur olup çok fâidelidir. Bu eserin, Hânefi İmâm Gazali'nin "Eyyühel- Veled" ismindeki *Ey Oğul* kitabı başkadır. Onu Osmanlı âlimlerinden Mustafa Ali Efendi tercüme etmiş ve *Tuhfet-üs Sülehâ* ismini vermiştir."⁴

² Ergin, Muharrem (2012), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, s. 15.

³ Işık, Hüseyin, Hilmi (2015), *İslam Ahlakı*, 123. baskı, İstanbul, Hakikat Kitabevi, s. 363.

⁴ Türkiye Gazetesi (1984), *İslam Âlimleri Ansiklopedisi*, İstanbul, İhlas Matbaacılık, C.14, s. 313-314

1.2.Eserin Türü, Yazılış Amacı ve Eserin İçeriği

Eser, İslam'ın gerekliliklerini yerine getirmek üzere yazılan bir ilmihâl kitabıdır. “Sözlükte davranış bilgisi, durum bilgisi anlamlarına gelen İlmihâl, gündelik hayata dair dinî bilgiler manzumesidir. İlim ve hâl kelimelerinden oluşan bu terim, her Müslümanın öğrenmesi ve yapması gereken itikat, ibadet ve ahlaka dair temel bilgileri içerir. Terim olarak ilmihâl'in birçok tanımı yapılmış olmasına rağmen tamamı aşağı yukarı aynı anlamı ifade etmektedir. Örneğin; inanç, ibadet, muamelat, ahlak konuları, yer yer büyük peygamberler, ayrıca Resûl-ü Ekrem'in hayatına dair özlü bilgilerdir. Bir Müslüman'ın bilmesi gereken temel inanç ilkelerini, temizlik, namaz, oruç, zekat ve hac gibi ibadetleri ve evlilik-boşanma hükümlerine dair bilgileri ihtiva eden ilimdir. Kişinin kendisine, yaratıcısına ve çevresine karşı nasıl davranacağını belirleyen ve günlük ihtiyaçları temin eden asgari müşterek bilgiler toplamıdır şeklinde tarifler yapılmıştır.”⁵ Bu tarife göre *Ey Oğul* adlı eserin muhtevasına bakıldığında insanlara yol göstermek ve dinî kuralları doğru şekilde öğretmek amacı taşıması ayrıca *Kur'an-ı Kerim* ile Hz. Muhammed'in hadis-i şerifleriyle ilgili açıklamaların bulunması İlmihâl türünün özelliklerini taşıdığını gösterir. Yazıldığı tarih, matbu metindeki “...960 senesi Cemâziye'l-aahirinin sekizinci dü-şenbih günü vakt-ı zuhürda bu kitap tamam oldu.” geçen cümlede hicri takvime göre tövbe ayında yazıldığını belirtilmesi eserin hangi tarihte oluşturulduğunu bize göstermektedir. Ayrıca eserin dinî kaynaklardan faydalanılarak yazıldığı şu şekilde belirtilmiştir: “...şâkın şek ve şüphe etmeyesin. Bu hadîş-i şerifleri Kütüb-ü Mu'tebere'den cem' edüp yazdım ve yazdığım kitâblarıñ isimlerin saña bir bir beyân edeyim.” diyerek eserleri sıralamıştır. Bunlar; *İhyâ-yı 'Ulûm, Câmiu'l Usûl, Resûl Envârı, Mesâbih, Meşâriğ, İrşâdü't-Tâlibîn, Bostânü'l Ârifîn, Kutü'l Kulüb, Câmi-i Tirmizi, Câmi el-Cinân, Behiştü'l Envâr, Mev'izetü Mûsa, Vasîyyet-i Ebi Hureyre*⁶ adlı eserlerdir. Araştırmalardan elde edilen neticelere göre Osmanlı'nın kuruluşuyla birlikte bu coğrafyada halkın diliyle anlayabileceği dinî bilgiler içeren kitaplara ihtiyaç hâsıl olmuş, bu da bu dönemin ilmihâl'in oluşum aşaması olarak değerlendirilmesine sebebiyet vermiştir.⁷

Harekeli nesih ile yazılmış olan eserde her sayfada on beş satır bulunmaktadır ancak 45b ve 46a nüshasının 15. satırları silinmiştir. Eser bablar hâlinde düzenlenmiş olup 31a-60b arasında yer alan 19 bab ve içerikleri şu şekildedir:

1.BÂB: Pağ du'âsı bildürür: Resûl 'aleyhi's-selâm eydür: “Her kim ezân eşidicek éytse ve ana 'Eşhedü en lâ ilahe illallâh vaḥdehu şerike leh ve eşhedü enne muhammeden 'abduhü ve resûlühü raḫitü billahi rabba ve bi'l İslamî dînâ ve bi-muḫammedîn şallallâhu 'aleyhi ve selleme resûlen ve nebiyyen.”dese o kişinuñ günâhı denizler köpügince olsa ve kımlar ve ağaçlar ve yapraklar şağışınca olsa ḫağ te'âlâ yarlığaya ve ezânuñ âḫirinde bu du'â oқыya “Allahümme rabbi hezihid'de' avati't-tâammeti veşşalâveti kâ'imeti âti muḫammede'l vesîlete ve'l-fazilete ve'd-derecâte'l 'aliyyeter'rafi'ate veb' aşhü meḫâme maḫmûd'unillezi ve' adetehü ve erzaqnâ şefâ'ate inneke lâ tuḫlifu'l mi'âd.” dëye ve daḫı ezân oқыyıcak ḫürmet eyle.

⁵ Memduhoğlu, Adnan (Bahar 2016), *İlmihâl Edebiyatının Tarihi Serencâmi*, Ekev Akademi Dergisi, Yıl: 20, Sayı: 66, s. 23.

⁶ Kaba, Hüseyin (2017), *Süleymân Bin Cerâ'ın Ey Oğul İlmihâli (1A-30B) İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 6.

⁷ a.g.e, s. 31.

2.BĀB: Fazilet-i receb: Recebde oruç tutucu ol, ümiddür ki kurtulasın. Resül a.s eytdi: “Kim ki recebde bir gün oruç tutsa cemi‘ ‘ömürün orucıla ve gecesin tã‘ atıla geçürmiş gibidür.” dedi.

3.BĀB: Fazilet-i şa‘ban: Ey oğul! Şa‘ban ayınıñ orucın tut. Resül ‘aleyhi’s-selām eydür: “Şa‘ban ayı benim ayımdur.” der. Her kim ol gün oruç tutsa haq te‘ālā eydür: “Yā firişteherüm! Görüñ benim kullarımı. Hābībüm, Muhammed ayına nece hürmet ederler ‘izzüm celālüm haqkiçün ben dahı bunları yarlıgadam.” deye.

4.BĀB: Gāile-i ramazān: Ey oğul! Ramazān orucın tutduğıñ vaqtın mecmū‘ı a‘ zāñ oruç olmağ gerek tā kim qabül ola şevābından mahrūm olmayasın. Resül hazret-i ‘aleyhi’s-selām eydür: “Ya Ebū Hureyre orucıñ tēz aç, benim ümmetümde hayırlı kişi oldur ki orucın tēz aç. Ve dahı saħūrı koma ki saħūrda biñ rahmet ve biñ bereket vardur. Dahı ümmetüm ramazān ayıñ tutsa ecrin haq te‘ālā bayrām gecesı vērür.

5.BĀB: Fazilet-i terāvīh: Ey veledī! Emir’ül-mü’minīn ‘Alī’den kerremallāhu vecheden rivāyet kılurlar. Bir gün terāvīhden şordılar, eytdi: “Kim ki ramazānuñ evvel gecesı terāvīh kılsa atadan toğmış gibi olur.”

6. BĀB: Fezāi’l-i ‘aşūre. Ey veledī! ‘Aşūre orucın tutağör. Kim biñ hac ve biñ ‘ömür şevābın bulasın. Resül ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Her kim ‘aşūre günü şayim olsa dört biñ hac ve ‘umre ve dört biñ şehid şevābın ve dört biñ melek şevābın bulur.

7.BĀB: Ey veledī! Bilgil ki haq te‘ālā evvel ‘aqlı yaratdı, mecmū‘ı eşyāyı yaratmazdan öñdin. Resül ‘aleyhi’s-selām eydür: “Haq te‘ālā ‘aqlı yaratdı. Yaratduğı vaqtın nūr içinde qodı ‘aqlıñ tenine ‘ilmi geydürdi. Fehmi cānına geydürdi. Zühdi başına urdı. İhlāsı yüzine vērdi. Ve inanmağı gözine vērdi. Harışlığı kulağına vērdi. Tevekküli beline vērdi. Turmağı ayağına vērdi ve korkuyı belinden aşagaya vērdi ve ümidi belinden yukaruya vērdi.”

8.BĀB: Ey veledī! İmānı saña beyān eyledüm ve tevħidi de dahı beyān [eyledüm]. Tevħid oldur ki dilile deyesin ve gönül ile gerçekleyesin.

9.BĀB: Haq rızası nēdür? Anı beyān eder. Ey veledī! Dilerseñ haq rızasın bulasın, bununla ‘amel eyleyesin.

10.BĀB: Du‘ā-yı İbrāhim Peygāamber ‘aleyhi’s-selām: “Elħamdüllillāh qable külli eħadīn ve’lħamdüllillāh ba‘de külli eħadīn ve’lħamdüllillāhi ‘ala külli hāl. Haq te‘ālā eytdi: “Yā Cebra’il! Var benim hālilüme selām et. Ol kelāmı ki üç kerre zıkr etdi, ben dahı aña kırk qabül olmuş hac şevābın vērüm. Her kim artura ben dahı ‘ağamı arturam ya‘nī her bir kereye kırk hac şevābı verem” demek olur.

11.BĀB: Fazilet-i ihlāş. Ey veledī! Sūre-yi ihlāsı çok oğul. Peygāamber ‘aleyhi’s-selām buyurur: “Yarın kıyāmet güninde münādiler çağıra: ‘Haq te‘ālāya zıkr edenler gelsün! Ve sūre-yi ihlāsı çok okıyanlar gelün, cennete girün! Haq te‘ālāya çok zıkr idüp ve sūre-yi ihlāsı çok okurdınız de. Haq te‘ālā günahıñız bağısladı.

12.BĀB: Fazilet-i cum‘a. Ey veledî! Cum‘a gün şalavâtı çok getir. Her kim cum‘a gün şalavâtı yüz kerre getürse haq te‘âlâ yüz hâcetin revâ ede. Otuzı dünyevî, yêtmişî uhrevî.

13.BĀB: Qarz-i hasen bildürür. Ey veledî! Ebü Hureyre‘den rivâyetdür ki: “Bir kişi haq te‘âlâyâ ödünç vërse, ya‘ni Allah için vërse bilâ ‘arziñ velâ ‘ivâziñ ol kimesneden ricâsı olmasa, haq te‘âlâ iki kez biñ biñ şevâb vère.” dèdi.

14.BĀB: Yalan şirâyı bildürür. Ey veledî! Qumaşında kim ki yalan şirâ étse haq te‘âlâ rahmet nazarın étmeye ve esirgemeye.

15.BĀB: Kile ve ‘arşun ve terâzûyı beyân eder. Ey veledî! Bu üç nesneyi eksük tütanlara haq te‘âlâ kelâmı qadîminde buyurur: “Veylün lil mutaffifin. Ellezîne izâ[k]tâlû ‘alân nâsi yestevfün. Ve izâ kâlûhum ev vezenûhum yuhsirün.” Ya‘ni veyl şunlaruñdur ki alıcaq tamam ala, şatıcaq eksük şata, kilelerün ve terâzuların eksük tütalar tamam alalar ve eksük şa[ta]lar. Haq te‘âlâ ‘azametiyle éyitdi: “Benüm ‘azâbum anlaradır.” dèdi.

16.BĀB: Ed‘dîn. Ey veledî! Resül a.s éyitdi: “Dört dirhem borçlu olanuñ ben namâzın kılmazam dedi, tâ ödemeyince ve yağud bir kişi boynıña almayınca.” dèdi. Ve dağı borçlu kişiyi hâbis ederler cennete qomazlar tâ borcu ödemeyince.

17. BĀB: Emânet-i beden. Ey veledî! Her ‘uzvuñ saña emânetdür. Elüñ emâ[netdür] harâm tütmayasın ve ayağıñ emânetdür, harâma yürümeyesin ve gözün emânetdür, harâma baqmayasın ve dilüñ emânetdür harâm söylemeyesin ve qulağıñ emânetdür harâma qulaq tütmayasın ve fercün emânetdür ziñadan ve livâţadan şaқınasın. Eger böyle éderseñ emînlerden olasın, eger étmezseñ hâyinlerden olursın.

18. BĀB: Ni‘met şükürin ve el ve ayak şükürin bildürür. Ey veledî! Mûsâ peygâamberüm bir gün münâcâatda éydür: “Yâ rabbî! Âdem oğlanlarına el ve ayak ve göz ve qulaq vèrdüñ ve dağı bunca envâ‘-ı na‘îm vèrdüñ. Âdem oğlanı qanğı ni‘metüñ şükürin yerine getüreler.” dèdi.

19. BĀB: E‘l‘ıyd. Ey veledî! Resül ‘aleyhi’s-selâm éyitdi: (56b/13) “Kim ki bayrâm günü fakîrlere ve miskînlere ve yetimlere (56b/14) ve ehline ihlâs eylese ve bir miskînüñ hâtırın ele alsa (56b/15) biñ kez ka‘beyi ziyâret eylemiş gibidür.” dèdi ve dağı bayrâm (57a/1) namâzın ve cum‘a namâzın terk étme ehl-i bid‘at (57a/2) den olursın.

Eserin babları incelendiğinde müellif, eserinin içeriğini ayet ve hadislerle desteklemiş; Allah‘ın emir ve yasalarını, her müslümanın yapması gereken ibadet ve amellerin neler olduğunu ayrıntılı şekilde açıklamıştır. Kişinin günlük hayatında yapması gereken ibadetlerinden, namaz kılma şekline kadar birçok konuyu ele alarak her müslümanın yapması gerekenleri belirtmiş olması da zaten öğreti niteliğinde bir ilmihâl eseri olduğunu göstermektedir.

1.3.Türk Edebiyatında İlmihâl

V. asırdan sonra Türklerin kitleler hâlinde İslam‘a girmeye başlamasıyla Oğuzların Anadolu‘ya göç etmesi, Anadolu‘nun hem Türk hem de İslam yurdu olmasını sağladı.

Özellikle Anadolu'ya yapılan ilk göçlerde İslam'ın yerleşmesinde Büyük Selçuklu'nun büyük katkısı olmuş, Anadolu Selçuklu döneminde 13. yüzyılda yapılan Moğol istilasıyla gelen yoğun göçlerle de birçok mutasavvıf Anadolu'ya yerleşmiştir. Bu mutasavvıf kimseler halkın arasına karışıp dinî yaşayışlarını halkın içinde icra etmiş, kurulan tarikatlarla da insanların İslam dinini öğrenmesinde ve anlamasında, halka kolaylık sağlamışlardır. İşte bu dinî öğretiler ilmihâl türünün de doğmasına yol açmıştır. İslam dininin daha iyi anlaşılması amacıyla kaleme alınan ilmihâl türü, ayrıntılı şekilde bir Müslümanın yerine getirmesi gereken ibadet, iman, fıkıh, ahlak gibi konularda insanları bilgilendirmesi ve halkın dinî öğretileri daha iyi anlaması bakımından önemli bir yer tutmuştur. Ancak bazı eserler var ki bunlar Osmanlı'nın kuruluş döneminde oluşum devresini tamamlayan ilmihâllerin Anadolu'da yaygınlaşmasına ve sistemli hâle gelmesine katkıda bulunmuşlardır. İlmihâllerin oluşum safhasını teşkil eden bu eserlerin ilki Ebu'l-Leys es-Semerkandi'nin *Mukaddimetü's-salat*'ıdır. Daha sonraları Osmanlı döneminde halka dinî bilgilerin öğretilmesi amacıyla telif, tercüme ve şerhler yapılmıştır. Ayrıca telif çalışmalarının yanında daha önce yazılmış eserlerin genişletilerek tekrar oluşturulduğu ve Türkçe ilmihâl geleneğinin ilk örneği sayılan Kutbeddin İzniki'nin oğlu Kutbeddinzâde'ye ait *E'l-ikdu's semin ve'l-akdü'l-yemin* adlı eseri⁸ karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı dönemi öncesi ilmihâl çalışmaları bulunmaktaysa da bu tür, Osmanlı'nın kurulmasıyla daha sistemli hâle gelmiş ve ilmihâl Tanzimat döneminde gelen matbaayla daha da yaygınlaşmıştır. Ayrıca Osmanlı coğrafyası dışında Harezmi sahasında yazılan Ebû Nasır bin Muhammed es-Serahsî tarafından yazılan *Güzîde* adlı eser, 14. yüzyılda Mehmed bin Bâlî tarafından *Kitâb-ı Güzîde* adıyla Anadolu Türkçesine aktarılmıştır.⁹ Osmanlı'nın ilk dönemlerinde oluşturulmaya başlanan ilmihâllerin özellikle Türkçe yazılması hususuna da dikkat edilmiştir. Kutbeddin İzniki *Kitâbü'l Mukaddime*'sinde halkın anlayabileceği dilin kullanımına işaret ederek Türkçe yazmanın lüzumu üzerinde durmaktadır.¹⁰ Bu açıdan bakıldığında özellikle Osmanlı döneminde oldukça yaygın olarak okunan ve 16. yüzyılda yazıldığı bilinen *Mızraklı İlmihâl* adlı ilmihâl kelimesinin geçtiği ilk eser, halkın çok rahat anlayabileceği bir dille İslam'da geçen hükümleri anlatmış Anadolu halkının geneli Hanefî mezhebi olduğu için Hanefî mezhebinin hükümlerinden de bahsetmiştir. Bu eser yaygın eğitim kurumlarında da din bilgisine başlangıç kitabı olarak okutulmuştur.¹¹ Ayrıca bu türün gelişimine katkı sağlayan bir diğer eserde İbrahim Hakkı Erzurumî'ye ait "Hudâ rabbim nebim hakkâ Muhammed'dir Resûlullâh. Hem İslam dinidir dinim kitabımdır kelâmullâh." beyitiyle başlayan küçük hacimli risalesi, nazım türünde yazılan bir ilmihâldir.¹² Daha ismini saymadığımız birçok eser, ilmihâl yazma geleneğinin yerleşmesine katkı sağlamıştır. Tanzimat sonrasında ise ilmihâl kitapları, yeni açılan modern okullarla birlikte değişime uğramış, çağın gerekliliklerine uygun ve yeni açılan okullarda okutulacak biçimde güncel ihtiyacı karşılayan ilmihâl eserleri yazılmıştır.

⁸ Aynacı, Mediha (2009), *Osmanlı Kuruluş Dönemi Türkçe İlmihâl Eserleri Çerçevesinde İlmihâllerin Fıkhi Yönden Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Anabilim Dalı, İslam Hukuku Bilim Dalı, Doktora Tezi, s. 48.

⁹ Arpağuş Kelpetin, Hatice (2002), "Bir Telif Türü Olarak İlmihâl Tarihî Geçmişi ve Fonksiyonu", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s. 32.

¹⁰ a.g.e, s. 41

¹¹ Memduhoğlu, Adnan (2016), "İlmihâl Edebiyatının Tarihi Serencâmı", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 20, Sayı:66, s. 36.

¹² a.g.e, s. 37.

1.5. İmla Özellikleri ve Dili

Eser ses, imla ve şekil özellikleri bakımından incelenmiştir. Çoğu ümmi olan toplumdaki insanların anlayacağı şekilde yazılmıştır. Yazılan Arapça bir ayet ya da hadisin tercümesi metin içerisinde verilmeye çalışılmış, Müslümanların günlük yaşamda ihtiyacı olan dinî bilgiler anlatılmıştır. Ancak İlmihâl eseri olduğu için özellikle Arapça kelimelerin yoğunluğu göze çarpmış ayrıca eserde Farsça, Rumca, Soğdca, Sırpça, Çince kökenli kelimeler de kullanılmıştır.

Metnin yazıldığını düşündüğümüz tarih 16. yüzyıl Osmanlı Türkçesi dönemidir. Metinde Eski Anadolu Türkçesinin dil özellikleri görülmekle birlikte uyumun başladığı dikkati çekmektedir. Bu sebepten Osmanlı Türkçesinin başlangıç dönemi eseri olduğu söylenebilir. Genel bir yargı olarak, Eski Oğuz Türkçesi dönemi eserlerinde düzenli bir imladan söz etmek mümkün değildir. Bu dönemde yazılan eserlerin imlası genelde kuralsız ve düzensizdir. Dönem ürünlerinde hem Eski Türkçe imla geleneğinden gelen Uygur ve hem de Arap-Fars imla geleneklerinin izlerini görmek mümkündür.¹³ Bu kanaat *Ey Oğul* ilmihâlinin dil özellikleri için de geçerlidir. Ayrıca, Eski Oğuz Türkçesinin en önemli özelliği düzlük yuvarlaklık uyumunun mevcut olmayışıdır. Bu özellik 16. yüzyılda da devam eder. 16. yüzyılın sonlarında başlayan bir geçiş dönemiyle, 18. yüzyılda düzlük yuvarlaklık uyumunun olduğu tahmin edilir.¹⁴ Bu tarz karakteristik özelliklerin çalışmamızda bulunması eserde aynı kelimenin hem düz hem yuvarlak ünlülü biçimlerinin kullanılması bize eserin geçiş dönemi özelliklerine sahip olduğunu da gösterir.

¹³ Türk, Vahit, Doğan, Şaban, Şerifoğlu, Yasin (2013), *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, 2. baskı, Kesit Yayınları, s. 29.

¹⁴ Ercilasun, A. Bican (2010), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, 8. baskı, Akçağ Yayınları, s. 459.

1.4.1.Ünlülerin Yazılışı

1.4.1.1.a Ünlüsü (i)

1.4.1.1.1.Başta

1.4.1.1.1.1.Medli Elif İle (ī)

أذوك anuñ (35a/12)

أنا ana (60b/2)

ألمون alımun (54a/14)

أري arı (44a/14)

1.4.1.1.1.2.Üstünlü Elif İle (ı)

أعاج ağaç (37b/1)

ألجق alçaq (44b/8)

أندة anda (37b/8)

أد ad (43b/4)

ألتون altun (45a/1)

1.4.1.1.2.İç Seste

1.4.1.1.2.1.Medli Elif İle (ī)

برأغوردی bırağurdı (34a/10)

صورايوم şorayum (44a/6)

طوراغي turağı (44b/11)

1.4.1.1.2.2.Üstünlü Elif İle (ı)

أراسنده arasında (35a/13)

يارلغادي yarlıgadı (37a/12)

يالن yalan (42a/6)

1.4.1.1.2.3.Dik Üstünlü Elif (ı')

بوغازنة boğazına (42b/15)

قاپوسين kapusın (35b/4)

چاغرور çağırur (35a/7)

طاغنده tağında (34b/12)

1.4.1.1.2.4.Üstün İle (ı̇)

برمق barmaq (46b/11)

طرتندك tartınuñ (55a/13)

طتلو tatlu (56b/10)

وقتین vaqtın (50b/7)

1.4.1.1.3.Son Seste

1.4.1.1.3.1.Üstünlü Elif İle (ı̇)

قوا kova (32b/1)

أنا ata(60b/2)

صَا saña (41b/15)

1.4.1.1.3.2.Dik Üstün Elif İle ('))

أَصَا' aşığa (34a/14)

يَا ya (32a/14)

تَا ta (47a/1)

1.4.1.1.3.3.Üstünlü He İle (هـ)

صَا' soñra (38b/8)

قَمَا qoma (31b/1)

قَمَا qoca (36a/4)

1.4.1.2.e Ünlüsü

1.4.1.2.1.Ön Seste Kullanımı

1.4.1.2.1.1.Üstünlü Elif İle (أ)

أَل el (56a/11)

أَكْسُكْ eksük (55b/1)

أَمْر emer (31b/4)

1.4.1.2.2.İç Ses

1.4.1.2.2.1.Üstünlü Elif İle (أ)

نَتَاكِم netekim (44a/7)

1.4.1.2.2.2.Dik Üstünlü Elif İle ('))

دِنْلَيْلُوم diñleyelüm (44a/9)

أَكْرِنَالْم ögrenelüm (44a/9)

1.4.1.2.2.3.Üstün İle (ع)

إِرْشَمْدِين irişmedin (51a/10)

إِلْتُور iltür (47a/6)

نَسْنَسِي nesnesi (54b/9)

كَرْكَ gerek (36b/14)

1.4.1.2.3.Son Ses

1.4.1.2.3.1.Üstün İle (ع)

شَيْلَا söyle (55b/15)

أَلْسَا ölse (41b/8)

1.4.1.2.3.2.Üstünlü He İle (هـ)

يَتْدُكْجَا yetdükçe (32a/11)

وَيْرَا vere (53b/10)

دَوَة deve (47b/13)

كِيَجَة geçe (34b/15)

1.4.1.3.1-i Ünlüleri

1.4.1.3.1.Ön Ses

1.4.1.3.1.1.Esreli Elif İle (ا)

اِنْدِسَة incidse (60a/2)

اِنْتَمَز inanmaz (43b/2)

اِلِرُو ilerü (32a/7)

اِيُو eyü (59a/15)

1.4.1.3.1.2.Esreli Elif Ye İle (اي)

اِشُوْئِي işüñi (34a/11)

اِيدُوْبُ edüp (60b/1)

1.4.1.3.2.İç Ses

1.4.1.3.2.1.Esreli Ye İle (ي)

بِرِيْنُوْڭ birinüñ (41a/15)

وِزْدُوْغُوْمَة vèrdügüme (46a/8)

كِيْدَمْدِيْلَر gidemediler (34b/2)

1.4.1.3.2.2.Esre İle (.)

وِزَيْرِيْن vèreyin (33a/3)

اِرِشْمَز erişmez (46a/8)

اِدِم adam (57a/3)

كِيْشِي kişi (46a/12)

1.4.1.3.3.Son Ses (ي)

1.4.1.3.3.1.Esreli Ye İle

اُكِي okı (45a/12)

يَدِي yedi (36b/10)

كِيْشِي kişi (35a/10)

1.4.1.3.3.2.Dikine Esreli Ye İle (ي')

كَانْكِي kankı (42b/6)

اُودُنْجِي' ödünci (54b/7)

1.4.1.3.3.3.Esreli He İle (ه)

كِيْم كِي kim ki (32a/11)

بَلْكِي belki (58a/9)

اِكِي iki (32b/7)

1.4.1.4.o-ö Ünlüleri

1.4.1.4.1.Ön Ses

1.4.1.4.1.2.Ötreli Vav İle (ؤ)

أوقودلر oқudılar (52a/1)

أولمئلرك olmayanlaruñ (32a/2)

أورتسندة ortasında (36a/6)

أودنچ ödünç (55a/4)   أوتز otuz (38b/9)

1.4.1.4.1.3.Ötreli Elif İle (أ)

أكرت ögret (50a/13)

أقو oқu (50a/10)

أتلر otlar (51b/3)

1.4.1.4.2.İç Ses

1.4.1.4.2.1.Ötreli Vav İle (ؤ)

بورجي borci (54b/12)

چوق çok (54b/12)

سؤيلئلري söyleyenleri (31b/10)

بويننة boynına (55b/10)

تون ton (40a/10)

1.4.1.4.2.2.Ötre İle (أ)

أون دوردنجي on dördünci (40b/13)

بؤرؤكة bögrüñe (33b/8)

يؤحسا yohsa (49a/2)

1.4.1.4.3.Son Seste

Ötreli Vav İle (ؤ)

Örneğine rastlanmamıştır.

1.4.1.5.u-ü Ünlüleri

1.4.1.5.1.Ön Ses

1.4.1.5.1.1.Ötreli Vav İle (ؤ)

أوغرلر uğraflar (31b/9)

أولشؤرؤر ulaşdurur (54a/2)

أوية uya (48b/6)

1.4.1.5.1.2.Ötreli Elif İle (أ)

أچمق uçmaq (35b/5)

أبودى uyudı (47b/8)

أُجْرَتَيْنْ ücretin (54b/5)

1.4.1.5.2.İç Ses

1.4.1.5.2.1.Ötreli Vav İle (ؤ)

كُونْ gün (35b/4)

تُوْتْسَة tutsa (35b/5)

أُوْرُوْكَه üzerüñe (48a/12)

أُوْنْ طُقُرُنْجِي on toközuncı (38a/2)

1.4.1.5.2.2.Ötre İle (ئ)

أَيْدُرْ eydür (53a/9)

يُقَارُو yuqaru (34a/15)

كُورُبْ görüp (31b/13)

1.4.1.5.3.Son Ses

1.4.1.5.3.1.Ötreli Vav İle (ؤ)

يُقَارُو yuqaru (34a/15)

طَاتْلُو tatlu (56b/10)

أُوَيْقُو uyku (47b/12)

أَيْو eyü (59a/15)

1.4.2.Ünsüzler Ve Yazılışları

1.4.2.1.ç Ünsüzü

1.4.2.1.1.Ön Seste Kullanımı

1.4.2.1.1.2.Çim ile

چَاغْرُوْر çağırur (35a/7)

چَتْنَلِكْ çetinlik (39b/4)

چَرْكِيْنْ çirkin (32a/14)

چَيْتْلَنْدُورْسِيْنْ çiftlendüresin (41a/14)

1.4.2.1.1.3.Cim ile

Herhangi bir örneğine rastlanmamıştır.

1.4.2.1.2.İç Seste Kullanımı

1.4.2.1.2.1.Çim ile (چ)

چَكُوْچِي çeküçi (34a/14)

اچْلُورْ açılur (39b/3)

گَچُورْمَرْلَرْ geçürmezler (31b/10)

1.4.2.1.2.2.Cim ile (ج)

بۇرچلۇ borçlu (54b/12)

گەرچەكسۇن gerçeksün (56b/16)

گۆكچەك gökçek (38a/13)

1.4.2.1.3.Son Seste Kullanımı

1.4.2.1.3.1.Çim ile (چ)

شاچ şaç (42a/2)

1.4.2.1.3.2.Cim ile (ج)

اورۇچ oruç (39b/4)

هېچ hiç (47b/9)

كەرىپچ kerpiç (44b/12)

اۇچ üç (54b/10)

تاچ taç (41a/14)

اچ aç (37a/1)

1.4.2.2.p Ünsüzü

1.4.2.2.1.Ön Seste Kullanımı

1.4.2.2.1.1.Pe ile (پ)

پاس pes (34b/9)

1.4.2.2.1.1.Be ile (ب)

پاك pāk (33b/12)

1.4.2.2.2.İç Seste Kullanımı

1.4.2.2.2.1.Pe ile (پ)

دەپپە depeye (47b/9)

ئىپلىك iplik (33b/6)

كەرىپچ kerpüç (44b/12)

1.4.2.2.2.2.Be ile (ب)

كۆپۈگىنچە köpügince (34a/2)

1.4.2.2.3.Son Seste Kullanımı

1.4.2.2.3.1.Pe ile (پ)

Örneğine rastlanmamıştır.

1.4.2.2.3.2.Be ile (ب)

طُوْتُبُ tutup (35b/12)

دَيُوبُ dèyüp (37b/13)

أَلُوبُ alup (38/10)

إِدُوبُ édüp (38b/4)

1.4.2.3. t Ünsüzü

1.4.2.2.3.1.Ön Seste Kullanımı

1.4.2.2.3.1.1.Tı (ط) İle Kalın Sıradan Kelimeler

طَانِشْمَيْجَة tañışmayınca (43a/9)

طُورِي كُأْدِي turingeldi (36a/4)

طَاغْنَدَة tağında (34b/12)

طُورْمَعِي tırmağı (42b/2)

1.4.2.2.3.1.2.Te (ت) İle Kalın Sıradan Yazılanlar

تَنْكُرِي tañrı (35a/7)

1.4.2.2.3.1.3.Te (ت) İle İnce Sıradan Kelimeler

تِيزُ tüz (32a/9)

1.4.2.2.3.2.İç Seste Kullanımı

1.4.2.2.3.2.1.Tı (ط) İle Kalın Sıradan Kelimeler

Türkçe örneğine rastlanmamıştır.

1.4.2.2.3.2.2.Te (ت) İle Kalın Sıradan Yazılanlar

دُوتْمِشْ dutmış (32b/6)

حَاتُونُ hatun (44a/9)

اُورْتَا سِينْدَة ortasında (36a/6)

1.4.2.2.3.2.3.Te (ت) İle İnce Sıradan Yazılanlar

إِلْتُورُ éltür (47a/6)

إِشْلُتْسَئْ işletseñ (54b/4)

گُستَرُ göster (58a/7)

گِتُورُ getür (52b/6)

1.4.2.2.3.3.Son Seste Kullanım

1.4.2.2.3.3.1. Te (ت) İle Kalın Sıradan Yazılanlar

أَتْ at (51a/5)

عَوْرَتْ 'avrat (44a/10)

قَاتْ kat (52b/13)

1.4.2.2.3.3.2. Te (ت) İle İnce Sıradan Yazılanlar

إِشِيتْ eşit (44b/3)

أَيْتْ eyt (57b/14)

إِلْتْ elet (43b/9)

1.4.2.4.s Ünsüzü

1.4.2.4.1.Ön Seste Kullanımı

1.4.2.4.1.1.Sad (ص) İle Kalın Sıradan Kelimeler

صَاحْ şaç (42a/2)

صَاحْ şağ (38a/12)

صَاغِشِينْجَه şağışınca (40b/2)

صَاغِينُوكْ şağınuñ (32a/9)

1.4.2.4.1.2.Sin (س) İle Kalın Sıradan Kelimeler

سِرِّ sırri[Ar.] (42b/15)

سَا sana (58a/12)

1.4.2.4.1.3.Sin (س) İle İnce Sıradan Kelimeler

سَكِرْدُوبْ segirtüp (47b/9)

سَكْسَنْ seksen (48a/2)

سِنْدَنْ sinden (37b/14)

سُپُورْسَه süpürse (32b/3)

1.4.2.4.2.İç Seste Kullanımı

1.4.2.4.2.1.Sad (ص) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

صُوصَمَزْ şuşamaz (38a/4)

1.4.2.4.2.2.Sin (س) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

طُقْسَانْ toksan (46b/12)

يُحْسُولُوغِنِي yohsulluğını (39a/12)

يُحْسَا' yoħsa (49a/2)

طُوتْسَه tutsa (39a/12)

إِسْنِدَنْ ıssından (52b/9)

1.4.2.4.2.3.Sin (س) İle İnce Sıradan Kelimelerde

أَكْسُوكْ eksük (55b/1)

گُوكْسِينَه gögsine (43a/1)

أُوسْتِنْدُدُز üstindedür (46a/12)

كِمَسْنِيَه kimesneye (58a/12)

1.4.2.4.3.Son Seste Kullanım

1.4.2.4.3.1.Sad (ص) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

حِرْصِ حِرْصِ [Ar.] (43a/1)

1.4.2.4.3.2.Sin (س) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

Örneğine rastlanmamıştır.

1.4.2.4.3.3.Sin (س) İle İnce Sıradan Kelimelerde

كَسْ kes (60a/2)

1.4.2.5.ñ (ك) Ünsüzü

Eski Anadolu Türkçesi ile önceki yazı dillerinde ortak olan özelliklerden biri damak ñ'sinin varlığıdır. Damak ñ'si, Eski Türkçede olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de vardır ve kef ile gösterilir. İstanbul ağzında damak ñ'si bulunmadığı için bu işaretin 16. yüzyıldan itibaren gerçek telâffuzu yansıtmadığı söylenebilir. Ama hiç olmazsa üç yüz yıl, Eski Anadolu Türkçesi bu sesi korumuştur.¹⁵

1.4.2.5.1.İç Seste Kullanımı

1.4.2.5.1.1.Kef (ك) İle

صُوكْرَه şoñra (38b/8)

تَنْكُرِي tañrı (35a/7)

بَنْزَر beñzer (44b/4)

دَنْزِينَه deñzine (52b/15)

1.4.2.5.1.2.Son Seste Kullanımı

1.4.2.5.1.2.1.Kef (ك) İle

بِيْكَ biñ (33b/10)

سُوكْ soñ (59b/12)

اِشْلَنْسَاكْ işletseñ (54b/4)

1.4.2.6.k (ك) Ünsüzü

1.4.2.6.1.Ön Seste Kullanımı

¹⁵ Karahan, Leyla (2000), "Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili – Ağız İlişkisi", *Türk Dil Kurultayı*, Çeşme, s. 5.

كشِي kişi (34a/13)

كِمَسْنَه kimesne (32a/12)

كِرْپُچ kerpüç (44b/6)

كِرْه kerre (48b/11)

1.4.2.6.2.İç Seste Kullanımı

چَكُچِي çeküçi (34a/14)

بُيُكُلُوكِي büyüklügi (48a/2)

بَاكَلْدِي bekledi (34b/13)

نِتَكِم netekim (43a/7)

1.4.2.6.3.Son Seste Kullanımı

اِيْلِك iplik (33b/6)

گُوكُچَاك gökçek (38a/13)

گِرْچَكْسِي gerçeksın (56b/6)

اَكْسُوك eksük (55b/1)

1.4.2.7.g (ك) Ünsüzü

1.4.2.7.1.Ön Seste Kullanımı

گِچَه gece (51a/11)

گِلْچَاك gelecek (32b/11)

گِتُور getür (52b/6)

گِیْنِچَاك geyincek (50b/15)

1.4.2.7.2.İç Seste Kullanımı

بُگْرُوْنَه bögrüne (33b/8)

بُلوْگِي bölügi (41a/6)

يَغْرَک yegrek (58a/1)

يِگْرِم yigirmi (38a/11)

1.4.2.7.3.Son Seste Kullanımı

يَغْ yeg (49b/11)

1.4.3.Ayrı Yazılan Ekler

Bazı ek ve kelimelerin yazımında belirlenmiş bir kural yoktur. Uygur imlasının etkisiyle bazı eklerin yazımı kök ya da gövdelerine göre ayrı olarak yazılmıştır. Ayrı yazılan belli başlı ekler şunlardır;

-sIn 2.teklik şahıs eki. دُوشَه سِيْن düşese sin (33a/1) تَوْبَه سِيْن tevbesin (39a/1)

-sUn 3. tekil emir eki. اَيْلَه سُون eylesün (43b/9)

+IUm 1. Çokluk şahıs eki. دِكْلِيَا لُوم diñleyelüm (44a/9)

-ler çokluk eki. اِچُورَه لَر içüreler (35a/9)

+dUr bildirme eki. نَسْنَه دُر nesnedür (34b/9), مُشْكِلْ دُر müşkildür (55a/3)

+Ilk isimden isim yapım eki. چَتِنْ لِك چَتِنْلِك (39b/4) خُوشْ لِغْلَه hoşlıgıla (56b/10)

+**dan** ayrılma hâli eki. صَدَقَةٌ دَنْ şadaqadan (54b/2), خَلْقٌ دَنْ halkıdan (55a/10)

1.4.4.Bitişik Yazılan Kelimeler

+**ki** edatı. كِمَ كِمَكِه kim ki (32a/11) كَوْمَكِه komaki (37a/2)

+**kim** edatı netekim يَنْتَكِم (32b/1)

-**ınca** zarf fiil eki. يَغْنَجُوقُ yağınca (33a/5)

+**ile** edatı بِنَوْمِلِه benümile (32b/3), سَكُونِلِه sükünile(38b/13)

né soru edatı. نَدِيلِرْسَتَكْ nédilersen (33a/3)

+**içün** edatı. حَاقِّچُونُ haqqıçün (36a/12), اَنِیچُونُ ki (37a/5)

1.4.5.Arapça Alıntı Kelimelerin İmlası

Metindeki Arapça alıntı kelimelerin imlası, aslına uygun olarak yazılmıştır. Sadece Arapça birkaç sözcüğe eklenen Türkçe ekler vasıtasıyla ek uyumsuzluğu meydana geldiği gözlemlenmiş ve telaffuzu Türkiye Türkçesindeki şekliyle söylenmiştir.

حَرِيصٌ لغِي Hərişlğı (42b/1)

زَاعِفٌ لغِي za' iflğı (48b/2)

1.4.6.Farsça Alıntı Kelimelerin İmlası

Metindeki Farsça alıntı kelimelerin bazıları, konuşma dilinin de etkisiyle aslının dışında bir biçimde yazılmıştır.

دُوسَلَرِيدُر Doslarıdur (57a/4)

1.5.SES BİLGİSİ

1.5.1.Ünlüler

İncelediğimiz metinde Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan a,e,ê,i,i,o,ö,u,u olmak üzere dokuz ünlünün tümü karşımıza çıkmaktadır.

1.5.1.1.Ünlü Değişmeleri

1.5.1.1.1.i~ê Değişmesi

Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan kapalı ê sesinin, Arap imlasında belirli bir işareti olmadığı için araştırmacılar bu konuda ikileme düşmüşlerdir. Bazı araştırmacılar, esre ile harekelenen i sesini bugünkü ses özelliklerini göz önüne alarak kapalı ê olarak

okumuşlardır.¹⁶ Eski Anadolu Türkçesinde genellikle / ى / harfi, esreli / ى / veya yalnız esre ile / ِ / yazılmış olan kapalı ê ünlüsü metnimizde genellikle / ِ / ile yalnızca bir yerde / ى / kullanılmıştır. Ayrıca Oğuzların büyük bir bölümünün kapalı ê'yi benimsediklerini göz önünde bulundurarak¹⁷ metinde kapalı “ê” işaretinin kullanılmasında bir sakınca görülmemiştir.

بِلِينَة bel (42b/2), اَمْدِي emdi (44a/2), يَدِي yedi (35b/4)

اِرْتَه erte (31b/2), وِرْدِي verdi (42b/14), دَدِي dedi (44a/6)

دِيكَل de-gil (49b/6)

1.5.1.1.2.i~ü Değişmesi

گُومِش gümiş (45a/1) قُورْتِيلا kurtıla (50a/14)

قُورْقِيدَن korkıdan (45a/10)

1.5.1.2.Ünlü Uyumu

1.5.1.2.1.Damak Uyumu (Kalınlık-İncelik Uyumu)

Eski Anadolu Türkçesinin genel özelliğinde olduğu gibi metinde de kalınlık-incelik uyumu tamdır.

يغيتليكة (47b/14) اَيْنَمَة oynama (33a/10) كُؤچكلك (60a/13)

Metinde damak uyumunu bozan ekler de vardır.

1.5.1.2.2.Damak Uyumuna (Kalınlık-İncelik Uyumu) Girmeyen Ekler

Sadece –iken zarf-fiil eki bu kuralın dışında kalarak daima ince ünlülü şekliyle kullanılmış eklendiği sözcüğü kalınlık-incelik uyumu dışında bırakmıştır.

-(i)ken

اَوْقُونُرَكَن oqunurken (48a/13)

قِلِينُرِكَن qılınuriken (31b/11)

¹⁶ Küçük, Murat (2014), *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Satır Arası Kur'an Tercümesi*, 1. baskı, Ankara, TDK Yayınları, s. 36.

¹⁷ Korkmaz, Zeynep (2013), *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi*, 1. baskı, Ankara, TDK Yayınları, s. 45.

1.5.1.2.3. Dudak Uyumu (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu)

Eski Anadolu Türkçesi döneminde Türkiye Türkçesinde gördüğümüze denk bir dudak uyumundan söz etmek mümkün değildir. Çünkü bu devir, bazı eklerin sürekli yuvarlak ünlülü bazılarının ise sürekli düz ünlülü olduğu bir devirdir.

1.5.1.2.3.1.Kelime Kök ve Gövdesinde

a) Eski Türkçeden Kalma Yuvarlaklaşmalar

التونُ altun (45a/1), انجُوُ incü (36b/2) يَلْدُوزُ yılduz (33a/9)

b) Eski Anadolu Türkçesinde Meydana Gelmiş Yuvarlaklaşmalar

1- Birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan kalın ve ince g erimiştir.

قَاطُوسِئُ kapusın (35b/4)

2) Dudak Ünsüzlerinin Ünlüyü Yuvarlaklaştırması

Özellikle “p-b-m” ünsüzleri sebebiyle yuvarlaklaşmalar oluşmuştur.

كِرْمُودُ Kerpuç (44b/6) كِرْمُودُ kiremüd (44b/5)

3) Yapım Eklerindeki Yuvarlaklaşmalar

أَيْلُوكُ eyelük (60b/10), طَاطْلُوُ Tatlu (56b/10), بَرِشْدُورْسَة barışdursa (57a/7)

طَاطْنُوقُ tanuq (42b/8)

4) +ArU Yön Gösterme Hâl

يُوقَرُوُ Yuqaru (34a/15), اِيلَرُوُ ilerü (32a/7), اِيچَرُوُ içerü (44b/7)

5) Bir Sebebe Bağlı Olmadan Yuvarlaklaşanlar

Bazı kelimelerdeki düz dar ünlüler Eski Türkçeden itibaren yuvarlaklaşmaya uğramıştır.

أَرشُونُ arşun (42a/10) كَندُؤُ kendü (39b/13) انجُوُ incü (36b/2)

1.5.1.2.3.2.Düzlük ve Düzleşme

Yuvarlak olması beklenen bazı ünlüler Eski Türkçeden itibaren düz dar şekliyle kullanılmıştır. Bu durum Eski Anadolu Türkçesinde de devam etmiştir.

أوقُ okı- (45a/12) , قورقُ korkı (45a/10), گومشُ gümüş (45a/1)

1.5.1.2.3.3.Ekleşmedeki Yuvarlaklaşmalar

Eski Anadolu Türkçesinin, Eski Türkçe ve Orta Türkçenin ses düzeninden farkı, düz ünlülü köklere eklerin yuvarlak ünlülü biçimlerinin eklenmesidir.¹⁸ Ancak metin incelendiğinde aynı ekin hem yuvarlak hem de düz ünlülü biçimlerinin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bu durum bize, eklerin uyuma girmeye başladığını, metnin geç dönem Eski Anadolu Türkçesi veya erken dönem Osmanlı Türkçesi olabileceğini göstermektedir.

Yuvarlak ünsüzlerin ekleşmesinde tam bir birlik sağlanamadığı için eklerin hem yuvarlak hem düz şekilleri ayrı ayrı kategorize edilmiştir.

1.5.1.2.3.3.1.Fiil Yapım ve Çekim Ekleri

1.5.1.2.3.3.1.1.Çatı Ekleri

a) Hem Düz Hem Yuvarlak Ünlü Bulunduranlar

-l/-n Dönüslü Çatı Eki

Yuvarlak Ünlülü

gün tol-un-ma-sun (33a/11)

seni dahı beni dahı yor-ul-du-n (57b/4)

Düz Ünlülü

Sen dahı koyun yor-ıl-dı-nız (57b/3)

b)Sadece Yuvarlak Ünlü Bulunduranlar

-dUr Ettirgenlik Eki

gèy-dür-di (42a/14)

in-dür-mez-di (34a/15)

barış-dur (57a/7)

-Ur Ettirgenlik Eki

geç-ür-miş (35a/6)

iç-ür-mek-dür (53b/6)

ver-ür-em (37a/5)

1.5.1.2.3.3.1.2.Fiilimsiler

a)Hem Düz Hem Yuvarlak Ünlü Bulunduranlar

¹⁸ Küçük, Murat (2014), *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Satır Arası Kur'an Tercümesi*, 1. baskı, Ankara, TDK Yayınları, s. 40.

-dik/-duğ Sıfat Fiil Eki

Yuvarlak Ünlülü

ol-duğuñ (41a/11)

kıl-duğuñ (32a/6)

yarat-duğı (42a/13)

Düz Ünlülü

dè-dik+lerin (47a/12)

b)Sadece Yuvarlak Ünlü Bulunduranlar**-Up Zarf Fiil Eki**tā^c atı al-up (31b/8)

hidāyet ol-ma-y-up (43b/2)

nefse uy-up (43a/10)

hevādan şağın-up (42b/11)

-U Zarf Fiil Eki

Metinde yalnızca bir yerde ve yuvarlak ünlülü şekliyle kullanılmıştır.

Dè-y-ü (41a2)

c)Sadece Düz Ünlü Bulunduranlar**-IncA Zarf Fiil Eki**

Ödeme-(y)ince (55b/10)

-ıcağ Zarf Fiil Eki

oğu-y-ıcağ (34a/8)

tūr-ıcağ (36b/9)

-miş Sıfat Fiil Eki

oğı-mış+ca (37a/13)

1.5.1.2.3.3.1.3.Kip Ekleri**a)Hem Yuvarlak Hem Düz Ünlü Bulunduranlar****-dİm/-dUm Görülen Geçmiş Zaman 1.Teklik Şahıs**

Yuvarlak Ünlülü

yarat-du-m (36a/12)

Düz Ünlülü

èyt-di-m (41a/1)

oķu-du-m (52a/15)

eyle-dü+m (41b/2)

-dIn/-dUñ Görülen Geçmiş Zaman 2. Teklik Şahıs

Yuvarlak Ünlülü

ıtut-du-ñ (57b/3)

yorul-du-ñ (57b/3)

Düz Ünlülü

kov-dı-ñ (57b/2)

-dU Görülen Geçmiş Zaman 3. Teklik Şahıs

Yuvarlak Ünlülü

uyu-du (47b/12)

oķu-du (52a/10)

Düz Ünlülü

ıtut-dı (41a/6)

bırağ-ur-dı (34a/10)

ağrı-dı (52a/14)

al-dı (34b/13)

-Ar/-Ir/-Ur Geniş Zaman

Yuvarlak Ünlülü

çağır-ur (35a/7)

èyt-ür (31b/7)

bil-dür-ür (54a/10)

Düz Ünlülü

èyt-er (59b/9)

gel-ir (46b/14)

aç-ıl-ur (60a/3)

-elüm/-eyüm/-eyin Emir Kipi

Yuvarlak Ünlülü

nèce èd-elüm (34b/10)

öğren-elüm (44a/9)

öğret-eyüm (49a/7)

Düz Ünlülü

nèce èd-eyin (36a/5)

+dUr Bildirme Eki

Yuvarlak Ünlülü

yerden aşığa+dur (52b/13)

ķorkmaķ gerek+dür (60a/9)

Düz Ünlülü

rivāyetde şöyle+dir (58b/15)

arş altında+dur (46a/11)

ortığı yok+dur (45b/3)

b)Sadece Yuvarlak Ünlü Bulunduran Ekler

-yorur Şimdiki Zaman

Bir örnekte 13. yüzyıl metninde geçmiş olmasına rağmen, bu yapı 15. yüzyıldan itibaren şimdiki zaman çekiminde kullanılmaya başlamıştır. Nitekim o yüzyıldan sonra kullanım alanı genişleyerek Anadolu'daki Türkçenin işlek şimdiki zaman eki hâline gelmiştir.¹⁹ Metinde bu şekil sadece bir yerde tespit edilmiştir.

ķāfile daħı yanında gid-eyorur (47b/14)

c)Sadece Düz Ünlü Bulunduran Ekler

-mİş Öğrenilen Geçmiş Zaman

bil-me-miş-dür (56b/4)

buyur-mış-dur (35b/13)

dut-mış (32b/6)

geç-ür-miş (35a/6)

ķıl-mış (32b/5)

1.5.1.2.3.3.1.4. Şahıs Ekleri

- sIn 2. Teklik Şahıs

al-a-sın (60a/10)

bağış-la-y-a-sın (41b/1)

-sUñ/-sİñ 3. Teklik Şahıs

Yuvarlak Ünlülü

bil-süñ (33a/11)

gel-süñ (38b/2)

eyle-süñ (32b/14)

ver-süñ (32b/15)

Düz Ünlülü

döş-e-sin (33a/1)

¹⁹ Gülsevin, Gürer,-Boz, Erdoğan (2013), *Eski Anadolu Türkçesi*, 3. baskı, Ankara, Gazi Kitabevi, s. 74.

-ñız /-ñüz 2. Çokluk Şahıs

Yuvarlak Ünlülü

İşle-mez-se-ñüz (32a/9)

Düz Ünlülü

yorıl-dı-ñız (57b/3)

1.5.1.2.3.3.2.İsim Kökenli Yapım ve Çekim Ekleri**1.5.1.2.3.3.2.1.İyelik Ekleri****a) Hem Yuvarlak Hem Düz Ünlü Bulunduran Ekler****+Im /+Um 1.Teklik Şahıs İyelik Eki**

Yuvarlak Ünlülü

ben+üm (36a/11)

ağ+um (49a/1)

düş+üm+de (52a/14)

firişteh+ler+üm (36a/10)

Düz Ünlülü

ay+ım+dur (36a/9)

mescid+im+de (59a/9)

+I/+In /+Uñ 2.Teklik Şahıs İyelik Eki

Yuvarlak Ünlülü

kulağ+uñ (56a/6)

alım+uñ (54a/14)

Düz Ünlülü

sevāb+ı+n+dan (36a/15)

b) Sadece Yuvarlak Ünlü Bulunduranlar**+mUz 1.Çokluk Şahıs İyelik Eki**

ana+muz (34a/8)

c) Sadece Düz Ünlü Bulunduranlar**+I+/U 3.Teklik Şahıs İyelik Eki**

ayağ+ı (52b/13)

koñş+ı (41b/1)

kuvvet+i (44a/12)

ay+ı+nuñ (36a/14)

1.5.1.2.3.3.2.2. + nUñ İlgı Eki

Bu ek sadece yuvarlak biçimiyle kullanılmıştır.

atası+nuñ günāhı (37a/10)

ḥaḳ te^ʿ ālā+nuñ rahmeti (43b/1)

1.5.1.2.3.3.2.3. +şUz Yapım Eki

Bu ek metinde sadece yuvarlak biçimiyle kullanılmış, düz şekline rastlanmamıştır.

şorı+şuz (36b/5)

ḥisāb+şuz (36b/5)

1.5.1.2.3.3.2.4. +cUḳ/+cİḳ Yapım Eki

Yuvarlak Ünlülü

oḡlan+cuç+lar (31b/4)

Düz Ünlülü

ḳarı+cıḡ+uñ (59a/6)

1.5.1.2.3.3.2.5. +I Belirtme Hâli Eki

Bu ekin sadece düz şekli bulunmaktadır.

namāz+u+ñ+ı (31b/6)

^ʿużv+u+ñ+ı (60a/1)

İş+ü+ñ+i (43a/8)

1.5.1.2.3.3.3. Yapım Ekleri

a) Hem Düz Hem Yuvarlak Ünlü Bulunduranlar

İsimden İsim Yapım Eki

+II, +IU

Yuvarlak Ünlülü

ḥayır+lu (58a/3)

ayaḳ+lu+dan (43b/6)

borç+lu (54b/12)

giz+lü (46b/2)

Düz Ünlülü

ḥayır+lı (37a/1)

+Ilk, +Uluk

Yuvarlak Ünlülü

yoğsun+lug+ı+n+ı (39a/12)

küçük+lük+de (60a/13)

éyü+lük (60b/10)

Düz Ünlülü

ağır+lık+ı (60a/6)

çetin+lik (39b/4)

diri+lik+i (48a/15)

Fiilden İsim Yapım Eki**-Icı, -Ucı**

Yuvarlak Ünlülü

otur-ucı (58a/14)

tut-ucı (35a/4)

Düz Ünlülü

kov-ı+cı+lık (42a/7)

b) Sadece Yuvarlak Ünlü Bulunduranlar**Fiilden İsim Yapım Eki****-uık**

tan(ı)-uık (42b/8)

ayr-uık (52b/1)

yaz-uık+uñuz (31b/8)

-mur

yağ-mur (33a/4)

1.5.1.2.3.3.4. -mı Soru Eki

Soru eki olan –mı, metinde sadece düz-dar ünlülü şekliyle kullanılmıştır. Yuvarlak şekli kullanılmamıştır.

açum mı? (49a/1)

1.5.2.Ünsüzler**1.5.2.1.Konsonant Uyumu**

Eklerde konsonantlar arasında sedalı olup olmama bakımından bir uyum yoktur. Kökün konsonantı ne olursa olsun şu ekler daima d ile yazılmaktadır.²⁰

Bulunma Hâl Eki +da: طائده taşda (44a/10)

Ayrılma Hâl Eki +dan: بأشدة başdan (37a/11)

Görülen Geçmiş Zaman Eki -dı/-du : طؤتدی tutdı (41a/6)

Sıfat-Fiil Eki –duk: يَرتدوغي yaratduğı (42a/13)

Bildirme Eki 3. Tekil Kişi +dur: يوقدور yokdur(45b/3)

1.5.2.2.Ünsüz Değişmeleri

1.5.2.2.1.Sızıcılaşma

ķ > ħ , ķ > ħ

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılan eserlerde art damak /ķ/ sesinin sızıcılaşarak /ħ/ ya da /ħ/ sesine dönüştüğü görülür. Bu ses olayı Türkçe kelimelerin iç veya son seslerinde gerçekleşir. Arka damak ünsüzü /ħ/ da karşılaştırmada kullanacağımız bir başka ölçüttür. /ħ/ Eski Anadolu Türkçesini önceki yazı dillerinden ayıran önemli bir ünsüzdür. Bu ses, Eski Anadolu Türkçesinde Türkçe kelimelerde iç seste ķ>ħ değişmesi sonucu ortaya çıkar. Yahşı, yoħsul, korħu, konmaħ. Değişme muhtemelen yeni başladığı için ķ'lı, ħ'lı şekiller eserlerde başlangıçta yan yanadır. Daha sonra ħ'lı şekiller azalmıştır.²¹

aķsur- > aħsuracaķ (49b/4), aķşam > aħşam (49b/11), yoksa > yoħsa (49a/2)

ķaŋı > ħaŋı (56a/13)

taķı > daħı (31b/3)

b > v

ber- > vër- (54b/5), bar > var (33a/12)

g > v

Birden çok heceli sözcüklerin içindeki g ünsüzü, yanında bulunan yuvarlak ünsüzün de etkisiyle g>v değişmesine uğramıştır.

sög- > söv-medüñ (57b/5), şogu- > şovu-madın (54b/5)

Metindeki bir örnekte ise yazı dilinin muhafazakârlığından dolayı g->v-sızıcılaşmasının gerçekleşmediği görülür.

g > g

²⁰ Timurtaş, Faruk Kadri (1976), “Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri”, *Türkiyat Mecmuası*, s. 345.

²¹ Karahan, Leyla (2000), Türk Dil Kurultayı, *Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili – Ağız İlişkisi*, Çeşme, s. 4.

sıva-> şığa- (42a/1)

1.5.2.2.2. Ötümlüleşme

t > d

Eski Anadolu Türkçesinde /t/>/d/ ötümlüleşmesi araştırmacılar tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bazı araştırmacılar, t sesinin korunma durumunun yüzyıldan yüzyıla ve eserden esere birtakım farklılıklar gösterdiğini ifade etmiş ve daha çok ince sıradan sözcüklerde t-> d- ses olayının gerçekleştiğini kalın sıradan sözcüklerde ise—daha ziyade korunduğunu²²söylemiştir. Bazı araştırmacılara göre ise niçin bütün söz başı t ve k'lerin değil de bir kısmının tonlulaştığı bugüne kadar açıklanmamıştır. Muharrem Ergin bunu yazı dilinin muhafazakârlığına bağlamış, aynı konumdaki bütün sesleri içine almayan bu tür değişimleri veya sapmaları, lehçeler arası tesirle²³açıklayanlar da olmuştur.

tepe > depeye (47b/10), tiri > diriyken (34b/4), titrer > ditrer (46a/10)

tut- > dut- (32b/6) türlü > dürli (48b/7)

t̄ > t̄

Yazı dilinin muhafazakârlığından dolayı bazı örneklerde t̄ > d'ye dönememiştir.

tağında (34b/12), tamar (53a/1) tağılur (58b/5), toğduğı (39a/14), toğsan (46b/12)

k̄ > ğ

ağ ar-> ağardı (41a/6), k̄anķı > k̄anġı (56a/13) biraķır > biraġur (34a/10)

p > b

Metinde kelime başı p > b olayının gerçekleştiği görülür.

parmaķ > barmaķ (46b/11), pazār > bazārda (50b/6)

1.5.2.2.3. Geçişme

d > y

(E.T.) adruķ > ayruķ (52b/1)

(E.T.) ked- > gēyse (33a/1)

(E.T) adak > ayaķ (56a/11)

1.5.2.2.4. Ünsüz Kaybolmaları

1.5.2.2.4.1. Erime

²² Korkmaz, Zeynep (2013), *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi*, Ankara, TDK Yayınları, (1.Bs.), s. 93.

²³ Ercilasun, Ahmet Bican (2010), *Türk Dili Tarihi*, Ankara, Akçağ Yayınları (8.Bs.), s. 453.

G > Ø

Birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan kalın ve ince g- erimiştir.

(E.T.) kápıĝ > kápu (60a/4)

(E.T.) tirig > diri (34b/4)

(E.T.) kámug > kámu (58a/1)

(E.T.) arıĝ > aru (47a/2)

1.5.2.2.4.2. G > Ø Yutulma

(E.T.) kúlgak > kúlaĝ (56a/12)

(E.T.) édgü > éyü (59a/5)

(E.T.) içgerü > içerü (44b/7)

(E.T.) ilgerü > ilerü (32a/7)

1.5.2.2.4.3. Düşme**a) Ünlü Düşmesi****Başta**

Şol < uş+ol (51b/3), şimdi < uş+imdi (53b/15), şöyle < uş+öyle (43b/13)

b) Ünsüz Düşmesi

(E.T.) oltur->oturmak (58b/2)

(E.T.) keltür->getür (52b/6)

1.5.2.2.5. Ünlü Birleşmesi

şu ile > şöyle (43b/13), bu ile > böyle (33a/12)

1.5.2.2.6. Orta Hece Ünlüsünün Düşmesi

oĝul > oĝlancuĝı (57b/9), aĝız > aĝzından (32a/13), boyın > boynıña (55b/10)

1.5.2.2.7. İkizleşme

ıssı (52b/9)

1.5.2.2.8. Hece Tekleşmesi

ullug > ulu (59a/11)

1.5.2.2.9. Göçüşme (Metatez)

yarpağ > yaprak (34a/2)

1.5.3.ŞEKİL BİLGİSİ

Metnimizin başlıca şekil bilgisi özellikleri şunlardır:

1.5.3.1.İsim Çekim Ekleri

1.5.3.1.1.Hâl Ekleri

a)Yalın Hâl

+Ø

Bu hâl, ismin karşıladığı nesne ve kendisine tabi olan isim dışında hiçbir münasebet ifade etmeyen hâlidir. İsimlerin başka bir unsura bağlı olmayan teklik, çokluk ve iyelik şekilleri yalın hâlleridir.²⁴

Ağaç (37b/1), aḡşam (49b/11), altun (45a/1), iplik (33b/6), ortağ (49b/7)

b)Belirtme hâli

Eski Türkçedeki –ı(g) belirtme durum ekindeki -g sesinin düşmesi sonucu karşımıza çıktığı kabul edilen -(y)I eki, Eski Anadolu Türkçesinde hem isimlere hem iyelik eki almış isimlere hem de zamirlere getirilen belirtme durum eki olarak kullanılır.²⁵

+(n)I

ve göñli+n+i ulu tutanlarıñ (31b/13)

anuñ dili+n+i (60a/1)

üç hedāyeden biri+n+i (43b/11)

+nı

Eski Türkçede zamirlere gelen +nı ekinin belirtme hâli eki olarak kullanıldığı görülür.

yā rabbī iki kimse+nı bir kimesne (57a/7)

+n

bir hac sevāb+ı+n vere (57a/4)

cuma namāz+ı+n terk étme (57a/1)

²⁴ Ergin Muharrem (2011), *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım Yayım Dağıtım, s. 227.

²⁵ Canpolat M. (1992) “Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu (accusatives) Ekinin Kökeni Üzerine” *Türkoloji Dergisi*, X(1), s. 9-11.

bu üçten **bir+i+n** kabûl eylesün (43b/9)

c)Yönelme hâli

+(y)A

Eski Türkçedeki +KA eki Orta Türkçenin doğudaki lehçelerinde +KA ve +GA olarak görülür. Eski Anadolu Türkçesinde ise K > G'lerin süreklileşmesi ve yutulması sonucunda +(y)A olmuştur. Oğuzcanın ilk edebi ürünlerinde geçen birkaç +GA'lı şekil, bu lehçe için karakteristik değildir.²⁶

tama^ç **boğazı+n+a** verdi (42b/15)

ta^ç arş **altı+n+a** dek gider (47a/2)

karavaşı+n+a ihsân éde (53b/4)

anuñ **yanı+n+a** (36b/7)

bélinden **aşağa+y+a** vèrdi (42b/3)

yalanı **dili+n+e** vèrdi(43a/1)

d)Bulunma hâli

Bu hâl ismin kendisinde bulunma ifade eden fiillerle münasebette olduğunu gösteren hâlidir.²⁷

+dA

alma+da ve **satma+da** (54b/13)

ķarañu+da mescide varuñ (32a/10)

ve bir gün **ortasın+da** (36a/6)

tonın+da ħaramdan bir iplik olsa (33b/6)

ben+de dahı ol sebebden (57b/5)

e)Ayrılma hâli

+dAn

Sözcük öbeklerinde ve tümcede eylemin gösterdiği oluş ve kılışın kendisinden uzaklaştığını göstermek için kullanılır.²⁸

dört **ayaklı+dan** daha azgundur (43b/6)

²⁶ Gülsevin, Gürer- Boz, Erdoğan (2013), *Eski Anadolu Türkçesi*, 3. baskı, Ankara, Gazi Kitabevi, s. 55

²⁷ Ergin, Muharrem (2011), *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım/Yayım/Dağıtım, s:228.

²⁸ Korkmaz, Zeynep (1992), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, s. 37.

kıyâmet **ıssın+dan** (52b/9)

ben dahı **sen+den** (55a/13)

+dIn

Eski Anadolu Türkçesi için karakteristik değildir. Çok seyrek görülür. Kullanıldığı örnekler genellikle öñ kelimesi ve bazı edatlarla sınırlıdır.²⁹

yaratmazdan **öñ+din** (42a/13)

f) Vasıta hâli

Bu hâl ismin fiille bir vasıta olduğunu ifade etmek için girdiği hâldir.³⁰

+(I)IA

tonuñ+la oynama (33a/10)

bunuñ+la amel eylesin (47a/8)

yétmiş bin ferişte **anün+ıla** bile gider (40b/3)

g) Eşitlik hâli

+cA

göz açup **yummuş+ca** (39a/8)

bir **tul+ca** qarıçıguñ (59a/6)

dünyâ **tağlarıñ+ca** (60a/6)

ğ) Yön Gösterme Hâli

Eski Türkçede **+GARU**, **+ARU**, **+rA** şekillerinde olan bu ek Eski Anadolu Türkçesinde **g>ø** yutulmasıyla **+Aru** ve **+rU** şekillerine dönmüştür.

yuk+aru çıkarmazdı (34a/15)

iç+erü girmeye (44b/7)

1.5.3.1.2. İlgi Eki

Bu hâl ismin başka bir isimle münasebeti olduğunu ifade eden hâlidir. İlgi hâli, ismin bir isimle ilgisi olduğunu, kendisinden sonra gelen bir isme tabi bulunduğunu gösterir.³¹ Bu ek metinde daima yuvarlak ünlülü biçimiyle kullanılmıştır.

²⁹ Gülsevin, Güreer-Boz, Erdoğan (2013), *Eski Anadolu Türkçesi*, 3.baskı, Ankara, Gazi Kitabevi, s. 57.

³⁰ Ergin, Muharrem (2011) *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak, Basım/Yayım/Dağıtım, s. 228.

³¹ a.g.e, s:228.

+nUñ

anası+nuñ günāhı (37a/10)

ehli+nüñ ve **koñşısı+nuñ** bağışlar (46b/6)

a+nuñ ecrin (32a/12)

her **biri+nüñ** biñ hizmetkârı (41a/15)

teni+nüñ cümlesi (41a/5)

şadir **gècesi+nüñ** hürmeti (38b/11)

+Uñ

şulca **şarıçığ+uñ** hacetin bitürse (59a/6)

balık+uñ üstindedür (46a/11)

yetüm+üñ şefkat édüp başını sığasa (42a/1)

1.5.3.1.3.İyelik Eki

Türk dilinin hemen hemen her dönem ve sahasında Eski Türkçeden beri hep aynı iyelik ekleri kullanılagelmiştir. Eski Anadolu Türkçesi Döneminde iyelik eklerinin yalnızca ünlülerinde bazı farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye Türkçesindeki düzlük yuvarlaklık uyumu Eski Anadolu Türkçesindeki yazılan metinleri incelediğimizde de gördüğümüz üzere tam gelişmemiş olduğundan bu dönemdeki iyelik eklerinin bir kısmı sadece düz ünlü, bir kısmı ise yuvarlak ünlü ile kalıplaşmıştır.³²

+(U)m

şarındaş+um Cebrā' il (35a/1)

+(s)I(n)

Kendisinden sonra ek gelmeyince ünlü ile biten 3. teklik kişi iyelik eki +(s)I'nın hâl ekini alırken normalde “y” ile bağlanması beklenirken “n”nin görülmesi, buradaki sesin koruyucu veya bağlayıcı bir ünsüz olmadığını gösterir. Yalnızca ünlü ile değil, ünsüz ile başlayan hâl ekleriyle dahi n'nin kullanılması da konu bakımından dikkat çekicidir.³³ EAT Dönemine ait bu özelliğin kullanım şekli metinde de mevcuttur.

biri **ata+sı+n ana+sı+n** 'aşı ola (53a/7)

yetümün şefkat édüp **baş+ı+n+ı** sığasa (42a/1)

şadir gècesinün **hürmet+i** (38b/11)

³²Gülsevin, Gürer-Boz, Erdoğan (2013), *Eski Anadolu Türkçesi*, 3. baskı, Ankara, Gazi Kitabevi, s. 86.

³³a.g.e, s:87.

+muz

‘ Aişe **ana+muz** (34a/8)

+(U)ñuz

yazğu+ñuz ve **müzd+üñüz** yazarlar (31b/8)

+lArI(n)

Adem **oğlan+ları+n+a** (56a/11)

tamunuñ **kapu+ları+n** (38a/15)

1.5.3.1.4. İyelik Eki Yığılması

3. kişi iyelik eki alan kelimelerde bazen ekin fonksiyonunu kaybetmesi sonucunda sözcüğün taban hâline gelmesi ve kelimenin üstüne tekrar bir 3. tekil kişi iyelik eki alması durumudur.

aşhâbdan **bir+i+si** gördi (34b/11)

1.5.3.2. Kategori Ekleri

Bunlar sözlüksel kelime türetmez, kelimelerde tür değişikliği de yapmaz. Cümle içinde öge belirlemek ve ilişki kurmak gibi bir fonksiyonları da yoktur. Kelime bu ekleri almadan önce ne görev üstlenmişse, bu ekleri alınca da aynı durum devam eder. Eklendikleri kelimelere kendileri ile sınırlı kalan değişik özellikler katarlar.³⁴

1.5.3.2.1. Çokluk Kategorisi

+lAr

Eski Türkçeden günümüz lehçelerine kadar kullanılan en işlek çokluk şekli –lAr’dır.

Bu ek çokluk anlamı dışında, topluluk ve bir sınıfa ait olan şeylerin bütünü anlamı da katar.

a-Kök veya tabanı çokluk yapar:

ķum+lAr ve **ağaç+lAr** ve **yapraķ+lAr** sağışınca (34a/2)

eger **ħatun+lAr** ve emer **oğlancuķ+lAr** olmasa (31b/4)

b-İsimleri sınıf veya familya anlamında kategorize eder:

şüreyi ihlāşı çok **okıyan+lAr** (51b/12)

³⁴ a.g.e, s. 91.

namāz **kılan+lar** (33a/8)

bu sözüñde olan **firişteh+ler** (31b/9)

on sekizinci gece kılsa **şehīd+ler** ve **gāzī+ler** ecir gibi ecir bula (38a/1)

+An/+AnlAr

Orhon Yazıtlarında sözcüğün çokluğu an ekiyle kurulurdu. Ancak bu ek, daha sonra kalıplaşarak yanına tekrar ikinci bir -lAr çokluk ekini almıştır.

Adem **oğlan+lari+n+a** (56a/11)

1.5.3.2.2.Küçültme Kategorisi

+cUğ

hatunlar ve emer **oğlan+cuk+lar** olmasa yërüme p̄ir dikedüm (31b/5)

1.5.3.2.3.Sıralama Sayıları Kategorisi

+(i)nci

altıncı gök firiştehleri (32a/1)

toğızıncı gece kılsa (37b/5)

oğuzuncı gece kılsa (38b/5)

1.5.3.3.Fiil Çekim Ekleri

1.5.3.3.1.Haber Kipleri

1.5.3.3.1.1.Duyulan Geçmiş Zaman

-mİş 3. Tekil Kişi

benüm verdüğim nimetüñ şükriñ **bilme-miş-dür** (56b/4)

īmānı bize beyān **et-miş-ler-dür** (44b/11)

gördüm bir taşda **yazıl-mış** (44a/11)

1.5.3.3.1.2.Görülen Geçmiş Zaman

-dIm / -dUm 1.Tekil Kişi

Eski Anadolu Türkçesinde yalnızca yuvarlak şekliyle bulunan 1. Tekil şahıs ekinin bazı örneklerde uyuma girip düzleşmeye başladığı görülür.

eyyām-ı bīz budur ben **eyt-dim** (41a/1)

eviyle oda **yakar-dum** (31b/6)

-dIn/-dUñ 2. Tekil Kişi

Eski Anadolu Türkçesinde yalnızca yuvarlak şekliyle bulunan 2. tekil şahıs ekinin bazı örneklerde uyuma girip düzleşmeye başladığı görülür.

ğullarımdan benüm suyumu **ğartın-duñ** (55a/13)

sen beni şağlar-**duñ** (54a/1)

şol kadar **ğov-dın** (57b/7)

seni dağı beni dağı **yorul-duñ** (57b/3)

-dI/ -dU 3. Tekil Kişi

Eski Anadolu Türkçesinde yalnızca yuvarlak şekliyle bulunan 3. tekil şahıs ekinin bazı örneklerde uyuma girip düzleşmeye başladığı görülür.

resül ‘aleyhi’s-selām **éyt-di** (34b/6)

kubeys tağında abdest **al-dı** (34b/13)

Ğur’anı ‘azimde yād **ğıl-dı** (42b/12)

Ancak uyuma girmeyip yuvarlak şekli olan örneklerde mevcuttur.

şüre-yi ihlāsı **oku-du** (52a/10)

-dInIz 2. Çokluk Kişi

Metinde 2. çokluk şahıs ekinin ünlüsünün düzleştiği görülmektedir.

sen dağı koyun **yorıl-dımız** (57b/3)

-dIlar 3. Çokluk Kişi

Peygamberlere ‘aqlıla **uy-dılar** (43a/15)

ikisi cemi‘ **ol-dılar** (52a/7)

şor-dılar ki éy mü’minlerüñ anası (34a/10)

ğak te‘ālāya ‘aqlıla **bil-diler** (43a/13)

1.5.3.3.1.3. Geniş Zaman

-(A)r-am 1. Tekil Kişi

ben anı tamuya **ğoy-ar-am** (43a/6)

ben ona eylük edicilerden **yaz-ar-am** (60b/6)

-(A)r-sın 2.Tekil Kişi

canavar neye **kaç-ar-sın** (57b/4)

-Ar/-Ur 3.Tekil Kişi

duhâ namazın kılanlar **gir-ür** (33b/3)

orucu bês nesne **boz-ar** (42a/6)

bir çirkin koğu **çık-ar** (32a/14)

dağı nefesine **uy-ar** (43a/6)

otlar **bit-er** (51b/4)

-Ar+lAr 3. Çokluk Kişi

sevâbın **yaz-ar-lar** (32b/10)

günâhın **yu-y-ar-lar** (32b/11)

ferişteler **kaç-ar-lar** (32a/14)

cemâ' at **sevin-ür-ler** (33a/15)

1.5.3.3.1.4.Gelecek Zaman

Metinde Eski Anadolu Türkçesinin gelecek zamanın karakteristik eki olan –IsAr eki bulunmamakla birlikte metinde kullanılan yapı –A ekidir.

-(y)A

Bergamalı Kadri'nin gelecek zaman için verdiği üç ekten ilki budur. Bu ek geniş zaman ve şimdiki zamanı da gösterebilir.³⁵

evlenmek niyetine **al-a** (54b/10)

ni' metlerin **muştıla-y-a** (38a/13)

1.5.3.3.1.5.Şimdiki Zaman**-(e) yorur**

Bir örnekte XIII. yüzyıl metninde de geçmiş olmasına rağmen, bu yapı XV. Yüzyıldan itibaren şimdiki zaman çekiminde kullanılmaya başlamıştır. Nitekim, o yüzyıldan sonra kullanım alanı genişleyerek Anadolu'daki Türkçenin işlek şimdiki zaman eki hâline gelmiştir.³⁶

ķāfile dağı yanında **gid-eyorur** (47b/14)

³⁵ a.g.e, s. 76.

³⁶ a.g.e, s. 74.

1.5.3.3.1.Tasarlama Kipleri

1.5.3.3.1.1.Şart Kipi

-sA 3.Tekil Kişi

bir kişinin hacetin **bitür-se** (58b/15)

kim mescide haşır **döşe-se** (32a/12)

iki kimseni bir kimesne **barışdur-sa** (57a/7)

ol gün bir hasta **şoravar-sa** (40a/8)

-seler 3.Çokluk Kişi

tağlara yürü **dé-se-ler** (51b/5)

‘adāvet **ét-se-ler** (57a/6)

Diğer şahısların örneklerine rastlanmamıştır.

1.5.3.3.1.2.Emir Eki

2.Tekil Kişi

-GII

ta‘āmı yedürici **ol-ğıl** (53a/9)

şüreyi ihlası çok **oku-ğıl** (51b/10)

- Ø

yardım eyle (60a/13)

ferh eyle (58b/13)

melāmet ét (33a/13)

êşit êy oğul (44b/3)

namāz kıl (32b/12)

-sIn/-sUn 3.Teklik Kişi

libāsların **gëydür-sin** (33a/2)

cennet döşeğin **döşe-sin** (33a/1)

rahmet **eyle-sün** (32b/15) ve berekāt **vér-sün** (32b/16)

-Uñ 2.Çokluk Kişi

ihlāsıla **kı1-uñ** (31b/8)

siz tañuq **ol-uñ** (42b/8)

têz **şakın-uñ** (32a/10)

Diğer emir eklerine rastlanmamıştır.

1.5.3.3.1.3.İstek Kipi

-(y)Am 1.Teklik Kişi

rāzı **ol-am** (47b/5)

-(y)AsIn 2. Tekil Kişi

biñ ħuri **çiftlendür-e+sin** (41a/14)

du‘ āların **al-a+sin** (60a/10)

-A+gII 2.Tekil Kişi

Metinde 2.tekil kişi ekinin A+gII şeklinde istek ve emir ekinin birlikte kullanıldığı bir örnek de tespit edilmiştir.

yüz kez gece **dê-y-e+gil** (49b/6)

-(y)A 3. Teklik Kişi

ferişteler sana du‘ a **êd-e** (32b/12)

evlerinden **kov-a çıkar-a** (32b/1)

bir barmaq mikdârı bitı **bulun-a** (46b/12)

yêtmiş ħâcetin **bitür-e** (59a/1)

şır’atda size nūr **ol-a** (32a/10)

-(y)eler 3. Çokluk Kişi

ol kimesneye **açıver-eler** (41b/13)

cehennem itleri anı **çiyne-y-eler** (42a/11)

şerâb-ı ŧuhūr **içür-e-ler** (35b/6)

Diğer şahıs eklerine rastlanmamıştır.

1.5.3.3.1.4. Gereklilik Kipi

-gerek

oruç olmak **gerek** (36b/14)

şakınmak **gerek** (42a/6)

şaklamak **gerek** (44b/6)

seniniçün neylemek **gerek** (47b/2)

korkmak **gerekdür** (60a/9)

1.5.3.4.Çatı Ekleri

Bu ekler, fiilin çatısını ettirgenlik, edilgenlik, dönüşlülük ve işteşlik bakımından değiştirirler. Cümlede özne ve nesne belirlenmesinde ve değiştirilmesinde görev üstlenirler.³⁷

1.5.3.4.1.Geçişli-Ettirgenlik Ekleri

-t- :Ünlü veya l ile r'den biri ile biten çok heceli fiillere getirilir.³⁸

yücel-t-ür-ler (32b/11)

-dur-: Diğer fiillere getirilir.

gëy-dür-di (42a/14), çiftlen-dür-esin (41a/14), sevin-dür-ür (47b/15)

-ur-: geç-ür-mezler (31b/10)

1.5.3.4.2.Edilgenlik Ekleri

Fiilin gösterdiği işten öznenin etkilendiği çatıya, edilgen çatı denir.

-(I)l-: Asıl edilgenlik eki budur.

yap-ı-l-ur(39b/3)

-(I)n-: Ünlü veya -l ile biten fiillere gelince. 'edilgenlik' görevini bu ek üstlenebilir.

bağış-la-n-ur (39b/13), beze-n-miş (41b/12)

³⁷ a.g.e, s. 61.

³⁸ a.g.e, s. 61.

1.5.3.4.3.Dönüslülük Ekleri

-(I)n-: sev-i-n-ürler (33a/15)

-(I)l-: kırtıl-ur (39a/15), yor-ıldınız (57b/3)

-(I)ş-: İsteş eki olmakla birlikte dönüslülük fonksiyonuyla da kullanılmaktadır.

ér-i-ş-mez (46a/8)

1.5.3.4.4.İsteşlik Ekleri

-(I)ş-: tanı-ş-mayınca (43a/9), ağlaş-dılar (32a/4)

1.5.3.5.Yapım Ekleri

1.5.3.5.1.İsimden İsim Yapım Ekleri

+Ilk +IUk:

ağır+lık (60a/6)

çetin+lik (39b/4)

arı+lık (44a/11)

şuşuz+lık (36a/3)

diri+lik (48a/15)

tırmağ+lık (58b/5)

èy(ü)+lük (60b/10)

yoğsun+luğ (39a/12)

küçük+lük (60a/13)

+sUz:

şu+şuz (36a/3)

ilim+süz (58b/3)

ğisāb+suz (36b/5)

şübhe+süz (38b/10)

+II +IU:

dür+li (48b/7)

ğayır+lı (58a/3)

bārū+lı (44b/4)

borç+lu (54b/12)

ayağ+lu (43b/6)

tat+lu (56b/10)

yaş+lu (57b/10)

+daş:

yol+daş (36b/11)

karın+daş (59a/2)

+cı:

yalan+cı (53a/13)

yardım+cı (38a/2)

+düz:

gün+düz(38b/13)

+rAğ:

yég+rek (58a/1)

1.5.3.5.2.İsimden Fiil Yapan Ekler

+IA:

hazır+la-ya (35a/10)

bağış+la-na (54a/15)

muştı+la-ya (38a/14)

bağış+la-n-a (39a/10)

fahır+la-n-a (48b/6)

bes(i)+le-mek (60a/15)

+A:

beñ(i)z+e-r (44b/4)

uz+a-mak (42a/10)

oy(u)n+a-ma (33a/10)

+ar:

ağ+ar-dı (41a/6)

ğara+r-dı (41a/3)

1.5.3.5.3.Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-Ur:

toy-ur-u-p (38a/8)

-(I)n:

bağışla-n-ur (39b/13)

beze-n-miş (41b/12)ç

çiftle-n-düresin (41a/14)

sev-in-dürür (47b/15)

-(I)l:

yap-ı-l-ur (39b/3)

aç-ı-l-a (48a/12)

ayır-ı-l-ma (43b/14)

yaz-ı-l-mış (44a/10)

yor-ı-l-diñiz (57b/3)

-dIr/-dUr:

ye-dür-ici (53a/8)

sevin-dür-ür (47b/15)

bil-dür-ür (54a/10)

yetiş-dir-üp (37b/10)

gëy-dür-di (42a/14)

barış-dur-sa (57a/7)

1.5.3.5.4.Fiilden İsim Yapan Ekler

-gü:

sev-gü (60a/15)

-ğun:

az-ğun+a (58a/6)

-uķ:

yaz-uķ (31b/8)

uyan-uķ+iķen (39b/5)

-k:

dile-k (41b/2)

döşe-k (32a/11)

Eksü-k (54a/3)

-IcI:

ķov-ıķı+lık (42a/7)

êt-ıķı+lerden (60b/7)

yêdür-ıķı (53a/8)

1.5.3.6.Fiilimsiler

Fiilden türeyerek isim, sıfat ve zarf fonksiyonlarında kullanılan kelimelere fiilimsi adı verilir.

1.5.3.6.1.İsim-fiil Ekleri

Mastarlar fiillerin isim şekilleridir. Bu yüzden herhangi bir ismin gireceği bütün hâllere girer ve isimlerin aldığı bütün ekleri alırlar.³⁹

-mAķ

Ya Ādem tenüñ **ağarmak** dilersen (41a/4)

Yalan yere şehâdet ve nāmahreme **bakmak** (42a/8)

Ṭaṭavvu^ç namāz **ķılmaķdan** yêgdür (59a/7)

-mAķIIķ

Ebsem **ķurmaklığa** (58b/5)

-mA

Dağı **almada** ve **satmada** ribādan şaķına (54b/14)

³⁹ a.g.e, s: 95.

-(y)ıŖ

Metinde örneği bulunamamıŖtır.

1.5.3.6.2.Sıfat-fiil Ekleri

Fillerin zamana bağlı sıfat ve ad Ŗekilleri olan sıfat-fiiller yalın, iyelik veya durum ekleri almıŖ olarak cümle içinde bir ad, bir sıfat gibi kullanılmıŖlardır. Bunlar yardımcı cümlelere fiillik ettiklerinde yine ana cümlenin öznesi, nesnesi veya yüklemine niteleyen birer sıfat durumundadırlar. KullanıŖları bugünkünden farklı değildir. İçlerinde çekimli fiil olanları da vardır. Tür olarak geçmiŖ zaman için -dUk, -mİŖ; geniŖ zaman için -Ar/-Ur, -mAz; geçmiŖ ve Ŗimdiki zaman için -An; zamanda alışkanlık süreklilik için -IcI; gelecek zaman için -AcAK ekleri kullanılmıŖtır.⁴⁰

-mİŖ

Orucın **açmıŖca** Ŗevāb vere (42a/5)

Gelecek ‘ömriñde oruç **tutmıŖ** gibidür (39b/9)

Ŗamuya müsteĥāk **ölmüŖ** kiŖi (41b/1)

-duĥ

Ėılduđun namāzı kimesne dēme (32a/6)

Ramazān orucın **tutduğun** vaktin (36b/13)

‘İsā peyđāmber ‘aleyhisselām göge **uğraduğı** gündür (39a/11)

-An

Oruç **tutan** ve tutmayan ŖađıŖınca (40b/1)

Göñlinde Ŗefĥāt **olmayanlarun** (32a/2)

Ėılınan namāz ve **dilenen** ĥācet (33b/6)

1.5.3.6.3.Zarf-fiil Ekleri

Fiilleri baŖka fiillerle bağlamak üzere zarflaŖtıran eklerdir.⁴¹

1.5.3.6.3.1.Zaman Zarf-fiilleri

-(y)IcAĥ

⁴⁰ Korkmaz, Zeynep (1992), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, s. 102.

⁴¹ Gülsevin, Güreer-Boz, Erdoğan (2013), *Eski Anadolu Türkçesi*, 3. baskı, Ankara, Gazi Kitabevi, s. 97.

Eski Anadolu Türkçesine özgü bir ektir. Türkiye Türkçesinde –IncA biçiminde kullanılan ekin metinde –IcAk biçiminde kullanıldığı görülür.

ezān **okuyıcaḳ** hürmet eyle (34a/8)

ḳabrinden **ṭurıcaḳ** şorisuz, ḥisābsuz cennete gire (36b/9)

alıcaḳ tamam ala ve **şatıcaḳ** eksük şata (55b/5)

Ḥazret-i risālet böyle **dēyiceḳ** aṣḥāb ağlaşdılar (32a/3)

-IncA

Bir kişi boynına **almayınca** dēdi (55b/10)

Ṭon **gēyince** bu du‘ ayı oḳıḡıl (50b/15)

-mAdIn

Gēceye **ērişmedin** (51a/10)

1.5.3.6.3.2.Hāl Zarf-fiil Ekleri

-ken

Namāz **ḳılurken** dünyā endişesin edenlerüñ (31b/11)

Yaḡmur **yaḡarken** ḥācet dile (33a/4)

-yü

Eyyamı bīz **dēyü** niçün dediler (41a/2)

1.5.3.6.3.3.Baḡlama Zarf-fiil Ekleri

-up

Ta‘ atı **alup** göḡe çıkarlar (31b/9)

Cenāzesin **alup** giderken ezān oḳındı (34b/1)

1.5.3.6.3.4.Başka Eklerle Oluşturulan Birleşik Zarf-fiiller

-mazdan öñ (din): -mAdIn ekinin fonksiyonundadır.

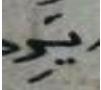
Eşyayı **yaratmazdan öñdin** Resül ‘aleyhisselām ēydür (42a/13)

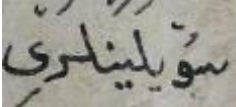

2. METİN

(31a/1) éydüverdi ve dağı namāzdan sonra du‘ā kılıcağ cümle ümmet-i Muḥammedī (31a/2) bile almak gerekdür. Eger du‘āyı kendüye maḥşūşa kılsa ḥāyin (31a/3) olur. Éy oğul! İmām olsañ evvel şafı diz, şāfīler (31a/4) gibi resül ‘aleyhi’s-selām böyle éderdi. Uyan kişi cehd (31a/5) éde ki imāmuñ şağ yanında tura yaḥud imāmuñ ardında (31a/6) tura ve dağı şafları edeboş kımaya ve dağı şafa başa başa ilerü (31a/7) vèrmeye. Kıyāmet gününde şafa başup geçenleri cehenneme köpri (31a/8) édeler. Ve şafları şık édeler, ayrı tırmayalar ki namāzı (31a/9) mekrūhdur. Éy oğul! İmāma uyarken ön inüp çıkmaya. Ebū (31a/10) Hureyre raḍıyallāhu anh éydür: “Resül ‘aleyhis-selāmdan: Kim ki imāmıla (31a/11) namāz kıılırken rükū‘a ve sücūda imāmdan öñdin inse yā tursa (31a/12) kıyāmet gününde başı eşek başı gibi ve şüreti dağı eşek şüreti (31a/13) gibi ola. İmāma uyan kişi imāmdan soñraca inüp soñraca tırmak gerekdür rükū‘da ve sücūdda tā kim namāzı dürüst ola. (31a/15) Eger imām otururken kıılrsa siz dağı oturup kıluñ. Oturmak (31b/1) Éy oğul! Érte namāzla yatsu namāzın kıoma, münāfıklardan olmayasın. (31b/2) Resül ‘aleyhi’s-selām éytdi: “Érte namāzıla yatsu namāzın kıomağ (31b/3) münāfıklıkdur. Münāfıklara āḥır gelir.” dedi. Ve dağı resül ‘aleyhi’s-selām (31b/4) éytdi: “Eger ḥatunlar ve emer oğlanuğlar olmasa yèrümè pīr⁴² di- (31b/5) kerdüm dağı şehri gezerdüm érteye ve yatsuya gelmeyenleri eviyle (31b/6) oda yağardum.” dedi. Éy oğul! Żinhār namāzuñı ihlāşıla kıla- (31b/7) gör nètekim resül a.s buyurur éydür: “Namāzuñı ihlāşıla kıluñ.” (31b/8) bu sözünde olan firışteler yazuğunuz ve müzdünüz yazarlar. Ol ta‘atı alup (31b/9) göge çıkarlar. Yolda firıştelere uğrarlar. Evveli, gök firışteleri (31b/10) müsāvī söyleyenlerin⁴³ namāzlarını geçürmezler. İkinci, gök (31b/11) firışteleri namāz kıılırken dünyā endişesin édenlerüñ (31b/12) namāzın geçürmezler. Üçüncü, gök firışteleri namāz içinde kendüyi (31b/13) görüp ve gönlini ulu tutanların namāzın geçürmezler. Dördüncü, gök (31b/14) firışteleri namāz içinde tekebbürlik édenlerüñ namāzın geçürmezler. (31b/15) Bèşinci, gök firışteleri ḥasedlik idenlerüñ namāzın geçür- (32a/1) mezler. Altıncı, gök firışteleri gönlinde şefkāt (32a/2) olmayanların namāzun geçürmezler. Yedinci, gök firışteleri gönlinde tāmā‘ (32a/3) olanların namāzın geçürmezler. Ḥāzret-i risālet böyle dèyicek (32a/4) aşḥāb ağlaşdılar, éytdiler: “Yā resülullāh! Bunca ta‘at kıılırız, (32a/5) bundan kimesne kırtulamaz néce édèlüm.” dèdiler? Resül ‘aleyhi’s-selām (32a/6) éytdi: “Yā Mu‘az dilüñi şakla, kimesnenüñ ‘ayıbın yüzine urma, kııldı- (32a/7) guñ namāzı kimesne dème ve dünyā işin aḥiret işinden ilerü (32a/8) görme ve hiçbir müselmānı ḥor görme ve dükelişile ḥulķıla ḥoş. (32a/9) Ve eger bunları işlemeşenüz tāmū‘ itleri sizi yèr tez şaķınıñ.” dèr (32a/10) di. Éy veledī! Kıarañuda mescide varuñ, şır’atda size nūr ola ve dağı (32a/11) gücün yètdükce mescide ḥaşır dèşe. Kim ki mescide ḥaşır dèşese (32a/12) ānuñ ecrin Allah’dan ğayrı kimesne bilmez. Éy veledī! Mescide dünyā kelāmıñ (32a/13) söyleme resül a.s éytdi: “Kim ki mescide dünyā kelāmın söylese ağzından (32a/14) bir çirkin kıoğu çıkar, firışteler kıaçarlar.” éydürler: “Yā rabbī! Bu kıul (32a/15) bizi mescidden kıovdı.” dèyeler. Ḥāzret-i ḥāğ dèye ki:

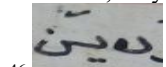
 ⁴² kelimenin metindeki şekli

 ⁴³ kelimenin metindeki şekli

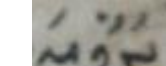
“İzzüm-ü celālüm ḥaḳkīçün⁴⁴ (32b/1) bunlara bir ḳavm musallaḫ eḏem ki bunları evlerinden ḳova ḳıkara, nētekim bunlar (32b/2) sizi mescidden ḳıḳardığı gibi”. Ėy veledī! Mescid sūpürmekde (32b/3) ḳoç ecir vardur. Resūl a.s eýdür: “Kim ki mescid sūpürse ke-ennehū⁴⁵ benümle (32b/4) dört yüz kez ġazā eḏmiş gibidür, dört yüz kez ḥac eḏmiş gibidür, (32b/5) dört yüz rek‘ at namāz ḳılmıř gibidür ve dört yüz gün oruḫ (32b/6) ḫutmuş gibidür ve dört yüz ḳul azāḏ eḏmiş gibidür.” dēdi. (32b/7) Ėy veledī! Bu iki rek‘ at namāzı ḳoma ramazān ġecesi ḳıl. (32b/8) Resūl a.s eýdür: “Kim ki ramazān ġecesinde iki rek‘ at namāz (32b/9) ḳılrsa her rek‘ atda bir fātiḫa ve üç ihlās oḳısa ḥaḳ te‘ ālā ol (32b/10) ḳiřiye sekiz yüz firriřte vērür, řevābın yazarlar ve ġünāhın yuyarlar (32b/11) ve derecesiñ yüceldürler tā ġelecek ramazāna deġin.” Ey veledī! Ramazān (32b/12) ġecesi donla namāz ḳıl kim firriřteler saña du‘ ā eḏe. Resūl ‘aleyhi’s-selām (31b/13) eýdür: “Kim ki ramazān ġecesi donla namāz ḳılrsa ve dōřeġinden ḫursa (32b/14) namāz niyetine kirāmen kātibiñ eýdür: “Ḥaḳ te‘ ālā saña rahmet eylesün (32b/15) ve berekāt vērüsün.” ve dōřeġi eýdür: “Ḥaḳ te‘ ālā saña cennet dōřeġin (33a/1) dōřesin.” dēr ve ġeýeceġin ġeýse eýdür: “Ḥaḳ te‘ ālā saña cennet libāsların (33a/2) ġeýdürsin.” dēr ve daḫı cümle esbābı ve cümle ‘ āzası du‘ ā eḏer ve da- (33a/3) ḫı ḥaḳ te‘ ālā eýdür: “Ėy ḳulum! Benden ne dilerseñ dile vēreyin ve ḫā- (33a/4) cetüñ [i]deyin.⁴⁶” dēr. Ėy veledī! Yaġmur yaġarken ḫācet dile ve namāz (33a/5) ḳıl. Resūl a.s eýtdi: “Yā Ebū Hureyre yaġmur yaġıncaḳ her kim iki rek‘ at (33a/6) namāz ḳılrsa, yaġmur ḳaḫresi ‘ adedince ḥaḳ te‘ ālā ol ḳula řevāb (33a/7) vēre.” Ėy veledī! Mü‘ezzin ol! ġücüñ yētmezse imām ol! Ardunda (33a/8) namāz ḳılanlar řevābınca řevāb vēre ve nāfileleri evinde ḳıl. (33a/9) Kimsenüñ nūrun ġökdeġi yılduzlar gibidür ve ḳaḳan namāza (33a/10) ḫursañ ḫonuñla oynama řeyḫān ferāḫ olur ve daḫı ġün (33a/11) ḫoġmasın illā seni abdestile bilsün ve ġün ḫolunmasın illā seni (33a/12) abdestile bulsun böyle eḏmeyecek olursan var nefsüñi (33a/13) melāmet eḏ. Ėy veledī! Bir cemā‘ āte namāz ḳılrsañ uzatma (33a/14) ve illā ol cemā‘ āt senden yēġrenürler ve eġer yeyni ḳılrsañ ol (33a/15) cemā‘ āt sevinürler. Zīrā ki ol cemā‘ āte ḫasta ya pīr ya ḫācete iver (33b/1) ola. Ve daḫı ḫuḫā namāzın ḳılagör resūl ‘aleyhi’s-selām eýdür: “Her kim (33b/2) ḫuḫā namāzın ḳılrsa cennetüñ bir ḳapısı vardur aña bābu‘ḏ-ḫuḫā (33b/3) dērler. Kimse girmez illā ḫuḫā namāzın ḳılanlar ġirür ve her kim ḫuḫā namāzın iki (33b/4) ḳılrsa zākirlerden yazılır ve her kim altı ḳılrsa řākirlerden yazılır (33b/5) ve her kim sekiz ḳılrsa řıddıḳlardan yazılır.” Ve daḫı resūl a.s eýdür: (33b/6) “Kim ki ḫonında ḫarāmdan bir iplik olsa ol ḫonıla ḳılınan namāz ve di- (33b/7) lenen ḫācet revā olmaz. Bir ḳiřinüñ eti ḫarāmıla yēnse anuñ (33b/8) ḫāli ne olur. Ve daḫı ġözlerüñi yumma ve elüñi böġrüñe ḳoma (33b/9) veher yürüme.⁴⁷ Yahūdiler böyle eḏer anlara temeřşül gibi olur kerhdür.” (33b/10) Ėy veledī! Cenāzenüñ ardınca ġitse her adımına biñ (33b/11) řevāb vērür ve her kim bir cenāzenüñ ardınca ġülse ḥaḳ te‘ ālā (33b/12) anı ḳıyāmet ġüninde ḫor eyler. Bāb: Paḳ du‘ āsı bildürür: (33b/13) Resūl ‘aleyhi’s-selām eýdür: “Her kim ezān eřidicek eýtse ve aña (33b/14) ‘Eřhedü en lā ilāhe illāllāh

⁴⁴ “Ḥařmet ve büyüklüġün ḫaḳı için”

⁴⁵ “Sanki, ġüya”

⁴⁶ kelimenin metindeki şekli

⁴⁷ kelimenin metindeki şekli

vaḥdehu şerike leh ve eşhedü enne (33b/15) muḥammeden ‘ abduhu ve resûluhu razîtü billâhi rabba ve bi’l islâmi dînâ

(34a/1) ve bi-muḥammedîn şallâllâhu ‘ aleyhi ve selleme resûlan ve nebiyyen.⁴⁸ dese o kişinüñ (34a/2) günâhı denizler köpügince olsa ve kıumlar ve ağaçlar ve yapraklar (34a/3) şağışınca olsa ḥaḳ te‘âlâ yarlıgaya ve ezânüñ âhîrinde (34a/4) bu du‘â okıya “Allahümme rabbi hezîhid’de‘ avati’t-tâammeti (34a/5) veşşalaveti kâ’imeti âti muḥammede’l vesîlete ve’l-fazilete (34a/6) ve’d-derecâte’l ‘ aliyeter’rafî‘ ate veb‘aşhü meḳâme maḥmûd’unillezî (34a/7) ve‘ adetehü ve erzaḳnâ şefâ‘ ate inneke lâ tuḥlifu’l mî‘âd⁴⁹.”(34a/8) deye. Ve daḥı ezân okuyıcaḳ ḥürmet eyle. ‘ Âişe anamuz (34a/9) raḍıyallâhu ‘ anh kaçan ezân ünin eşitse elindeki işüñi (34a/10) bırağurdı şordılar ki, ey mü’mînlerüñ anası! Niçün (34a/11) işüñi bırağursın? Dêdiler eytdi: “Ben resûlullâhdan eşitdüm ki (34a/12) her kim ezân ünin eşitse iş işlese dînine noḳsan.” dêrdi. (34a/13) Ebu Ḥafız Ḥaddâd daḥı böyle êderdi. Meşâyihden bir kişi (34a/14) idi demürçiydi kaçan ezânı eşitse çeküci yuḳaruysa aşığa (34a/15) indürmezdi ve aşığıda ise yuḳaru çıkarmazdı. Bir gün ol (34b/1) kimesne vefât êtdi cenâzesin alup giderken ezân okındı. (34b/2) Mümkin olup cenâzesin alup gidemediler ne ḳadar kim cehd êtdiler. (34b/3) Ḳâbil olup gidemedi kaçan ezân dîndi cenâze aldı gidiverdi. (34b/4) Ta‘accüb êdüp aḥvâlin şordılar eytdiler: “Bu kişi diriyken (34b/5) ezân ünin eşitse ebsem olurdu kımıldamazdı.” dêdiler. (34b/6) Ey oğul! Resûl ‘ aleyhi’s-selâm eytdi: “Kim ki ezân avâzın eşitse (34b/7) daḥı ol ne dêrse bile dese her ḥarfine biñ biñ şevâb vère ve (34b/8) daḥı biñ biñ günâhın yuya ve daḥı biñ biñ derece vère.” Ey veledî! (34b/9) Pek ulu nesnedür İslâmuñ evvelinde pek yoğıdı aşḥâb eytdiler: (34b/10) “Yâ resûlullâh necedelüm namâz vaḳtın bilsevüz dêdi.” Resûl a.s (34b/11) eytdi: “Şabr eyle ki beyân olur dêdi.” Gece oldu aşḥâbdan birisi (34b/12) gördi gökden iki firişte indi Ebû Ḳubeys tağında abdest (34b/13) aldı. Birisi bekledi, ḳâmet getürdi ve biri daḥı imâm oldu. (34b/14) Namâz kıldılar aşḥâb resûlullâha ḥaber vèrdi. ‘ Ömer raḍıyallâhu (34/15) ‘ anh eytdi: “Yâ resûlullâh ben daḥı o gece böyle gördüm dêdi.” (35a/1) Resûl ‘ aleyhi’s-selâm eytdi: “Ḳarındaşum Cebrâ’il baña böyle (35a/2) ta‘allüm eyledi.” dêdi ḥaḳḳında âyet daḥı nâzil oldu. “Ve men aḥsenü (35a/3) ḳavlen mimmen de‘ a ilâllâhi ilâ âhîre laye.⁵⁰” Bâb: Fazilet-i receb: (35a/4) recebde oruç tıttucu ol ümiddür ki ḳurtılasın. Resûl a.s eytdi: (35a/5) “Kim ki recebde bir gün oruç tıtsa cemî‘ ‘ ömrin orucıla ve (35a/6) gecesin tã‘ atıla geçürmiş gibidür.” dêdi. Eger cümlesin tıtsa (35a/7) gökden bir firişte çağırur eydür: “Ey Tañrı dostı! Saña (35a/8) beşâretlü ve kerâmetlü olsun. Ve daḥı ölüm vaḳtında şerâb-ı (35a/9) tuḥûr içüreler ebedî şuşamaya ve daḥı ḥaḳ te‘âlâ aña cennetde (35a/10) bir yer ḥazırlaya kim ol kişi aña râzı ola ve her kim iki gün (35a/11) oruç tıtsa yer ehli ve gök ehli aña vèrilen kerâmeti şerh êde- (35a/12) mez. Her kim üç gün oruç tıtsa ḥaḳ te‘âlâ od ile anuñ (35a/13) arasında

⁴⁸ “Allahtan başka ḥakkıyla ibâdete layık ḥiçbir ilâh olmadıgına, o’nun bir olduḡuna ve ortağının bulunmadıgına şehâdet ederim. Yine Muhammed’in Allah’ın kulu ve resûlü olduḡuna şehâdet ederim.” “Rab olarak Allah’tan; nebi olarak Hz. Muhammed (s.a.s)’den ve din olarak islamdan razıyız.” (Ahmet İbni Hanbel, E’l-müsned, 18988, 4/337)

⁴⁹ “Allah’ım! Ey bu tam davetin ve kılınacak namazın rabbi! Muhammed (s.a.s)’e vesileyi, fazileti ve yüksek dereceyi ver. Onu kendisine vadettiğın mākam-ı Mahmûd’a ulaştır. Şüphesiz sen vaadinden dönmezsin.”(Buhari, Ezan, 8)

⁵⁰ “Allah’a davet eden ve salih amel işleyen ve ‘Muhakkak ki ben teslim olanlardanım.’ diyenden daha güzel sözlü kim vardır ?” (Fussilet suresi, 33. Ayet)

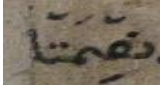
bir hicāb kor ki qalını⁵¹ yētmiş biñ yıl ola ve her kim (35a/14) dört gün oruç tutsa haq te‘ālā ol kimesneyi cümle belādan şaklaya. (35a/15) Ėy veledī! Recebūñ haşiyeti çokdur. Hāzret-i ‘Alī kerremallāh (35b/1) vechehū Ėydür: Resūl hāzretinden rivāyet Ėder. Resūl hāzret-i (35b/2) ‘aleyhi’s-selām Ėydür: “Kim ki recebde bir gün oruç tutsa haq te‘ālā (35b/3) biñ yıllık oruç şevābın vĖre kim ki iki gün tutsa dađı ziyāde (35b/4) ola ve her kim yĖdi gün tutsa haq te‘ālā yĖdi tamu qapusın (35b/5) aña bađlar. Ve eger sekiz gün tutsa sekiz uqmaq qapusın aña aqar (35b/6) qankı qapudan dilerse gire. Ve her kim on gün tutsa haq te‘ālā (35b/7) ol kimesneye vĖrdüğü şevābı kimesne şerh Ėtmeye haq te‘ālā (35b/8) bir hādeq ve bir hicāb yarada kim nĖ cehennem bunı göre nĖ bu (35b/9) cehennemi göre.” Ėy ođul! ! Bu oruçdan gāfıl olma tutagör (35b/10) tā kim cümle qorqılardan qurtulasın. Ėy ođul! Recebūñ fażileti (35b/11) budur ki resūl ‘aleyhi’s-selām Ėydür: “Kim ki recebde bir gün oruç (35b/12) tutsa haq te‘ālā ol kişinūñ divānına bir yıl oruç tıtuq (35b/13) gĖcesi qā’im olmışca şevāb vĖre.” ve dađı buyurmışdur ki: “Recebde (35b/14) bir gün oruç tıtuq altı yūzyıl ‘ibādet Ėtmekden şevāb (35b/15) [...]” dĖdi. Ėy ođul! Recebde oruç tıtuq kim günāhın yarlıgana (36a/1) Hāzret-i resūl ‘aleyhi’s-selām Ėydür: “Her kim receb ayında oruç (36a/2) tutsa haq te‘ālā geqmış günāhın ve gelecek günāhdan şaklaya (36a/3) kıyāmet şuşuzluđından emīn eyleye.” bu haberi eşidicek (36a/4) bir qoca tıruğeldi. Ėydür: “Yā resūlullāh! Benüm dūkelisin (36a/5) tıtuqmağa gücüm yetmez nĖcedeyin?” dĖdi. Resūl hāzret-i a.s Ėydür: (36a/6) “Bir gün evvelinde ve bir gün ortasında ve bir gün āhirinde tıtuq (36a/7) haq te‘ālā dūkelisin tıtuqmışca şevāb vĖre.” dĖdi. Bāb: Fażilet-i (36a/8) şa‘bān: Ėy ođul! Şa‘bān ayınūñ orıcın tıtuq. (36a/9) Resūl ‘aleyhi’s-selām Ėydür: “Şa‘bān ayı benüm ayımdur.” dĖr. (36a/10) Her kim ol gün oruç tutsa haq te‘ālā Ėydür: “Yā firiştelĖrüm! (36a/11) Görūñ benüm qullarımı. Hābībüm, Muhammed ayına nĖce hūrmet (36a/12) Ėderler ‘izzüm celālüm haqqıqün ben dađı bunları yarlıgadam.” (36a/13) dĖye. Ve bir hādişde dađı Ėydür. Hāzret-i ‘Alī’den rivāyet (36a/14) olındı Ėydür: “Yā resūlullāh! Bize şa‘bān ayınūñ şevābından (36a/15) vĖrsen?” Resūl a.s Ėydür: “Yā ‘Alī her kim şa‘bān ayında bir gün (36b/1) gün oruç tutsa haq te‘ālā cennette yūz köşk vĖre aq (36b/2) incüden degmesi bu dūnyāca ola.” Ve dađı İbn-i ‘Abbas rivāyet (36b/3) Ėydür: “Resūl ‘aleyhi’s-selām Ėydür: ‘Her kim şa‘bān ayında bir gün (36b/4) oruç tutsa haq te‘ālā üzerine vācib olur ki ol kişi (36b/5) ‘azabdan emīn eyleye ve qabrinden qopıcaq⁵² şorisuz hisābsuz (36b/6) emīn ola ve sinlesin göz Ėrimince gīn ola. Her kim iki (36b/7) gün oruç tutsa haq te‘ālā anūñ yanına bir firişte vĖre (36b/8) kıyāmete degin yoldaş ola. Her kim üç gün oruç tutsa (36b/9) qabrinden tırucaq şorisuz, hisābsuz cennete gire. Her (36b/10) kim yĖdi gün tutsa tañrı te‘ālā anı velīlerden Ėdüp (36b/11) anlarıñ zümresinden qopara ve dađı aña firiştelĖr yoldaş (36b/12) ola haq te‘ālā hāzretine varınca.” Bāb: Ėāile-i ramazān: (36b/13) Ėy ođul! Ramazān orıcın tıtuđuđıñ vaqtın mecmū’-ı a‘zānuñ (36b/14) oruç olmaq gerek tā kim qabūl ola şevābından maħrūm olmayasın. (36b/15) Resūl hāzret-i ‘aleyhi’s-selām Ėydür: “Yā Ebū Hureyre orıcın (37a/1) tĖz aq. Benüm ümmetümde hayırlı kişi oldur ki orıcın tĖz aqa (37a/2) ve dađı saħūrı qoma ki saħūrda biñ raħmet ve biñ bereket (37a/3) vardur. Dađı ümmetüm ramazān ayın tıtsa ecrin haq te‘ālā bayrām (37a/4) gĖcesi vĖrür.” Haq te‘ālā celle

51 kelimenin metindeki şekli

52 kelimenin metindeki şekli

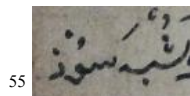
celālühü éydür: “Oruç benümdür (37a/5) cezāsın ben vèrürüm.” dèr. Anuñiçün ki kâfirler mecmû’-ı ‘ibâdet ile (37a/6) puta tapdılar amma ki orucıla tapmadılar. Bâb: Fazilet-i (37a/7) terâvîh: Êy veledî! Emirü’l-mü’minîn ‘Alî’den kerremallâh vechehüden (37a/8) rivâyet kıılurlar. Bir gün terâvîhden şordılar, eyitdi: “Kim ki ramazānuñ (37a/9) evvel gècesi terâvîh kılsa atadan toğmış gibi olur. İkinci gèce (37a/10) kılsa atasınuñ ve anasınuñ günâhı yarlığanur, üçüncü gèce (37a/11) kılsa firîşteler éydürler: “Êy mü’min! ‘Amelüñi başdan tut haq te’âlâ (37a/12) geçmiş günâhıñı yarlıgadı.” dèrler. Dördüncü gèce kılsa Tevrât’ı, (37a/13) Zebûr’u, İncil’i ve Furkân’ı oğmuşça şevâb. Bèşinci gèce kılsa (37a/14) Mescid-i harâmnda ve Medîne mescidlerinde ve Mescid-i Akşâ’da (37a/15) namâz kılan şevâbın vèrür. Altıncı gèce kılsa Beyitü’l-mâ’ mür tağında [...] (37b/1) éden şevâbın vèrür ve her taş ve ağaç o kişi için istiğfâr (37b/2) éderler. Yèdinci gèce kılsa ke-enne Mûsâ a.s ile fir’ avun gâzâsında (37b/3) bile ölmüş gibidür. Sekizinci gèce kılsa Bedir gâzâsında bile ölmüş (37b/4) gibidür. Tokuzuncu gèce kılsa Dâvûd a.s ‘ibâdet[ince]⁵³ şevâb vère. (37b/5) Onuncu gèce kılsa haq te’âlâ anı dîn de ve dünyâda selâmet (37b/6) eyleye. On birinci gèce kılsa yètmüş maqbûl olmuş ‘ömr-ü şevâbıñ (37b/7) vère. Haq te’âlâ on ikinci gèce kılsa şırâtı yıldırım gibi geçe. (37b/8) On üçüncü gèce kılsa Beytül-muqaddesi ‘imaret étmüşce ve anda mücâ- (37b/9) vir olan şalîh şevâbınca şevâb bula. On dördüncü gèce (37b/10) kılsa haq te’âlâ anı qadir gècesine yetişdirüp ve dağı rüknile maqâm (37b/11) arasında ‘ibâdet étmüşce şevâb vère. On bèşinci gèce kılsa (37b/12) haq te’âlâ anuñ hâcetin ve du’âsın qabûl kıılır ve dağı na’imde (37b/13) aña dereceler vèrür ki kimesne vaşf édemez. On altıncı gèce kılsa (37b/14) sinden tırıcaq “Lâ ilâhe illâllâh muhammeden resüllullâh.” dèyüp tırigele. (37b/15) On yèdinci gèce kılsa dünyâdan çıkmaz tâ cennetde maqâmın görmeyince. (38a/1) On sekizinci gèce kılsa şehidler ve gâzîler ecri gibi ecir bula. (38a/2) On tokuzuncu gèce kılsa hak te’âlâ dünyâda ve ahiretde yardımcı (38a/3) ola. Yigirminci gèce kılsa [...] dünyâdan çıkmaz. Hazret-i resül (38a/4) düşünce görmeyince ve [...] dağı ölüm vaktında şuşamaz (38a/5) ve kıyâmet gününde şuşamaz ve ‘arş gölgesinde olur. Yigirmi (38a/6) birinci gèce kılsa yerde gökde nè kadar firîşteler varısa anuñiçün (38a/7) istiğfâr édeler ve dünyâdan çıkmaz. İllâllâh te’âlâ andan râzı (38a/8) ola. Yigirmi ikinci gèce kılsa ümmet-i Muhammed’iñ yetimlerin toyurup (38a/9) ve libâslandurmuşça haq te’âlâ ol kimesneye şevâb vère. Yigirmi üçüncü (38a/10) gèce ke-enne ümmet-i Muhammed’üñ kâfir elinden esîr olanın şatun alup (38a/11) azâd étmüşce şevâb vère. Yigirmi dördüncü gèce kılsa kıyâmet gününde (38a/12) bitisin sağ eline şunalar. Yigirmi bèşinci gèce kılsa melek olur. (38a/13) Ol kimesneye hâlet-i nezi’ de gökçek şuretile gele, cennet ni’met[lerin]⁵⁴ (38a/14) muştılaya. Yigirmi altıncı gèce kılsa hak te’âlâ emr éde ol kimesneye (38a/15) şamunuñ şapuların yuyalar yigirmi yèdinci gèce kılsa ol kimesneye (38b/1) cehennem harâm ola. Yigirmi sekizinci gèce kılsa haq te’âlâ rıdvâna emr éde, (38b/2) “Cennet şapuların açuñ şankı şapudan dilerse gelsün.” dèye. (38b/3) Yigirmi tokuzuncu gèce kılsa haq te’âlâ Eyyüp Peygâmbere belâlara (38b/4) şabr édüp ecr vèrdüğü gibi ecir vère ve günâhların örte. (38b/5) Kirâmen kâtibiñ yazmayalar. Otuzuncu gèce kılsa haq te’âlâ emrile bir

53 kelimenin metindeki şekli

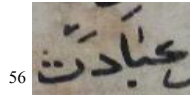
54 kelimenin metindeki şekli

münādīyi (38b/6) ‘arş altından çağırur ki haq te‘ālānuñ bunlar azādlularıdur cehennem (38b/7) odından. Deyerler. “İzzüm celālüm haqkiçün ben anları oda yakmayam.” (38b/8) Andan şoñra emirile berāt yazalar anlarıñ oddan (38b/9) kırtıldığına ve şırātı āsān geçe. Ve her kim i‘tikādıla bu otuz gece (38b/10) terāvihin kılsa haq te‘ālā bu ecirleri vère şeksüz ve şüp[h]esüz⁵⁵. (38b/11) Ey veledī! Qadir gecesinde gāfil olma ki qadir gecesinüñ (38b/12) hürmeti biñ aydan hayırlı aydur. Ol biñ ay ki gece qā’im (38b/13) ve gündüz şāim ola. Ey veledī! Her kim ki ramazānı sukūnile ve vaqā- (38b/14) rıla tıtsa, haq te‘ālā aña biñ gün oruç tıtmışca şevāb (38b/15) vère ve anı oddan yedi hādeq ırāq eyleye. Her hādeqün arası (39a/1) yer ile gök miqdarı ola. Ey veledī! Haq te‘ālā Ādem’ün tevbesin (39a/2) orucıla qābūl eyledi. Ēmdi sende bu oruçlardan gāfil olma. Tā ki (39a/3) tevbeñ qābūl ola. Haq te‘ālā Ādem’ün tevbesin qābūl ētdüğü (39a/4) zılhicce ayınuñ evvel gününde idi. Kim ki ol gün oruç tıtsa (39a/5) haq te‘ālā cemi‘ günāhın yarlıgar. İkinci gün oruç tıtsa Yunus Peyğā-(39a/6) mber ‘aleyhi’s-selām du‘āsı qābūl olduğı gündür ki balıq (39a/7) qarnından çıkdı. Haq te‘ālā biñ yıl ‘abdes[t]⁵⁶ ētmışca şevāb (39a/8) vère, göz açup yummuşca ‘aşı olmaya. Üçüncü gün Zekeriyā (39a/9) Peyğāmbere ‘aleyhi’s-selām du‘āsı qābūl oldu. Kim ki ol gün (39a/10) oruç tıtsa du‘āsı qābūl ola, şuçı bağışlana. Dördüncü (39a/11) gün ‘İsā Peyğāmbere ‘aleyhi’s-selām göge uğraduğı gündür. Kim ki (39a/12) ol gün oruç tıtsa haq te‘ālā ol kişinüñ yoħsulluğın (39a/13) def’ēde. Ve kıyāmet gününde firıştelerle bile ola. Beşüncü gün (39a/14) Mūsā ‘aleyhi’s-selām toğduğı gündür. Kim ki ol gün oruç (39a/15) tıtsa nifāqdan kırtılır ve ‘azābdan daħı emīn. Altıncı gün (39b/1) hayberi, Peyğāmbere ‘aleyhi’s-selām [mın] fetħētdüğü gündür. Kim ki ol (39b/2) gün oruç tıtsa, ebedī ‘azābdan emīn ola. Yedüncü gün cehennem (39b/3) qapuları yapılır ve on günden şoñra yine açılır. Kim ki ol (39b/4) gün oruç tıtsa, aña otuz çetinlik qapuları yapılır ve otuz (39b/5) kenezlik qapuları açılır ve ol kişi uyurken ve uyanuğiken (39b/6) ve dururken ve otururken haq te‘ālānuñ amānında olur. Sekiz- (39b/7) inci gün terviye günüdür. Kim ki ol gün oruç tıtsa ke-enne altmış (39b/8) yıl geçmiş ‘ömrinde ve altmış yıl gelecek ‘ömrinde oruç (39b/9) tıtmış gibidür ve kıyāmet gününde emīnlerden ve kırtılmışlardan (39b/10) ola. Toqızıncı gün ‘arefe günüdür. Kim ki ol gün oruç tıtsa, (39b/11) iki yıllık günāhına kefaretdür. Biri geçmiş yıla ve biri gelecek (39b/12) yıla. Onuncı gün qurbān günüdür. Kim ki ol gün qurbān boğazlasa (39b/13) evvel qatresi ile kendü şuçı ve ehli ve ‘ayāli şuçı bağışlanur. (39b/14) Kim ki qurbān etinden şadaqa eylese, yarın kıyāmet gününde emīn-(39b/15) lerden kıoyar daħı terāzūsında şevābı ağır gele Uħud tağından. (40a/1) Daħı her kim zılhicce ayınuñ āħir gününde ve muħarrem ayınuñ (40a/2) evvel gününde oruç tıtsa ol iki yıl tamam orucıla hātmētmış (40a/3) gibidür. Ve gece ‘ibādeti qadar gecesini gibidür. Kim ki bu on gün içinde bir (40a/4) faķire şadaqa vērse, ke-enne Peyğāmbere vērmiş gibidür. Peyğām- (40a/5) berlere şadaqa ve zekāt vērmeķ cā’iz degildür. Amma demek (40a/6) budur ki anlara bir nesne vērmenüñ şevābı ne qadarsa ol qadar şevāba (40a/7) hāşıl ola demekdür. Ve her kim ol gün bir hāsta şoravarsa (40a/8) haq te‘ālānuñ dostların ziyāret ētmış gibidür. Ve her kim (40a/9) ol gün bir cenāze namāzın kılsa şehīd namāzı kılmış

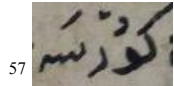

55 kelimenin metindeki şekli

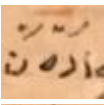
56 kelimenin metindeki şekli

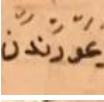
(40a/10) gibidür. Her kim bir mü'mine don g[iydür]se⁵⁷ haq te'ālā aña cennetde hulle (40a/11) ler geyüre her kim ol gün bir yetimün gönlin ele alsa (40a/12) haq te'ālā anı 'arş gölgesinde muharres kılar ve her kim ol (40a/13) günlerde 'ilm meclisinde hazır olsa ke-enne Peygamberler meclisine (40a/14) hazır olmuş gibidür. Ey oğul! 'Arefe gün oruç tuta- (40a/15) [gör] kim 'azim ecri vardur. Resül 'aleyhi's-selām eydür 'arefe (40b/1) gün oruç tutsa oruç tutan ve tutmayan sağışınca ve (40b/2) dünyānuñ 'ömri sağışınca haq te'ālā aña şevāb vèrür dağı kıyāmet (40b/3) yèrine yètmış biñ firişte anuñıla bile gider. Kıyāmetde terāzūya (40b/4) degin bile gideler ve terāzūdan şırāta degin bile gideler. Şırātda (40b/5) cennete degin bile gide. Dağı bindügi Burāq'ın adımı sağışınca beşā- (40b/6) ret edeler. Haq te'ālādan ne dilersen dile dèyeler. Ey oğul! (40b/7) Mübārek günlerde oruç tut penç-şenbih gün ve āzīne gün ve cum'a- (40b/8) ertesi, haq te'ālā yedi yüz yıllık şevāb vère. Ey oğul eyyām-ı bīz (40b/9) günlerinde oruç tutağör. Emir'ül mü'minīne, hazret-i 'Ali kerremallāh (40b/10) vecchēhū eydür: "Bir gün resül 'aleyhi's-selām baña eydür: 'Yā 'Āli! (40b/11) Cebrā'il baña geldi eytdi: 'Her ayda üç gün oruç tut.' (40b/12) Ben eytdüm: 'Ne gün tutayum dèdüm?' Cebrā'il a.s eytdi: 'Her (40b/13) ayuñ on üçüncü ve on dördüncü ve on beşinci gün tutağör. Evvel- (40b/14) ki gününe on yıl oruç tutmuş gibidür. İkinci güne otuz yıl (40b/15) oruç tutmuşca şevāb vère. Üçüncü güne yüz yıl oruç tut [mişca] (41a/1) şevāb vère. 'Yā 'Ali! Eyyām-ı bīz budur.'" Ben eytdim: "Buna eyyām-ı bīz (41a/2) dèyü niçün dèdiler?" Hazret-i resül a.s eytdi: "Yā 'Ali! Ol vaqtın (41a/3) kim Ādem nebī a.s cennetden çıkdı, teni bir kezden qarardı." (41a/4) Cebrā'il a.s geldi eytdi: "Yā Ādem! Tenüñ ağarmaq dilersen (41a/5) her ayuñ on üçüncü ve on dördüncü ve on beşinci gün oruç (41a/6) tut- ağör dèdi." Evvel gün tıtdı, teninüñ bir bölügi ağardı. (41a/7) İkinci gün tıtdı, iki bölügi ağardı ve üçüncü gün tıtdı (41a/8) teninüñ cümlesi ağardı. Anıñçün buna eyyām-ı bīz dèdiler. (41a/9) Ey oğul! Oruç tutağör. Kim yarın kıyāmet gününde şefā' at (41a/10) ediser? Resül a.s eytdi: "Oruç bir hūb şüretde gele haq te'ālā (41a/11) hazretine." Allahü te'ālā eyde: "Yā oruç! Sen hoşnūd olduğı (41a/12) kişileri al götür dèye." Ala götüre. Andan haq te'ālā eyde: "Ey oruç! (41a/13) Dileyenden bu kişiye vèreyüm." Oruç eyde: "Yā rabbī! Dilerim senden (41a/14) bu kişinüñ başına biñ taç urasın ve biñ hūrī çiflendüresin (41a/15) ki her birinüñ biñ hizmetkārı ola ve dağı yètmış tamuya müstahaq (41b/1) ölmüş kişi baña bağışlayasın ve resüle koñuşı eylesin." Haq te'ālā eyde: (41b/2) "Yā oruç! Dileklerüñi qabul eyledüm." Bu oruç eyde: "Yā rabbī! Bunuñ (41b/3) ecri qanı? Haq te'ālā eyde: "Bu kuluma yètmış biñ şehir vèrdüm. Her (41b/4) bir şehirden yètmış biñ döşek vèrdüm. Kıızıl yaqutdan ve incüden (41b/5) ve zebercedden ola. Bāb: Fezā'il-i 'āşüre. Ey veledī! 'Āşüre (41b/6) orıcın tutağör. Kim biñ hac ve biñ 'ömür şevābın bulasın. (41b/7) Resül 'aleyhi's-selām eytdi: "Her kim 'āşüre günü şā'im (41b/8) olsa dört biñ hac ve 'umre ve dört biñ şehid şevābın (41b/9) ve dört biñ melek şevābın bulur. Ve bir yıllık günāha (41b/10) kefaretdür" dèdi. Ve dağı mağribile ve maşriq arasında ne kadar (41b/11) şevāb işlenürse ol kadar şevāb vère ve dağı cennetde yètmış (41b/12) köşk vère. Dürrile yaqutıla bezenmiş ola ve aña odı harām (41b/13) eyleye ve dağı cennetüñ kapuların ol kimesneye açıvèreler. Qankı (41b/14) qapudan dilersen gir dèyeler ve dağı bir kul azād ètmışce (41b/15) şevāb bula. Ey veledī! Saña bir beşāret haberin vèreyüm. (42a/1) Her kim 'āşürā günü bir yetimün şefkat idüp başını şığasa (42a/2) haq te'ālā aña eli

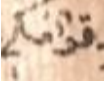

⁵⁷ kelimenin metindeki şekli

degdiği saç şağışınca cennetde bir derece (42a/3) vere. Ve her kim ‘aşüre gün gècesi bir kimesneye ta‘ām vèrse ümmet-i (42a/4) Muḥammedi’niñ dükelisin ta‘āmlandurmış gibidür. Ve eger bir kimesnenüñ (42a/5) orucın açsa ümmet-i Muḥammed’in orucın açmışca şevāb vère ḥaḳ te‘ālā. (42a/6) Ėy veledī! Orucı bēş nesne bozar şaḳınmaḳ gerek. Evvelki yalān (42a/7) söylemek, ikinci ḳovıcılık eylemek, üçüncü yalān yère and içmek (42a/8) dördüncü yalan yère şehādet ve nā-mahreme baḳmaḳ şehvetile. Bēşinci (42a/9) ḡıybet eylemek. Bir kiři erden⁵⁸ ve ‘avra[t]dan⁵⁹ ḡıybet eylese ḳıyāmet (42a/10) gününde ol kiřiñüñ dili yigirmi dört arşun uzaya cehennem itleri (42a/11) anı çiyneyeler, zecrèdeler. Ne‘üzubillāh min zālīke. Bāb: Ėy veledī! (42a/12) Bilgil ki ḥaḳ te‘ālā evvel ‘aḳlı yaratdı, mecmū‘-ı eşyāyı yaratmazdan (42a/13) öñdin resül ‘aleyhi’s-selām èydür: “Ḥaḳ te‘ālā ‘aḳlı yaratdı. Yaratduḡı (42a/14) vaḳtın nūr içinde ḳodı ‘aḳluñ tenine ‘ilmi gèydürdi. Fehmi (42a/15) cānına gèydürdi. Zühdi başına urdı. İhlāsı yüzine vèrdi. (42b/1) Ve inanmaḡı gözine vèrdi. Ḥarīşlıḡı ḳulaḡına vèrdi. (42b/2) Tevekkülü bèline vèrdi. Ṭurmaḡı ayaḡına vèrdi ve ḳorḳuyı (42b/3) bèlinden aşıḡaya vèrdi ve ümidi bèlinden yuḡaruya vèrdi.” (42b/4) Andan ḥaḳ te‘ālā nidā idüp èytdi ki: “Ėy ‘aḳıl! Ḳaldur (42b/5) başuñı ḥācet dile kim ḥācetuñ vèrdüm.” ‘Aḳıl èytdi: “Yā rabbī! (42b/6) Ḥācetim oldur ki beni yarlıḡayasın ve daḡı beni ḳanḳı ḳuluna daḡı (42b/7) vèrseñ anı da yarlıḡayasın.” Ḥaḳ celle celālühü èytdi: “Ėy (42b/8) firīştelerüm! Siz ṭanuḳ oluñ. Bir ḳulum⁶⁰ ki ‘aḳlı rūzī (42b/9) ḳıldum anı yarlıḡayam.” Ḥaḳ te‘ālā èytdi: “Ėy firīştelerüm! Ḳanḳı (42b/10) kişiide ki ‘aḳıl olsa her ‘ameli ‘aḳlıla işler, cümle hevādan (42b/11) şaḳıñup ‘ibādetle meşḳül olur. Nèteki Ḳur’ān-ı ‘azīmde (42b/12) yār ḳıldı. ‘Ve emmā men hāfe meḳāme rabbīhi ve nehān’-nefse ‘ani’l-hevā. (42b/13) Fe inne’l cennete hiyel-me’va.⁶¹” Andan şoñra ḥaḳ te‘ālā nefsi yaratdı. Cehli (42b/14) anuñ tenine gè[yü]rdi⁶². Riyāyı yüzine vèrdi ve şehveti gözine (42b/15) gözine vèrdi. Sırrı ḳulaḡına vèrdi. Ṭama‘ı boḡazına vèrdi ve yalanı (43a/1) diline vèrdi ve kendüyi görmegi göḡsine vèrdi ve hırşı ḳarnına (43a/2) vèrdi ve zülmi bèline vèrdi ve ḥisseti eline vèrdi. Murdarlıḡı (43a/3) fercine vèrdi. Fesādı ayaḡına vèrdi. Şekki bèlinden aşıḡaya (43a/4) vèrdi ve şirki bèlinden yuḡaruya vèrdi. Andan şoñra ḥaḳ te‘ālā (43a/5) èy[t]di⁶³: “Firīştelerüm! Siz ṭanuḳ olun ki kim ki benüm buyruḡum (43a/6) ḳor daḡı nefesine uyar, ben anı ṭamuya ḳoyaram.” (43a/7) Nètekim Ḳur’ān içinde yād ḳıldı:

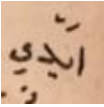
58 kelimenin metindeki şekli

59 kelimenin metindeki şekli

60 kelimenin metindeki şekli

⁶¹ “Kim rabbinin makamından korkar ve nefsi dilediḡinden çekerse, kuşkusuz o’nun varacaḡı yer cennettir.” (Naziāt suresi, 41-42. Ayet)

62 kelimenin metindeki şekli

63 kelimenin metindeki şekli

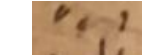

“Ve emma men ʔaġa ve aṣār- (43a/8) ü'l-hayated-dünyā fe-inne'l-caḥīm hiyel-me'va.⁶⁴” Êmdi her işiñü (43a/9) ʕ aqlunıla ʔanıṣmayınca işleme ve eger ʔanıṣmayınca işlerseñ (43a/10) ol iş ilerü gelmez nefse uymıṣ olur. Nefse uyup tañrı (43a/11) buyruġın terk edenleri ʔamuya ʔoyar. Êmdi, nefis⁶⁵ ulu⁶⁶ (43a/12) düṣmandur dilerseñ ʔurtılasın. Hezār eyleye: “Aġlı elüñden (43a/13) ʔomal!” Haġ te' ālāya ʕ aqlıla bildiler ve Peyġamberlere ʕ aqlıla (43a/14) uydılar ve cennet ʕ amelin ʕ aqlıla işlerler. Ve ṣunlar ki (43a/15) haġ te' ālānuñ rahmeti erişüp ʕ aġlı rüzi ʔılursa (43b/1) anlara imān rüzi ʔılır, anları cennete ʔoyar. Ve ṣunlar kim (43b/2) hidāyet olmayup ʕ aġlı vèrmese yā kāfir olur haġġa inanmaz (43b/3) ve peyġamberlere inanmaz ve namāz ʔılmaz. Dāyim nefis ārzūsın (43b/4) ʔovar. Anlaruñ hemān adı müslümāndur. Haġ te' ālā ʔurān'da (43b/5) dèdi: “Ulāi'ike kel-en' āmi belhüm eğallü ulā-ike hümü'l ġāfilün⁶⁷.” Nefse uyan (43b/6) ʔiṣi dört ayaġludan daġı azġundur dèmek olur. Ey veledī! (43b/7) Bilgil kim haġ te' ālā Ādem'i yaratduġı vaġtın Cebrā'il ʕ aleyhi's-selāmı (43b/8) gönderdi. ʕ Aġlı ve imāni ve ḡayāyı bile gönderdi. “Bunları (43b/9) Ādem'e eilet bu üçden birin ʔabül eylesün.” dèdi. Hażret-i (43b/10) Cebrā'il, Ādem'e getürdi. Yā Ādem! Haġ te' ālā saña selām eder, eydür: (43b/11) “Bu üç hedāyeden birini ʔabül eylesün.” dèdi. Hażret-i Ādem (43b/12) ʕ aġlı ʔabül eyledi. Pes Cebrā'il a.s imānıla ḡayāya eydür: (43b/13) “Varuñ siz gidüñ” dèdi, imān eytdi: “Haġ te' ālā baña ṣöyle (43b/14) emr eyledi ki: “Aġl ʔande olsa sen andan ayrılma, ben ʕ aġıldan (43b/15) ayrılmazam.” dèdi. Bu kez ḡayāya eydür: “Sen var git.” Haġā eydür: (44a/1) “Haġ te' ālā baña emr eyledi ki ‘imān ʔande olsa sen andan ayrılma’” dèdi. (44a/2) “Ben daġı gitmezem” dèdi. Êmdi, haġ te' ālā kim ki ʕ aġlı varıṣa imāni (44a/3) ve ḡayāyı vèrür. Kim ki ʕ aġlı vèrmese nè imān ve nè ḡayā vèrür. (44a/4) Hikayāt olundi: Bir ġün Ḥasan-ı Baṣriye bir (44a/5) ʕ avrat geldi, eytdi: “Yā müslümānlar imāmı! Saña birġaç (44a/6) ṣözlerüm ṣorayum.” dèdi. Ḥasan Baṣri eytdi: (44a/7) “Nè ṣorasın ʕ avrat ?” Eytdi: “Din gevhəri nèdür ve din (44a/8) ġörki nèdür ve din ḡazinesi nèdür ?” Ḥasan-ı Baṣri raġmet- (44a/9) ullāhi ʕ aleyhi eytdi: “Yā ḡatun! Sen dè, biz diñleyelüm ve öġrenelüm.” (44a/10) ʕ Avrat eytdi: “Ṭamum yıġıldı, ġördüm bir ʔaṣda yazılmıṣ (44a/11) din arılıġı ābdestdür ve din gevhəri tañrıdan ʔorġ- (44a/12) maġdur ve din ʔuvveti namāzdur ve din ġörki ḡayādur.” Nètekim (44a/13) Peyġamber ʕ aleyhi's-selām: “E'l-ḡayā-ü minel imāni.⁶⁸” dèdi. Ve din ḡazine- (44a/14) si ʕ ilimdür. Êmdi kimün ki ābdest[i]⁶⁹ olmasa dini arı olmaz.(45a/15) Dinin de ʔuvveti olmaz ve kimüñ ki ḡayāsi olmasa dininün⁷⁰ (44b/1) ġörki olmaz ve kimüñ ki ʕ ilmi

⁶⁴ “Kim azġınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse, ṣüphesiz cehennem onun sıġınaġıdır.” (Naizat suresi, 37-38-39. Ayet)

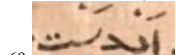
⁶⁵ kelimenin metindeki ṣekli

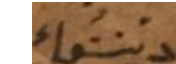
⁶⁶ kelimenin metindeki ṣekli

⁶⁷ “İṣte bunlar, ḡayvanlar gibi hatta daha da aṣaġıdadırlar. İṣte bunlar ġafillerin ta kendileridir.” (A'raf suresi, 179. Ayet)

⁶⁸ “Utanmak, imandadır!”

⁶⁹ kelimenin metindeki ṣekli

⁷⁰ kelimenin metindeki ṣekli

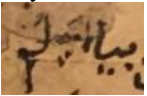
olmasa dīnünüñ hazīnesi olmaz. (44b/2) Ḥasan-ı Baṣrī bu ‘ avratuñ sözine müteḥayyir oldı ve daḥı (44b/3) Īmānı biz[e]⁷¹ daḥı beyān etmişlerdür. Êşit Êy oḡul! Īmān bir kal‘ aya (44b/4) beñzer, pes bārūlı evvelki qatı altundandır. İkinci qatı gümüşdendir, (44b/5) üçüncü qatı demürdendir, dördüncü qatı kiremüddendir, beşinci (44b/6) qatı kireçdendir. Êmdi kerpüç bārūyı şaklamak gerek. Ḥarāmī (44b/7) içeri girmeye ve içeri bārūları yakup ḥarāb etmeye. Êmdi (44b/8) evvel ki qatı alçaq olursa ikinciye qaşd eder, eger ikinci (44b/9) geçüp alursa, üçüncüye qaşd eder, üçüncüyü alursa dörd- (44b/10) inciye qaşd eder, dördüncü alursa beşinciye qaşd eder, beşinci (44b/11) daḥı alursa kal‘ a ḥarāmī turaḡı olur. Ḥarāblıḡa yüz (44b/12) tutar. Ḥarāmī dedigümüz şeytāndur. Kerpiç bārū dedigümüz edebdür. (44b/13) Bir kişinüñ her ḥālde edebi olmasa şeytān andan qaçmaz ve (44b/14) edeb şaklaya şeytān yöresine uğramaz, Īmānı ḥalāş bulur. (44b/15) İkinci kiremiddür dedügümüz sünnettür. Üçüncü demür bārū farzdur. (45a/1) Dördüncü gümüş bārū ihlāsdur. Beşinci altun bārū yakındur. (45a/2) Kimüñ ki edebi var sünnete yol bulur ve kim ki sünneti tıtdı (45a/3) farz yol bulur. Farza yol bulan ihlāsa yol bulur. (45a/4) İhlāsa yol bulan yakīne vāşıl olur. Yakīne vāşıl olan (45a/5) ḥaḡ te‘ ālāya yol bulur. Ve daḥı êy veledī! Kimüñ ki ḥulḡı (45a/6) gökçek olsa Īmānı kāmil olur. Nêtekim Ḳur‘ānda buyurur: (45a/7) “Ve inneke le ‘ alā huluḡin‘ āzīm.”⁷² Pes kişinüñ ḥulḡı gökçek (45a/8) olsa, resül ‘ aleyhi’s-selām ḥulḡıyla ḥulḡ [etmiş]⁷³ olur. (45a/9) Kim ki anuñ ḥulḡıyla [...] anuñ yolın tıtmış (45a/10) olur. Her [...] yolın tıtmasa ḡorḡıdan ḡurtıldı, (45a/11) gerçek ümmet olur. Êy veledī! Bu du‘ āyı günde kırk kez (45a/12) oḡı, Īmānuñ zā‘il olmaya. Ol du‘ ā budur: “Yā ḥayyū yā ḡayyūm (45a/13) yā zü‘l-celāli ve‘l ikram yā lā ilāhe illāllāh ente.”⁷⁴ Bāb: Êy veledī! (45a/14) Īmānı saña beyān eyledüm ve tevḥīdi de daḥı beyān [eyledüm]⁷⁵ tevḥīd (45a/15) oldur ki dille dēyesin ve ḡöñül ile gerçekleyesin. (45b/1) Êydesin ki “Eşhedü en lā ilāhe illāllāh vaḥdeḡü lā şerike leh (45b/2) ve eşhedü enne muḡammeden ‘ abduhu ve resūluhu.”⁷⁶ dēyesin. Ma‘ nāsı budur ki: (45b/3) “Tañrı birdür ortaḡı ve şeriki yoḡdur ve Muḡammed ḡulıdır ve hem (45b/4) resūlüdür.” demekdür. Resül ‘ aleyhi’s-selām eytdi: “Bu kişi bir kez (45b/5) “Lā ilāhe illāllāh muḡammeden reşūlullāh.”⁷⁷ deşe ol kelime arasından (45b/6) ḡicāb ḡalmaz gider tā ḡazrete deḡin tırmaz ḡareket eder. (45b/7) Ḥaḡ te‘ ālādan nidā gelür: “Sākin ol! Ol kelime dēyeni yarlıḡa- (45b/8) mayınca [...] ḡaḡ te‘ ālā kereminden ve luḡfından (45b/9) dēyekim: “Benüm ḡörklü [...] ve ‘ İzzüm ḡaḡḡiḡün (45b/10) seni dīne yarlıḡadum tıur.” dēye andan [...]. Êy veledī! (45b/11) [...] kelimeyi [...] yarın ḡıyāmet ḡüninde ziyāret edeler. Ḥaḡ (45b/12) te‘ ālā celle ve [...] Mūşā Peyḡāmbere eytdi: “Yā Mūşā! Diler misin? [...] (45b/13) ḡüninde ḡökler firiştelere seni ziyāret (45b/14) [...]

71 kelimenin metindeki şekli

72 “Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin.”(Kalem suresi,4. Ayet)

73 kelimenin metindeki şekli

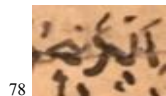
74 “Ey diri ve kaim olan, ey celal ve ikram sahibi, senden başka ilah yoktur.”

75 kelimenin metindeki şekli

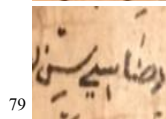
76 “Allah’tan başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah olmadığına, o’nun bir olduğuna ve ortaḡının bulunmadıḡına şahadet ederim. Yine Muhammed’in Allah’ın kulu ve resülü olduğuna şahadet ederim.”(Müslim)

77 “Allahtan başka ilah yoktur, Muhammed (s.a.s) o’nun resulüdür.”(Müslim)

kelimeyi [...] seni [...] degil.” dedi. Ey oğul! (46a/1) Haq te‘alā seni ebedī cehennemden çıkarmaz. Mūşā ‘aleyhi’s-selām (46a/2) eytdi: “Yā rabbī bir kuluñ ‘Lā ilāhe illāllāh muḥammed resūllāh’ dese (46a/3) sen aña ceza’ nè vèürsin.” dedi. Haq te‘alā eytdi: “Yā Mūşā (46a/4) ben ol kulumdan rāzī olurum ve cennetde nè vèrdüğün (46a/5) kendüden gayrı kimse bilmez.” Mūşā ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Yā rabbī! (46a/6) Bir kuluñ āḥir sözi “lā ilāhe illāllāh” olsa sen aña ceza’ nè (46a/7) vèürsin? Haq te‘alā eytdi: “Yā Mūşā! Ben ol kulum vèrdüğüm (46a/8) sen tākat getürmezsin, ‘aqluñ èrişmez. Ben bilürem ki ol (46a/9) kulum nè vèürem.” Ey veledī! Bu kelime-yi tevḥīdi deýicek (46a/10) ‘arş ditrer resūl ‘aleyhi’s-selām eydür: “Haq te‘alā bir direk yaratdı. (46a/11) Kıızıl yāqutdan başı ‘arş altındadır, dibi balıguñ (46a/12) üstindedür. Kaçan bir kişi i‘tikādıla ‘lā ilāhe illāllāh Muḥammed (46a/13) resūllāh’ dese ol ‘amūd ditrer ve ‘arş ditrer.” Haq te‘alā eydür: (46a/14) “Yā ‘arş!” sākin. ‘Arş eydür: “Nèce sākin olayın? (46b/1) Bu kelimeyi deýenüñ ulu günāhından dört biñ günāhın ki aşikāre (46b/2) ve gizlü kaşdıla ve ḥaṭāyıla eytdüğün yarlıgadum.” dèr. Ey veledī! Resūl (46b/3) ‘aleyhi’s-selām eydür: “Her kim ḥālīşen ve muḥlişen ‘lā ilāhe illāllāh’ dese ol (46b/4) kişinüñ ḥaq te‘alā dört biñ kebāyir günāhın yarlıgar.” Eytdiler: “Yā (46b/5) resūllāh! Ol kişinüñ dört biñ günāhı olmasa nèce olur?” (46b/6) dediler. Eytdi: “Anuñ yogısa ehlinüñ ve koñşısınıñ ba- (46b/7) ğışlar.” dedi. Ey veledī! Bu kelime-yi tevḥīdi dilüñden koma ki bir kez (46b/8) “lā ilāhe illāllāh” dedigüñ mecmū‘-ı günahuñdan ağır gelür. Resūl (46b/9) ‘aleyhi’s-selām eytdi: “Yā rabbī! Kıyāmet güninde bir kişi getürel, toksan (46b/10) toköz bitisi ola. Her birinüñ uzunı göz èrimince ola. Hiçbirinde (46b/11) bir ḥayır ḥasenāt bulunmaya. Amma bir barmağ miqdārı bitü bulına. Anuñ (46b/12) [...] bu kişi bir kez “lā ilāhe illāllāh” dedüğü bulına. Bu toksan bitü (46b/13) anıñ nè keffe koyalar? Bu kelime-yi tevḥīdi bir keffesine koyalar (46b/14) cem‘isinden ağır gelir dedi. Bu kelimeyi [eydeyince]⁷⁸ firışteler (47a/1) bir yeşil kuş ağızından çıkar. İki kanadı dürrile yaqutıla bezenmiş ta- (47a/2) ‘arş altına dek gider bal arusu gibi gürüldèr. Haq te‘alā eydür: (47a/3) “Sākin ol!” Ol ḥayr eydür: “Beni deýeni yarlıgamayınca sākin olmazın.” (47a/4) dèr. Haq te‘alā ol kuşdan yetmiş biñ firışte ḥalk èder ol (47a/5) zıkr ède niçün istiğfār èderler? Kıyāmete dek kaçan kıyāmet (47a/6) günü olsa ol kuş bu kişinüñ elin alup uçmağa èltür. (47a/7) Vallāhü’l ā‘lem. Bāb: Haq rızāsı nèdür? Anı beyān èder. Ey (47a/8) veledī! Dilerseñ ḥaq rızāsın⁷⁹ sen bulasın, bunuñla ‘amel (47a/9) eylesesin. Haq te‘alā Mūşā peygāmbere ḥiṭāb èdüp eydür: (47a/10) “Yā Mūşā! Beñümüçün işledüğün nèdür?” Mūşā ‘aleyhi’s-selām eydür: (47a/11) “Yā rabbī! Senüñiçün namāz kıldum ve oruç tıtdum, tesbīḥ ve tehlīl (47a/12) èdüp şadağa vèrdüm.” dèr. Haq te‘alā eydür: “Yā Mūşā bu dediklerin (47a/13) hep senüñiçündür. Namāz kılsañ cennet vèrem, sinüñ (47a/14) aydın èdem. Zıkr ve tesbīḥ ètseñ cennetde senüñiçün derece- (47a/15) ler ḥalk olur. Oruç dutsañ Qur‘ān okusañ [-----] şadağa vèrseñ (47b/1) vèrseñ üzeriñden belā şavam.” “Yā Mūşā! Beñümüçün nèyledün? (47b/2) Mūşā eydür: “Yā rabbī! Seniñiçün nèylemek gerek?”

78 kelimenin metindeki şekli

79 kelimenin metindeki şekli

Ḥaḡ te‘ālā ēydür: “Yā Mūsā! (47b/3) bir kiři sevesñ benimiçün⁸⁰ sev. ‘Adāvet ētseñ beñüm- (47b/4)⁸¹ çün ḡaḡ te‘ala ‘adāvet eyle. Ol kiřinüñ řer‘e⁸² muḡālif iři (47b/5) olduğı vaḡtın tā ben rāzı olam dēdi.” Ęy veledi! Yigitlikde (47b/6) tevbe ētse neçedür? Resül ‘aleyhis-selām ēydür: “Ben size (47b/7) bir temşil dēyeyüm: ‘Bir kiři ka‘beye giderken mecmü-‘ı esbābı (47b/8) bir devede idi. Giderken uyudu, uyandı ḡāfile giťmiř. (47b/9) Segirdüp bir depeye çıķdı. Dört yana baķdı hiç (47b/10) nesne görmedi. Bir depeye dağı çıķdı, dört yaña bakdı, (47b/11) yine nesne görmedi. Bir muđaylān⁸³ dibine geldi ‘bārī (47b/12) burda yatayın, öleyin’ dēdi. Gözine uyķu geldi. Uyudu, (47b/13) uyandı, görđi⁸⁴ deve yanında durur ve ḡāfile dağı (47b/14) yanında gideyorur.” Kim ki yigitlikde tevbe ētse ḡaḡ te‘ālā (47b/15) böyle sevindürür. Resül a.s. ēydür: “ Kim ki bir günāhı (48a/1) ne‘üzü-bi’llāh işlemek ḡādir olsa, işlemese ḡaḡ te‘ālā ol kimseye (48a/2) cennet vērür.” Ol cennetüñ büyüklüği seksen biñ (48a/3) yıllıķ ola. Bir rivāyetde seksen biñ yıllıķ ola. Ol (48a/4) günāh budur ki, ḡarāma baķmaķ ve ḡarām yemek ve zinā ve livāḡa (48a/5) ve řurb-ı ḡamr ve ḡatl-i nefsdür. Ęy ođul! Bir kiřinüñ sa‘idlik (48a/6) niřānı oldur ki, ḡaḡ te‘ālānuñ ḡazāyı ḡaderine rāzı ola. (48a/7) řeḡāvet niřānı oldur ki, rāzı olmayup ceza’ u feza’ ēde, (48a/8) üzerine bir darlıķ gelse řabr ētmemekdür. Ęy ođul! Dilerseñ (48a/9) ḡaḡ te‘ālā ḡatında muḡi‘lerden olasın her iřüñi işliyecek (48a/10) inřā’allah dēye ve ‘özürsüz bir sözde inřā’allah dēmesseñ (48a/11) ol dağı niřāḡdur. Ęy ođul! Üç yerde göñlüñi ḡāzır (48a/12) eyle ki senüñ üzerüñe raḡmet ḡapusu açıla. Evvel (48a/13) Ḳur’ān oğunurken, ikinci zıkr ēderken, üçüncü namāz ḡılır (48a/14) ken. Ve ‘ārifüñ niřānı oldur ki ebsem durduğı (48a/15) fikret ola, baķduđı ‘ibret ola, diriligi ḡā‘at (48b/1) ola. Ęy veledi⁸⁵! Tañrınüñ ḡıřmı oldur ki kişide (48b/2) altı nesne ola. Evvel niyyet za‘yıflığı, ikinci nefesine tābi‘ (48b/3) olup günāha meşğül olup muşırr olmaķ. Iřrār küfürdür “Ne‘uzubillāh (48b/4) min zālīke.” Üçüncü ölümi yaķın ve endişesi uzun olmaķ. (48b/5) Dördüncü ḡāliķ rızāsın ḡoya, ḡalḡ rızāsın isteye. Beřinci sünneti (48b/6) ḡoyup bid‘ate uya. Altıncı günāhıla faḡırlana, tevbe ve istiđfār (48b/7) ḡılmaya sa‘ādet o kişiye kim bu altı dürli günāhdan berī (48b/8) ola. Bāb: Du‘ā-yı İbraḡim Peyđāmber ‘aleyhi’s-selām: “Elḡamdüllillāh (48b/9) ḡable külli eḡadin ve’lḡamdüllillāh ba‘de külli eḡadin ve’lḡamdüllillāhi ‘ala (48b/10)

80 kelimenin metindeki şekli

81 47b/4 numaralı satırdan “ḡaḡ te‘ala” sözü çıkarıldı.

82 kelimenin metindeki şekli

83 kelimenin metindeki şekli

84 kelimenin metindeki şekli

85 kelimenin metindeki şekli

küllî hâl.⁸⁶” Hâk te‘âlâ eytdi: “Yâ Cebrâ’il! Var benüm hâlilüme (48b/11) selâm ét. Ol kelâmı ki üç kerre zıkr étđi, ben dağı aña kırk (48b/12) kabül olmış hac şevâbın vërdüm. Her kim artura ben dağı (48b/13) ‘atâmi arturam ya‘nî her bir kereye kırk hac şevâbı vërem (48b/14) demek olur. Du‘âyı Ensar rağıyallâhu ‘anhu. Ey oğul! Kaçan (48b/15) [...] [du]‘ayı ođusañ zâlim şerrinden emîn olasın ve cazuluğ (49a/1) ve agü kâr kılmaya. Bir gün Enes Haccâc uğradı. Eydür: “Benüm atum mı (49a/2) yëğ yoğsa Muğammed atı mı yëğ?” dëdi. Anı kağıdı söğdi: (49a/3) “Muğammed a.s kanden sen kanden” dëdi. Haccâc dağı kağıdı: “Ne kadar (49a/4) ciheti ceddi étđi. Enes’e elem degüremedi.” Pes Enes rağıyallâhu (49a/5) ‘anh eytdi: “Ben bir du‘â bilürem sen baña elem eşişdüremezsın.” (49a/6) Haccâc eytdi: “Ol du‘âyı baña öğret dëdi.” anı eytdi: (49a/7) “Sen zâlimsın saña niçün öğredeyüm?” dëdi. Du‘â budur ki (49a/8) zıkr olunur. “Bismillâhi ‘alâ nefsi ve dînî bismillahi ‘alâ (49a/9) ehli ve malî ve veledi. Bismillâhi ‘alâ külli mâ a‘tanî rabbillâhi (49a/10) Allah Allahü rabbi lâ üşrikü bih şey’a Allahü ekber Allahü ekber Allahü (49a/11) ekber ve ‘âzze ve ecellü mimmâ eğâfû ve ağzemullâhü mâ innî e‘üzübike (49a/12) min şerri nefsi ve min külli şeytânî racim ve min şerri külli (49a/13) cebbârin ‘ayniddin ‘azze câruke ve celle şenâi’k velâ ilâhe ğayruk (49a/14) fe in tevellev feğul ğaşbiyallâhü lâ ilâhe illâ hüv ‘aleyh tevekkeltü ve hüve (49a/15) rabbi’l’arşi’l’azim. Bismillâhi’llezi lâ yeğurru ma‘a ismihi şey ün (49b/1) fi’l-arzi ve lâ fi’ssemâ’i ve hüvessemi” ul ‘âlim.⁸⁷” Kim ki bu du‘âyı (49b /2) şabâğ oğusa üç kez cümle belâlar o kişie ağşama deĝin yetişmeye (49b/3) ve ağşam oğısa şabâğ deĝin belâlardan hâk te‘âlâ şaklaya. Ey veledî! (49b/4) Ağsuracağ bu du‘âyı oğı ki yëtmiş dürli rencden hâk te‘âlâ (49b/5) şaklaya “Elğamdüllillâhi ‘alâ külli hâlin⁸⁸” dëye. Ey veledî! Bu dört (49b/6) kelimeyi yüz kez érte ve yüz kez ĝeçe dëyegil. Yarın kıyâmet ĝüninde (49b/7) senden yëğ kimesne, ĝelmeye meĝer ol kimesne ki senden artuğ (49b/8) dëmiş ola. Resül a.s eytdi: “Hâk te‘âlâ katında bu dört (49b/9) kelimeden efzâl nesne yoğdur. Ol kelimeler budur: ‘Subğân (49b/10) allâhi ve’lğamdüllillâhi velâ ilâhe illallâhe vallahü ekber.⁸⁹” dëse şabâğ (49b/11) ve ağşam yüz kerre, yarın kıyâmet ĝüninde benden yëğ (49b/12) kimesne ĝelmeye meĝer ki bundan ziyâde dëmiş ola. Ve dağı kim ki (49b/13) ‘Şubğânallâhi ve biğamdihi şubğânallâhi’l’azim ve biğamdihi.⁹⁰” dëse (49b/14) i‘tikâdıla hâk te‘âlâ yüz hac şevâbıñ vëre ol kimesneye. Ve dağı (49b/15) [...] resül a.s eydür: ‘Her kim bu du‘âyı on kez oğısa (50a/1) hâk te‘âlâ ol kişie kırk biñ şevâbıñ vëdür.” dëdi. Du‘â budur: (50a/2) “Eşhedü en lâ ilâhe illallah vağdehü lâ şerike leh, ilâhen (50a/3) vâhiden ehâden ve şameden lem yetteğiz şâhiben velâ veleden ve lem yekün (50a/4) lehü küfüven eğad.⁹¹” ve dağı her bir şevâb ki dën di. Resül a.s eytdi: (50a/5) “On bu dünyâcadur dëdi.” Ey oğul! Bu du‘â ĝünâhı def . (50a/6) Resül ‘aleyhi’s-

⁸⁶ “Herkesten önce hamd Allah’a aittir. Ve herkesten sonra da hamd Allah’a aittir. Her durumda Allah’a hamd olsun.”(Teberani, E’l-ıvsa, 1/301.

⁸⁷ “Allah’ın ismiyle kendimi, dinimi, çocuklarımı, ailemi ve malımı bütün kötülüklerden koruması için Allah’a emanet ederim. Allah, Rabbimdir ki; ona hiçbir şeyi ortak koşmam. O, benim korkup çekindiğim şeylerin hepsinden daha yüce, daha uludur.

⁸⁸ “Her halimiz için Allah’a hamd olsun.”

⁸⁹ “Allah bütün noksan sıfatlardan münezzehtir, bütün hamdler ona mahsustur. Allah’tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür.”

⁹⁰ “Allah’ı hamd ile tüm eksikliklerden tenzih ederek tesbih ederim. Azim olan Allah’ı her türlü noksanlıklardan tenzih ederek teşbih ederim.”

⁹¹ “Ben inanır ve inandığımı bildiririm ki Allah’tan başka gerçek ilah yoktur. Ancak Allah vardır, o tektir, onun ortağı yoktur. Bir olup ikincisi olmayan, tektir. Herkes ve her şey ona muhtaç olup, o kimseye muhtaç değildir. Eş ve çocuk edinmemiştir. Hiçbir şey ona denk ve benzer olamaz. O hiçbir şeye benzetilemez.” (Tirmizi, Da’avât.63)

selām eytdi: “Bir kişi bir meclisde olsa (50a/7) oturup gitmedin bu du‘āyı okusa ol meclisde olan (50a/8) günāhı yuyar, mademki hāḡḡı ‘abd olmaya.” dēdi. “Subhāneke (50a/9) Allahümme vebihāmdik eşhedü en lā ilāhe illā ente estaḡfiruke (50a/10) ve etübu ileyk.⁹²” Ey veledī! Bu du‘āyı oku ki İmānuñ (50a/11) dāyim ola. Ebū Bekri Küttāb dērlerdi bir ulu varıdı. Eydür: (50a/12) “Bir gece resül ‘aleyhi’s-selām hāzretini düşümde gördüm. (50a/13) Eydüm: ‘Yā resüllullāh baña bir du‘ā öğret İmānum şeytān (50a/14) şerrinden kırtıla’ dēdüm. Çün resül [...] (50a/15) dēyekim her şabāh bu du‘āya meşḡül [...] (50b/1) ‘Eyā bedi‘i’s-semavāti ve’l arḡı yā zü’lcelāli ve’l ikram yā lā (50b/2) ilāhe illā ente es e’lūke en tuhyi ḡalbī binūri m‘ārifetiñ (50b/3) abde yā Allah yā Allah bismillāhi āmentü bismillāhi ve lā hāvle (50a/4) velā kuvvete illa billāhi’l ‘aliyyül ‘azīm.⁹³’ du‘āyı resül ‘aleyhi’s-selām (50b/5) bu du‘āyı dāyim okurdı subhānallāhi ve’l hāmdüllillāhi bīhāmdı (50b/6) estaḡfirullāhe ve etübü ileyh.” Ey veledī! Bu du‘āyı bazārda (50b/7) o[l]duḡuñ vaktın okı, ol bazārda ne ḡadar adam varısa (50b/8) anuñ sāḡışınca günāhın yarlıḡana. “Lā ilāhe illallāh (50b/9) vaḡdehü lā şerike leh lehü’l mülkü ve lehü’l hāmdü ve hüve ḡayyu (50b/10) lā yemütu biyedihi’l ḡayru ve hüve ‘ala külli şey’in ḡadir.⁹⁴” Ve daḡı (50b/11) bu du‘āyı ḡa‘āmdan şoñra okısa hāḡ te‘ālā ol kişinüñ (50b/12) geçmiş günāhın yarlıḡar. “E’l hāmdüllillāhi’llezī eḡ amanī hazā’l ḡa‘āmi (50b/13) verzuḡnihi biḡayri ḡavlin minnī lā hāvle velā kuvvete illa billāhi (50b/14) ‘aliyyü’l ‘azīm.⁹⁵” her yemekden şoñra okıya. Ey veledī! Yeñi (50b/15) ḡon ḡeyincek bu du‘āyı okıḡıl. “Elhāmdüllillāhillezī kesāni hazā ve razaḡānihi (51a/1) min ḡayri ḡavlin minnī velā kuvve lā hāvle velā kuvvete illā billāhil (51a/2) ‘aliyyül azīm.⁹⁶” Ey veledī! Resül ‘aleyhi’s-selām buyurur: “Her kim (51a/3) bu zıkrı aḡşam ve yüz kerre şabāh dēse subhānallāhi hāḡ te‘ālā (51a/4) yüz hāc şevābın vēre. Her kim yüz kerre elhāmdüllillāh dēse ḡazāya (51a/5) yüz at göndermişçe şevāb vēre. Her kim yüz kerre (51a/6) ‘Lā ilāhe illallāh.’ dēse yüz ḡul azād etmişçe şevāb vēre. (51a/7) Ve her kim yüz kerre ‘Allāhu ekber.’ dēse ḡıyāmet güninde andan yēḡ (51a/8) kimesne olmaya meḡer ki andan çok dēmiş ola.” Ey veledī! (51a/9) Seyyidü’l istiḡfār budur ki, resül ‘aleyhi’s-selām buyurur: (51a/10) “Her kim şabāh okısa geceye erişmedin ölse şehīd ola (51a/11) ve her kim gece okısa şabāḡa ermedin ölse şehīd ola.” (51a/12) dēdi. “Allahümme ente rabbi lā ilāhe illā ente ḡalaḡteni ve enā ‘abdüke (51a/13) ve enā ‘ala ‘ahdike ve va‘dike mā esteḡatü e’üzübike (51a/14) min şerri mā şanā‘tü ebü’ü leke bi-n‘imetike ve ‘aleyye ebü’ü bizenbī (51a/15) faḡfırlı zünübī feinnehü lā yaḡfiruz-zünübe illa ente birahmetike yā erhamerrāhimin.”⁹⁷ (51b/1) Ey veledī! İşbu du‘āyı⁹⁸ günde yigirmi

⁹² “Rabbim seni tenzih ederim, Allah’ım hamdım sanadır. Senden baḡışlanma isterim, tövbem de sanadır.” (Tirmizi, Da’avāt,38)

⁹³ “Ey gökleri ve yeri eşsiz yaratan! Ey azamet ve kerem sahibi! Senden başka ilah yoktur, senden kalbimi bilginin nuruyla ebedi olarak diri tutmanı dilerim. Ey Allah’ım! Allah’ın adıyla başlarım. Allah’a iman ettim. Güç ve kuvvet sadece yüce büyük olan Allah’ın yardımıyla elde edilir.”

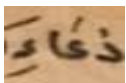
⁹⁴ Allah’tan başka ilah yoktur. O tektir, o’nun ortaḡı yoktur, mülk o’nundur, hamd o’na aittir, o her şeye kadirdir.” (Tirmizi, Da’avāt,133:3579)

⁹⁵ “Bana bu yiyeceḡi yediren ve tarafımdan hiçbir güç ve kuvvet olmadan bunu bana rızık kılan Allah’a hamd olsun.”(Tirmizi, Da’avāt,75: 3454)

⁹⁶ “O Allah’a hamd olsun ki, benden bir kuvvet olmaksızın bu elbiseyi bana geydirdi ve (bunu) bana rızık olarak verdi.” (Tirmizi, Da’avat:107)

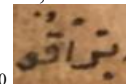
⁹⁷ “Allah’ım! Sen benim rabbimsin. Senden başka hiçbir ilah yoktur. Ancak sen varsın. Beni sen yarattın. Şüphesiz ben senin kulunum. Gücün yettiḡince, ezelde sana verdiḡim sözde durmaḡa çalışıyorum. Ya rabbi! İşlediḡim günāhların şerrinden sana sıḡınıyorum. Bana lütuf ve ihsan buyurduḡun nimetleri ikrar ve itiraf ediyorum. Günāhlarımı da itiraf ediyorum. Ya rabbi! Benim günāhlarımı baḡışla, zira senden başka günāhları baḡışlayacak yoktur. (Buhari, De’avat,2: 15)

bêş kere okı. Resül (51b/2) ‘aleyhi’s-selâm éydür: “Her kim bu du‘âyı okısa haq te‘âlâ anı ‘âbidlerden (51b/3) yazar. Şol ‘âbidler ki anlarıñ sebebiyle yağmur yağar ve otlar (51b/4) biter ve anlarıñ du‘âsına hicâb olmaz. Tağlara yürü dêseler (51b/5) yürür, anlar evliyâ’ullâhdur. Haq te‘âlâ anlara kıyâmet güninde hisâb (51b/6) ve ‘azâb étmez. Anlara havf ve hüzn yokdur.” Du‘â budur: “Estağfirullâh (51b/7) yâ veli vâlideyye ve li-[üstaziyye] ve lil mü‘minîne ve’l mü‘minâti ve’l müslimîne vel-müslimâti (51b/8) e’l ehyâ’i ve’l emvât bi-rahmetike yâ erhamerrâhimîn.”⁹⁹ (51b/9) Bâb: Fazîlet-i ihlâş. Éy veledî! Sûre-yi ihlâsı (51b/10) çok okuğıl. Peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm buyurur: “Yarın kıyâmet (51b/11) gününde münâdiler çağıra: ‘Haq te‘âlâyâ zıkr edenler gelsün! (51b/12) Ve sûre-yi ihlâsı çok okıyanlar gelün, cennete girün! (51b/13) Haq te‘âlâyâ çok zıkr idüp ve sûreyi ihlâsı çok okur- (51b/14) dınız dè. Haq te‘âlâ günâhınız bağısladı. Gelün cennete girün.” (51b/15) [...] Ebû Hureyre rivâyet éder: “Bir gün hazret-i resül (52a/1) katında ihlâş okıdılar. Resül ‘aleyhi’s-selâm üç kez “vecebet” (52a/2) dèdi. Ne vâcib oldı yâ resül[ullâh]? dèdiler. “Bu kişiye cennet (52a/3) vâcib oldı.” dèdi. Her kim sûre-yi ihlâsı okısa ol kişi (52a/4) cennete girür. Anuñiçün bu sûreye “ihlâş” dèndi. Câbir (52a/5) rağıyallâhu ‘anh rivâyet éydür: Resül hazretinden buyurur ki: (52a/6) “Bir gün bir firişte göğden indi, bir firişte göge çıkdı. (52a/7) İki cemi‘ oldılar.” şordı ki gökden inen firişteye, “nè (52a/8) ‘amel életdün?” dèdi. Yèrden çıkan firişte şordı: “Ol dağı (52a/9) dèdi ki: ‘Bir ‘amel életdüm ki ancılayın ‘amel olmaya” dèdi. Bir kimesne (52a/10) sûre-yi ihlâsı okudu pes şordı ki: “Ol kula (52a/11) haq te‘âlâ nèyledi?” éytdi ki: “Cemi‘ i günâhın yarlıgadı, cennet (52a/12) vâcib oldı.” dèdi. Émdi bu sûreyi besmele birle okısañ (52a/13) diş ağrısın görmeyesin. Muhammed Biñ Fażl éydür: “Bir gün dişüm (52a/14) ağrıdı, düşümde gördüm biñ kere ihlâş okı” dèdi. (52a/15) Okudum diñmedi yine gördüm ki besmele tèz oku¹⁰⁰ (52b/1) pes okudum ayruq diş ağrısın görmedüm bi‘avnillâhi te‘âlâ. (52b/2) Éy veledî! Her kim şabâh ve aḥşam bu âyetleri okısa (50b/3) firişter anuñiçün istiğfâr édeler. “Hüvallahüllezî (52b/4) lâ ilahe illâhü ‘alim’ül gaybi veşşehâdeti hüverrahmânürrahîm.”¹⁰¹ (52b/5) Bâb: Fazîlet-i Cum‘a. Éy veledî! Cum‘a gün şalavâtı çok (52b/6) getür. Her kim cum‘a gün şalavâtı yüz kerre getürse haq te‘âlâ (52b/7) yüz hâcetin revâ éde. Otuzı dünyevî, yètmîşi uhrevî. Ve dağı (52b/8) resül a.s éytdi: “Her kim her gün yüz kerre şalavât getürse (52b/9) haq te‘âlâ kıyâmet ıssından şaklaya ‘arşın gölgesinden (52b/10) benümle muşâfaḥa éde ve benümle bile ola.” dèdi. Ve dağı (52b/11) buyurur ki: “Her kim ki baña bir kerre şalavât getürse bir firişte (52b/12) vardur. Bir kanadı maşrıqda ve bir kanadı mağribdedür. Başı (52b/13) ‘arş altındadır. Ayağı yèdi kat yèrden aşagadur. Gövde (52b/14) [sinde] dükeli yaradılmış şağısınca kıl vardur. Kim ki bir kerre şalavât (52b/15) [getirse] ol melek rahmet deñizine talar her bir kılından bir (53a/1) bir çatre tamar ve her bir çatreden haq te‘âlâ bir melek ḥalk éder. Tâ kıyâmete (53a/2) degin ol kişinün

⁹⁸ kelimenin metindeki şekli

⁹⁹ “Ya rabbi! Beni afv ve mağfiret eyle, annemi, babamı afv et. Hocalarımı afv et. İster hayatta, ister vefat etmiş olsun, ne kadar müslüman varsa, onların da hepsini afv et.” (Miftah-ün Necat)

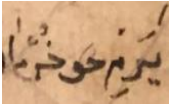
¹⁰⁰ kelimenin metindeki şekli

¹⁰¹ “O öyle Allah ki ondan başka ilah yoktur. Gaybı da bilir şehadeti de, o rahmandır, rahimdir. (Haşr suresi, 22.ayet)

günāhı yarlığanmak için istiğfār edeler. (53a/3) Ve daḥı resūl a.s. ʿyüdür: “Her kim baña günde üç kerre şalavāt getürse (53a/4) ol gün ʿttüğü günāhı ḥaḳ teʿālā maḥv eder.” ʿy veledī! Peyğāmbēr (53a/5) ʿaleyhiʿs-selām buyurur: “Üç kişi ḥor ve ḥaḳīr olur. Biri (53a/6) budur ki baña şalavāt getürmeye, biri ramazān ayı ḥürmet ʿdmeye, (53a/7) biri atasına, anasına ʿaşı ola, bunlar şefāʿ atden berīdür.” (53a/8) dēdi. Ve daḥı ʿy veledī! Her kişiye göñli diledüğü ṭaʿāmı yēdürici (53a/9) olğıl. Resūl a.s. ʿyüdür: “Kim ki bir kişiye diledüğü ṭaʿāmı yēdürse (53a/10) ḥaḳ teʿālā ol kimesneye biñ biñ şevāb vērür ve biñ biñ (53a/11) günāhın yarlıgar ve biñ biñ derece vērür. Cennetde ḥaḳ teʿālā (53a/12) ḥu ol kimesneyi ḳonuḳlar.” ʿy veledī! Şadaḳayı ehline (53a/13) vērgil ki bī-namāz olmaya ve zālī ve ḡammāz ve yalancı ve günāhkār (53a/14) olmaya tā ki saña ecirler ḥāşıl olā. Ebū Enes ʿyüdür: “Ben (53a/15) resūl ḥazretinden eşiddüm bundan ulū ecir nē ola (53b/1) ki? “Ehline ve oḡluna ve kızına iḥsān ʿede ḥoş ṭuta.” dēdi. (53b/2) ʿy veledī! İşbu dört ḥuları ḥulañı gör, tā kim muḥsinlerden (53b/3) olasın. Resūl a.s. ʿyüdür: “Bir kişi ḳaḳıduḡını yuda (53b/4) ve şadaḳa vēre ḳulına ve ḳaravaşına iḥlās ʿede ve zūlmü (53b/5) kendüye ʿede. ḡayrı kimesneye ʿtmeye bu şıfatlı kişiye muḥsin (53b/6) dērler.” ʿy oḡul! Şadaḳaların ulūşu şı içürmekdür. (53b/7) Resūl a.s. ʿyüdür: “Her kim ki bir kimesneyi şıvarsa ḥaḳ teʿālā (53b/8) yētmış yıllık ḥasenāt vēre ve bir rivāyetde hazreti İsmāʿil (53b/9) oḡlanlarından on kişi kāfir elinden alup azād ʿetmişce (53b/10) şevāb vēre. ʿy oḡul! Ḥayır işle, ḥayır işleyeni Allah sever. (53b/11) Tañrının sevmedüğü ḳul oldur ki şer işleye ve şer (53b/12) işleyeni seve. ʿy oḡul! Resūl ʿaleyhiʿs-selām ʿyüdür: “Kim ki bir

(53b/13) faḳīre yarım ¹⁰² ḥurma¹⁰³ vērse beş nesne beşāret ʿeder¹⁰⁴.” ʿyüdür: (53b/14) “Ben azdum beni çok eyledüñ. Küçük iken beni büyük (53b/15) eyledüñ. Beni fāni iken bāḳī eyledüñ. Şimdiye degin (54a/1) sen beni şaḳlarduñ şimden gēri ben seni şaḳlaram.” dēye. (54a/2) ʿEmdi bilgil ki şadaḳa kişiyi ḥaḳḳa ulaşdurur. ʿy oḡul! (54a/3) Şadaḳa vērmekden māl eksülmez. ʿAbdurrahman Biñ ʿAvf (54a/4) raḳıyallāḥu ʿanh ʿyüdür: “Ben resūl Hazretinden eşitdüm üç (54a/5) nesneye and içerem.” dēdi. Biri şadaḳa vērmekden māl eksilmez. (54a/6) Biri daḥı oldur ki bir kişi bir kişiye zūlm eylese mażlum olan (54a/7) ḥaḳḳını ol zālīme baḡışlasa, yarın ḳıyāmet güninde ḥaḳ teʿālā (54a/8) o kişiyi ʿaziz ṭutar. Ve bir daḥı oldur ki bir kişi dāyi m dilenci olsa, (54a/9) ḥaḳ teʿālā anı dervişlikden ḳurtarmaz. Bāb: Ḳarz-ı ḥasen (54a/10) bildürür. ʿy veledī! Ebū Hureyreʿden rivāyetdür ki: “Bir kişi ḥaḳ teʿālāya (54a/11) ödünç vērse, yaʿnī Allah için vērse bilā ʿarzın velā ʿivāzın (54a/12) ol kimesneden ricāsı olmasa, ḥaḳ teʿālā iki kez biñ biñ (54a/13) şevāb vēre.” dēdi. ʿy veledī! Bir kişiye ödünç vērseñ eylügile (54a/14) al. Reşul a.s. ʿytdi: “Alımuñ bayda olsa eylügile al (54a/15) faḳīrde

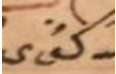
102 kelimenin metindeki şekli

103 kelimenin metindeki şekli

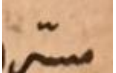
104 kelimenin metindeki şekli

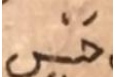
olsa koy¹⁰⁵ yaḥūd bağışla dilersen ki ḥaḫ te‘ālā seni (54b/1) ‘arş gölgesinde olasın, daḥı cennet senüñ ola.” dedi. (54b/2) Ėy veledī! “Resül a.s ėydür: “Şadaḫadan ödünç on sekiz derece (54b/3) yeḡrekdür ve daḥı oruca ve şadaḫaya nezīr yoḫdur. Şāyet ola (54b/4) edā ėdemeye borçlu ḫala. Ve daḥı bir kişiyeye iş işletseñ (54b/5) deri sovumadın ücretin vēr. Eger vėrmeyüp āḫirete (54b/6) ḫala ḥaḫ te‘ālā ‘azametiyle ol kişiyeye ḫaḫm ola. Ėy (54b/7) veledī! Ödüncü üç nesne için almak gerek. Ancaḫ (54b/8) evvel ḫatı za‘īf ola ve faḫīr ola kifāyet için (54b/9) nesnesi olmaya. Üçüncü oldur ki dīn maşlāḫatiçün (54b/10) evlenmek niyetine ala. Bu üç nesnede tevekkül idüp ödünç alsa, (54b/11) bilā şekkin¹⁰⁶ ḥaḫ te‘ālā anı tēzdeñ ḫurtara borcından.” (54b/12) dedi. Ve daḥı borcu çok ėdinme rāḫat olasın, borçlu (54b/13) kişi ḫul gibi olur gündüz ve gece ḫayḡulu olur ve daḥı almada (54b/14) ve şatmada ribādan şaḫına ve ödünç vėrdüḡi kişiden ‘ivāz (54b/15) almaya yaḥūd rehin alup rehininden menfā‘ at tutmaya (55a/1) daḥı ḫileden ve ribādan şaḫına, kim az çok ribānuñ günāḫı (55a/2) anasıyla yėtmiş kerre zinā etmiş gibidür ve ol ribāya ḫanuç (55a/3) olan ve vėren ve alan mel‘ündür. Bu iş müşkindür (55a/4) şaḫınmak gerek ödünç vėrdüḡi kişiden nesne ḫabül (55a/5) ėtmeye rāzı daḥı olursa. Bāb: Yalan şirāyı bildürür. (55a/6) Ėy veledī! ḫumaşında kim ki yalan şirā ėtse ḥaḫ te‘ālā rahmet (55a/7) nazārın ėtmeye ve esirgemeye. Resül ḫazret-i ‘aleyhi’s-selām (55a/8) buyurur: “Yarın ḫiyāmet gününde ḥaḫ te‘ālā üç ta‘ifeye (55a/9) nazār ėtmeye. Biri oldur ki bazārında yalan söyleye (55a/10) artuḡa şatmak için ve biri daḥı oldur ki nēye gerekse (55b/11) and içe ve biri daḥı oldur ki suyu kendüden artanı ḫalḫdan (55a/12) ḫartına vėrmeye.” Yarın ḫiyāmet gününde ḥaḫ te‘ālā ėyde: “Sen (55a/13) ḫullarımdan benüm şuyumu ḫartıñduñ ben daḥı senden faḫlumı (55a/14) muşır¹⁰⁷ ėtmeyem.” dēye ve daḥı bir kimesne bazārında peşimān yese anuñ ki (55a/15) iḫāle şevābı ḫāşıl ola. Bāb: Kile ve ‘arşun ve terāzūyı (55b/1) beyān ėder. Ėy veledī! Bu üç nesneyi eksük ḫutanlara (55b/2) ḥaḫ te‘ālā kelāmı ḫadīmında buyurur: “Veylün lil mutaffifin. Elleżine izā[k]tālū ‘alān nāsi yestevfün. Ve izā kālūhum (55b/4) ev vezenūhum yuḫsirün.¹⁰⁸” ya‘ nī veyl şunlarıñdur ki alıcaḫ (55b/5) tamam ala, şatıcaḫ eksük şata, kilelerin ve terāzuların (55b/6) eksük ḫutalar tamam alalar ve eksük şa[ta]lar. Ḥaḫ te‘ālā (55b/7) ‘azametiyle ėytdi: “Benüm ‘azābum anlaradır.” dedi. Bāb: (55b/8) Ed’din. Ėy veledī! Resül a.s ėytdi: “Dört dirhem (55b/9) borçlu olanuñ ben namāzın ḫılmazam dedi, tā (55b/10) ėdemeyince ve yaḥud bir kişi boynına almayınca.” dedi. Ve daḥı (55b/11) borçlu kişiyi ḫabis¹⁰⁹ ėderler cennete ḫomazlar tā borcu (55b/12) ėdemeyince. Ėy veledī! ‘Aişe anamız raḫıyallahu ‘anha (55b/13) dāyim bor[ç] ėdinürdi? Bir gün ėytdi:” Yā ey mü’minler anası! (55b/14) Nē için borç ėdinürsin?” dēdiler. Ėytdi: “Ben

¹⁰⁵ kelimenin metindeki şekli

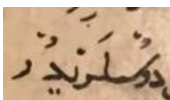
¹⁰⁶ “Şüphesiz”

¹⁰⁷ kelimenin metindeki şekli

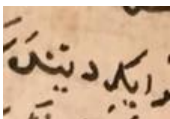
¹⁰⁸ “Eksik ölçenlerin vay haline! Onlar, ölçerek satın aldıkları zaman insanlara vefalı davranırlar. İşte onlar diriltileceklerini bilmiyorlar mı ?”(Mutaffifin suresi, 1, 2, 3. Ayet)

¹⁰⁹ kelimenin metindeki şekli

hazret-i (55b/15) resülden şöyle eşitdüm ki bir kişi borçlu olsa (56a/1) haq te'ālānuñ rahmeti ol borçluyadur. Mademki (56a/2) ödemeğedür niyyeti.” dedi. Bāb: Emānet-i beden. Ėy veledī! Her ‘uzvuñ (56a/3) saña emānetdür. Elüñ emā [netdür] haram tutmayasın. Ve ayağıñ (56a/4) emānetdür, harama yürümeysin. Ve gözüñ emānetdür, harama (56a/5) bakmayasın. Ve dilüñ emānetdür haram söylemeysin ve (56a/6) kulağıñ emānetdür harama kulak tutmayasın. Ve fercüñ emānetdür (56a/7) zinadan ve livātanadan şakınasın. Eger böyle ederseñ (56a/8) emīnlerden olursın, eger etmezseñ hāyīnlerden (56a/9) olursın. Bāb: Ni‘ met şükri ve el ve ayak şükri (54a/10) bildürür. Ėy veledī! Mūsā peygāberüm bir gün (56a/11) münācāatda eydür: “Yā rabbī! Ādem oğlanlarına el ve ayak (56a/12) ve göz ve kulaq vėrdüñ ve dağı bunca envā‘ ı na‘im (56a/13) vėrdüñ. Ādem oğlanı kangı ni‘ metüñ şükri yerine (56a/14) getüreler.” dedi. Haq te'ālā eyitdi: Yā Mūsā! Şol (56a/15) kul ki vėrdüğüm ni‘ meti benden bile, işledüğüñden (56b/1) bilmeye. Yaman ol kul, ni‘ metüñ şükri yerine (56b/2) getürmişdür. Şol kul ki rızkın işledüğünden (56b/3) bile benden bilmeye benüm vėrdüğüm ni‘ metüñ şükri (56b/4) bilmemişdür ve dağı mecmū-ı a‘ zānuñ şükri ba‘ña (56b/5) tesbīh ve tehlīl ve tahmīddür. Bunı eşidicek Mūsā (56b/6) ‘aleyhi’s-selām secdeye vardı. “Yā rabbī! Gerçeksın.” dedi. (56b/7) Ėy veledī! Kapuña bir derviş gelse arı (56b/8) gökçek dille gönder. Resül ‘aleyhi’s-selām eyitdi: (56b/9) “Haq te'ālādan fazl ve kerem ve bahşayışdür. Bir derviş (56b/10) kapuğa gele dağı anı hoşlıgıla gönderesın ve tatlu (56b/11) dille ve luţfila gönderesın devlet ol kimesnenüñdür. (56b/12) dedi. Bāb: E’l‘ıyd. Ėy veledī! Resül ‘aleyhi’s-selām eyitdi: (56b/13) “Kim ki bayrām günü fakırlere ve miskīnlere ve yetımlere (56b/14) ve ehline ihsās eylese ve bir miskīnüñ hātırın ele alsa (56b/15) biñ kez ka‘beyi ziyāret eylemiş gibidür.” dedi ve dağı bayrām (57a/1) namāzın ve cum‘a namāzın terk etme ehl-i bid‘at (57a/2) den olursın. Ėy oğul! Şāliħler şohbetine varmağı koma. (57a/3) Bir kişi şüleħā şohbetine varmağı bir adım adsa her adımına haq te'ālā (57a/4) bir hac sevābın vėre. Zirā ki şüleħā tañrınuñ doslarıdur.¹¹⁰ (57a/5) Bu kişi tañrınuñ evin ziyāret etmiş gibidür. Ėy oğul! (57a/7) İki kişi birbiriyle ‘adāvet etseler sen anı işlāħ edegör. (57a/6) Mūsā Peygāber a.s eydür: “Yā rabbī! İki kimesni bir kimesne barışdursa (57b/8) sen aña muķābelesinden ‘ivāz ne vėürsın?” dedi. Haq te'ālā eyitdi: (57a/9) “Yā Mūsā! Ben aña şol kadar cezā’ verem ki tā seni kapusından (57a/10) cennete girince şādılıgıla gide.” dedi. Ėy veledī! Halka şefkat (57a/11) eyle yarın kıyāmet güninde şefā’at bulasın. Mūsā a.s eydür: (57a/12) “Yā rabbī! Bir kimesne halka zulm ve ta‘addi etmese sen aña ne vėürsın?” (57a/13) dedi. “Kıyāmet güninde selāmet vėrem ve korqudan emīn eyleyem.” (57a/14) dedi. Ėy veledī! Şefkat sebebiyle Mūsā a.s Peygāber oldı. Haq te'ālā (57a/15) eydür: “Bilür misiñ yā Mūsā! Saña Peygāberlik vėrdiğüse (57b/1) sebep nėdür?” dedi. Mūsā a.s: Yā rabbī! Bilmezem. Haq te'ālā eydür: “Sen koyun (57b/2) güderken bir koyun kaçdı şol kadar kovdın ki sen dağı ve koyun (57b/3) yorıldıñız āħir tutduñ, eytdüñ: ‘Yā mübārek canavar (57b/4) neye kaçarsın? Seni dağı beni dağı yoruldun.’ Aña şefkat (57b/5) eyledüñ, döğmedüñ ve sövmedüñ ben de dağı ol sebebden (57b/6) peygāberlik vėrdüm.” dedi. Nėtekim bir yerde buyurur: “Eş’şefkate (57b/7) miñe’l imān.” Ėy veledī! Tevāzu‘ eyle, tekebbürlik eyleme, sevāb bulasın. (57b/8) Ėy veledī! Dünyāda senden ħor bilme ki kırtılasın. Kaçan (57b/9) bir oğlanuğı görseñ eyt ki: “Bu günāh etmedi

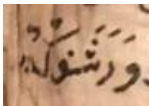

ben günāhkārum (57b/10) bu benden yēgdür dē.” Kaçan senden yaşluyı görseñ (57b/11) éyt ki: “Bu benden istiğfārı tevbeyi çok ola bu benden yēgrekdür. (57b/12) Kaçan bir ‘ālim görseñ bu ehl-i ‘ ilimdür, ‘ ilmile ‘ āmildür. Benden (57b/13) yēgdür kaçan bir ümmī görseñ yine kezālik kaçan bir kāfiri görseñ (57b/14) éyt ki: “Vaqt ola ki haq te‘ ālā buña imān ve İslām rūzī kıla (57b/15) öliceğ imānıla gideben, imānıla gidem mi gitmem mi bilmezem. (58a/1) Bu dağı benden yēgrek oladēgil sen kāmudan kendüñi alçağ (58a/2) görmeyince haq te‘ ālā katında ulu olmazsın.” Éy veledī! Şol (58a/3) kişiye nazar eylediyyinde¹¹¹ senden hayırlıdır aña nazar eyle. Ve şol (58a/4) kimesneye ki mālı çokdur aña nazar eyleme, hemen tevekkül édüp haq te‘ ālā[ya] (58a/5) şükr eyle, vėrdüğü n‘ imetile kanā‘ at eyle. Éy oğul! Dünyāsı (58a/6) selāmetlü olanuñ dīni melāmetlü olur. Azğuna (58a/7) yol göster ve cāhile ‘ ilm öğret tā ki saña şevāb hāşıl (58a/8) ola. Mālı çok eyleme gönlüñ ölür, ‘ ibādetē kāhil olursın, (58a/9) belki hiç ‘ ibādet işlemezsın anıñiçün ki bir kimesne kırk gün (58a/10) bir ‘ ālim meclisine varmasa gönli ölür. Gönle cilā’ vėren ‘ ālimler ile (58a/11) oturmağdur ve ‘ ālim sohbetine varmağdur. Éy veledī! Tañrı (58a/12) saña māl vėrse zekātın vėr. Aşikāre ve gizlü Allah içün (58a/13) harç eyle ve ödünç vėr kimesneye minnet eyleme. Gerçek ol kişi (58a/14) mü’minleruñ seyyididür. Éy veledī! ‘ Ulemā meclisinde oturucu (58a/15) olğıl. Hazret-i resūl a.s buyurur ki: “Yā Ebū Hureyre! Ol (58b/1) tañrı haqkiçün ki Muħammed’uñ cānı anuñ kudret elindedür.” (58b/2) Bir sā‘ at ‘ ilm meclisinde otumağ haq te‘ ālāya sevgilidür, (58b/3) kırk yıl ‘ ibādet étmeden. Ve her ‘ amel ki ‘ ilimsüz ola hebādur. (58b/4) Ve şol ‘ [ā]lim ki ‘ ilmile ‘ amel étmeye şol güle benzer ki katı yel (58b/5) eser, tağılur zayı‘ olur. Éy veledī! Ebsem turmağlığı (58b/6) ceħd-i selāmet olasın. Haq te‘ ālāyı çok zıkr eyle gönlüñ (58b/7) ğanı ola, şeytāna ğālib olasın. Haq te‘ ālāyı zıkr eden (58b/8) gönle hikmet cereyān éder. Éy veledī! Bir kimesnenüñ (58b/9) Nūh a.s ‘ ömrince ‘ ömri olsa biñ yıl ‘ ibādet eylese (58b/10) ‘ amelde hūlūş olup haşyetullāh olmasa ol ‘ amelüñ (58b/11) fāyidesi olmaz. Éy veledī! Mü’minleruñ ‘ alāmet[i] oldur ki (58b/12) müslümānları ferāh eyleye ya‘ nī bir kürb olduğı vaqtıñ kādır (58b/13) olduğı kadar anı def‘ éde, haq te‘ ālā dağı ol kimseye ferħ (58b/14) eyleye dünyāda ve āhiretde geçmiş günāhın yarlığaya. Ve bir (58b/15) rivāyetde şöyledir ki: Kim ki bir kişiuñ hācetin bitürse (59a/1) haq te‘ ālā anuñ yėtmiş hācetin bitüre onu dünyevī ve altmış uhrevi. (59a/2) Bir hadişde dağı buyurur: “Kim ki bir qarındaşınıñ ‘ aybın örtse (59a/3) anı rüsvāy étmese haq te‘ ālā kıyāmet güninde anuñ ‘ aybın (59a/4) örte, rüsvāy étmeye. Ve dağı bir müslim qarındaşınıñ hācetin (59a/5) bitürse biñ rek‘ at taṭavvu‘ namāzdan hayırlıdır. Ve dağı bir (59a/6) ṭulca qarıçığıñ hācetin bitürse otuz biñ rek‘ at (59a/7) taṭavvu‘ namāz kıılmağdan yēgdür. Ve dağı Hazret-i resūl a.s buyurur ki: (59a/8) Bir sa‘ at oğlancuğlarıyla oturmağ bunlaruñ nafağasın ve kisvesin (59a/9) [étmek] baña sevgilidür. Benüm mecidimde i‘ tikāf étmekden (59a/10) ve dağı éytdi: “Oğlancuğlarına bir dirhem nafağa vėrmek (59a/11) biñ dirhem inḫāf étmeden.” dēdi. Ve dağı berrü’l-vālideyn (58a/12) sevgilidür iki biñ kez biñ yıl ‘ ibādetden ki [...] (59a/13) éytdiği efzāli şadağa oldur ki kişi oğlancuğları [...] (59a/14) ola kibir olmaya bundan aşığa dābbesine şadağa eylese [...] (59a/15) vėre. Éy veledī! Éyü ‘ amel oldur ki dāyim o [...] (59b/1) Zirā ki ol ‘ amel kişiyi haqka éltür ve ol ‘ amel degildür ki bir gün (59b/2) éde ve bir gün étmeye, ol kişi mağbundur.

¹¹¹ kelimenin metindeki şekli

Émdi kişi oldur ki (59b/3) bugünkü ‘ amelden yarın ziyāde ola taqşir étmeye. Éy veledî! (59b/4) zühd üç harfdür: “Z, h, d’dür. Yaḥyā İbni Mu‘ az raḍiyallāhu ‘ anh (59b/5) éydür: “Z, dünyayı, zīneti terk étmezdür. H hevāyı terk étmezdür. D (59b/6) dünyāyı terk étmezdür.” Nêtekim resûl a.s buyurur: “Ḥubbu’l-dünyā (59b/7) dā’sü külli ḥata’en” dedi. Ya‘ nî dünyaya muḥabbet étmek her ḥaṭanuñ (59b/8) başıdır. Pes émdi dünyāyı terk étmez illā zāhidler (59b/9) terk éder.” Resûl a.s éyder: “Üç nesneyi seversin (59b/10) daḥı senüñ degildür. Evvel cānı seversin cān ḥod (59b/11) tañrınuñ emridür. İkinci mālı seversin māl ḥod vereşenüz[dür]¹¹². (59b/12) Üçinci dünyāyı seversin son üçi biraḡur gidersin (59b/13) anlara muḥabbet édüp sevmeñ.” dedi. Éy veledî! Bir kişi dā[yim] (59b/14) şaḡ olmak ve rızķı māl[ı] çok olmak éyi degüldür. Münāfiķ (59b/15) ‘ alāmetidür nêtekim resûl a.s buyurur, [...] (60a/1) anuñ dilini bir kimesne atasını ve anasını bir ‘ uzvunu (60a/2) incidse kes anuñ ol ‘ uzvunu. Kim ki atasın anasın (60a/3) rāzı étse cennetden aña bir derece açılır ve her kim (60a/4) atasın ve anasın rāzı étmese anuñiçün cehennemden kapu açılır. (60a/5) Eger bunlar zālīm daḥı olursa ‘ āşī olmaya, eger bir kelām ‘ āşī (60a/6) olsa cemi‘ dünyā taḡlarıñca aḡırlıḡı vardur terazüda. (60a/7) Ve kelime budur ki ataya ve anaya ah ve oh demekdür. Éy veledî! (60a/8) [...] atañdan ve anañdan qorķmaq gerek nêtekim ḡul efendi[si]nden (60a/9) qorķduḡı gibi. Daḥı ziyāde qorķmaq gerekdür ki ḥayır (60a/10) [du]‘ āların alasın. Eger saña incinseler tēz ellerin ve ayakların (60a/11) [öp] ki bed-du‘ ā étmedin ḡazabları saḡın ol belādan (60a/12) [ḡu]rtulasın. Atañ ve anañ pīr ya‘ nî ḡüci yétmez demekdür. Nā-tüvān (60a/13) [o]lursa anlara yardım eyle, zīrā ki anlar seni küçüklükde her aḥvālini görürlerdi (60a/14) incinmezlerdi sen anlardan niçün incinürsün. Anlar seni muḥabbetile (60a/15) sevgüyle oḡşayı oḡşayı beslerlerdi sen (60b/1)[b]iḥuzūr édüp niçün incidürsiñ şaḡıñmaq gerek. (60b/2) Gèri dönmez e’l-hazer¹¹³ ata, ana rızāsı Allah rızāsı gibi[dür]. (60b/3) Ana ḥışmı Allah ḥışmı gibidür. Bir ḥadışde daḥı Allah (60b/4) cihān faḡri buyurur ki: “E’lcennet-ü taht” (60b/5) ya‘ nî uçmaq analaruñ ayaḡı altundadır dedi. Éy veledî! (60b/6) Ḥaḡ te‘ ālā Mūsā Peyḡāmbere éytdi: “Yā Mūsā! Kim ki anasına éylük (60b/7) eylese, baña āşī olsa ben anı éylük édicilerden yazaram” (60b/8) dedi. “Kim ki baña ‘ ibādet étse atasına ve anasına ‘ āşī olsa ben anı (60b/9) ‘ aşılerden yazaram.” dedi. Ve resûl ‘ aleyhi’s-selām éytdi: (60b/10) “Ataya ve anaya éylük eylemek yēgrekdür namāzdan ve [or]uçdan (60b/11) ve ḥacdan ve ‘ umreden ve ḡazādan ki bunlar taṭavvu‘ ola.” dedi. (60b/12) “Kim ki atasına ve anasına éylük eylese ‘ ömri uzun ola ve (60b/13) cümle qorķılar[d]an ḡurtıla anasına ve atasına ‘ āşī olan (60b/14) maḡbundur.” dedi. Éy veledî! Ḥasan Başrī (60b/15) raḡmetullāhisselām éydür: “Bir kişi gördüm k‘ abede arka

112 kelimenin metindeki şekli

113 “Sakınız!”

3.DİZİN

‘**abd** [Ar.] kul
 ‘a. 50a/8

ābdest [Far.] abdest
 ā. 34b/12
 ā.+ dūr 44a/11
 ā.+ i 44a/14
 ā.+ ile 33a/11, 33a/12

‘**ābid** [Ar.] ibadet eden
 ‘ā.+ ler 51b/3
 ‘ā.+ lerden 51b/2

aç - açmak
 a. 37a/1
 a.- a 37a/1
 a.- ar 35b/5
 a.- mışca 42a/5
 a.- sa 42a/5
 a.- uñ 38b/2
 a.- up 39a/8
 a.- eler 41b/13

açıl - açılmak
 a.- a 48a/12
 a.- ur 39b/3, 39b/5, 60a/3, 60a/4

ad isim, ad
 a.+ ı 43b/4

‘**adāvet** [Ar.] düşmanlık
 ‘a. 47b/3, 47b/4, 57a/6
 ‘**adāvet eyle**- düşmanlık etmek
 ‘a. 47b/4

ādem [Ar.] insan, kişi
 a. 50b/7

‘**aded** sayı
 ‘a.+ ince 33a/6

adım ayak atışı
 a. 57a/3
 a.+ ı 40b/5
 a.+ ma 33b/10, 57a/3

ağaç ağaç

a. 37b/1
a.+ lar 34a/2

ağar - beyazlık
a.- dı 41a/6, 41a/7, 41a/8

ağarmak - beyazlaşmak
a.- 41a/4

ağır tartıda çok çeken, ağır
a.+ 39b/15, 46b/14, 46b/8

ağırlık ağır olma durumu, ağırlık
a.+(ğ) 1 60a/6

ağız organ adı
a.+ indan 32a/13, 47a/1

ağlaş - birlikte ağlamak
a.- dılar 32a/4

ağrı - vücutta duyulan şiddetli acı
a.- dı 52a/14
a.- sın 52a/13, 52b/1

agū [Far.] zehir
agū kār kıl-zehir fayda etmemek
a.- maya 49a/1

ah [Far.] sıkıntı, memnuniyetsizlik gibi duyguları bildiren söz
a. 60a/7

āhir [Ar.] son
ā. 31b/3, 40a/1, 46a/6, 57b/3
ā.+ inde 34a/3, 36a/6

āhiret [Ar.] öbür dünya
ā. 32a/7
ā.+ de 38a/2, 58b/14
ā.+ e 54b/5

aḥsur - hapşırmak
a.- acaḥ 49b/4

aḥşam akşam
a. 49b/11, 49b/3, 51a/3, 52b/2
a.+ a 49b/2

aḥvāl [Ar.] durumlar, haller
a.+ in 34b/4

a.+ ini 60a/13

aķ beyaz
a. 36b/1

‘**aķıl** [Ar.] düşünme, anlama ve kavrama gücü

‘a. 42b/10, 42b/4, 42b/5, 43b/14

‘a.+ dan 43b/14

‘a.+ ı 42a/12, 42a/13, 42b/8, 43a/12, 43a/15, 43b/12, 43b/2, 43b/8, 44a/2, 44a/3

‘a.+ ıla 42b/10, 43a/13, 43a/14

‘a.+ uñ 42a/14, 46a/8

‘a.+ uñıla 43a/9

al - almak, elde etmek

a. 41a/12, 54a/14

a.- a 54b/10, 55b/5

a.- a 41a/12

a.- alar 55b/6

a.- an 55a/3

a.- asın 60a/10

a.- dı 34b/13, 34b/3

a.- ıcaķ 55b/4

a.- sa 40a/11, 54b/10, 56b/14

a.- ursa 44b/10, 44b/11, 44b/9

a.- up 31b/8, 34b/1, 34b/2, 38a/10, 47a/6, 53b/9, 54b/15

alma alma

a.- da 54b/13,

a. - ya 54b/15,

a.-yınca 55b/10

almak almak

31a/2, 54b/7

‘**alāmet** [Ar.] işaret

‘a.+ i 58b/11

‘a.+ idür 59b/15

alçaķ yüksek olmayan yer

a. 44b/8, 58a/1

‘**aleyhi’s-selām** [Ar.] ona selam olsun

‘a.- selām 31a/4, 31b/2, 31b/3, 32a/5, 32b/12, 33b/1, 33b/13, 34b/6, 35a/1, 35b/11,

36a/9, 36b/15, 36b/3, 39a/11, 39a/14, 39a/6, 39a/9, 39b/1, 40b/10, 41b/7,

42a/13, 43b/7, 44a/13, 45a/8, 45b/4, 46a/1, 46a/10, 46a/5, 46b/3, 46b/9,

47a/10, 47b/6, 48b/8, 50a/12, 50a/6, 50b/1, 51a/2, 51a/9, 51b/10, 51b/2,

52a/1, 53a/5, 53b/12, 56b/12, 56b/6, 56b/8, 60b/9

‘a.+dan 31a/10

alım alım
a.+ uñ 54a/14

‘**ālim** [Ar.] bilgin
‘ā. 49b/1, 57b/12, 58a/10, 58a/11
‘ā.+ ler 58a/10

alt bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı
a.+ ina 47a/2
a.+ indadur 46a/11, 52b/13
a.+ indan 38b/6
a.+ undadur 60b/5

altı altı (6)
a. 33b/4, 35b/14, 48b/2, 48b/7

altıncı altıncı
a.+ ncı 32a/1, 37a/15, 37b/13, 38a/14, 39a/15, 48b/6

altmış altmış (60)
a. 39b/7, 39b/8, 59a/1

altun altın, değerli maden
a. 45a/1
a.+ dandur 44b/4

amān [Ar.] eminlik
a.+ nda 39b/6
amānında ol-emin olmak
a.-ur 39b/6

‘**amel** [Ar.] iş
‘a. 47a/8, 52a/8, 52a/9, 58b/3, 58b/4, 59a/15, 59b/1
‘a.+ de 58b/10
‘a.+ den 59b/3
‘a.+ i 42b/10
‘a.+ in 43a/14
‘a.+ uñ 58b/10
‘a.+ üni 37a/11
‘**amel eyle**- iş yapmak
‘a.- yesin 47a/9
‘**amel ét**- iş yapmak
‘a.-meye 58a/4

‘**āmil** [Ar.] yapan, eden
‘ā.+ dūr 57b/12

amma [Ar.] ama, fakat, lakin
a. 37a/6, 40a/5, 46b/11

‘**amūd** [Ar.] direk, sütun

‘a. 46a/13

ana anne

a. 60b/2, 60b/3

a.+ muz 34a/8, 55b/12

a.+ ñ 60a/12

a.+ ñdan 60a/8

a.+ sı 34a/10, 55b/13

a.+ sın 53a/7, 60a/2, 60a/4

a.+ sina 60b/12, 60b/13, 60b/6, 60b/8

a.+ sını 60a/1

a.+ sinuñ 37a/10

a.+ dan 37a/9

a.+ sıyla 55a/2

a.+ ya 60a/7, 60b/10

a.+laruñ 60a/5

ancağ yalnızca

a. 54b/7

and yemin

a. 42a/7, 54a/5, 55a/11

ara aralık, boşluk

a.+ sı 38b/15

a.+ sında 35a/13, 37b/11, 41b/10

a.+ sından 45b/5

ard art

a.+unda 31a/5

‘**arefe** arife, dinî bayramdan bir önceki gün

‘a. 39b/10, 40a/14, 40a/15

arı temiz, saf

a. 44a/14, 56b/7

arılık temizlik, saflık

a. (ğ)ı 44a/11

‘**ārif** [Ar.] irfan sahibi

‘ā.+ üñ 48a/14

arka bir şeyin tam ters yanı, arka

a. 60b/15

‘**arş** [Ar.] göğün en yüksek katı

‘a. 38a/5, 38b/6, 40a/12, 46a/10, 46a/11, 46a/13, 46a/14, 47a/2, 52b/13, 54b/1

‘a.+ in 52b/9

arşun ölçü birimi, arşın
a. 42a/10, 55a/15

art arka, geri
a.+(d) inca 33b/10, 33b/11
a.+(d) uñda 33a/7

art - çoğalmak, artmak
a.- anı 55a/11

artuḵ fazla, çok
a. 49b/7
a.+(ğ) a 55a/10

artur - arttırmak, çoğaltmak
a.- a 48b/12
a.- am 48b/13

aru *bk. arı*
a.+ sı 47a/2

ārzū [Far.] arzu, istek
a.+ sın 43b/3

āsān [Ar.] kolay
ā. 38b/9

aşhāb [Ar.] dostlar, sahabeler
a. 32a/4, 34b/14, 34b/9
a.+ dan 34b/11

‘āṣī [Ar.] isyan eden, isyankār
‘ā. 39a/8, 53a/7, 60a/5, 60b/13, 60b/7, 60b/8
‘ā.+ lerden 60b/9
‘āṣī ol- isyankar olmak
‘ā. -sa 60a/5, 60b/7, 60b/8, - an 60b/13

aşağa aşağı
a. 34a/14, 59a/14
a.+ dur 52b/13
a.+ ya 42b/3, 43a/3

aşağı *bk. aṣāğa*
a.+ da 34a/15

aşikār [Ar.] açık, belli
a.+ e 46b/1, 58a/12

‘āṣūre [Ar.] aşure
‘ā. 41b/5, 41b/7, 42a/1, 42a/3

- at** at, yük ve binek hayvanı
a. 51a/5
a.+ ı 49a/2
a.+ um 49a/1
- at -** atmak
a.- sa 57a/3
- ata** büyük, ata
a. 60b/2
a.+ ñ 60a/12
a.+ ñdan 60a/8
a.+ sın 53a/7, 60a/2, 60a/4
a.+ sına 60b/12, 60b/13, 60b/8
a.+ sını 60a/1
a.+ sınıñ 37a/10
a.+ ya 60a/7, 60b/10
- ‘atā [Ar.]** bahşiş, ihsan
‘a.+ mı 48b/13
- avāz** ses
a.+ ın 34b/6
- ‘avrat** kadın
‘a. 44a/10, 44a/5, 44a/7
‘a.+ dan 42a/9
‘a.+ uñ 44b/2
- ay** yılın on iki bölümünden biri
a. 38b/12
a.+ da 40b/11
a.+ dan 38b/12
a.+ dur 38b/12
a.+ ı 36a/9, 53a/6
a.+ imdur 36a/9
a.+ iñ 37a/3
a.+ ina 36a/11
a.+ inda 36a/1, 36a/15, 36b/3
a.+ inuñ 36a/14, 36a/8, 39a/4, 40a/1
a.+ uñ 40b/13, 41a/5
- ayaq** organ adı
a. 56a/11, 56a/9
a.+ (ğ) ı 52b/13, 60b/5
a.+ (ğ) iñ 56a/3
a.+ (ğ) ina 42b/2, 43a/3
a.+ ların 60a/10

ayağlı ayağı olan
a.+ dan 43b/6

‘**ayāl** [Ar.] bir kimsenin geindirmek zorunda olduğu kimseler
‘a.+ i 39b/13

aydın aydın
aydın t - aydın etmek, aydınlatmak
a. -(d)em 47a/14

yet [Ar.] ayet
. 35a/2
.+ leri 52b/2

‘**ayb** [Ar.] ayıp, kusur
‘a.+ in 32a/6, 59a/2, 59a/3

ayrıl - ayrılmak
a.- ma 43b/14, 44a/1
a.- mazam 43b/15

ayru ayrı
a.31a/8

ayruk başka, dışında
a. 52b/1

az az
a. 55a/1
a.+ dum 53b/14

a‘**z** [Ar.] uzuv, organ
a.+  36b/13
a.+ sı 33a/2

‘**azb** [Ar.] işkence, eziyet
‘a.+ dan 36b/5, 39a/15, 39b/2
‘a.+ um 55b/7
‘**azb t**- eziyet etmek
‘a.mez 51b/6

zd [Ar.] zgr
. 32b/6, 38a/11, 41b/14, 51a/6, 53b/9

zdlu [Ar.] serbest bırakılmış
.+ larıdur 38b/6

‘**azamet** [Ar.] byklk
‘a.+ iyle 54b/6, 55b/7

azğun azmış olan, azgın
a.+ a 58a/6
a.+ dur 43b/6

‘**azīm** [Ar.] büyüklük
‘a. 40a/15
‘a.+ de 42b/11

āzīne [Far.] cuma günü
ā. 40b/7

‘**azīz** [Ar.] muhterem
‘a. 54a/8

bāb [Ar.] bölüm
b. 33b/12, 35a/2, 36a/7, 36b/12, 37a/6, 41b/5, 42/11, 45a/13, 47a/7,
48b/8, 51b/9, 52b/5, 54a/9, 55a/15, 55a/5, 55b/7, 56a/2, 56a/9, 56b/12

bābu’ḍ-ḍuḥā [Ar.] cennet kapılarından biri
b. 33b/2

bağ bağ
b.+ lar 35b/5

bağışla - bağışlamak
b. 54a/15
b.- r 46b/7
b.- dı 51b/14
b.- sa 54a/7
b.- yasın 41b/1

bağışlan - bağışlanmak
b.- a 39a/10
b.- ur 39b/13

baḥşāyīş [Far.] ihsan
b.+ dür 56b/9

bağ- bak
b.- dı 47b/10, 47b/9
b.- duğı 48a/15
b.- mağ 42a/8, 48a/4
b.- mayasın 56a/5

bāḳī [Ar.] daimi, kalıcı
bāḳī eyle- kalıcı olmak
b.-dün 53b/15

bal bal
b. 47a/2

balık hayvan
 b. 39a/6
 b.+ uñ 46a/11

barışdur - barıştırmak
 b.- sa 57a/7

bārī [Far.] hiç olmazsa
 b. 47b/11

barmağ parmak
 b. 46b/11

bārū [Far.] kale duvarı
 b. 44b/12, 44b/15, 45a/1
 b.+ ları 44b/7
 b.+ yı 44b/6

bārūlı [Far.+Tür.] siperli
 b. 44b/4

baş ön, önce, başlangıç, uzuv
 b.+ dan 37a/11
 b.+ ı 31a/12, 46a/11, 52b/12
 b.+ ıdur 59b/8
 b.+ ına 41a/14, 42a/15
 b.+ ını 42a/1
 b.+ uñı 42b/5
başını şığa- sevmek
 b.-sa 42a/1

baş- basmak
 b.-a 31a/6
 b.-up 31a/7

bay zengin
 b.+ da 54a/14

bayrām [Far.] bayram
 b. 37a/3, 56b/13, 56b/15

bazār [Far.] pazar, çarşı
 b.+ da 50b/6, 50b/7
 b.+ ında 55a/14, 55a/9

bed-du‘ā [Far.+ Ar.] ilenme, kötü dua
bed-du‘ā èt- kötü dua etmek
 b.- medin 60a/11

Bedir [Ar.] bedir savaşının yapıldığı yer

b. 37b/3

bekle - beklemek
b.- di 34b/13

bəl bel, organ
b.+ inden 42b/3, 43a/3, 43a/4
b.+ ine 42b/2, 43a/2

belā [Ar.] gam, keder
b. 47b/1
b.+ dan 35a/14, 60a/11
b.+ lar 49b/2
b.+ lara 38b/3
b.+ lardan 49b/3

belki [Far.] muhtemel olarak
b. 58a/9

ben ben, 1. tekil kişi
b. 34/15, 34a/11, 36a/12, 37a/5, 38b/7, 40/12, 41a/1, 43a/6, 43b/14,
44a/2, 46a/4, 46a/7, 46a/8, 47b/5, 47b/6, 48b/11, 48b/12, 49a/5, 53a/14,
54a/1, 54a/4, 55a/13, 55b/14, 55b/9, 57a/9, 57b/9, 60b/7, 60b/8
b.53b/14
b.+ de 57b/5
b.+ den 33a/3, 56a/15, 56b/3, 57b/10, 57b/11, 57b/12, 58a/1
b.+ i 42b/6, 47a/3, 53b/14, 53b/15, 54a/1, 57b/4
b.+ imiçün 47b/3
b.+ üm 36a/11, 36a/4, 36a/9, 37a/1, 43a/5, 45b/9, 48b/10, 49a/1, 55a/13,
55b/7, 56b/3, 59a/9
b.+ ümçün 47b/3
b.+ ümdür 37a/4
b.+ ümiçün 47a/10
b.+ ümle 32b/3, 52b/10
b.+ ümüçün 47b/1
b.+ a 35a/1, 40b/10, 40b/11, 41b/1, 43b/13, 44a/1, 49a/5, 49a/6, 50a/13,
52b/11, 53a/3, 53a/6, 56b/4, 59a/9, 60b/7, 60b/8

beñzer benzer
b. 44b/4, 58b/4

berāber [Far.] birlikte bulunmak
b. 52a/15

berāt [Ar.] ferman
b. 38b/8

berekāt [Ar.] bolluk
b. 32b/15, 37a/2

berī [Ar.] uzak

berī ol- uzak olmak

b. 48b/8

berrū'l-vālideyn [Ar.] ana babaya hizmette geniş davranma

b. 59a/11

besle - beslemek

b.- rlerdi 60a/15

besmele [Ar.] besmele

b. 52a/15

b.+ yi 52a/12

bēş beş (5)

c. 42a/6, 51b/1, 53b/13

bēşinci beşinci

b. 31b/15, 37a/13, 37b/11, 38a/12, 39a/13, 40b/13, 41a/5, 42a/8, 44b/10,
44b/5, 45a/1, 48b/5

b.+ ye 44b/10

beşāret [Ar.] müjde

b. 40b/5, 41b/15, 53b/13

beşāretlü [Ar.] müjdeli

beşāretlü ol-müjdeli olmak

b.sun 35a/8

beyān [Ar.] açıklamak

b. 34b/11, 44b/3, 45a/14, 47a/7, 55b/1

beyān eyle- açıklama yapmak

b.-düm 45a/14

beyān ol- açıklanmak

b.-ur 34b/11

bezen- süslenmek

b.- miş 41b/12, 47a/1

bezenmiş ol-süslenmiş olmak

b.-a 41b/12

bıraḳ - bırakmak

b.- (ğ)ur 59b/12

b.- (ğ)urdu 34a/10

b.- (ğ)ursın 34a/11

bī-ḥuzūr [Far.] huzursuz

bī-ḥuzūr ét- huzursuz etmek

b. -(d)üp 60b/1

bid'at [Ar.] Hz. Muhammed zamanından sonra dinde meydana gelen şey

b.+ den 57a/1

b.+ e 48b/6

bil - bilmek, anlamak, tanımak

b.- diler 43a/13

b.- gil 42a/12, 43b/7, 54a/2

b.- me 57b/8

b.- memişdür 56b/4

b.- meye 56b/1, 56b/3

b.- mez 32a/12, 46a/5

b.- mezem 57b/1, 57b/15

b.- sevüz 34b/10

b.- sün 33a/11

b.- ür misin? 57a/15

b.- ürem 46a/8, 49a/5

bildür- bildirmek

b.- ür 33b/12, 55a/5, 56a/10

b.- ür 54a/10

bile ile

b. 31a/2, 34b/7, 37b/3, 39a/13, 40b/3, 40b/4, 40b/5, 43b/8, 52b/10, 56a/15, 56b/3

bin - binmek

b.- dügi 40b/5

biñ bin (1000)

b. 33b/10, 34b/7, 34b/8, 35a/13, 35b/3, 37a/2, 38b/12, 38b/14, 39a/7, 40b/3, 41a/14, 41a/15, 41b/3, 41b/4, 41b/6, 41b/8, 41b/9, 46b/1, 46b/4, 46b/5, 47a/4, 48a/2, 48a/3, 50a/1, 52a/14, 53a/10, 53a/11, 54a/12, 56b/15, 58b/9, 59a/11, 59a/12, 59a/5, 59a/6

bī-namāz [Far.] namazsız, namaz kılmayan

b. 53a/13

bir bir (1)

b. 32a/14, 32b/1, 32b/9, 33a/13, 33b/11, 33b/2, 33b/6, 33b/7, 34a/13, 34a/15, 35a/10, 35a/13, 35a/5, 35a/7, 35b/11, 35b/12, 35b/14, 35b/2, 35b/8, 36a/13, 36a/15, 36a/4, 36a/6, 36b/3, 36b/7, 37a/8, 38b/5, 40a/10, 40a/11, 40a/3, 40a/6, 40a/7, 40a/9, 40b/10, 41a/10, 41a/3, 41a/6, 41b/14, 41b/15, 41b/4, 41b/9, 42a/1, 42a/2, 42a/3, 42a/4, 42a/9, 42b/8, 44a/10, 44a/4, 44b/13, 44b/3, 45b/4, 46a/2, 46a/10, 46a/12, 46a/6, 46b/11, 46b/12, 46b/13, 46b/7, 46b/9, 47a/1, 47b/10, 47b/11, 47b/15, 47b/3, 47b/7, 47b/8, 47b/9, 48a/10, 48a/3, 48a/5, 48a/8, 48b/13, 49a/1, 49a/5, 50a/11, 50a/12, 50a/13, 50a/4, 50a/6, 51b/15, 52a/13, 52a/6, 52a/9, 52b/11, 52b/12, 52b/14, 52b/15, 53a/1, 53a/9, 53b/12, 53b/3, 53b/7, 53b/8, 54a/10, 54a/13, 54a/6, 54a/8, 54b/4, 55a/14, 55b/10, 55b/13, 55b/15, 56a/10, 56b/14, 56b/7, 56b/9, 57a/12, 57a/3, 57a/4, 57a/7, 57b/12, 57b/13, 57b/2, 57b/6, 57b/9, 58a/10, 58a/9,

58b/14, 58b/15, 58b/2, 58b/8, 58b/12, 59a/10, 59a/2, 59a/4, 59a/5, 59a/8, 59b/1,
59b/13, 59b/2, 60a/1, 60a/3, 60a/5, 60b/15, 60b/3

44a/4

b.+ dūr 45b/3

b.+ i 34b/13, 39b/11, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 54a/5, 54a/6, 54a/8, 55a/10,
55a/11, 55a/9

b.+ inci 37b/6, 38a/6

b.+ le 52a/12

biri biri
b.+ in 43b/9
b.+ ini 43b/11
b.+ inüñ 41a/15, 46b/10
b.+ isi 34b/11, 34b/13

birbiri karşılıklı olarak bir ötekini, öteki de onu
b.+ iyle 57a/6

birkaç birkaç, az sayıda
b. 44a/5

bit - bitmek
b.- se 33b/7
b.- er 51b/4

bitür- bitirmek
b.- üre 59a/1
b.- ürse 58b/15, 59a/5, 59a/6

biti defter
b. 46b/11, 46b/12
b.+ si 46b/10
b.+ sin 38a/12

biz biz
b. 44a/9
b.+ e 36a/14
b.+ e 44b/3
b.+ i 32a/15

boğaz organ
b.+ ina 42b/15

boğazla- boğazlamak, kesmek
b.- sa 39b/12

borç geri verilmek üzere alınan para
b. 55b/13, 55b/14
b.+ ı 54b/12, 55b/11
b.+ ından 54b/11
b.+ lu

- borçlu** borç edinen kişi
 b. 54b/12, 54b/4, 55b/11, 55b/15, 55b/9
 b.+ yadur 56a/1
borçlu ol- borçlu olmak
 b.añun 55b/9
 b.-sa 55b/15
- boş** boş
 b. 31a/6
- boyun** boyun
 b.+ iña 55b/10
- boz -** bozmak
 b.- ar 42a/6
- bögür** böğür
 b.+ üñe 33b/8
- bölük** parça
 b.+ (g)i 41a/6, 41a/7
- böyle** bunun gibi
 b. 31a/4, 33a/12, 33b/9, 34/15, 34a/13, 35a/1, 47b/15, 56a/7
 b. 32a/3
- bu** bu, işaret zamiri
 b. 31b/8, 32a/14, 32b/7, 34a/4, 34b/4, 35b/8, 35b/9, 36a/3, 36b/2,
 38b/10, 38b/9, 39a/2, 40a/3, 41a/13, 41a/14, 41b/2, 41b/3, 43b/11, 43b/15,
 43b/9, 44b/2, 45a/11, 45b/4, 46a/9, 46b/1, 46b/12, 46b/13, 46b/14, 46b/7,
 47a/12, 47a/6, 48b/7, 49b/1, 49b/15, 49b/4, 49b/5, 49b/8, 50a/10, 50a/15,
 50a/5, 50a/7, 50b/11, 50b/15, 50b/5, 50b/6, 51a/3, 51b/2, 52a/12, 52a/2,
 52a/4, 52b/2, 53b/5, 54b/10, 55a/3, 55b/1, 57a/5, 57b/10, 57b/11, 57b/12,
 57b/9, 58a/1
 b.+ dur 35b/11, 40a/6, 45a/12, 45b/2, 48a/4, 49a/7, 49b/9, 50a/1, 51a/9,
 51b/6, 53a/6, 60a/7
 b.+ dur 41a/1
 b.+ na 41a/1, 41a/8
 b.+ ña 57b/14
 b.+ nda 47b/12
 b.+ ndan 32a/5, 49b/11, 49b/12, 53a/15, 59a/14
 b.+ nı 35b/8, 56b/5
 b.+ nlar 32b/1, 38b/6, 53a/7, 60a/5, 60b/11
 b.+ nlara 32b/1
 b.+ nları 32a/9, 32b/1, 36a/12, 43b/8
 b.+ nlaruñ 59a/8
 b.+ nuñ 41b/2
 b.+ nuñla 47a/8

bugün bugün
b. 59b/3

bul - bulmak, istenilene kavuşmak
b.- a 37b/9, 38a/1, 41b/15
b.- an 45a/3, 45a/4
b.- asın 41b/6, 47a/8, 57a/11, 57b/7
b.- sun 33a/12
b.- ur 41b/9, 44b/14, 45a/2, 45a/3, 45a/5

bulın - bulunmak, mevcut olmak
b.- maya 46b/11
b.- a 46b/11, 46b/12

bunca bunca
b.+32a/4, 56a/12

buyruk emir
b.+ in 43a/11
b.+ um 43a/5

buyur- buyurmak, emretmek
b.- mışdur 35b/13
b.- ur 31b/7, 45a/6, 51a/2, 51a/9, 51b/10, 52a/5, 52b/11, 53a/5, 55b/2,
57b/6, 58a/15, 59a/2, 59a/7, 59b/15, 59b/6, 60b/4
b.- ur 55a/8

büyük büyük
büyük eyle- büyütmek
b.-dün 53b/15

büüklük büyüklük
b.+ i 48a/2

cā'iz [Ar.] uygun bulunan, izin verilen durum
c. 40a/5

cāhil [Ar.] bilgisiz
c.+ e 58a/7

cān [Far.] ruh
c. 59b/10
c.+ ı 58b/1, 59b/10
c.+ na 42a/15

cānāvar [Far.] zararlı hayvan
c. 57b/3

cazuluk [Far.+ T.] cadılık, sihirbazlık
c. 48b/15

cedd [Ar.] büyük
c.+ i 49a/4

cehd [Ar.] çalışmak, çabalamak
c. 31a/4, 34b/2
c.+ i 58b/6

cehennem [Ar.] azap yeri, tamu
c. 35b/8, 38b/1, 38b/6, 39b/2, 42a/10
c.+ den 46a/1, 60a/4
c.+ i 35b/9
c.+e 31a/7

cehl [Ar.] bilmezlik
c.+ i 42b/13

celle celālühü [Ar.] onun şanı ne yücedir
c. 37a/4

cemā'at [Ar.] insan topluluğu
c. 33a/14, 33a/15
c.+ de 33a/15
c.+ e 33a/13

cem'î [Ar.] bütün, hepsi, toplam
c. 35a/5, 39a/5, 52a/11, 52a/7
c. 60a/6
c.+ sinden 46b/14

cenāze [Ar.] tabuta konmuş insan ölüsü
c. 34b/3, 40a/9
c.+ nün 33b/10, 33b/11
c.+ sin 34b/1, 34b/2

cennet [Ar.] cennet
c. 32b/15, 33a/1, 38a/13, 38b/2, 43a/14, 47a/13, 48a/2, 52a/11, 52a/2,
54b/1
c.+ de 35a/9, 37b/15, 40a/10, 41b/11, 42a/2, 46a/4, 47a/14, 53a/11
c.+ den 41a/3, 60a/3
c.+ e 36b/9, 40b/5, 43b/1, 51b/12, 51b/14, 52a/4, 55b/11, 57a/10
c.+ te 36b/1
c.+ ün 33b/2, 41b/13, 48a/2

cereyān [Ar.] akış, akmak
c. 58b/8

cezā' [Ar.] kötü karşılık, azap
c. 46a/3, 46a/6, 57a/9
c.+ sın 37a/5

cezā'ü fezā' [Ar.] telaş içinde ağlayıp sızlanma
c.+ 48a/7

cihān [Far.] dünya, alem
c. 60b/4

cilā' [Ar.] parlaklık, aydınlık
c. 58a/10

cum'a [Ar.] cuma günü
c. 52b/5, 52b/6, 57a/1

cum'a értesi [Ar.+Tr.] cumartesi
c. 40b/7

cümle [Ar.] bütün, hepsi
c. 31a/1, 33a/2, 35a/14, 35b/10, 42b/10, 49b/2, 60b/13
c.+ si 41a/8
c.+ sin 35a/6

çağır - seslenmek, çağırarak
ç.- a 51b/11
ç.- ur 35a/7, 38b/6

çeküç çekiç, maden dövmek için kullanılan saplı demir alet
ç.+ i 34a/14

çetinlik zorluk, güçlük
ç. 39b/4

çık - ortaya çıkmak, meydana çıkmak, bir yerden başka bir yere geçmek, dışarı çıkmak
ç.- an 52a/8
ç.- ar 32a/14, 47a/1
ç.- arlar 31b/9
ç.- armaz 46a/1
ç.- dı 39a/7, 41a/3, 47b/10, 47b/9, 52a/6
ç.- maz 37b/15, 38a/3, 38a/7
ç.-maya 31a/9

çıkar - çıkarmak, uzaklaştırmak
ç.- a 32b/1
ç.- duğı 32b/2
ç.- mazdı 34a/15

çiftlendür - evlendirmek
ç.- esin 41a/14

çirkin [Far.] çirkin, güzel olmayan
ç. 32a/14

çiyne - çığnemek

ç.- yeler 42a/11

çok çok, fazla

ç. 32b/3, 51a/8, 51b/10, 51b/12, 51b/13, 52b/5, 53b/14, 54b/12, 55a/1, 57b/11, 58a/8, 58b/6, 59b/14

ç.+ dur 35a/15, 58a/4

çok eyle- fazla olmak

ç.53b/14, 58a/8

çün [Far.] çünkü

ç. 50a/14

dābbe [Ar.] canlı, yük ve binek hayvanı

d.+ sine 59a/14

dahı dahi, bununla, ve

d. 31a/1, 31a/6, 31a/12, 31a/15, 31b/3, 31b/5, 32a/10, 33a/10, 33a/2, 33a/3, 33b/1, 33b/5, 33b/8, 34/15, 34a/13, 34a/8, 34b/13, 34b/7, 34b/8, 35a/2, 35a/8, 35a/9, 35b/13, 35b/3, 36a/12, 36a/13, 36b/11, 36b/2, 37a/2, 37a/3, 37b/10, 37b/12, 38a/4, 39a/15, 39b/15, 40a/1, 40b/2, 40b/5, 41a/15, 41b/10, 41b/11, 41b/13, 41b/14, 42b/6, 43a/6, 43b/6, 44a/2, 44b/11, 44b/2, 45a/14, 45a/5, 47b/10, 47b/13, 48a/11, 48b/11, 48b/12, 49a/3, 49b/12, 49b/14, 50a/4, 50b/10, 52a/8, 52b/10, 52b/7, 53a/3, 53a/8, 54a/6, 54a/8, 54b/1, 54b/12, 54b/13, 54b/3, 54b/4, 55a/1, 55a/10, 55a/11, 55a/13, 55a/14, 55a/5, 55b/10, 56a/12, 56b/10, 56b/15, 56b/4, 57b/2, 57b/4, 57b/5, 58a/1, 58b/13, 59a/10, 59a/11, 59a/2, 59a/4, 59a/5, 59a/7, 59b/10, 60a/5, 60a/9, 60b/3

darlık iç sıkıntısı

d. 48a/8

dāyim [Ar.] sürekli, devamlı

d. 43b/3, 50a/11, 50b/5, 54a/8, 55b/13, 59a/15

dāyim ol- devamlı olmak

d.-a 50a/11

dā'im bk. *dāyim*

d. 59b/13

de de, dahi

d. 44a/15, 45a/14

dè - demek, söylemek

d. 44a/9, 51b/14, 57b/10

d.- di 31b/3, 31b/6, 32b/6, 34/15, 34b/10, 34b/11, 35a/2, 35a/6, 35b/15, 36a/5, 36a/7, 41a/6, 41b/10, 43b/11, 43b/13, 43b/15, 43b/5, 43b/9, 44a/1, 44a/13, 44a/2, 44a/6, 45b/14, 46a/3, 46b/14, 46b/7, 47b/12, 47b/5, 49a/2, 49a/3, 49a/6, 49a/7, 50a/1, 50a/5, 50a/8, 51a/12, 52a/12, 52a/14, 52a/2, 52a/3, 52a/8, 52a/9, 52b/10, 53a/8, 53b/1, 54a/13, 54a/5, 54b/1, 54b/12, 55b/10, 55b/7, 55b/9, 56a/14, 56a/2, 56b/12, 56b/15, 56b/6, 57a/10, 57a/13, 57a/14, 57a/8, 57b/1, 57b/6, 59a/11, 59b/13, 59b/7, 60b/11, 60b/14, 60b/5,

60b/8, 60b/9
 d.- digümüz 44b/12
 d.- digümüz 44b/12
 d.- digün 46b/8
 d.- diklerin 47a/12
 d.- diler 32a/5, 34a/11, 34b/5, 41a/2, 46b/6, 52a/2, 55b/14
 d.- diler 41a/8
 d.- dügi 46b/12
 d.- dügümüz 44b/15
 d.- düm 40/12, 50a/14
 d.- me 32a/7
 d.- mek 40a/5, 43b/6, 48b/14
 d.- mekdür 40a/7, 45b/4, 60a/12, 60a/7
 d.- messeñ 48a/10
 d.- miş 49b/12, 49b/8, 51a/8
 d.- r 33a/1, 33a/2, 33a/4, 36a/9, 37a/5, 46b/2, 47a/12, 47a/3
 d.- rdi 32a/9, 34a/12
 d.- rler 33b/3, 37a/12, 53b/6
 d.- rlerdi 50a/11
 d.- rse 34b/7
 d.- se 34a/1, 34b/7, 46/a2, 49b/10, 49b/13, 51a/3, 51a/4, 51a/6, 51a/7, 45b/5, 46a/13, 46b/3
 d.- seler 51b/4
 d.- ye 34a/8, 36a/13, 38b/2, 41a/12, 45b/10, 48a/10, 49b/5, 54a/1, 55a/14
 d.- ye 32a/15
 d.- yegil 49b/6
 d.- ye kim 45b/9, 50a/15
 d.- yeler 32a/15, 40b/6, 41b/14
 d.- yeni 45b/7, 47a/3
 d.- yenün 46b/1
 d.- yesin 45a/15, 45b/2
 d.- yeyüm 47b/7
 d.- yicek 32a/3, 46a/9
 d.- yü 41a/2
 d.- yüp 37b/14

def [Ar.] atma, kovma

d. 39a/13, 50a/5, 58b/13

deg - değme, dokunma

d.- dügi 42a/2

degin kadar

d. 32b/11, 36b/8, 40b/4, 40b/5, 45b/6, 49b/2, 49b/3, 53a/2, 53b/15

degme karşılık

d.+ si 36b/2

degil değil

d.+ dür 59b/14

d. 45b/14
d.+ dūr 40a/5, 59b/1, 59b/10

degür- dokunmak
d.- emedi 49a/4

dek kadar
d. 47a/2, 47a/5

demür demir
d. 44b/15
d.+ dendür 44b/5

demürçi demirci
d.+ ydi 34a/14

dên - denmek, söylenmek
d.- di 50a/4

dênîl - denilmek, söylenmek
d.- di 52a/4

deñiz deniz
d.+ ine 52b/15
d.+ ler 34a/2

depe tepe
d.+ ye 47b/10, 47b/9

derece [Ar] mertebe
d. 34b/8, 42a/2, 53a/11, 54b/2, 60a/3
d.+ ler 37b/13, 47a/14
d.+ siñ 32b/11

deri cilt, ten
d. 54b/5

dervîş [Far.] dilenci, fakir
d. 56b/7, 56b/9

dervîşlik [Far.] fakirlik
d.+ den 54a/9

deve yük hayvanı
d. 47b/13
d.+ de 47b/8

devlet [Ar.] büyük rütbe, mevki
d. 56b/11

dik - dikmek, göz kulak olması için birini başına koymak
d.- erdüm 31b/5

dil lisan, konuşma
d.+ i 42a/10
d.+ le 45a/15, 56b/11
d.+ ine 43a/1
d.+ ini 60a/1
d.+ le 56b/8
d.+ üñ 56a/5
d.+ üñden 46b/7
d.+ üñi 32a/6

dile - dilemek, istemek
d. 33a/3, 33a/4, 40b/6, 42b/5
d.- dügi 53a/9
d.- dügi 53a/8
d.- r 38b/7,
d.- r misin? 45b/12
d.- rim 41a/13
d.- rse 35b/6, 38b/2
d.- rseñ 33a/3, 43a/12, 54a/15, 40b/6, 41a/4, 41b/14, 47a/8, 48a/8
d.- yenden 41a/13

dilek arzu, istek
d.+ lerüñi 41b/2

dilen - dilenmek, istemek
d.- en 33b/7

dilenci dilenen kimse
d. 54a/8

din - dinmek, bitmek
d.- di 34b/3
d.- medi 52a/15

dīn [Ar.] din, kanun
d. 44a/11, 44a/12, 44a/13, 44a/7, 44a/8, 54b/9, 55b/8
d.+ de 37b/5
d.+ e 45b/10
d.+ i 44a/14
d.+ ī 58a/6
d.+ in 44a/15
d.+ ine 34a/12
d.+ inüñ 44a/15
d.+ ünüñ 44b/1

diñle - dinlemek
d.- yelüm 44a/9

- dip** taban
d.+ i 46a/11
d.+(b) ine 47b/11
- direk** ağaç veya demirden yapılan destek
d. 46a/10
- dirhem [Ar.]** gümüş para
d. 55b/8, 59a/10, 59a/11
- diri** canlı
d.+ yken 34b/4
- dirilik** var olma
d.+ (g) i 48a/15
- diş** diş
d. 52a/13, 52b/1
d.+ üm 52a/13
- ditre -** titremek
d.- r 46a/10, 46a/13
- dīvān [Ar.]** toplantı meclisi
d.+ ma 35b/12
- dost [Far.]** sevilen kimse
d.+ ı 35a/7
d.+ ların 40a/8
- dos** *bk. dost*
d.+ larıdur 57a/4
- dön -** dönmek
d.- mez 60b/2
- dört** dört (4)
d. 32b/4, 32b/5, 32b/6, 35a/14, 41b/8, 41b/9, 42a/10, 43b/6, 46b/1,
46b/4, 46b/5, 47b/10, 47b/9, 49b/5, 49b/8, 53b/2, 55b/8
- dördinci** dördüncü
d.+ inci 39a/10, 42a/8
d.+ inci 41a/5
d.+ inciye 44b/9
- dördüncü** *bk. dördinci*
d.+ üncü 31b/13, 37a/12, 37b/9, 38a/11, 44b/10, 44b/5, 45a/1, 48b/5
- döşe -** döşemek, yaymak, sermek
d. 32a/11

d.- se 32a/11

d.- sin 33a/1

döşek yatak

d. 41b/4

d.+ i 32b/15

d.+ in 32b/15

d.+ inden 32b/13

döv - dövmek, dayak atmak

d.- medüñ 57b/5

du' ā' [Ar.] dua, Allah'a yalvarma

d. 31a/1, 32b/12, 33a/2, 34a/4, 45a/12, 49a/5, 49a/7, 50a/1, 50a/13, 50a/5, 51b/6

d.+ ların 60a/10

d.+ sı 33b/12, 39a/10, 39a/6, 39a/9

d.+ sin 37b/12

d.+ sina 51b/4

d.+ ya 50a/15

d.+ yı 31a/2, 45a/11, 48b/14, 48b/15, 48b/8, 49a/6, 49b/1, 49b/15, 49b/4, 50a/10, 50a/7, 50b/1, 50b/11, 50b/15, 50b/5, 50b/6, 51b/2

d.+ yı 51b/1

du' ā kı1- dua etmek

d.-ıcağ 31a/1

duḥa [Ar.] kuşluk vakti

d. 33b/1, 33b/2, 33b/3

dur - durmak

d.- duğı 48a/14

d.- ur 47b/13

d.- urken 39b/6

dut - tutmak

d.- mış 32b/6

d.- sa 36a/2

dükeli hepsi

d. 52b/14

d.+ sin 36a/4, 36a/7, 42a/4

d.+ siyle 32a/8

dünyā [Ar.] yeryüzü

d. 31b/11, 32a/12, 32a/13, 32a/7

d.+ ca 36b/2

d.+ da 37b/5, 38a/2, 57b/8, 58b/14

d.+ dan 37b/15, 38a/3, 38a/7

d.+ nuñ 40b/2

d.+ sı 58a/5
 d.+ ya 59b/7
 d.+ yı 59b/12, 59b/5, 59b/6, 59b/8

dünyāca [Ar.] dünyaca
 d.+ dur 50a/5

dünyevî [Ar.] dünyaya ait
 d. 52b/7, 59a/1

dürli türlü, çeşitli
 d. 48b/7, 49b/4

dürr [Far.] inci
 d.+ ile 41b/12, 47a/1

dürüst [Far.] dürüst, doğru
dürüst ol- dürüst olmak
 d.-a 31a/15

düş rüya
 d.+ inde 38a/4
 d.+ ümde 50a/12
 d.+ ümde 52a/14

düşmān [Far.] birinin kötülüğünü isteyen, yagı
 d.+ dur 43a/12

ebedî [Ar.] sonsuz
 e. 35a/9, 39b/2, 46a/1

ebsem [Ar.] suskun, sessiz
 e. 34b/5, 48a/14, 58b/5
ebsem ol- susmak
 e.-urdu 34b/5

ecr [Ar.] sevap
 e. 32b/3, 38a/1, 38b/4, 53a/15
 e.+ i 38a/1, 40a/15, 41b/3
 e.+ in 32a/12, 37a/3

ecir [Ar.] bk.ecr
 e.+ ler 53a/14
 e.+ leri 38b/10

edā' [Ar.] yerine getirmek
 e. 54b/4

ed-dīn [Ar.] din
 e. 55b/8

edeb [Ar.] iyi terbiye, ahlak

e. 44b/14

e.+ dür 44b/12

e.+ i 44b/13, 45a/2

edebi ol- ahlaklı olmak

e.-masa 44b/13

édin - elde etmek

è.- me 54b/12

è.- ürdi 55b/13

è.- ürsin 55b/14

efđāl [Ar.] en üstün

e. 49b/9

e.+ i 59a/13

efendi [Rum.] sahip

e.+ sinden 60a/8

eger [Far.] eğer, şayet

e. 31a/2, 31a/15, 31b/4, 32a/9, 33a/14, 35a/6, 35b/5, 42a/4, 43a/9, 44b/8, 54b/5, 56a/7, 56a/8, 60a/10, 60a/5

ehl [Ar.] ehil, halk, eş, aile, sahip

e.-i bid^c at 57a/1

e.+ i 35a/11, 39b/13, 57b/12

e.+ ine 53a/12, 53b/1, 56b/14

e.+ inüñ 46b/6

eksük eksik, az

e. 55b/1, 55b/5, 55b/6

eksül - eksilmek, azalmak

e.- mez 54a/3

eksil - *bk.eksül*

e.- mez 54a/5

el el

e. 56a/11, 56a/9

e.+ e 40a/11, 56b/14

e.+ i 42a/2

e.+ in 47a/6

e.+ inde 38a/10

e.+ indedür 58b/1

e.+ indeki 34a/9

e.+ inden 53b/9

e.+ ine 38a/12, 43a/2

e.+ lerin 60a/10

e.+ üñ 56a/3
 e.+ üñden 43a/12
 e.+ üñi 33b/8

elem [Ar.] üzüntü, keder
 e. 49a/4, 49a/5

élt - iletmek, götürmek
 è.-ür 47a/6, 59b/1

em- emmek, süt emmek
 e.-er 31b/4

emānet [Ar.] emanet
 e.-56a/2
 e.+ dür 56a/3, 56a/4, 56a/5, 56a/6

èmdi şimdi
 è. 39a/2, 43a/11, 43a/8, 44a/14, 44a/2, 44b/6, 44b/7, 52a/12, 54a/2,
 59b/2, 59b/8

emīn [Ar.] güvenli, tehlikesiz
 e. 36a/3, 36b/5, 36b/6, 39a/15, 39b/2, 48b/15, 57a/13
 e.+ lerden 39b/14, 39b/9, 56a/8
emīn eyle- güvenli olmak
 e.-ye 36a/3, 36b/6,
 e.-yem 57a/13
emīn ol- güvenli olmak
 e.-a 36b/6, 39b/2
 e. -asın 48b/15

emr [Ar.] buyruk
 e. 38b/1, 43b/14, 44a/1
 e.+ idür 59b/11
 e.+ ile 38b/5, 38b/8
emr èt- emr etmek, buyurmak
 e. -(d)e 38a/14
emr eyle- emr etmek, buyurmak
 e. -di 43b/14, 44a/1

Emīrū'l mü'minīn [Ar.] Hz. Ömer'den itibaren devlet başkanlarına verilen isim.
 E.+ 37a/7, 40b/9

endīše [Far.] kaygı, korku
 e.+ si 48b/4
 e.+ sin 31b/11

envā' [Ar.] çeşitler
 e.+ ı na^çim 56a/12

er erkek

e.+ den 42a/9

èriř - erişmek, ulaşmak
i.- mez 46a/8
i.- üp 43a/15

èriřdür - eriştirmek
i.- emezsin 49a/5

èriřme - erişmemek, ulaşmamak
i.- din 51a/10

èrme erişme, ulaşma
è.- din 51a/11

èrte erte, sonra
è. 31b/1, 31b/2, 49b/6
è.+ ye 31b/5

esbâb [Ar.] elbise
e.+ ı 33a/2, 47b/7

es - esmek
e.- er 58b/5

esîr [Ar.] tutsak
esîr ol- tutsak olmak
e.-anın 38a/10

esirge - korumak
e.- meye 55a/7

eşek eşek
e.31a/12

èřit - işitmek, duymak
è. 44b/3
è.- düm 34a/11, 53a/15, 54a/4, 55b/15
è.- ıcek 33b/13, 36a/3, 56b/5
è.- se 34a/12, 34a/14, 34a/9, 34b/5, 34b/6

et vücut
e.+ i 33b/7
e.+ inden 39b/14

èt yardımcı fiil, etmek, yapmak
è. 33a/13, 48b/11
è.- di 34b/1, 48b/11, 49a/4
è.- diler 34b/2
è.- dügi 39a/3, 39b/1
è.- dügin 46b/2

è.- (d) e 32b/12, 38b/1, 39a/13, 48a/7, 52b/10, 52b/7, 53b/1, 53b/4, 53b/5,
 57a/10, 58b/13, 59b/2
 è.- (d) e 31a/5
 è.- (d)eler 31a/8, 38a/7, 40b/6, 42/11, 45b/11, 52b/3, 53a/2
 è.- (d)elüm 32a/5
 è.- (d)em 32b/1, 47a/14
 è.- (d)emeye 54b/4
 è.- (d)emez 35a/11, 37b/13
 è.- (d)en 37b/1, 47a/5, 58b/7
 è.- (d)enler 51b/11
 è.- (d)enleri 43a/11
 è.- (d)enlerüñ 31b/11, 31b/14, 31b/15
 è.- (d)er 33a/2, 33b/9, 35b/1, 43b/10, 44b/10, 44b/8, 44b/9, 45b/6, 47a/4,
 47a/7, 51b/15, 53a/1, 53a/4, 55b/1, 58b/8, 59b/9
 è.- (d)er 53b/13
 è.- (d)erdi 31a/4, 34a/13
 è.- (d)erken 48a/13
 è.- (d)erler 36a/12, 37b/2, 47a/5, 55b/11
 è.- (d)erseñ 56a/7
 è.- (d)esin 41b/1
 è.- (d)iser 41a/10
 è.- me 57a/1
 è.- meden 58b/3
 è.- medi 57b/9
 è.- medin 60a/11
 è.- meye 35b/7, 44b/7, 53a/6, 55a/5, 55a/7, 55a/9, 58b/4, 59a/4, 59b/2,
 59b/3
 è.- meyecek 33a/12
 è.- meyem 55a/14
 è.- mez 51b/6, 59b/8
 è.- mezseñ 56a/8
 è.- miş 32b/4, 32b/6, 40a/2, 40a/8, 45a/8, 55a/2, 57a/5
 è.- mişçe 37b/11, 37b/8, 38a/11, 39a/7, 41b/14, 51a/6, 53b/9
 è.- mişlerdür 44b/3
 è.- se 33b/13, 47b/14, 47b/6, 55a/6, 60b/8
 è.- seler 57a/6
 è.- señ 47a/14, 47b/3
 è.- tügi 53a/4
 è.- üp 34b/4, 36b/10, 38b/4, 42a/1, 42b/4, 47a/12, 47a/9, 51b/13, 54b/10,
 58a/4, 59b/13, 60b/1
 è.- mekdür 48a/8
 è.- ye 53b/5
 è. edegör, 57a/6

étme etmemek
 è.- mese 57a/12, 59a/3, 60a/4

étmek etmek
 è.- 59a/9, 59b/7,
 è.+ den 35b/14, 59a/9, 59a/11

è.+ dūr 59b/5, 59b/6

ev ev, konut
e.+ in 57a/5
e.+ inde 33a/8
e.+ iyle 31b/5
e.+ lerinden 32b/1

evlen - evlenmek
e.- mek 54b/10

evliyā'ullāh [Ar.] erenler, Allah'a yakın olanlar
e.+ dur 51b/5

evvel [Ar.] önce
e. 31a/3, 37a/9, 39a/4, 39b/13, 40a/2, 41a/6, 42a/12, 44b/4, 44b/8, 48a/12, 48b/2, 54b/8, 59b/10
e.+ i 31b/9
e.+ inde 34b/9, 36a/6
e.+ ki 40b/13, 42a/6

èy ey
i. 31b/1, 31b/6, 31a/3, 31a/9, 32a/10, 32a/12, 32b/11, 32b/2, 32b/7, 33a/13, 33a/3, 33a/4, 33a/7, 33b/10, 34a/10, 34b/6, 34b/8, 35a/15, 35a/7, 35b/10, 35b/15, 35b/9, 36a/8, 37a/11, 38b/11, 38b/13, 39a/1, 40a/14, 40b/6, 40b/8, 41a/12, 41a/9, 41b/15, 42/11, 42a/6, 42b/4, 42b/7, 42b/9, 43b/6, 44b/3, 45a/11, 45a/13, 45a/5, 45b/10, 45b/14, 46a/9, 46b/2, 46b/7, 47a/7, 47b/5, 48a/5, 48a/8, 48b/1, 48b/14, 49b/3, 49b/5, 50a/10, 50a/5, 50b/14, 50b/6, 51a/2, 51a/8, 51b/1, 51b/9, 52b/2, 53a/12, 53a/4, 53a/8, 53b/10, 53b/12, 53b/2, 53b/6, 54a/10, 54a/13, 54a/2, 54b/2, 54b/6, 55a/6, 55b/1, 55b/12, 55b/13, 55b/8, 56a/10, 56b/12, 56b/7, 57a/10, 57a/14, 57a/2, 57a/5, 57b/7, 57b/8, 58a/11, 58a/14, 58a/2, 58a/5, 58b/11, 58b/5, 58b/8, 59a/15, 59b/13, 59b/3, 60a/7, 60b/14, 60b/5
İ. 48a/11

èyü iyi
e. 59a/15

èyi *bk. èyü*
è. 59b/14

eyle - yardımcı eylem, yapmak, yerine getirmek
e. 34a/8, 34b/11, 47b/4, 48a/12, 57a/11, 57b/7, 58a/13, 58a/3, 58a/5, 58b/6, 60a/13
e.- di 35a/2, 39a/2, 43b/12, 43b/14, 44a/1
e.- diyinde 58a/3
e.- düm 41b/2, 45a/14
e.- düm 45a/14
e.- düñ 53b/14, 53b/15, 57b/5
e.- me 57b/7, 58a/13, 58a/4, 58a/8

e.- mek 42a/7, 42a/9, 60b/10
 e.- miş 56b/15
 e.- r 33b/12
 e.- se 39b/14, 42a/9, 54a/6, 56b/14, 58b/9, 59a/14, 60b/12, 60b/7
 e.- sün 32b/14, 43b/11, 43b/9
 e.- ye 36a/3, 36b/5, 37b/6, 38b/15, 41b/13, 43a/12, 58b/12, 58b/14
 e.- yem 57a/13
 e.- yesin 47a/9

éylük iyilik

e. 60b/10, 60b/12, 60b/6, 60b/7
 e.+ ile 54a/13, 54a/14
éylük eyle- iyilik yapmak
 è.-se 60b/7, 60b/12
 è. -mek 60b/10
éylük ét- iyiliği gerçekleştiren kişi
 è.+ (d)icilerden 60b/7

éyt - söyle

e. 57b/14, 57b/9
 e.- di 31b/2, 31b/4, 32a/13, 32a/6, 33a/5, 34/15, 34a/11, 34b/11, 34b/6, 35a/1, 35a/4, 37a/8, 40/12, 40b/11, 41a/10, 41a/2, 41a/4, 41b/7, 42b/4, 42b/5, 42b/7, 42b/9, 43b/13, 44a/10, 44a/5, 44a/6, 44a/7, 44a/9, 45b/12, 45b/4, 46/a2, 46a/3, 46a/5, 46a/7, 46b/6, 46b/9, 48b/10, 49a/5, 49a/6, 49b/8, 50a/4, 50a/6, 52a/11, 52b/8, 54a/14, 55b/7, 55b/13, 55b/14, 55b/8, 56b/12, 56b/8, 56a/14, 57a/8, 59a/10, 60b/6, 60b/9
 è.- digi 59a/13
 è.- diler 32a/4, 34b/4, 34b/9, 46b/4
 è.- dim 41a/1
 è.- düm 40/12
 è.- düñ 57b/3
 è.- (d)e 41a/11, 41a/12, 41a/13, 41b/1, 41b/2, 41b/3, 55a/12
 è.- (d)er 59b/9
 è.- (d)esin 45b/1
 è.- di 43a/5
 è.- (d)ince 46b/14
 è.- ki 57b/11
 è.- üm 50a/13
 è.- (d)ür 31b/7, 32b/13, 32b/14, 32b/15, 32b/3, 32b/8, 33a/1, 33a/3, 33b/1, 33b/13, 33b/5, 35a/7, 35b/1, 35b/11, 36a/10, 36a/13, 36a/14, 36a/15, 36a/4, 36a/5, 36a/9, 36b/15, 36b/3, 37a/4, 40b/10, 42a/13, 43b/10, 43b/12, 43b/15, 46a/10, 46a/13, 46a/14, 46b/3, 47a/10, 47a/12, 47a/2, 47a/3, 47a/9, 47b/15, 47b/2, 47b/6, 49a/1, 49b/15, 50a/11, 51b/2, 52a/13, 52a/5, 53a/14, 53a/3, 53a/9, 53b/12, 53b/3, 53b/7, 54a/4, 54b/2, 56a/11, 57a/11, 57a/15, 57a/7, 57b/1, 59b/5
 è.- (d)ür 31a/10, 60b/15
 è.- (d)ür 36a/1
 è.- (d)ür 35b/2
 è.- (d)ür 40a/15

è.- ürler 32a/14, 37a/11

è. -(d)iver 31a/1

eyyām [Ar.] günler

e.-1 bīz 41a/1

e.-1 bīz 41a/8

e.-1 bīz 40b/8

ezān [Ar.] ibadete çağırma için yapılan davet

e. 33b/13, 34a/12, 34a/8, 34a/9, 34b/1, 34b/3, 34b/5, 34b/6

e.+ 1 34a/14

e.+ uñ 34a/3

fahırlan- [Ar.] övünmek

f.- a 48b/6

fahır [Ar.] övünme

f.+ i 60b/4

faķır [Ar.] yoksul, parasız

f. 54b/8

f.+ de 54a/15

f.+ e 40a/4, 53b/13

f.+ lere 56b/13

faķır ol- yoksul olmak

f.-a 54b/9

fānī [Ar.] ölümlü

f. + iken 53b/15

farz [Ar.] zorunlu olan şey

f. 45a/3

f.+ a 45a/3

f.+ dur 44b/15

Fātiha [Ar.] Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi

f. 32b/9

fā'ide [Ar.] kazanç, fayda

f.+ si 58b/11

fazīlet [Ar.] iyi huy, erdem

f.-i iḥlāş 51b/9

f.-i şa' bān 36a/7

f.-i cum' a 52b/5

f.-i receb 35a/2

f.-i ramazān 36b/12

f.-i terāvīh 37a/6

f.+ i 35b/10

fazl [Ar.] fazilet, erdem

f. 56b/9
f.+ umı 55a/13

feh̄m [Ar.] anlayış
f.+ i 42a/14

ferāḥ [Ar.] ferah
ferāḥ eyle- sevinmek, rahatlamak
f. - ye 33a/10, 58b/12
ferḥ eyle- rahatlamak
f. -ye 58b/13
ferāḥ ol- sevinmek
f. -ur 33a/10

ferc [Ar.] dişi üreme organı
f.+ ine 43a/3
f.+ üñ 56a/6

fesād [Ar.] fenalık, kötülük
f.+ ı 43a/3

feth [Ar.] fetih
feth ét- bir yeri veya ülkeyi alma
f. -dügi 39b/1

fezā'il [Ar.] faziletler
f.-i' aşüre 41b/5

fikret [Ar.] düşünce, fikir, akıl
f. 48a/15

firişte [Far.] melek
f. 32b/10, 34b/12, 35a/7, 36b/7, 40b/3, 47a/4, 52a/6, 52a/8, 52b/11
f.+ ye 52a/7
f.+ ler 31b/8, 32a/14, 32b/12, 36b/11, 37a/11, 38a/6, 46b/14, 52b/3
f.+ lere 31b/9
f.+ leri 31b/11, 31b/12, 31b/14, 31b/15, 31b/9, 32a/1, 32a/2, 45b/13
f.+ lerle 39a/13
f.+ lerüm 36a/10, 42b/8, 42b/9, 43a/5

ġāfil [Ar.] habersiz
ġ. 35b/9, 38b/11, 39a/2
ġāfil ol- habersiz olmak
g.-ma 35b/9, 39a/2

ġālib [Ar.] galip, üstün
ġālib ol- üstün olmak
g. -asın 58b/8

ġammāz [Ar.] söz getirip götürən, ara bozucu

ġammāz ol- ara bozucu olmak
ġ.-maya 53a/13

ġanī [Ar.] zengin
ġanī ol- zengin olmak
g. a 58b/7

ġayr [Ar.] başka
ġ.+ ı 32a/12, 46a/5, 53b/5

ġazā' [Ar.] din uğruna savaş
ġ. 32b/4
ġ.+ dan 60b/11
ġ.+ sında 37b/2, 37b/3
ġ.+ ya 51a/4

ġāzab [Ar.] gazap, kızgınlık, öfke
ġ.+ ları 60a/11

ġāzī [Ar.] gaza eden kişi
ġ.+ ler 38a/1

ġece gece
g. 34b/15, 34b/11, 37a/10, 37a/12, 37a/13, 37a/15, 37a/9, 37b/11, 37b/13,
37b/15, 37b/2, 37b/3, 37b/4, 37b/5, 37b/6, 37b/7, 37b/8, 37b/9, 38a/1,
38a/10, 38a/11, 38a/12, 38a/14, 38a/15, 38a/2, 38a/3, 38a/6, 38a/8, 38b/1,
38b/12, 38b/3, 38b/5, 38b/9, 40a/3, 49b/6, 50a/12, 51a/11, 54b/13
ġ.+ si 32b/12, 32b/13, 32b/7, 35b/13, 37a/4, 37a/9, 40a/3, 42a/3
ġ.+ sin 35a/6
ġ.+ sinde 32b/8, 38b/11
ġ.+ sine 37b/10
ġ.+ sinüñ 38b/11
ġ.+ ye 51a/10

ġeç - geçmek
g.- e 37b/7, 38b/9
g.- miş 36a/2, 37a/12, 39b/11, 39b/8, 50b/12, 58b/14
g.- üp 44b/9
g.-enleri 31a/7

ġeçür- geçirmek, kabul etmemek
g.- mezler 31b/10, 31b/12, 31b/13, 31b/14, 31b/15, 32a/2, 32a/3
g.- ürmiş 35a/6

gel - gelmek
g.- di 40b/11, 41a/4, 44a/5, 47b/11, 47b/12
g.- e 38a/13, 39b/15, 41a/10, 56b/10
g.- ecek 32b/11, 36a/2, 39b/11, 39b/8
g.- ir 46b/14
g.- mez 43a/10

g.- se 48a/8, 56b/7
 g.- sün 38b/2
 g.- sün 51b/11
 g.- üñ 51b/12, 51b/14
 g.- ür 31b/3, 45b/7, 46b/8

gelme- gelme

g.- ye 49b/12, 49b/7
 g.- yenleri 31b/5

gerçek sahici, doğru

g.+ sin 56b/6

gerçeklen - doğruluğuna inanmak

g.- esin 45a/15

gerek gerekli, lazım

g. 36b/14, 42a/6, 44b/6, 47b/2, 54b/7, 55a/4, 60a/8, 60b/1
 g.+ dür 31a/2, 31a/13, 60a/9
 g.+ se 55a/10

gèri arka, sonra

g. 54a/1, 60b/2

getür - getirmek, bir şeyin gelmesini sağlamak, taşımak

g. 52b/6
 g.- di 34b/13, 43b/10
 g.- eler 46b/9, 56a/14
 g.- meye 53a/6
 g.- mezsın 46a/8
 g.- mişdür 56b/2
 g.- se 52b/11, 52b/6, 52b/8, 53a/3

getir - *bk. getür*

g.- se 52b/15

gevher [Far.] elmas, cevher

g.+ i 44a/11, 44a/7

gèy - giymek

g.- ince 50b/15
 g.- se 33a/1

gèyecek giysi

g.+ (g) in 33a

gèydür - giydirmek

g.- di 42a/14, 42a/15
 g.- sin 33a/2

gèyür - *bk. geydür*

g.- di 42b/14

g.- e 40a/11
g.-se 40a/10

gez - gezmek, dolaşmak
g.- erdüm 31b/5

ğıybet [Ar.] arkasından konuşma
ğıybet eyle- biri hakkında arkasında konuşmak
ğ. -mek 42a/9
ğ.-se 42a/10

gibi kadar, benzer
g. 31a/12, 31a/13, 31a/4, 32b/2, 33b/9, 37a/9, 37b/7, 38a/1, 38b/4, 47a/2, 54b/13, 60a/9
g.+ dür 32b/4, 32b/5, 32b/6, 33a/9, 35a/6, 37b/3, 37b/4, 39b/9, 40a/10, 40a/14, 40a/3, 40a/4, 40a/8, 40b/14, 42a/4, 55a/2, 56b/15, 57a/5, 60b/2, 60b/3

gin geniş
g. 36b/6

gir - girmek
g. 41b/14
g.- e 35b/6, 36b/9
g.- ince 57a/10
g.- meye 44b/7
g.- mez 33b/3
g.- üñ 51b/12, 51b/14
g.- ür 33b/3, 52a/4

girçek *bk. gerçek*
g. 45a/11, 58a/13

git - gitmek
g. 43b/15
g.- e 40b/5
g.- eben 57b/15
g.- eler 40b/4
g.- em 57b/15
g.- emedi 34b/3
g.- emediler 34b/2
g.- er 40b/3, 45b/6, 47a/2
g.- ersiñ 59b/12
g.- eyorur 47b/14
g.- mem 57b/15
g.- mezem 44a/2
g.- miş 47b/8
g.- se 33b/10
g.- üñ 43b/13
g.- medin, 50a/7

g.- erken 34b/1, 47b/7, 47b/8

g.- iverdi 34b/3

gizlü gizli, saklı
g. 46b/2, 58a/12

gögüs sine
g.+ ine 43a/1

gök sema, gökyüzü
g. 31b/10, 31b/12, 31b/13, 31b/15, 31b/9, 32a/1, 32a/2, 35a/11, 39a/1
g.+ de 38a/6
g.+ degi 33a/9
g.+ den 34b/12, 35a/7, 52a/6, 52a/7
g.+ e 31b/9, 39a/11, 52a/6
g.+ ler 45b/13

gökçek güzel
g. 38a/13, 45a/6, 45a/7, 56b/8

gölge gölge
g.+ sinde 38a/5, 40a/12, 54b/1
g.+ sinden 52b/9

gönder- göndermek
g. 56b/8
g.- di 43b/8
g.- esin 56b/10, 56b/11
g.- mişce 51a/5

göñül gönül
g. 45a/15
g.+ e 58a/10, 58b/8
g.+ i 53a/8, 58a/10
g.+ in 40a/11
g.+ inde 32a/1, 32a/2
g.+ ini 31b/13
g.+ üñ 58a/8, 58b/6
g.+ üñi 48a/11
göñlin ele al- gönül almak, sevindirmek
g.- sa 40a/11
göñli öl- kalbi kararmak
g. -mek 58a/10
göñle cilā' ver- gönül ferahlığı sağlamak
g.- mek 58a/10

gör - görmek, bakmak
g. 53b/2
g.- di 34b/12, 47b/13

g.- düm 34/15, 44a/10, 50a/12, 52a/14, 52a/15, 60b/15
 g.- e 35b/8, 35b/9
 g.- me 32a/8
 g.- medi 47b/10, 47b/11
 g.- medüm 52b/1
 g.- meyesiñ 52a/13
 g.- meyince 37b/15, 38a/4, 58a/2
 g.- señ 57b/10, 57b/12, 57b/13, 57b/9
 g.- üñ 36a/11
 g.- üp 31b/13
 g.- ürlerdi 60a/13

görk gösteriş, güzellik
 g.+ i 44a/12, 44a/8, 44b/1
görki ol- güzelliği olmak
 g.-maz 44b/1

görklü gösterişli
 g. 45b/9

görmek- görmek, bakmak
 g.- i 43a/1

göster- göstermek, sergilemek
 g. 58a/7

götür- götürmek
 g.- e 41a/12

gövde beden
 g.+ sinde 52b/13

göz göz
 g. 36b/6, 39a/8, 46b/10, 56a/12
 g.+ ine 42b/1, 42b/14, 42b/15, 47b/12
 g.+ lerüñi 33b/8
 g.+ üñ 56a/4
gözüne uykı gel- uykusu gelmek,
 g. -di 47b/12
göz erimince büyükce
 g. 36b/6, 46b/10

güç güç
 g.+(c) i 60a/12
 g.+(c)üm 36a/5
 g.+(c) üñ 32a/11, 33a/7
güci yét- üstesinden gelebilmek
 g.-mez 60a/12

gül - gülmek
g.- se 33b/11

gül gül
g.+ e 58b/4

gümiş gümüş
g. 45a/1
g.+ dendür 44b/4

gün gündüz, zaman
g. 32b/5, 33a/10, 33a/11, 34a/15, 35a/10, 35a/12, 35a/14, 35a/5, 35b/11, 35b/14, 35b/2, 35b/3, 35b/4, 35b/5, 35b/6, 36a/10, 36a/15, 36a/6, 36b/1, 36b/10, 36b/3, 36b/7, 36b/8, 37a/8, 38b/14, 39a/11, 39a/12, 39a/13, 39a/14, 39a/15, 39a/4, 39a/5, 39a/8, 39a/9, 39b/10, 39b/12, 39b/2, 39b/4, 39b/7, 40/12, 40a/11, 40a/14, 40a/3, 40a/7, 40a/9, 40b/1, 40b/10, 40b/11, 40b/13, 40b/7, 41a/5, 41a/6, 41a/7, 42a/3, 44a/4, 49a/1, 51b/15, 52a/13, 52a/6, 52b/5, 52b/6, 52b/8, 53a/4, 55b/13, 56a/10, 58a/9, 59b/1, 59b/2
g.+ de 45a/11, 53a/3
g.+ den 39b/3
g.+ dür 39a/11, 39a/14, 39a/6, 39b/1
g.+ e 40b/14, 40b/15
g.+ i 41b/7, 42a/1, 47a/6, 56b/13
g.+ idür 39b/10, 39b/12, 39b/7
g.+ inde 33b/12, 38a/11, 38a/5, 39a/13, 39a/4, 39b/14, 39b/9, 40a/1, 40a/2, 41a/9, 42a/10, 45b/11, 45b/13, 46b/9, 49b/11, 49b/6, 51a/7, 51b/11, 51b/5, 54a/7, 55a/12, 55a/8, 57a/11, 57a/13, 59a/3
g.+ idi 39a/4
g.+ ine 40b/14
g.+ lerde 40a/13, 40b/7
g.+ lerinde 40b/9
g.+inde 31a/7, 31a/12

günāh [Far.] günah, dinî suç
g. 48a/4, 57b/9
g.+ a 41b/9, 48b/3
g.+ dan 36a/2, 48b/7
g.+ ı 34a/2, 37a/10, 46b/5, 47b/15, 50a/5, 50a/8, 53a/2, 53a/4, 55a/1
g.+ ıla 48b/6
g.+ ın 32b/10, 34b/8, 35b/15, 36a/2, 39a/5, 46b/1, 46b/4, 50b/12, 53a/11, 58b/14
g.+ iñ 50b/8, 52a/11
g.+ ma 39b/11
g.+ ından 46b/1
g.+ iñi 37a/12
g.+ iñiz 51b/14
g.+ ların 38b/4
g.+ uñdan 46b/8

günāhkār [Far.] günah işleyen kişi

g. 53a/13
 g.+ um 57b/9
günāhkār ol- günah işlemek
 g.-maya 53a/13

gündüz günün aydınlık zamanı
 g. 38b/13, 54b/13

gürülde- gürültülü ses çıkarmak
 g.- r 47a/2

güt - hayvanı ota sürümek
 g.- (d) erken 57b/2

hazer [Ar.] sakınma
 e. 60b/2

haber [Ar.] haber
 h.+ i 36a/3
 h.+ in 41b/15
haberın vër- haberdar etmek
 h. -eyüm 41b/15

habīb [Ar.] sevgili
 h.+ üm 36a/11

hābs [Ar.] hapis
hābis èt- alıkoymak
 h.-(d)erler 55b/11

hac [Ar.] kabede tavaf ibadeti
 h. 32b/4, 41b/6, 41b/8, 48b/12, 48b/13, 49b/14, 51a/4, 57a/4
 h.+ dan 60b/11

hācet [Ar.] ihtiyaç, gereklilik
 h. 33a/4, 33b/7, 42b/5
 h.+ e 33a/15
 h.+ im 42b/6
 h.+ in 37b/12, 52b/7, 58b/15, 59a/1, 59a/4, 59a/6
 h.+ üñ 33a/4, 42b/5
hācetin bitür- ihtiyaca cevap vermek
 h.-se 59a/7

hādīs [Ar.] Hz. Muhammed'in sözleri ve davranışları
 h.+ de 36a/13, 59a/2, 60b/3

hākīr [Ar.] değersiz
hākīr ol- değersiz olmak, değersizleşmek
 h.-ur 53a/5

hāl [Ar.] durum

h.+ i 33b/8

h.+ de 44b/13

halāş [Ar.] kurtuluş

h. 44b/14

hālet-i nez^c [Ar.] can çekişme durumu, ölüm hali

h.+ i 38a/13

hālik [Ar.] yaratan, halk eden

h. 48b/5

halīl [Ar.] dost

h.+ üme 48b/10

hālişen [Ar.] halis

h. 46b/3

halk [Ar.] yaratmak, insan topluluğu

h. 47a/15, 47a/4, 48b/5, 53a/1

h.+ a 57a/10, 57a/12

h.+ dan 55a/11

halk ét- yaratmak

h.-(d)er 47a/4

handek [Ar.] hendek, çukur

h. 35b/8, 38b/15

h.+ üñ 38b/15

harāb [Ar.] yıkık, viran

harāb ét- yıkmak

h. -meye 44b/7

harāblık [Ar.] haraplık, yıkıklık, viranlık

h.+ ğa 44b/11

harām [Ar.] din kurallarına aykırı olan, yasak

h. 38b/1, 41b/12, 48a/4, 56a/3, 56a/5

h.+ a 48a/4, 56a/4, 56a/6

h.+ dan 33b/6

h.+ ıla 33b/7

harām eyle- yasak etmek

h. -ye 41b/14

harām ol- yasaklanmış

h.-a 38b/1

harāma kulah tutmayasın- haram olanı dinlememek

h 56a/6

harāmī [Ar.] eşkiya

h. 44b/11, 44b/12, 44b/6

harc [Ar.] harcanan para
harc eyle- para harcamak
 h. 58a/13

hareket [Ar.] yer değişimi, devinim
 h. 45b/6

harf [Ar.] sesi gösteren işaret
 h.+ dr 59b/4
 h.+ ine 34b/7

harışlık [Ar.] hırslılık, agzllk
 h.+ (ğ)ı 42b/1

hasedlik [Ar.] kıskanlık
 h. 31b/15

hasenāt [Ar.] sevap
 h. 46b/11, 53b/8

hāřıl [Ar.] ortaya ıkan
 h. 40a/7, 53a/14, 55a/15, 58a/7
hāřıl ol- ortaya ıkmak
 h.-a 53a/14

haşır [Ar.] tavan ve taban örtüsü
 h. 32a/11

haşıyyet [Ar.] fayda
 h.+ i 35a/15

hasta [Far.] rahatsız
 h. 33a/15, 40a/7

hařyetullāh [Ar.] Allah korkusu
 h. 58b/10

hātır [Ar.] keyif, durum
 h.+ iñ 56b/14

hatm [Ar.] sona erdirme
 h. 40a/2, 54b/6
hatm ol- tamamlamak
 h.-a 54b/6

hatun kadın
 h. 44a/9

h. + lar 31b/4

ḥaṭā [Ar.] yanlış

h. + nuñ 59b/7

h. + yıla 46b/2

ḥavf [Ar.] korku

h. 51b/6

ḥayā [Far.] utanma

h. 43b/15, 44a/3

h. + dur 44a/12

h. + sı 44a/15

h. + ya 43b/12, 43b/15

h. + yı 43b/8, 44a/3

ḥayāsı ol- utanması olmak

h. -masa 44a/15

Ḥayber [Ar.] Medine'nin kuzeybatısında kuvvetli ve sağlam yedi kaleye sahip Şam yolu üzerindeki şehir.

h. + i 39b/1

ḥayır [Ar.] iyilik

h. 46b/11, 53b/10, 60a/9

ḥayırlı [Ar.] yararlı, hayırlı olan

h. + dur 58a/3, 59a/5

ḥayırlu *bk. hayırlı*

h. 37a/1, 38b/12

ḥā'in [Ar.] kötülük eden, hain

h. 31a/2

h. + lerden 56a/8

ḥā'in ol- kötülük etmek

h. -ur 31a/3

ḥāzır hazır

h. 40a/13, 40a/14, 48a/11

ḥāzır eyle- hazırlamak

h. 48a/12

ḥāzır ol- hazır olmak

h. -miş 40a/14

ḥazır-la- hazırlamak

h. - ya 35a/10

ḥazīne [Ar.] hazine

h. + si 44a/13, 44a/8, 44b/1

ḥazret [Ar.] şan, yüce, unvan

ħ.-i Ādem 43b/11
 ħ.-i Cebrā'il 43b/10
 ħ.-i resūl 38a/3, 41a/2, 58a/15
 ħ.-i resūlden 55b/14
 ħ.-i resūl' aleyhi's-selām 36a/1
 ħ.-i Ḥaḡ dēye 32a/15
 ħ.-i İsmā'il 53b/8
 ħ.-i ' aleyhi's-selām 55a/7
 ħ.-i ' aleyhi's-selām 35b/2
 ħ.-i ' Alī kerremallāh 35a/15
 ħ.-i ' Alī kerremallāh 40b/9
 ħ.-i resūl 51b/15
 ħ.-i risālet böyle 32a/3
 ħ.+ e 45b/6
 ħ.+ i 36a/5, 36b/15, 59a/7
 ħ.+ inden 35b/1, 52a/5, 53a/15, 54a/4
 ħ.+ ine 36b/12, 41a/11
 ħ.+ in 50a/12

hebā' [Ar.] boşa gitme
 h.+ dur 58b/3

hedāye [Far.] hediye
 h.+ den 43b/11

hem [Far.] üstelik
 h. 45b/3

hemān [Far.] derhal
 h. 43b/4

hemen *bk. hemān*
 h. 58a/4

hep [Far.] sürekli, her zaman
 h. 47a/13

her [Far.] her bir, birer birer hepsi
 h. 32b/9, 33a/5, 33b/1, 33b/10, 33b/11, 33b/13, 33b/3, 33b/4, 33b/5,
 33b/9, 34a/12, 34b/7, 35a/10, 35a/12, 35a/13, 35b/4, 35b/6, 36a/1, 36a/10,
 36a/15, 36b/3, 36b/6, 36b/8, 36b/9, 37b/1, 38b/13, 38b/15, 38b/9, 40/12,
 40a/1, 40a/10, 40a/11, 40a/12, 40a/7, 40a/8, 40b/11, 41a/15, 41a/5, 41b/3,
 41b/7, 42a/1, 42a/3, 42b/10, 43a/8, 44b/13, 45a/10, 46b/10, 46b/3, 48a/9, 48b/12,
 48b/13, 49b/15, 50a/15, 50a/4, 50b/14, 51a/10, 51a/11, 51a/2, 51a/4, 51a/5,
 51a/7, 51b/2, 52a/3, 52b/11, 52b/15, 52b/2, 52b/6, 52b/8, 53a/1, 53a/3,
 53a/8, 53b/7, 56a/2, 57a/3, 58b/3, 59b/7, 60a/13, 60a/3

ħisāb [Ar.] hesap, sorgu
 ħ. 51b/5

hevā [Ar.] heves, istek

h.+ dan 42b/10
h.+ y1 59b/5

hezār [Ar.] sakınma
hezār eyle- sakın
h. -ye 43a/12

hırş [Ar.] aşırı istek, öfke
h.+ 1 43a/1

hışım [Far.] kırgınlık, öfke
h.+ 1 48b/1, 60b/3

hicāb [Ar.] hicap, perde, sınır
h. 35a/13, 35b/8, 45b/6, 51b/4
hicāb ol- sınır olma
h.-maz 51b/4

hiç [Far.] yok
h. 47b/9, 58a/9

hiçbir bir tane bile olmayan
h. 32a/8
h.+ inde 46b/10

hidāyet [Ar.] doğru yol, hak yolu
h. 43b/2

hikāyāt [Ar.] hikayeler
h. 44a/4

hikmet [Ar.] bilgelik, Allah'ın hikmeti
h. 58b/8

hile [Ar.] oyun, aldatma
h.+ den 55a/1

hisābsuz [Ar.] hesapsız
h.+ 36b/5, 36b/9

hisset [Ar.] cimrilik
h.+ i 43a/2

hiṭāb [Ar.] söz söyleme
h. 47a/9

hizmetkār [Ar.] hizmet eden
h.+ 1 41a/15

hod [Far.] bizzat, kendi

h. 59b/10, 59b/11

hor [Far.] ehemmiyetsiz, değersiz
 h. 32a/8, 33b/12, 53a/5, 57b/8
hor eyle- değersizleştirmek
 h.-er 33b/12
hor gör- değersiz görmek
 h-me 32a/8
hor bil- değersiz bilmek
 h.-me 57b/8
hor ol- değersiz olmak
 h.-ma 53a/5

hoş [Far.] güzel
 h. 32a/8, 53b/1

hoşlık [Far.] güzellik
 h.+ (ğ) ıla 56b/10

hoşnüd [Far.] memnun
hoşnüd ol- memnun olmak
 h.-duğuñ 41a/11

hu [Ar.] seslenme
 h.+ lañı 53b/2
 h.+ ları 53b/2

hüb [Ar.] güzellik
 h. 41a/10

hulķ [Ar.] huy, tabiat
 h. 45a/8
 h.+ ı 45a/5, 45a/7
 h.+ ıla 32a/8
 h.+ ıyla 45a/8
 h.+ ıyle 45a/9
hulķi gökķek ol- huyu güzel olmak
 h -sa 45a/6

hulle [Ar.] cennet giysisi
 h.+ ler 40a/10

hulüş [Ar.] halis, temiz
hulüş ol- temiz olmak
 h. -up 58b/11

hūrī [Far.] cennet kızı
 h. 41a/14

hurma [Far.] meyve

h. 53b/13

hürmet [Ar.] saygı

h. 34a/8, 36a/11, 53a/6

h.+ i 38b/12

hürmet eyle- saygı göstermek

h.34a/8

hürmet ét- saygı göstermek

h. -meye 53a/6, (d) érler 36a/11

hüzn [Ar.] hüzn

h. 51b/6

ırak uzak

ırak eyle- uzak tutmak

ı.-ye 38b/15

ıslāh [Ar.] iyileştirme, düzeltme

ı. 57a/6

ıssı sıcaklık, ateş

ı.+ ndan 52b/9

‘id [Ar.] bayram

e. 56b/12

‘ibādet [Ar.] ibadet, Allah’a kulluk etmek

‘i. 35b/14, 37a/15, 37b/11,39a/7, 58a/9, 58b/3, 58b/9, 60b/8

‘i.+ den 59a/12

‘i.+ e 42b/11, 58a/8

‘i.+ i 40a/3

‘i.+ ile 37a/5

‘i.+ ince 37b/4

‘ibādet eyle- ibadet yapmak

‘i.-ye 58b/10

‘ibādet ét- ibadet etmek

‘i.-mekden 35b/14

‘i.-meden 58b/3

‘i.-mişce 37b/11

‘i.-se 60b/8

‘ibret [Ar.] ders

‘ibret ol- ders çıkartmak

‘i.-a 48a/15

iç iç

ı.+ inde 31b/12, 31b/14, 40a/3, 42a/14, 43a/7

iç - içmek, yutmak

i.- e 55a/11

i.- erem 54a/5

i.- mek 42a/7

içerü iç taraf
i. 44b/7

içün için
i. 37b/1, 47a/5, 53a/2, 54a/11, 54b/7, 54b/8, 55a/10, 55b/14, 58a/12

içür - içirmek
i.- eler 35a/9
i.- mekdür 53b/6

ihlâş [Ar.] yürekten bağlılık, içtenlik
i. 32b/9, 52a/1, 52a/14, 52a/4, 53b/4, 51b/9
i.+ a 45a/3, 45a/4
i.+ dur 45a/1
i.+ ı 42a/15, 51b/12, 51b/13, 51b/9, 52a/10, 52a/3
i.+ ıla 31b/6, 31b/7

ihsân [Ar.] iyilik
i. 53b/1, 56b/14
ihsân êt- iyilikte bulunmak
i.(d)e 56b/14

ikâle [Ar.] alışveriş mukavelesini karşılıklı bozma
i. 55a/15

iki iki (2)
i. 32b/7, 32b/8, 33a/5, 33b/3, 34b/12, 35a/10, 35b/3, 36b/6, 39b/11,
40a/2, 41a/7, 47a/1, 54a/12, 57a/6, 57a/7, 59a/12
i.+ nci 31b/10, 37a/9, 37b/7, 38a/8, 39a/5, 40b/14, 41a/7, 42a/7, 44b/15,
44b/4, 44b/8, 48a/13, 48b/2, 59b/11
i.+ nciye 44b/8
i.+ si 52a/7

ile ile
i. 35a/12, 37b/2, 39a/1, 39b/13, 45a/15, 58a/10, 58b/4

ilerü ileriye doğru
i. 31a/6, 32a/7, 43a/10

ilet - bk.êlt
i. 43b/9
i.- düm 52a/9
i.- düñ 52a/8

‘ilim [Ar.] bilgi
‘i. 40a/13, 58a/7, 58b/2, 58b/4
‘i.+ dür 44a/14, 57b/12

‘i.+ i 42a/14, 44b/1

‘i.+ ile 57b/12

‘i.+ süz 58b/3

illā [Ar.] mutlaka, ille

i. 33a/11, 33a/14, 33b/3, 59b/8

imām [Ar.] imam

i. 31a/3, 31a/15, 33a/7, 34b/13

i.+a 31a/9, 31a/13

i.+ 1 44a/5

i.+la 31a/1

i.+uñ 31a/5

īmān [Ar.] Allah’a inanma

ī. 43b/1, 43b/13, 44a/1, 44a/3, 44b/3, 57b/14

ī.+ 1 43b/8, 44a/2, 44b/14, 44b/3, 45a/14, 45a/6

ī.+ ıla 43b/12, 57b/15

ī.+ um 50a/13

ī.+ uñ 45a/12, 50a/10

‘imāret [Ar.] imaret

‘imāret èt- bina etmek

i.-mişce 37b/8

in - inmek

i.- di 34b/12, 52a/6

i.- en 52a/7

i.-se 31a/11

i.-üp 31a/9, 31a/13

inan - inanmak, doğru kabul etmek

i.- mağı 42b/1

i.- maz 43b/2, 43b/3

incit - incitmek, birini kırmak

i.- se 60a/2

i.- ürsiñ 60b/1

incin - incinmek, kırılmak

i.- mezlerdi 60a/14

i.- seler 60a/10

i.- ürsin 60a/14

incü [Çin.] inci, değerli taş

i.+ den 36b/2, 41b/4

indür - yukarıdan aşağıya indirmek

i.- mezdi 34a/15

iñfāk [Ar.] infak
iñfāk èt- beslemek, doyurmak
 i. –meden 59a/11

inşā'allāh [Ar.] Allah isterse
 i. 48a/10

iplik iplik
 i. 33b/6

ısrār [Ar.] ayak diremek
 i. 48b/3

iste - istemek, dilemek
 i.- ye 48b/5

istiğfār [Ar.] tövbe
 i.+ ı 57b/11
istiğfār èt- tövbe etmek
 i. (d) e 37b/2, (d) eler 38a/7, 47a/5, 52b/3, 53a/2
istiğfār kıl- tövbe etmek
 i.-maya 48b/7

iş iş, çalışma, amaç
 i. 34a/12, 43a/10, 54b/4, 55a/3
 i.+ i 47b/4
 i.+ in 32a/7
 i.+ inden 32a/7
 i.+ iñü 43a/8
 i.+ üñi 34a/11, 34a/9, 48a/9

işbu işte bu
 i. 51b/1, 53b/2

işle - işlemek, yapmak
 i. 53b/10
 i.- düğinden 56b/2
 i.- düğinden 56a/15
 i.- düğün 47a/10
 i.- me 43a/9
 i.- mek 48a/1
 i.- mezseñüz 32a/9
 i.- mezsın 58a/9
 i.- r 42b/10
 i.- rler 43a/14
 i.- rseñ 43a/9
 i.- se 34a/12
 i.- ye 53b/11
 i.- yecek 48a/9

i.- yeni 53b/10, 53b/12

işleme - işlememek, yapmamak

i.- se 48a/1

işlen - işlenmek, yapılmak

i.- ürse 41b/11

işlet - işletmek, yaptırmak

i.- señ 54b/4

it köpek

i.+ leri 32a/9, 42a/10

i'tikād [Ar.] itikat, inanç

i.+ ile 38b/9, 49b/14

i.+ ile 46a/12

i'tikāf [Ar.] bir yere kapanıp ibadetle vakit geçirmek

i'tikāf ét- ibadet etmek

i.-mekden 59a/9

ivāz [Ar.] bedel, karşılık

i. 54b/14, 57a/8

iver çabuk

iver ol- çabuk olmak

i. -a 33a/15

ķ'abe [Ar.] kabe

ķ.+ de 60b/15

ķ.+ ye 47b/7

ķ.+ yi 56b/15

ķābil [Ar.] mümkün

ķ. 34b/3

ķabr [Ar.] kabir, mezar

ķ.+ inden 36b/5, 36b/9

ķabūl [Ar.] kabul etme, razı olma

ķ. 36b/14, 37b/12, 39a/10, 39a/2, 39a/3, 39a/6, 39a/9, 41b/2, 43b/11, 48b/12

43b/12, 43b/9, 48b/12, 55a/5

ķabūl eyle- kabul etmek

ķ.-di 39a/2, 43b/12, -düm 41b/2, -sün 43b/9, 43b/11

ķabūl ét- kabul etmek

ķ.-meye 55a/5

ķabūl ol- kabul etmek

k.-a 36b/14, 39a/3, 39a/10, -duğı 39a/6, -dı 39a/9, -mış 48b/12

ķabŭl ķıl- kabul etmek
ķ.-ur 37b/12

ķaĉ - kaĉmak
ķ.- arlar 32a/14
ķ.- arsin 57b/4
ķ.- dı 57b/2
ķ.- maz 44b/13

ķaĉan ne zaman
ķ. 33a/9, 34a/14, 34a/9, 34b/3, 46a/12, 47a/5, 48b/14, 57b/10, 57b/12,
57b/13, 57b/8

ķadar [Ar.] miktar
ķ. 34b/2, 38a/6, 40a/6, 41b/10, 41b/11, 49a/3, 50b/7, 57a/9, 57b/2,
58b/13
ķ.+ sa 40a/6

ķadir [Ar.] Kadir gecesi
k. 38b/10

ķader [Ar.] Allah'ın takdiri
ķ.+ ine 48a/6

ķadim [Ar.] eski
ķ.+ inde 55b/2

ķadir [Ar.] kudret ve kuvvet sahibi
ķ. 37b/10, 38b/11, 40a/3, 48a/1, 58b/12

ķāfile [Ar.] topluluk
ķ. 47b/13, 47b/8

ķāfir [Ar.] Allah'a inanmayan
k. 43b/2, 53b/9
k. 38a/10
k.+ i 57b/13
k.+ ler 37a/5
ķāfir ol- Allah'a inanmamak
ķ.-ur 43b/2

ķāhil [Ar.] tembel
ķāhil ol- tembel olmak
ķ.-ursın 58a/8

ķā'im [Ar.] namaz kılan
ķ. 35b/13, 38b/12
ķā'im ol- namaz kılmak
ķ.-mıŃca 35b/13

kaķı - kızmak

ķ.- dı 49a/2, 49a/3

ķ.- duġın 53b/3

kaķıduġını yut- kızdıġı Şeyi söylememek

ķ. -(d) a 53b/3

kaķal - kalmak, yerine getirememek

ķ.- a 54b/4, 54b/6

ķ.- maz 45b/6

kaķal^ʿ a [Ar.] kale

ķ. 44b/11

ķ.+ ya 44b/3

kaķaldur- kaldırmak

ķ. 42b/4

kaķalıñ kalın

ķ.+ı 35a/13

kaķamet [Ar.] kamet

ķ. 34b/13

kaķamil [Ar.] olgun

k. 45a/6

kaķamu halk

ķ.+ dan 58a/1

kaķanā^ʿ at [Ar.] yetinme, fazlasını istememe

kaķanā^ʿ at eyle- yetinmek

ķ.58a/5

kaķanat kanat

ķ.+ ı 47a/1, 52b/12

kaķandan nereden

ķ. 49a/3

kaķande nerde

ķ. 43b/14, 44a/1

kaķaņġı hangi

ķ. 56a/13

kaķanı hani

ķ. 41b/3

kaķaķı *bk. kaķaņġı*

ķ. 35b/6, 38b/2, 41b/13, 42b/6, 42b/9

ķapu kapı
 ķ. 60a/4
 ķ.+ dan 35b/6, 38b/2, 41b/14
 ķ.+ ğa 56b/10
 ķ.+ ları 39b/3, 39b/4, 39b/5
 ķ.+ ların 38a/15, 38b/2, 41b/13
 ķ.+ ña 56b/7
 ķ.+ sı 33b/2, 48a/12
 ķ.+ sın 35b/4, 35b/5
 ķ.+ sindan 57a/9

ķār [Far.] kazanç, fayda
 k. 49a/1

ķarañu karanlık
 ķ.+ da 32a/10

ķarar - kararmak
 ķ.- dı 41a/3

ķaravaş cariye
 ķ.+ ina 53b/4

ķariġıĝ kadın
 ķ.+ uñ 59a/6

ķarın karın, uzuv
 ķ.+ ina 43a/1
 ķ.+ indan 39a/7

ķarındaş kardeş
 ķ.+ inuñ 59a/2, 59a/4
 ķ.+ um 35a/1

ķarż-ı ħasen [Far.] faizsiz verilen borķ
 ķ. 54a/9

ķaşd [Ar.] niyet, teşebbüs etme
 ķ. 44b/10, 44b/8, 44b/9
 ķ.+ ıla 46b/2

ķat tabaka, derece
 ķ. 52b/13
 ķ.+ ı 44b/4, 44b/5, 44b/6, 44b/8, 54b/8, 58b/4
 ķ.+ ında 48a/9, 49b/8, 58a/2
 ķ.+ ında 52a/1

ķaţl-i nefis [Ar.] nefsi öldürme
 ķ. 48a/5

kaṭre [Ar.] damla

ḳ. 53a/1

ḳ.+ den 53a/1

ḳ.+ si 33a/6, 39b/13

kaṣm [Ar.] insan topluluḡu

ḳ. 32b/1

kaṣḡulu kaygılı, sıkıntılı

kaṣḡulu ol- sıkıntılı olmak

k.-ur 54b/13

kaṣā [Ar.] Allah'ın takdir ettikleri

ḳ.+ yı 48a/6

ke-ennehü [Far.] sanki, güya

k. 32b/3

kebāir [Ar.] büyük günahlar

k. 46b/4

kefāret [Ar.] bir günaha karşılık olan şey

k.+ dür 39b/11, 41b/10

keffe [Ar.] kefe, terazi

k. 46b/13

k.+ sine 46b/13

kelām [Ar.] söz

k. 60a/5

k.+ ı 48b/11, 55b/2

k.+ ın 32a/13

k.+ ın 32a/12

kelime [Ar.] sözcük

k. 45b/5, 45b/7, 60a/7

k.+ den 49b/9

k.+ ler 49b/9

k.+ yi 45b/11, 45b/14, 46a/9, 46b/1, 46b/13, 46b/14, 46b/7, 49b/6

kendü kendi

k. 39b/13

k.+ den 46a/5, 55a/11

k.+ ñi 58a/1

k.+ ye 31a/1, 53b/5

k.+ yi 31b/12, 43a/1

kenezlik [Sırp.] prens

k. 39b/5

kerāmet [Ar.] olağanüstü
k.- i 35a/11

kerāmetlü [Ar.] olağanüstülük
kerāmetlü ol- olağanüstülükte bulunma
k.-sun 35a/8

kere [Ar.] defa
k. 51b/1, 52a/14
k.+ ye 48b/13

kerem [Ar.] cömertlik
k. 56b/9
k.+ inden 45b/8

keremallāhü veche [Ar.] Hz. Ali'nin takma adı
k. 37a/7, 40b/9, 35a/15
v. 35b/1, 40b/10
v.+ den 37a/7

kerh [Ar.] hoşlanmama, iğrenme
k.+ dür 33b/9

kerpüç [Far.] tuğla
k. 44b/6
k. 44b/12

kerre [Ar.] *bk. kere*
k. 48b/11, 49b/11, 51a/3, 51a/4, 51a/5, 51a/7, 52b/11, 52b/14, 52b/6,
52b/8, 53a/3, 55a/2

kes- kesmek
k. 60a/2

kez defa
k. 32b/4, 43b/15, 45a/11, 45b/4, 46b/12, 46b/7, 49b/15, 49b/2, 49b/6,
52a/1, 54a/12, 56b/15, 59a/12
k.+ den 41a/3

kezālik [Ar.] bu da öyle
k. 57b/13

ķıl - kılmak, yapmak, yardımcı eylem
ķ.- a 57b/14
ķ.- agör 31b/7, 33b/1
ķ.- an 37a/15
ķ.- anlar 33a/8, 33b/3
ķ.- ar 40a/12
ķ.- dı 42b/12, 43a/7
ķ.- dılar 34b/14

.- duğuğ 32a/6
 .- dum 42b/9, 47a/11
 .- mağdan 59a/7
 .- maya 48b/7, 49a/1
 .- maz 43b/3
 .- mazam 55b/9
 .- mış 32b/5, 40a/9
 .- sa 32b/13, 32b/9, 33a/6, 33b/2, 33b/4, 33b/5, 37a/10, 37a/11, 37a/12,
 37a/13, 37a/15, 37a/9, 37b/10, 37b/11, 37b/13, 37b/15, 37b/2, 37b/3, 37b/4,
 37b/5, 37b/6, 37b/7, 37b/8, 38a/1, 38a/11, 38a/12, 38a/14, 38a/15, 38a/2,
 38a/3, 38a/6, 38a/8, 38b/1, 38b/10, 38b/3, 38b/5, 40a/9
 .- seğ 33a/13, 47a/13
 .- uđ 31a/15, 31b/7
 .- ur 37b/12, 43b/1
 .- urken 31a/11, 31b/11, 48a/13
 .- urlar 37a/8
 .- ursa 31a/2, 31a/15, 43a/15
 .- urseğ 33a/14
 .- uruz 32a/4
 k.-ıcağ 31a/1

ıl ty
 . 32b/12, 32b/7, 33a/5, 33a/8, 52b/14
 .+ ından 52b/15

ılın - kılınmak
 .- an 33b/6

ımıldı - kımıldamak, hareket etmek
 .- mazdı 34b/5

ırđ sayı
 . 45a/11, 48b/11, 48b/13, 50a/1, 58a/9, 58b/3

ıyāmet [Ar.] dnyanın sonu
 . 31a/7, 31a/12, 33b/12, 36a/3, 38a/11, 38a/5, 39a/13, 39b/14, 39b/9, 40b/2, 41a/9,
 42a/9, 45b/11, 45b/13, 46b/9, 47a/5, 49b/11, 49b/6, 51a/7, 51b/10, 51b/5,
 52b/9, 54a/7, 55a/12, 55a/8, 57a/11, 57a/13, 59a/3
 .+ de 40b/3
 .+ e 36b/8, 47a/5, 53a/1

ız kız
 .+ ına 53b/1

ızıl parlak kırmızı renk
 . 41b/4, 46a/11

ki [Far.] ki, bağlağ
 k. 31a/5, 31a/8, 31a/10, 31a/13, 32a/11, 32a/13, 32a/15, 32b/1, 32b/13, 32b/3, 32b/8,
 33a/15, 33b/6,

34a/10, 34a/11, 34b/11, 34b/6, 35a/13, 35a/4, 35a/5, 35b/11, 35b/13, 35b/2, 35b/3, 36b/4, 37a/1, 37a/2, 37a/5, 37a/6, 37a/8, 37b/13, 38b/11, 38b/12, 38b/13, 38b/6, 39a/11, 39a/14, 39a/2, 39a/4, 39a/6, 39a/9, 39b/1, 39b/10, 39b/12, 39b/14, 39b/3, 39b/7, 40a/3, 40a/6, 41a/15, 42a/12, 42b/4, 42b/6, 42b/8, 43a/14, 43a/5, 43b/14, 44a/1, 44a/14, 44a/15, 44a/2, 44a/3, 44b/1, 44b/4, 44b/8, 45a/15, 45a/2, 45a/5, 45a/9, 45b/1, 45b/2, 46a/8, 46b/1, 46b/7, 47b/14, 47b/15, 48a/12, 48a/14, 48a/4, 48a/6, 48a/7, 48b/1, 48b/11, 49a/7, 49b/1, 49b/12, 49b/4, 49b/7, 50a/10, 51a/8, 51a/9, 51b/3, 52a/10, 52a/11, 52a/15, 52a/5, 52a/7, 52a/9, 52b/11, 52b/14, 53a/13, 53a/14, 53a/6, 53a/9, 53b/1, 53b/11, 53b/12, 53b/7, 54a/10, 54a/2, 54a/6, 54a/8, 54b/9, 55a/10, 55a/11, 55a/14, 55a/6, 55a/9, 55b/15, 55b/4, 56a/15, 56b/13, 56b/2, 57a/4, 57a/9, 57b/14, 57b/2, 57b/8, 57b/9, 58a/15, 58a/4, 58a/7, 58a/9, 58b/1, 58b/11, 58b/15, 58b/3, 58b/4, 59a/12, 59a/13, 59a/15, 59a/2, 59a/7, 59b/1, 59b/2, 59b/3, 60a/11, 60a/13, 60a/2, 60a/7, 60a/9, 60b/11, 60b/12, 60b/4, 60b/6, 60b/8

kibr [Ar.] kibir, büyüklük taslama

k. 59a/14

kifâyet [Ar.] kâfi gelme

k. 54b/8

kile [Ar.] ölçek

k. 55a/15

k.+ lerin 55b/5

kim kim

k. 31a/10, 32a/11, 32a/13, 32b/12, 32b/13, 32b/3, 32b/8, 33a/5, 33a/9, 33b/1, 33b/11, 33b/13, 33b/3, 33b/4, 33b/5, 33b/6, 34a/12, 34b/2, 34b/6, 35a/10, 35a/12, 35a/13, 35a/5, 35b/10, 35b/11, 35b/15, 35b/2, 35b/3, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 36a/1, 36a/10, 36a/15, 36b/10, 36b/14, 36b/3, 36b/6, 36b/8, 37a/8, 38b/13, 38b/9, 39a/11, 39a/14, 39a/4, 39a/9, 39b/1, 39b/10, 39b/12, 39b/14, 39b/3, 39b/7, 40a/1, 40a/10, 40a/11, 40a/12, 40a/15, 40a/3, 40a/7, 40a/8, 41a/3, 41a/9, 41b/6, 41b/7, 42a/1, 42a/3, 42b/5, 43a/5, 43b/1, 43b/7, 44a/2, 44a/3, 45a/2, 45a/9, 46b/3, 47b/14, 47b/15, 48b/12, 48b/7, 49b/1, 49b/12, 49b/15, 50a/4, 51a/10, 51a/11, 51a/2, 51a/4, 51a/5, 51a/7, 51b/2, 52a/3, 52b/11, 52b/14, 52b/2, 52b/6, 52b/8, 53a/3, 53a/9, 53b/12, 53b/2, 53b/7, 55a/1, 55a/6, 56b/13, 58b/15, 59a/2, 60a/2, 60a/3, 60b/12, 60b/6, 60b/8

k.+ üñ 44a/14, 44a/15, 44b/1, 45a/2, 45a/5

kimesne kimse

k. 32a/12, 32a/5, 32a/7, 34b/1, 35b/7, 37b/13, 49b/12, 49b/7, 51a/8, 52a/9, 55a/14, 57a/12, 57a/7, 58a/9, 60a/1

k.+ den 54a/12

k.+ nüñ 32a/6, 42a/4, 58b/8

k.+ nüñdür 56b/11

k.+ ye 35b/7, 38a/13, 38a/14, 38a/15, 38a/9, 41b/13, 42a/3, 49b/14, 53a/10, 53b/5, 58a/13, 58a/4

k.+ yi 35a/14, 53a/12, 53b/7
kimse *bk. kimesne*
 k. 33b/3, 46a/5
 k.+ ni 57a/7
 k.+ ye 48a/1, 58b/13

kireç [Far.] kireç
 k.+ dendür 44b/6

kiremit [Rum.] kiremit
 k.+ dür 44b/15

kiremüd *bk. kiemit*
 k.+ dendür 44b/5

kisve [Ar.] kıyafet, elbise
 k.+ sin 59a/8

kişi kişi, insan
 k. 31a/4, 31a/13, 34a/13, 34b/4, 35a/10, 36b/4, 37a/1, 37b/1, 39b/5, 41b/1, 42a/9,
 43b/6, 45b/4, 46a/12, 46b/12, 46b/9, 47b/3, 47b/7, 50a/6, 52a/3, 53a/5,
 53b/3, 53b/9, 54a/10, 54a/6, 54a/8, 54b/13, 55b/10, 55b/15, 57a/3, 57a/5,
 57a/6, 58a/13, 59a/13, 59b/13, 59b/2, 60b/15
 k.+ de 48b/1
 k.+ deki 42b/10
 k.+ den 54b/14, 55a/4
 k.+ leri 41a/12
 k.+ nün 33b/7, 34a/1, 35b/12, 39a/12, 41a/14, 42a/10, 44b/13, 45a/7, 46b/4,
 46b/5, 47a/6, 47b/4, 48a/5, 50b/11, 53a/2, 58b/15
 k.+ ye 32b/10, 41a/13, 48b/7, 49b/2, 50a/1, 52a/2, 53a/8, 53a/9, 53b/5,
 54a/13, 54a/6, 54b/4, 54b/6, 58a/3
 k.+ yi 54a/2, 54a/8, 55b/11, 59b/1
 k+ idi 34a/31

ko - koymak, yapmak
 k.- dı 42a/14
 k.-maya 31a/6
 k.-ma 31b/1, 32b/7, 33b/8, 37a/2, 43a/13, 46b/7, 57a/2
 k.- mazlar 55b/11
 k.+ r 35a/13, 43a/6

koça büyük
 k. 36a/4

koğu koku, koklanan şey
 k. 32a/14

komak yapmamak
yatsı namâzın ko- yatsı namazını kılmamak
 k. -ma 31b/2

konuk misafir
 k.+ lar 53a/12

koñuşı komşu
 k.+ ı 41b/1
 k.+ sinuñ 46b/6
koñuşı eyle- komşu yapmak
 k.-sin 41b/1

kop- ayak kalkmak
 k.- ıcuğ 36b/5

kopar - almak
 k.- a 36b/11

korğ - kork
 k.- duğı 60a/9
 k.- mağ 60a/8, 60a/9
 k.- mağdur 44a/11

korğı korku
 k.+ dan 45a/10
 k.+ lardan 35b/10, 60b/13

korğu *bk. korğı*
 k.- yı 42b/2
 k.+ dan 57a/13

kov - kovmak
 k.- a 32b/1
 k.- ar 43b/4
 k.- dı 32a/15
 k.- dıñ 57b/2

kovıcılığ dedikoduculuk
kovıcılığ eyle- dedikodu yapma
 k.-mek 42a/7

koy - yerleştirmek, bırakmak
 k.- a 48b/5
 k.- alar 46b/13
 k.- ar 39b/15, 43a/11, 43b/1
 k.- aram 43a/6
 k.- up 48b/6
 k. 54a/15

koyun koyun
 k. 57b/1, 57b/2

köprü köprü, geçit
 k.31a/7

köpük köpük
k.+ ince 34a/2

köşk [Far.] süslü ev, kasır
k. 36b/1, 41b/12

ķudret [Ar.] güç, iktidar
ķ. 58b/1

ķul [Ar.] kul, Allah'a göre insan
ķ. 32a/14, 32b/6, 41b/14, 51a/6, 53b/11, 54b/13, 56a/15, 56b/1, 56b/2,
60a/8
ķ.+ a 33a/6, 52a/10
ķ.+ ıdur 45b/3
ķ.+ larımdan 55a/13
ķ.+ larımı 36a/11
ķ.+ um 33a/3
ķ.+ uma 41b/3, 42b/8, 46a/7, 46a/9
ķ.+ umdan 46a/4
ķ.+ uñ 46/a2, 46a/6
ķ.+ uña 42b/6, 53b/4

ķulah uzuv, kulak
ķ. 56a/6

ķulak *bk. ķulah*
ķ. 56a/12
ķ.+ (g)ına 42b/1
ķ.+ (g)ıña 42b/15
ķ.+ (g)uñ 56a/6

ķum kum
ķ.+ lar 34a/2

ķumaş [Ar.] kumaş
ķ.+ ında 55a/6

ķurbān [Ar.] dinî vecibeyi yerine getirmek için kesilen hayvan
ķ. 39b/12, 39b/14
ķurbān boğazlasa- kurban kesmek, 39b/12

ķurtar - kurtarmak
ķ.- a 54b/11
ķ.- maz 54a/9

ķurtıl- kurtulmak
ķ.- a 50a/14, 60b/13
ķ.- asın 35a/4, 35b/10, 43a/12, 57b/8, 60a/12
ķ.- dı 45a/10

- .- duğına 38b/9
 .- mışlardan 39b/9
 .- ur 39a/15
urtul -*bk.urtıl*
 .- amaz 32a/5
- uş** kuş, hayvan
 . 47a/1, 47a/6
 .+ dan 47a/4
- uvvet** [Ar.] gu
 .+ i 44a/12, 44a/15
 uvveti ol- gucu olmak
- kuk** kuk, ufak
 k.+ iken 53b/14
- kuklk** kuklk
 k.+ de 60a/13
- kfr** [Ar.] kfr, Allah'ın emirlerini inkar etme
 k.+ dr 48b/3
- krb** [Ar.] sıkıntı, tasa
krb ol- sıkıntıda olmak
 k.-duğı 58b/12
- libs** [Ar.] elbise
 l.+ ların 33a/1
- libslandur-**[Ar.] elbiselendirmek
 l.- mışca 38a/9
- livta** livata
 l. 48a/4
 l.+ dan 56a/7
- ltf** [Ar.] iyilik, gzellik
 l.+ ıla 56b/11
 l.+ indan 45b/8
- mdem** [Ar.] madem
 m.+ ki 50a/8, 56a/1
- mağbn** [Ar.] aldatılmış
 m.+ dur 59b/2, 60b/14
- mağrib** [Ar.] mağrip, batı
 m.+ dedr 52b/12
 m.+ ile 41b/10

maḥrūm [Ar.] mahrum, yoksun
maḥrūm ol- yoksun olma
 m.-mayasın 36b/15

maḥşūş [Ar.] özgü
 m.+ a 31a/2

maḥv [Ar.] perişan
maḥvêt- perişan etmek
 m. 53a/4

maḳām [Ar.] yer, mevki
 m. 37b/10
 m.+ in 37b/15

maḳbūl [Ar.] kabul
maḳbūl ol- kabul olmak
 m.-miş 37b/6

māl [Ar.] varlık
 m. 54a/3, 54a/5, 58a/12, 59b/11
 m.+ ı 58a/4, 58a/8, 59b/11, 59b/14

ma' nā [Ar.] anlam
 m.+ sı 45b/2

maşlāhat [Ar.] uygunluk
 m.+ için 54b/9

maşrık [Ar.] doğu
 m. 41b/10
 m.+ da 52b/12

mazlūm [Ar.] zulüm görmüş
 m. 54a/6

meclis [Ar.] topluluk
 m.+ de 50a/6, 50a/7
 m.+ inde 40a/13, 58a/14, 58b/2
 m.+ ine 58a/10
 m.+ ine 40a/13

mecmū' [Ar.] bütün, toplam
mecmū' -ı a' zā [Ar.] bütün uzuvlar
 m.+ nuñ 36b/13, 56b/4
mecmū' -ı esbāb [Ar.] bütün elbiseler
 m.+ ı 47b/7
mecmū' ı eşyā [Ar.] bütün eşyalar
 m.+ yı 42a/12

mecmūʿ -ı günāh [Ar.] bütün günahlar
m. + undan 46b/8
mecmūʿ -ı ibādet [Ar.] bütün ibādetler
m. + ile 37a/ 5

meger [Far.] yalnız, sadece
m. 49b/12, 49b/7, 51a/8

mekrūh [Ar.] mekruh, dinde yapılması uygun olmayan
m.+ dur 31a/9

melāmet [Ar.] kınama, ayıplama, kötüleme
m. 33a/13

melāmetlü [Ar.] ayıplanmış
melāmetlü ol-ayıplanmış olmak
m.-ur 58a/6

melek [Ar.] melek
m. 38a/12, 41b/9, 52b/15, 53a/1
melek ol- melek olmak
m.-ur 38a/12

melʿ ūn [Ar.] lanetlenmiş
m.+ dur 55a/3

menfaʿ at [Ar.] menfaat, fayda
m. 54b/15

mescid [Ar.] mescit, cami, namaz kılınan yer
m. 32b/2, 32b/3
m.+ de 32a/12, 32a/13
m.+ den 32a/15, 32b/2
m.+ e 32a/10, 32a/11
m.+ imde 59a/9
m.+ lerinde 37a/14

meşāyih [Ar.] şeyhler
m.+ den 34a/13

meşgūl [Ar.] bir işle uğraşan
m. 42b/11, 48b/3, 50a/15
meşgūl ol- uğraşı olmak
m.-up 42b/11,48b/3

mı soru eki
m. 49a/1, 49a/2
m. 57b/15

- miqdār** [Ar.] miktar, ölçü
m.+ ı 39a/1, 46b/11
- minnet** [Ar.] gönül borcu
minnet eyle- gönül borcu olmak
m. -me 58a/13
- misāvī** [Ar.] yalan
m. 31b/10
- miskīn** [Ar.] uyuşuk kimse, aciz
m.+ lere 56b/13
m.+ üñ 56b/14
- muğaylan** [Far.] dikenli çalı, deve dikenini
m. 47b/11
- muhabbet** [Ar.] sevgi, yakınlık
m. 59b/13, 59b/7
m.+ ile 60a/14
muhabbet ét- yakınlık kurmak
m. -mek 59b/7
- muharres** [Ar.] şükran
m. 40a/12
muharres kı1- şükran duymak
- muhālif** [Ar.] aykırı
m. 47b/4
- muharrem** [Ar.] aşure ayı
m. 40a/1
- muhişen** [Ar.] muhlis, içten
m. 46b/3
- muhsin** [Ar.] iyilikte, bağıştta bulunan
m. 53b/5
m.+ lerden 53b/2
- muqābele** [Ar.] karşılık verme
m.- sinden 57a/8
- murdarlık** [Ar.] kirli, pis
m.+ (ğ)ı 43a/2
- muşāfaha** [Ar.] musafaha
muşāfaha ét- el sıkışmak
m. (d)e 52b/10

musallāt [Ar.] musallat
musallāt et- rahatsız etmek
 m. (d)em 32b/1

müşir [Ar.] zengin
 m. 55a/14

muşirr [Ar.] ısrar
muşirr ol- ısrar etmek
 m. -mak 48b/3
muşirr et- *bk. muşirr ol*
 m.- meyem 55a/14

muştıla - müjdelemek
 m.- ya 38a/14

muṭīr [Ar.] itaat eden
 m.+ lerden 48a/9

mü'ezzin [Ar.] ezan okuyan
 m. 33a/7

mü'min [Ar.] kul
 m. 37a/11
 m.+ e 40a/10
 m.+ ler 55b/13
 m.+ lerüñ 34a/10, 58a/14, 58b/11

mübārek [Ar.] kutlu
 m. 40b/7, 57b/3

mücāvır [Ar.] komşu
 m. 37b/8

mümkin [Ar.] imkan, olanak
mümkin ol- imkan olmak
 m.-up 34b/2

münācāt [Ar.] Allah'a yalvarma
 m.+ da 56a/11

münādī [Ar.] müezzin
 m.+ ler 51b/11
 m.+ yi 38b/5

münāfık [Ar.] iki yüzlü, Allah'a inanmış gibi görünen
 m. 59b/14
 m.+ ın 33b/1
 m.+ lara 31b/3
münāfıklardan olma- münafık gibi olmamak

o. -yasın 31b/1

münāfiklık [Ar.] iki yüzlülük
m.+ dur 31b/3

müselmān [Ar.] Müslüman kimse
m.+ ı 32a/8

müslim [Ar.] *bk. müselmān*
m. 59a/4

müstahak [Ar.] hak etmiş
m. 41a/15

müşkil [Ar.] zor
m.+ dür 55a/3

mütehayyir [Ar.] şaşırması
mütehayyir ol- şaşırmaq
m.-dı 44b/2

müzd [Far.] karşılık
m.+ üñüz 31b/8

nafaka [Ar.] yiyecek parası, geçimlik
n. 59a/10
n.+ sin 59a/8

nāfile [Ar.] nāfile, farz dışında yapılan ibadet
n.+ leri 33a/8

na'im [Ar.] naim, cennetin bir kısmı
n.+ de 37b/12

nā- mahrem [Far.] mahrem olmayan
n.+ e 42a/8

namāz [Far.] namaz
n. 31a/11, 31b/11, 31b/12, 31b/14, 32b/12, 32b/13, 32b/14, 32b/5, 32b/8, 33a/13,
33a/4, 33a/6, 33a/8, 33b/6, 34b/10, 34b/14, 37a/15, 43b/3, 47a/11, 47a/13, 48a/13,
59a/7
n. +ı 31a/8, 31a/13
n.+ a 33a/9
n.+ dan 31a/1, 59a/5, 60b/10
n.+ dur 44a/12
n.+ ı 32a/7, 32b/7, 40a/9
n.+ ıla 31b/1, 31b/2
n.+ ın 31b/1, 31b/12, 31b/13, 31b/14, 31b/15, 31b/2, 32a/3, 33b/1, 33b/2,
33b/3, 34b/14, 40a/9, 55b/9, 57a/1
n.+ larını 31b/10

n.+ un 32a/2

n.+ uñı 31b/6, 31b/7

namāz kııl- namaz kılmak

n. 32b/12, –urken 31a/11, 31b/11, -miş 32b/9 , -sa 33a/5, 33a/6, -anlar 33a/8, -sañ 33a/13,33b/2,-dılar 34b/14, -an37a/15, -maz 43b/3, -dum 47a/11, -sañ 47a/13, -mağdan 59a/7

nā-tüvān [Far.] zayıf, kuvvetsiz

n. 60a/12

nażar [Ar.] bakma, göz atma, iltifat

n. 55a/9, 58a/3, 58a/4

n.+ ın 55a/7

nażar eyle- bakmak, iltifat etmek

n.-diyinde 58a/3, -me 58a/4

nażar èt- iltifat etmek

n.-ye 55a/7, -meye 55a/9

nāzil [Ar.] inen, inmiş

nāzil ol- inmek

n.-dı 35a/2

ne

ne

n. 33a/3, 33b/8, 34b/2, 34b/7, 35b/8, 38a/6, 40/12, 40a/6, 40b/6, 41b/10, 44a/3, 44a/7, 46a/3, 46a/4, 46a/6, 46a/9, 46b/13, 49a/3, 50b/7, 52a/2, 52a/7, 53a/15, 55b/14, 57a/12, 57a/8
n.+ dür 44a/7, 44a/8, 47a/10, 47a/7, 57b/1

nebī [Ar.] haberci, peygamber

n. 41a/3

nece nasıl

n. 32a/5, 36a/11, 46a/14, 46b/5, 57a/2

n.+ dür 47b/6

nece èt - nasıl edelim, nasıl yapalım

n.- (d) elüm 34b/10, (d)eyin 36a/5

nefs [Ar.] ruh, can, hayat

n. 43b/3

n.+ dür 48a/5

n.+ e 43a/10, 43b/5

n.+ i 42b/13

n.+ in 43a/11

n.+ ine 43a/6, 48b/2

n.+ üñi 33a/12

nesne her türlü cansız varlık

n. 40a/6, 42a/6, 47b/10, 47b/11, 48b/2, 49b/9, 53b/13, 54b/7, 55a/4

n.+ de 54b/10

n.+ dür 34b/9

n.+ si 54b/9
 n.+ ye 54a/5
 n.+ yi 55b/1, 59b/9

nèteki **bk.** *nètekim*
 n. 42b/11

nètekim gerçekten, hakikaten
 n. 31b/7, 32b/1, 43a/7, 44a/12, 45a/6, 57b/6, 59b/15, 59b/6, 60a/8

nèyle - ne eylemek, ne yapmak
 n.- düñ 47b/1
 n.- mek 47b/2

nèye niye
 n.+ ye 55a/10, 57b/4

nèyle- ne eyle
 n.- di 52a/11

nezîr [Ar.] adak
 n. 54b/3

niçün nè için
 n. 34a/10, 41a/2, 49a/7, 60a/14, 60b/1

nidâ [Ar.] çağırma, seslenme
 n. 42b/4, 45b/7

nifâk [Ar.] iki yüzlülük, münafıklık
 n.+ dan 39a/15
 n.+ dur 48a/11

ni‘met [Ar.] iyilik, lütuf, ihsan
 n. 56a/9
 n.+ i 56a/15
 n.+ ile 58a/5
 n.+ lerin 38a/13
 n.+ üñ 56a/13, 56b/1, 56b/3

nişân [Far.] iz, belirti
 n.+ ı 48a/14, 48a/6, 48a/7

niyyet [Ar.] niyet
 n. 48b/2
 n.+ i 56a/2
 n.+ ine 32b/14, 54b/10

noqşân [Ar.] eksiklik, azalma
 n. 34a/12

nūr [Ar.] aydınlık, parıltı
n. 32a/10, 42a/14
n.+ uñ 33a/9

o o, kişi zamiri
o. 34/15, 34a/1, 37b/1, 48b/7, 49b/2, 54a/8, 59a/15
o.+ na 60b/7
o.+ nı 59a/1

od ateş
o. 35a/12
o.+ a 31b/6, 38b/7
o.+ dan 38b/15, 38b/8
o.+ ı 41b/12
o.+ ından 38b/7

oğlan
o.+ ı 56a/13
o.+ larına 56a/11
o.+ larından 53b/9

oğlancuğ çocuk, erkek çocuk
o.+ (ğ) ı 57b/9
o.+ (ğ) lar 31b/4
o.+ ları 59a/13
o.+ larına 59a/10
o.+ larıyla 59a/8

oğşa - okşamak
o.- yı 60a/15

oğul oğul
o. 31a/3, 31a/9, 31b/1, 31b/6, 34b/6, 35b/10, 35b/15, 35b/9, 36a/8, 36b/13, 40a/14, 40b/6, 40b/8, 41a/9, 44b/3, 45b/14, 48a/11, 48a/5, 48a/8, 48b/14, 50a/5, 53b/10, 53b/12, 53b/6, 54a/2, 57a/2, 57a/5, 58a/5
o.+ ına 53b/1

oh of
o. 60a/7

oķı - oku
o. 45a/12, 49b/4, 50b/7, 51b/1, 52a/14
o.- dılar 52a/1
o.- ğıl 50b/15
o.- sa 32b/9, 49b/15, 49b/3, 50b/11, 51a/10, 51a/11, 51b/2, 52a/3, 52b/2
o.- señ 52a/12
o.- ya 34a/4, 50b/14
o.- yanlar 51b/12

oķın - okunmak
o.- dı 34b/1

oku - *bk. okı*

- o. 50a/10
- o.- du 52a/10
- o.- dum 52a/15, 52b/1
- o.- ğil 51b/10
- o.- mişca 37a/13
- o.- rdı 50b/5
- o.- rdınız 51b/13
- o.- sa 49b/2, 50a/7
- o.- san 47a/15
- o.- sañ 48b/15
- o.- yıcağ 34a/8

okun - okunmak

- o.- urken 48a/13

ol -

ol, yardımcı eylem

- o.- a 31a/13, 32a/10, 33a/15, 35a/10, 35a/13, 35b/4, 36b/12, 36b/14, 36b/2, 36b/6, 36b/8, 38a/3, 38a/8, 38b/1, 38b/13, 39a/1, 39a/10, 39a/13, 39a/3, 39b/10, 39b/2, 40a/7, 40a/11, 41a/15, 41b/5, 46b/10, 48a/15, 48a/3, 48a/6, 48b/1, 48b/2, 48b/8, 49b/12, 49b/8, 50a/11, 51a/10, 51a/11, 51a/8, 52b/10, 53a/14, 53a/15, 53a/7, 54b/1, 54b/3, 54b/6, 54b/8, 55a/15, 57b/11, 57b/14, 58a/8, 58b/3, 58b/7, 59a/14, 60b/11, 60b/12
- o.- a 41b/12, 59b/3, 58a/1
- o.- a.nuñ 55b/9
- o.- am 47b/5
- o.- an 31b/8, 37b/9, 45a/4, 50a/7, 54a/6, 55a/3, 60b/13
- o.- anın 38a/10
- o.- anlaruñ 32a/3
- o.- anuñ 58a/6
- o.- asın 48a/9, 48b/15, 53b/3, 54b/1, 54b/12, 56a/8, 58b/6, 58b/7
- o.- ayın 46a/14
- o.- dı 34b/11, 34b/13, 35a/2, 39a/9, 44b/2, 52a/12, 52a/2, 52a/3, 57a/14
- o.- dılar 52a/7
- o.- duğı 39a/6, 47b/5, 58b/12, 58b/13
- o.- duğıñ 41a/11
- o.- dur 53b/11
- o.- ğil 53a/9, 58a/15
- o.- indı 36a/14
- o.- ma 35b/9, 38b/11, 39a/2
- o.- mağ 36b/14, 48b/3, 48b/4, 59b/14
- o.- masa 31b/4, 44a/14, 44a/15, 44b/1, 44b/13, 46b/5, 54a/12, 58b/10
- o.- maya 39a/8, 45a/12, 50a/8, 51a/8, 52a/9, 53a/13, 53a/14, 54b/9, 59a/14, 60a/5
- o.- mayanlaruñ 32a/2
- o.- mayasın 31b/1, 36b/14
- o.- mayup 43b/2, 48a/7
- o.- maz 33b/7, 44a/14, 44a/15, 44b/1, 51b/4, 58b/11
- o.- mazesin 58a/2

- o.- mazun 47a/3
o.- miş 37b/6, 40a/14, 48b/12
o.- mişca 35b/13
o.- sa 33b/6, 34a/2, 34a/3, 40a/13, 41b/8, 42b/10, 43b/14, 44a/1, 45a/6, 45a/8, 46a/6, 47a/6, 48a/1, 50a/6, 54a/15, 54a/8, 54a/14, 55b/15, 58b/9, 60a/6, 60b/7, 60b/8
o.- sun 35a/8
o.- ur 33a/10, 33b/8, 33b/9, 34b/11, 36b/4, 37a/9, 38a/12, 38a/5, 39b/6, 42b/11, 43a/10, 43b/2, 43b/6, 44b/11, 45a/10, 45a/11, 45a/4, 45a/6, 45a/8, 46b/5, 47a/15, 48b/14, 53a/5, 54b/13, 58a/6, 58b/5
o.- urdı 34b/5
o.- ursa 44b/8, 55a/5, 60a/13, 60a/5
o.- ursañ 33a/12
o.- ursın 56a/9, 57a/2, 58a/8
o.- urum 46a/4
o.- up 34b/2, 34b/3, 48b/3, 58b/10

ol

- o (kişi zamiri)
o. 31b/8, 32b/9, 33a/14, 33a/15, 33a/6, 33a/7, 33b/6, 34a/15, 34b/7, 35a/10, 35a/14, 35a/4, 35b/12, 35b/7, 36a/10, 36b/4, 38a/13, 38a/14, 38a/15, 38a/9, 38b/12, 39a/12, 39a/14, 39a/4, 39a/9, 39b/1, 39b/10, 39b/12, 39b/3, 39b/5, 39b/7, 40a/11, 40a/12, 40a/2, 40a/6, 40a/7, 40a/9, 41a/2, 41b/11, 41b/13, 42a/10, 43a/10, 45a/12, 45b/5, 45b/7, 46a/13, 46a/4, 46a/7, 46a/8, 46b/3, 46b/5, 47a/3, 47a/4, 47a/6, 47b/4, 48a/1, 48a/11, 48a/2, 48a/3, 48b/11, 49a/6, 49b/14, 49b/7, 49b/9, 50a/1, 50a/15, 50a/7, 50b/11, 50b/7, 52a/10, 52a/3, 52a/8, 52b/15, 53a/10, 53a/12, 53a/2, 53a/4, 54a/12, 54a/7, 54b/6, 55a/2, 56a/1, 56b/1, 56b/11, 57b/5, 58a/13, 58a/15, 58b/10, 58b/13, 59b/1, 59b/2, 60a/11, 60a/2
o.+ dur 37a/1, 42b/6, 48a/14, 48a/6, 48a/7, 48b/1, 54a/6, 54a/8, 54b/9, 55a/10, 55a/11, 55a/9, 58b/11, 59a/13, 59a/15, 59b/2
o. + dur 45a/15
o (kişi zamiri)
a.+ na 33b/13, 33b/2, 35a/10, 35a/11, 35a/9, 35b/5, 36b/11, 37b/13, 38b/14, 39b/4, 40a/10, 40b/2, 41b/12, 42a/2, 46a/3, 46a/6, 48b/11, 57a/12, 57a/8, 57a/9, 57b/4, 58a/3, 58a/4, 60a/3
a.+ ndan 38a/7, 38b/8, 41a/12, 42b/13, 42b/4, 43a/4, 43b/14, 44a/1, 44b/13, 45b/10, 51a/8
o.+ nı 33b/12, 36b/10, 37b/10, 37b/5, 38b/15, 40a/12, 42/11, 42b/9, 43a/6, 47a/7, 49a/2, 49a/6, 51b/2, 54a/9, 54b/11, 56b/10, 57a/6, 58b/13, 59a/3, 60b/7, 60b/8
a.+ nıda 42b/7
a.+ niñ 46b/13
a.+ niñçün 41a/8
a.+ niñçün 58a/9
a.+ nlar 51b/5, 60a/13, 60a/14
a.+ nlara 33b/9, 40a/6, 43b/1, 51b/5, 51b/6, 59b/13, 60a/13
a.+ nlaradur 55b/7
a.+ nlardan 60a/14
a.+ nları 38b/7, 43b/1
a.+ nlarıñ 36b/11

- a.+ nlarıñ 38b/8, 43b/4, 51b/3, 51b/4
 a.+ nuñ 32a/12, 33b/7, 35a/12, 36b/7, 37b/12, 42b/14, 45a/9, 46b/11, 46b/6,
 50b/8, 55a/14, 58b/1, 59a/1, 59a/3, 60a/1, 60a/2
 a.+ nuñıla 40b/3
 a.+ nuñçün 37a/5, 38a/6, 52a/4, 52b/3, 60a/4
andan ondan
 a. 51a/7
anda onda
 a. 37b/8
ancılayın onun gibi, öyle
 a. 52a/9

olın - olunmak, meydana gelmek
 o.- ur 49a/8

olun- *bk. olin*
 o.- uñ 42b/8, 43a/5
 o.- (n)dı 44a/4

on on (10)
 o. 35b/6, 37b/11, 37b/13, 37b/15, 37b/6, 37b/7, 37b/8, 37b/9, 38a/1,
 38a/2, 39b/3, 40a/3, 40b/13, 40b/14, 41a/5, 49b/15, 50a/5, 53b/9, 54b/2
 o.+ unci 37b/5, 39b/12

on altıncı on altıncı (16)
 o.37b/13

on beşinci on beşinci (15)
 o. 41a/5, 37b/12

on birinci on birinci (11)
 o. 37b/6

on dördüncü on dördüncü (14)
 o. 37b/9, 40b/13, 41a/5

on ikinci on ikinci (12)
 o.37b/7

on sekizinci on sekizinci
 o. 38a/1

on toközuncı on dokuzuncu
 o.38a/2

on üçüncü on üçüncü
 o. 41a/5, 37b/8

on yedinci on yedinci
 37b/15

oriç [Far.] oruç

o.+ in 36a/8, 41b/6, 42a/5

orta orta

o.+ sında 36a/6

ortak ortak, eş

o.+(g) ı 45b/3

oruç [Far.] bk. oriç

o. 32b/5, 35a/11, 35a/12, 35a/14, 35a/4, 35a/5, 35b/11, 35b/12, 35b/14, 35b/15, 35b/2, 35b/3, 36a/1, 36a/10, 36b/1, 36b/14, 36b/4, 36b/7, 36b/8, 37a/4, 38b/14, 39a/10, 39a/12, 39a/14, 39a/4, 39a/5, 39b/10, 39b/2, 39b/4, 39b/7, 39b/8, 40a/14, 40a/2, 40b/1, 40b/11, 40b/14, 40b/15, 40b/7, 40b/9, 41a/10, 41a/11, 41a/12, 41a/13, 41a/5, 41a/9, 41b/2, 47a/11, 47a/15

o.+ a 54b/3

o.+ dan 35b/9, 60b/10

o.+ ı 42a/6

o.+ ıla 35a/5, 37a/6, 39a/2, 40a/2

o.+ in 36b/13, 37a/1, 42a/5

o.+ lardan 39a/2

o.+ uñ 36b/15

oruç tut- oruç tutmak

o. -miş 32b/6, -ucı 35a/4, 35a/5, -sa 35a/12, 35a/13, 35a/14, 35b/3, 35b/12, 35b/14, 35b/15, 36a/10, 36b/1, 36b/4, 36b/7, 39a/5, 39a/10, 39a/12, 39a/15, 39b/2, 39b/4, 39b/7, 39b/10, 40a/2, 40b/1, 40b/7, -agör 40b/9, 40b/11, 40a/15, 41a/9, -miş 40b/14, -mışca 40b/15, 36b/8, -dum 47a/11

oruç ol- oruçlu olmak

o.mağ 36b/14

ot bitki

o.+ lar 51b/3

otur- otur

o.- 58b/2, 59a/8

o.- dur 58a/11

o.-up 31a/15

o.-urken

oturucu oturucu

o.- 58a/14

otuz otuz (30)

o. 38b/9, 39b/4, 40b/14, 59a/6

o.+ ı 52b/7

o.+ ıncı 38b/5

otuzuncı otuzuncu

o.38b/5

oyna - oynamak
o.- ma 33a/10

ödemek- ödemek
ö.- edür 56a/2
ö.- yince 55b/10, 55b/12

ödünç ödünç
ö. 54a/11, 54a/13, 54b/10, 54b/14, 54b/2, 55a/4, 58a/13
ö.+ i 54b/7

öğren - öğrenmek
ö.- elüm 44a/9

öğret - öğretmek
ö. 50a/13
ö. 49a/6, 58a/7
ö.- eyüm 49a/7

öl - ölmek, hayatın bitmesi, uyumak
ö.- eyin 47b/12
ö.- ıcek 57b/15
ö.- miş 37b/3, 41b/1
ö.- se 51a/10, 51a/11
ö.- ür 58a/10, 58a/8

ölüm hayatın sona ermesi
ö. 35a/8
ö. 38a/4
ö.+ i 48b/4

‘ömür [Ar.] yaşam
‘ö. 41b/6
‘ö.+ i 40b/2, 60b/12
‘ö.+ in 35a/5
‘ö.+ ince 58b/9
‘ö.+ inde 39b/8
‘ö.+ ü 37b/6

öñ önce, evvel
ö.31a/9
ö.+ 31a/11
ö.+ din 42a/13

öp öp
ö. 60a/11

ört - örtmek
ö.- e 38b/4, 59a/4

ö.- se 59a/2

‘özür [Ar.] kusur, mazeret
‘ö.+ süz 48a/10

pāk [Far.] temiz
p. 33b/12

pek çok
p. 34b/9

penç-şenbih [Far.] perşembe
p. 40b/7

pes [Far.] öyleyse, bundan sonra
p. 43b/12, 44b/4, 45a/7, 49a/4, 52a/10, 52b/1, 59b/8

peşimān [Far.] pişman
peşimān ye- pişmak olmak
p. -se 55a/14

peygāmbēr [Far.] peygamber
p. 39a/11, 39a/5, 39a/9, 39b/1, 44a/13, 48b/8, 51b/10, 53a/4, 57a/14,
57a/7
p.+ e 38b/3, 45b/12, 47a/9, 60b/6
p.+ ler 40a/13
p.+ lere 40a/4, 43a/13, 43b/3
p.+ üm 56a/10

peygāmbērlik [Far.] peygamberlik
p. 57a/15, 57b/6

pīr [Far.] yaşlı
p. 31b/4, 33a/15, 60a/12

put [Far.] tapınılan nesne
p.+ a 37a/6

rabbī [Ar.] Allah’ım
r. 32a/14, 41b/2, 42b/5, 46/a2, 46a/5, 46b/9, 47a/11, 47b/2, 56a/11,
56b/6, 57a/12, 57a/7, 57b/1

raḍiyallāhu anh [Ar] Allah ondan razı olsun
r. 31a/10, 34a/9, 34b/14, 48b/14, 49a/4, 52a/5, 55b/12
Yaḥyā İbn-i Mu‘āz r. 59b/4

rāḥat [Ar.] rahat, huzur
r. 54b/12
rāḥat ol- rahat olmak
r. -asın 54b/13

raḥmet [Ar.] bağışlama, merhamet etme
 r. 32b/14, 37a/2, 48a/12, 52b/15, 55a/6
 r.+ i 43a/15, 56a/1
raḥmet eyle- bağışlamak
 r. -sün 32b/14

raḥmetullāhi's-selām [Ar.] Allah'ın selamı ve rahmeti üzerine
 60b/15

raḥmetullāhi 'aleyh [Ar.] Allah'ın rahmeti -onun- üzerine olsun!
 r. 44a/8

ramazān [Ar.] oruç ayı
 r. 32b/13, 32b/7, 32b/8, 53a/6
 r. 32b/11, 36b/12
 36b/13, 37a/3
 r.+ a 32b/11
 r.+ i 38b/13
 r.+ uñ 37a/8

raḏiyallāhu anḥ *bk. raḏiyallāhü anḥ*
 r. 54a/4

rāzī [Ar.] razı
rāzī ol- kabul etmek
 r. -a 35a/10, 48a/6, 38a/7, -urum 46a/4, -am 47b/5, -mayup 48a/7, -ursa 55a/5
rāzī êt- kabul ettirmek
 r.-se 60a/3, -mese 60a/4

receb [Ar.] Recep ayı
 r. 36a/1
 r.+ de 35a/4, 35a/5, 35b/11, 35b/13, 35b/15, 35b/2
 r.+ üñ 35a/15, 35b/10

rehīn [Ar.] elde tutma
 r. 54b/15
 r.+ inden 54b/15

rekʿat [Ar.] rekat
 r. 32b/5, 32b/7, 32b/8, 33a/5, 59a/5, 59a/6
 r.+ da 32b/9

renc [Far.] sıkıntı
 r.+ (ç)den 49b/4

resūl [Ar.] Hz. Muhammed
 r. 31a/4, 31a/10, 31b/2, 31b/3, 31b/7, 32a/13, 32a/5, 32b/12, 32b/3, 32b/8, 33a/5,
 33b/1, 33b/13, 33b/5, 34b/10, 34b/6, 35a/1, 35a/4, 35b/1, 35b/11, 36a/1, 36a/15,
 36a/5, 36a/9, 36b/15, 36b/3, 40a/15, 40b/10, 41a/10, 41b/7, 42a/13, 45a/8, 45b/4,

46a/10, 46b/2, 46b/8, 47b/15, 47b/6, 49b/15, 49b/8, 50a/12, 50a/14, 50a/4,
 50a/6, 50b/1, 51a/2, 51a/9, 51b/1, 52a/1, 52a/5, 52b/8, 53a/15, 53a/3,
 53a/9, 53b/12, 53b/3, 53b/7, 54a/14, 54a/4, 54b/2, 55a/7, 55b/8, 56b/12,
 56b/8, 59a/7, 59b/15, 59b/6, 59b/9, 60b/9
 Һазрет-и r. 38a/3, 41a/2, 58a/15
 Һазрет-и r.+ den 55b/14
 r.+ e 41b/1
 r.+  d r 45b/4

res lull h [Ar.] Hz. Muhammed

r. 32a/4, 34/15, 34b/10, 36a/14, 36a/4, 46b/5, 50a/13, 52a/2
 r.+ a 34b/14
 r.+ dan 34a/11

rev  [Far.] uygun

r. 33b/7, 52b/7

r d v n [Ar.] melek

r.+ a 38b/1

r z ' [Ar.] memnunluk

r.+ s  47a/7, 60b/2
 r.+ s n 47a/8, 48b/5

r z k [Ar.] yiyecek

r.+   59b/14
 r.+ i n 56b/2

rib  [Ar.] faiz

r.+ dan 54b/14, 55a/1
 r.+ nu n 55a/1
 r.+ ya 55a/2

ric  [Ar.] istek

r.+ s  54a/12

riv yet [Ar.] bir olayı, bir s z  aktarma

r. 35b/1, 37a/8, 51b/15, 52a/5
 r. 36a/13
 r. 36b/2
 r.+ de 48a/3, 53b/8, 58b/15
 r.+ d r 54a/10
riv yet ol- haberi nakletmek
 r.-und  36a/14
riv yet k l- haberi nakletmek
 r.-urlar 37a/8

riy  [Ar.] iki y zl 

r.+ y  42b/14

rūzī [Far.] nasip, kismet
 r. 42b/8, 43a/15, 43b/1, 57b/14
rūzī kıl- kismet olmak
 r. -ur 43b/1, -a 57b/15

rūkn [Ar.] direk
 r.+ ile 37b/10

rūkūʿ [Ar.] rükû, öne eğilme
 R.+ da 31a/13
 r.+ a 31a/11

rüsvāy [Far.] rezil
 r. 59a/3, 59a/4
rüsvāy èt- rezil etmek
 r.-mese 59a/3, -meye 59a/4

saʿ ādet [Ar.] mutluluk
 s. 48b/7

sāʿ at [Ar.] vakit, zaman
 s. 58b/2, 59a/8

şabāh [Ar] sabah
 ş. 49b/10, 49b/2, 50a/15, 51a/10, 51a/3, 52b/2
 ş.+ a 49b/3, 51a/11

şabr [Ar.] dayanma
 ş. 34b/11, 38b/4, 48a/8
şabreyle- dayanmak
 s.34b/12
şabrèt- dayanmak
 ş.memekdür 48a/8

şaç saç, kıl
 ş. 42a/2

şadaka [Ar.] yardım amacıyla verilen şey, sadaka
 ş. 39b/14, 40a/4, 40a/5, 47a/12,47a/15, 53b/4, 54a/2, 54a/3, 54a/5, 59a/13,
 59a/14
 ş.+ dan 54b/2
 ş.+ laruñ 53b/6
 ş.+ ya 54b/3
 ş.+ yı 53a/12
şadaka eyle- sadaka vermek
 s.-se 39b/14, 59a/14

şaf [Ar.] dizi, sıra
 ş.+1 31a/3
 s.+a 31a/6

ş.+ ları 31a/6, 31a/8
şafi diz- sırayla saf tutmak
 ş.31a/3

şag sağ taraf, yaşamakta olan
 ş. 31a/5, 38a/12, 59b/14
şag ol- yaşamakta olmak
 s.-mağ 59b/14

şagış sayı
 ş.- inca 34a/3, 40b/1, 40b/2, 40b/5, 42a/2, 50b/8, 52b/14

şahūr [Ar.] sahur
 s.+ da 37a/2
 s.+ ı 37a/2

şac'idlik [Ar.] mutluluk
 s. 48a/5

şakın - sakınmak, korunmak
 ş. 60a/11
 ş.- a 54b/14, 55a/1
 ş.- asın 56a/7
 ş.- mağ 42a/6, 55a/4, 60b/1
 ş.- uñ 32a/9
 ş.- up 42b/11

şakin [Ar.] yatışmış
 s. 45b/7, 46a/14, 47a/3, 46a/14
şakin ol- sakin durumda olmak, yatışmak
 s. 45b/7, 47a/3, -ayın 46a/14, -mazun 47a/4

şakla - saklamak
 ş. 32a/6
 ş.- mağ 44b/6
 ş.- ram 54a/1
 ş.- rduñ 54a/1
 ş.- ya 35a/14, 36a/2, 44b/14, 49b/3, 49b/5, 52b/9
belādan şakla- beladan korumak
 s. -ya 35a/14

şalavāt [Ar.] salavat
 ş. 52b/11, 52b/14, 52b/8, 53a/3, 53a/6
 ş.+ ı 52b/5, 52b/6

şalih [Ar.] doğru, iyi iş işleyen
 ş. 37b/9
 ş.+ ler 57a/2

şat - satmak

ş.- a 55b/5
 ş.- alar 55b/6
 ş.- ıcağ 55b/5
 ş.- mada 54b/14
 ş.- mağ 55a/10
 ş.- uñ 38a/10

şav - uzaklaşma
 ş.- am 47b/1

şā'im [Ar.] oruç tutan kimse
 ş. 41b/7
 ş. 38b/13
şā'im ol- oruçlu olmak
 ş.-a 38b/13, -sa 41b/8

sebeb [Ar.] sebep, neden, vesile
 s. 57b/1
 s.+ den 57b/5
 s.+ iyle 51b/3, 57a/14

secde [Ar.] secde
 s.+ ye 56b/6

segirt - seğırtmek
 s.- üp 47b/9

sekiz sekiz (8)
 s. 32b/10, 33b/5, 35b/5, 54b/2
 s.+ inci 37b/3, 38a/1, 38b/1, 39b/6

seksen seksen (80)
 s. 48a/2, 48a/3

selām [Ar.] selam
 s. 43b/10, 48b/11

selāmet [Ar.] esenlik, kurtulma
 s. 37b/5, 57a/13, 58b/6
selāmet eyle- esenliğe kavuşma
 s. -ye 37b/5

selāmetlü [Ar.] esenlikli
 s. 58a/6
selāmetlü ol- esenlikli olmak
 s. -anuñ 58a/6, -asın 58b/6

sen sen (kişi zamiri)
 s. 41a/11, 43b/14, 43b/15, 44a/1, 44a/9, 46a/3, 46a/6, 46a/8, 49a/3,

49a/5, 49a/7, 54a/1, 55a/12, 57a/12, 57a/6, 57a/8, 57b/1, 57b/2, 58a/1,
 60a/14, 60a/15
 s.+ de 39a/2
 s.+ den 33a/14, 41a/13, 49b/7, 55a/13, 57b/10, 57b/8, 58a/3
 s.+ i 33a/11, 45b/10, 45b/13, 45b/14, 46a/1, 54a/1, 54a/15, 57a/9, 57b/4,
 60a/13, 60a/14
 s.+ iniçün 47b/2
 s.+ üñ 33a/9, 48a/12, 54b/1, 59b/10
 s.+ üñiçün 47a/11, 47a/14
 s.+ üñiçündür 47a/13
saña *bk. sen*
 s. 32b/12, 32b/14, 32b/15, 33a/1, 35a/7, 41b/15, 43b/10, 44a/5, 45a/14,
 49a/7, 53a/14, 56a/3, 57a/15, 58a/12, 58a/7, 60a/10

sev - sevmek
 s. 47b/3
 s.- e 53b/12
 s.- er 53b/10
 s.- ersin 59b/11, 59b/12, 59b/9, 59b/10
 s.- medügi 53b/11
 s.- men 59b/13
 s.- señ 47b/3

şevāb [Ar.] sevap, fayda, kazanç
 s. 33a/6, 33a/8, 33b/11, 34b/7, 35b/13, 35b/14, 36a/7, 37a/13, 37b/11,
 37b/4, 37b/9, 38a/11, 38a/9, 38b/14, 39a/7, 40b/15, 40b/2, 40b/8, 41a/1,
 41b/11, 41b/15, 42a/5, 51a/5, 51a/6, 53a/10, 53b/10, 54a/13, 57b/7, 58a/7
 ş.+ a 40a/6, 50a/4
 ş.+ ı 35b/7, 39b/15, 40a/6, 48b/13, 55a/15
 ş.+ ın 32b/10, 35b/3, 37a/15, 37b/1, 41b/6, 41b/8, 41b/9, 48b/12, 51a/4,
 57a/4
 ş.+ ınñ 37b/6, 49b/14, 50a/1
 ş.+ ınca 33a/8, 37b/9
 ş.+ ından 36a/14, 36b/14

sevgili sevilen kişi
 s.+ dür 58b/2
sevgilü *bk. sevgili*
 s.+ dür 59a/12, 59a/9

sevgü sevgi
 s.+ yle 60a/15
sevin - sevinmek
 s.- ürler 33a/15

sevindür - sevindirmek
 s.- ür 47b/15

seyyid [Ar.] ileri gelen
 s.+ idür 58a/14

seyyidü'l-istiğfâr [Ar.] bağışlanma duası
s. 51a/9

şiddik [Ar.] sözünün eri
ş.+ lardan 33b/5

şifâtlü [Ar.] sıfatlı
ş.+ 53b/5

şığa - okşamak
ş.- sa 42a/1

şık sık, aralıksız
ş.31a/8

sır [Ar.] sır, gizli
s.+ rı 42b/15

şır'ât [Ar.] sırat köprüsü
ş.+ a 40b/4
ş.+ da 32a/10, 40b/4
ş.+ ı 37b/7, 38b/9

sin mezar
s.+ den 37b/14
s.+ üñ 47a/13

sinle *bk.sin*
s.+ sin 36b/6

siz siz (kişi zamiri)
s. 31a/15, 42b/8, 43a/5, 43b/13
s.+ e 32a/10, 47b/6
s.+ i 32a/9, 32b/2

şoĥbet [Ar.] sohbet
ş.+ ine 57a/2, 57a/3, 58a/11

şoñ son
s. 59b/12

şoñra sonra gelen
ş. 31a/1, 38b/8, 39b/3, 42b/13, 43a/4, 50b/11, 50b/14
ş.+ca 31a/13

şor - sormak
ş.- asın 44a/7
ş.- a varsa 40a/7
ş.- ayum 44a/6
ş.- dı 52a/10, 52a/7, 52a/8

ş.- dılar 34a/10, 34b/4, 37a/8

şorişuz sorusuz

ş.+ 36b/5, 36b/9

şovu - soğumak

s.- madın 54b/5

sög - *bk. söv-*

s.- di 49a/2

söv - sövmek

s.- medüñ 57b/5

söyle - söylemek

s.- me 32a/13

s.- mek 42a/7

s.- meyesin 56a/5

s.- se 32a/13

s.- ye 55a/9

s.- yenleriñ 31b/10

söz

söz

s.+ de 48a/10

s.+ i 46a/6

s.+ ine 44b/2

s.+ lerüm 44a/6

s.+ üñde 31b/8

şu

şu

ş. 53b/6

ş.+ yu 55a/11

ş.+ yumı 55a/13

şubhānallāh [Ar.] Allah noksan sıfatlardan uzaktır.

s. 51a/3

şuç

suç, kusur

ş.+ ı 39a/10, 39b/13

şun -

sunmak

ş.- alar 38a/12

sūre [Ar.] sure

s.+ ye 52a/4

s.+ yi 51b/12, 51b/13, 51b/9, 52a/10, 52a/12, 52a/3

şūret [Ar.] şekil, yüz

ş+i 31a/12

ş.+ de 41a/10

ş.+ ile 38a/13

şuşa - susamak
 ş.- maya 35a/9
 ş.- maz 38a/4, 38a/5

şuşuzlık susuzluk
 ş.+ (g)ından 36a/3

şuva - su vermek
 ş.- rsa 53b/7

sücūd [Ar.] secdeye varmak
 s.+a 31a/11, 31a/13

sükūn [Ar.] sakinlik, durgunluk
 s.+ ile 38b/13

şüleḥā [Ar.] salihler
 ş. 57a/3, 57a/4

sünnet [Ar.] sünnet
 s.+ dūr 44b/15
 s.+ e 45a/2
 s.+ i 45a/2, 48b/5

süpür - süpürmek
 s.- mekte 32b/2
 s.- se 32b/3

şā' bān Şaban ayı
 Ş. 36a/14, 36a/15, 36a/8, 36a/9, 36b/3
 fazilet-i Ş. 36a/7

şādīk sevinçlik
 ş.+(ğ)ıla 57a/10

şāfi'ī [Ar.] Şafi mezhebinden
 ş.+ler 31a/3

şākir [Ar.] şükreden
 ş.+ lerden 33b/4

şāyed [Far.] eğer
 ş. 54b/3

şefā' at [Ar.] şefa
 ş. 41a/9, 57a/11
 ş.+ den 53a/7

şefkat [Ar.] acıma, merhamet
 ş. 32a/1, 42a/1, 57a/10, 57a/14, 57b/4
şefkat eyle- merhamet etmek
 ş.57a/11

şehadet [Ar.] şahitlik etme
 ş. 42a/8

şehr [Far.] şehir, kent
 ş. 41b/3
 ş.+ den 41b/4
 ş.+ i 31b/5

şehid [Ar.] şehit
 ş. 40a/9, 41b/8, 51a/10, 51a/11
 ş.+ ler 38a/1
şehid ol- şehit düşmek
 ş.-a 51a/11

şehvet [Ar.] aşırı istek, tutku
 ş.+ i 42b/14
 ş.+ ile 42a/8

şekk [Ar.] şüphe
 ş.+ süz 38b/10
 ş.+ ki 43a/3

şekāvet [Ar.] kötülük
 ş. 48a/7

şerr [Ar.] kötülük, fenalık
 ş.+ e 47b/4
 ş.+ inden 48b/15, 50a/14
 ş. 53b/11

şerāb-ı tahūr [Ar.] temiz ve helal içecek
 ş. 35a/8

şerh [Ar.] açıklama
 ş. 35a/11, 35b/7
şerh ét- açıklama yapmak
 ş.-(d)emez 35b/8

şerik [Ar.] ortak
 ş.+ i 45b/3

şeytān [Ar.] şeytan
 ş. 33a/10, 44B/11, 44b/13, 44b/14, 50a/13
 ş.+ a 58b/7
 ş.+ dur 44b/12

şimdi şu an

ş.+ den 54a/1

ş.+ ye 53b/15

şirā' satın alma

ş. 55a/6

ş.+ yı 55a/5

şirk [Ar.] ortak koşma

ş.+ i 43a/4

şol şu

ş. 51b/3, 56a/14, 56b/2, 57a/9, 57b/2, 58a/2, 58a/3, 58b/4

şöyle şöyle

ş. 43b/13, 55b/15

ş.+ dir 58b/15

şu

bk. şol

ş.+ nlar 43a/14, 43b/1

ş.+ nlarıdır 55b/4

şükr

şükür, minnettarlık

ş. 58a/5

ş.+ i 56b/4

ş.+ in 56a/13, 56a/9, 56b/1

ş.+ iñ 56a/9, 56b/3

şükr eyle- şükretmek

ş.58a/5

şübhe [Ar.] şüphe, kuşku

ş.+ süz 38b/10

şürb-ı hamr [Ar.] şarap içme

ş. 48a/5

tā [Far.] kadar, dek, değin

t. 31a/13, 32b/11, 35b/10, 36b/14, 37b/15, 39a/2, 45b/6, 47a/1, 47b/5, 53a/1,

53a/14, 53b/2, 55b/11, 55b/9, 57a/9, 58a/7

ta' accüb [Ar.] şaşakalma

ta' accüb ét- şaşakalmak

t. (d)üp 34b/4

ta' addi [Ar.] düşman

ta' addi ét- düşmanlık etmek

t.-mese 57a/12

ta' allüm [Ar.] öğrenme

ta' allüm eyle- öğrenmek
t. -di 35a/2

ta' am [Ar.] yemek, aş
t. 42a/3
t.+ dan 50b/11
t.+ ı 53a/8, 53a/9

ta' amlandur - [Ar.] yemek yedirmek
t.- miş 42a/4

tā' at [Ar.] ibadet
t. 32a/4, 48a/15
t.+ ı 31b/8
t.+ ıla 35a/6
tā' at kıl- ibadet etmek
t.-uruz 32a/5
tā' at ol- ibadet etmek
t.-a 48b/1

tābi' [Ar.] uyan, bağlı olan
tābi' ol- uymak, bağlanmak
t.-up 48b/2

taç [Ar.] başlık
t. 41a/14

tağ dağ
t.+ ında 34b/12, 37a/15
t.+ ından 39b/15
t.+ lara 51b/4
t.+ lariñca 60a/6

tağıl - dağılmak
t.- ur 58b/5

taḥmīd [Ar.] hamd etme
t.+ dür 56b/5

tā'ife [Ar.] cemaat, topluluk
t.+ ye 55a/8

tākāt [Ar.] güç, kuvvet
t. 46a/8

takṣīr [Ar.] eksik yapma. kısaltma
takṣīr ét- kısaltmak
t.-meye 59b/3

tal - dalmak
t.- ar 52b/15

ṭamaʿ [Ar.] aç gözlülük, çok istemek
 ṭ. 32a/2
 ṭ.+ 1 42b/15

tamām [Ar.] bitmiş, tamamlanmış
 t. 40a/2, 55b/5, 55b/6

ṭamar damar
 ṭ. 53a/1

ṭamuʿ [Soğd.] cehennem
 ṭ. 32a/9, 35b/4
 ṭ.+ m 44a/10
 ṭ.+ nuñ 38a/15
 ṭ.+ ya 41a/15, 43a/11, 43a/6

ṭaniş - danışmak
 d.- mayınca 43a/9

ṭanuk tanık, şahit
 ṭ. 42b/8, 43a/5, 55a/2
ṭanuk ol- şahit olmak
 ṭ.-uñ 42b/8, 43a/5

ṭap - tapmak, ibadet etmek
 ṭ.- dılar 37a/6
 ṭ.- madılar 37a/6

ṭartin - tartınmak, ölçmek
 ṭ.- a 55a/12
 ṭ.- duñ 55a/13

ṭaş taş
 ṭ. 37b/1
 ṭ.+ da 44a/10

ṭaṭavvuʿ [Ar.] nafile
 t. 59a/5, 59a/7, 60b/11

ṭatlu tatlı
 ṭ. 56b/10

ṭayr [Ar.] kuş
 ṭ. 47a/3

teʿālā [Ar.] yüce, ulu
 t. 32b/14, 32b/15, 32b/9, 33a/1, 33a/3, 33a/6, 33b/11, 34a/3, 35a/12,
 35a/14, 35a/9, 35b/12, 35b/2, 35b/4, 35b/6, 35b/7, 36a/10, 36a/2, 36a/7,
 36b/1, 36b/10, 36b/12, 36b/4, 36b/7, 37a/11, 37a/3, 37a/4, 37b/10, 37b/12,
 37b/5, 37b/7, 38a/14, 38a/2, 38a/9, 38b/1, 38b/10, 38b/14, 38b/3, 38b/5,
 39a/1, 39a/12, 39a/3, 39a/5, 39a/7, 40a/12, 40b/2, 40b/8, 41a/10, 41a/11,
 41a/12, 41b/1, 41b/3, 42a/12, 42a/13, 42a/2, 42a/5, 42b/13, 42b/4, 42b/9,

43a/4, 43b/10, 43b/13, 43b/4, 43b/7, 44a/1, 44a/2, 45b/12, 45b/8, 46a/1,
 46a/10, 46a/13, 46a/3, 46a/7, 46b/4, 47a/12, 47a/2, 47a/4, 47a/9, 47b/14,
 47b/2, 47b/4, 48a/1, 48a/9, 48b/10, 49b/14, 49b/3, 49b/4, 49b/8, 50a/1,
 50b/11, 51a/3, 51b/14, 51b/2, 51b/5, 52a/11, 52b/6, 52b/9, 53a/1, 53a/10,
 53a/11, 53a/4, 53b/7, 54a/12, 54a/15, 54a/7, 54a/9, 54b/11, 54b/6, 55a/12,
 55a/6, 55a/8, 55b/2, 55b/6, 56a/14, 57a/14, 57a/3, 57a/8, 57b/1, 57b/14,
 58a/2, 58b/13, 59a/1, 59a/3, 60b/6
 g y rse-ĤaĤ t. 40a/10
 t.+ dan 40b/6, 45b/7, 56b/9
 t.+ nuĥ 38b/6, 39b/6, 40a/8, 43a/15, 48a/6, 56a/1
 t.+ ya 43a/13, 45a/5, 51b/11, 51b/13, 54a/10, 58a/4, 58b/2
 t.+ y1 58b/6, 58b/7

tehl l [Ar.] tevhidi tekrarlamak

t. 47a/11, 56b/5

tehl l et- tevhidi tekrar etmek

t. 47a/11

tekebb rl k [Ar.] kibirlenme

t. 31b/14, 57b/7

tekebb rl k eyle- kibirli olmak

t.-me 57b/7

temess l [Ar.] benzeĥme

t. 33b/9

tems l [Ar.]  rnek

t. 47b/7

ten [Far.] ten, v cut

t.+ i 41a/3

t.+ ine 42a/14, 42b/14

t.+ in ĥ 41a/6, 41a/8

t.+  ĥ 41a/4

ter v ĥ [Ar.] teravih namazı

t. 37a/9

t.+ den 37a/8

t.+ ini 38b/10

ter v ĥ kıl- teravih namazı kılmak

t. -sa 38b/9

ter z  [Ar.] terazi,  l  

t.+ da 60a/6

t.+ dan 40b/4

t.+ ların 55b/5

t.+ sında 39b/15

t.+ ya 40b/3

t.+ y1 55a/15

terk [Ar.] bırakmak, vazgeçmek, uzaklaşmak
 t. 43a/11, 57a/1, 59b/5, 59b/6, 59b/8, 59b/9
terk ét- uzaklaşmak, bırakmak
 t.-me 57a/1, -mekdür 59b/5, 59b/6, -mez 59b/8

terviye [Ar.] Zilhicce ayının sekizinci günü
 t. 39b/7

tesbîh [Ar.] Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih etme, yüceltme
 t. 47a/11, 47a/14, 56b/5
tesbîh ét- Allah'ı yüceltmek, anmak
 t. -(d)üp 47a/11, señ 47a/15

tevāzu' [Ar.] alçak gönüllülük
tevāzu' eyle- alçak gönüllü olmak
 t. 57b/7

tevbe [Ar.] tövbe, günah işlemekten vazgeçme
 t. 47b/14, 47b/6, 48b/6
 t.+ ñ 39a/3
 t.+ sin 39a/1
 t.+ siñ 39a/3
 t.+ yi 57b/11

tevekkül [Ar.] tevekkül, Allah'a güvenme
 t.+ i 42b/2
tevekkül ét- Allah'a güvenmek
 t. -(d)üp 54b/10, 58a/4

tevḥîd [Ar.] Allah'ın birliğine inanma
 t.+ i 45a/14, 46a/9, 46b/13, 46b/7

têz çabuk
 t. 32a/9, 37a/1, 60a/10
 t.+ deñ 54b/11

toğ - doğmak
 t.- duğı 39a/14
 t.- masın 33a/11
 t.- miş 37a/9

toğsan doksan (90)
 t. 46b/12

toğsan toğuz doksan dokuz (99)
 t. 46b/9

toğuz dokuz
 t.+ unci 38a/2
 t.+ unci 38b/3

t.+ uncu 39b/10

.+ uncu 37b/4

olun - dolanmak

.- masun 33a/11

on don, giyecek

t. 50b/15, 40a/10

.+ ıla 33b/6

.+ ında 33b/6

.+ la 32b/12, 32b/13

.+ uñla 33a/10

onla kıl- giyecekle kılmak

.-inan 33b/6

oyur - doyurmak

.- up 38a/8

ul dul

.+ ca 59a/6

ur - durmak, sabit olmak, bulunmak

. 45b/10

.- a 31a/5, 31a/6

.- ma 31a/13

.- mayalar 31a/8

.- ıca 36b/9, 37b/14

.- ı gele 37b/14

.- mağı 42b/2

.- maz 45b/6

.- sa 31a/11, 32b/13

.- señ 33a/10

.- up 50a/7

urak yurt,mahal

.+(ğ)ı 44b/11

urmalık durmaya devam etme durumu

.+ (ğ)a 58b/5

uru gel- ayağa kalkıp gelmek

t.- di 36a/4

ut - tutmak, yerine getirmek

. 35b/15, 36a/6, 36a/8, 37a/11, 40b/11, 40b/7

.- a 44b/12, 53b/1

.- a gr 35b/9, 40a/14, 40b/13, 40b/9, 41a/6, 41a/9, 41b/6,

.- alar 55b/6

.- an 40b/1

.- anlar 55b/1

ʔ.- anlarıñ 31b/13
 ʔ.- ar 54a/8
 ʔ.- ayum 40a/12
 ʔ.- dı 41a/6, 41a/7, 45a/2
 ʔ.- duğıñ 36b/13
 ʔ.- dum 47a/11
 ʔ.- duñ 57b/3
 ʔ.- mağa 36a/5
 ʔ.- mağ 35b/14
 ʔ.- masa 45a/10
 ʔ.- maya 54b/15
 ʔ.- mayan 40b/1
 ʔ.- mayasın 56a/3, 56a/6
 ʔ.- miş 39b/9, 40b/14, 45a/9
 ʔ.- mişca 36a/7, 38b/14, 40b/15
 ʔ.- sa 35a/11, 35a/12, 35a/14, 35a/5, 35a/6, 35b/12, 35b/2, 35b/4, 35b/5,
 35b/6, 36a/10, 36b/1, 36b/10, 36b/4, 36b/7, 36b/8, 37a/3, 38b/14, 39a/10,
 39a/12, 39a/15, 39a/4, 39a/5, 39b/10, 39b/2, 39b/4, 39b/7, 40a/2, 40b/1
 ʔ.- sañ 47a/15
 ʔ.- up 35b/12

uçmaq cennet

u.- 35b/5, 60b/5

u.- (g) a 47a/6

uğra - uğramak

u.- dı 49a/1

u.- duğı 39a/11

u.- maz 44b/14

u.- rlar 31b/9

yöresine uğra- yanına gelmemek

ş.-maz 44b/11

uğrevī [Ar.] uhrevi, ahirete ait

u. 52b/7, 59a/1

ulaşdur - ulaştırmak

u.- ur 54a/2

‘**ulemā**’ [Ar.] alimler

‘u. 58a/14

ulu yüce, büyük

u. 31b/13, 34b/9, 43a/11, 46b/1, 50a/11, 53a/15, 58a/2

u.+ sı 53b/6

u.+ dur 59a/11

ulu ol- yüce olmak

u. -ur 58a/2

‘**umre** [Ar.] umre

‘u. 41b/8
‘u.+ den 60b/11

ur - yerleştirmek, giydirmek, yüzüne vurmak
u.- asın 41a/14
u.- dı 42a/15
u.- ma 32a/6
yüzine ur- kusuru yüzüne söylemek
y.-ma 32a/6

uy - uymak, tabi olmak, peşinden gitmek
u.- a 48b/6
u.- an 31a/4, 31a/13, 43b/5
u.- ar 43a/6
u.- arken 31a/9
u.- dılar 43a/14
u.- mış 43a/10
u.- up 43a/10

uyan - uyanmak
u.- dı 47b/13, 47b/8

uyanık- uyanmış
u.- (g) iken 39b/5

uyu - uyumak
u.- dı 47b/8
u.- du 47b/12
u.- rken 39b/5

uyku - uyku
u.- 47b/12

uza- uzamak
u.+ ya 42a/10

uzat - uzatmak
u.- ma 33a/13

uzun uzun
u. 48b/4, 60b/12
u.+ ı 46b/10

‘uźv [Ar] organ
‘u.+ uñ 56a/2
‘u.+ uñı 60a/1, 60a/2

ücret [Ar.] bedel
ü.+ in 54b/5

üç üç (3)
 ü. 32b/9, 35a/12, 36b/8, 40b/11, 43b/11, 48a/11, 48b/11, 49b/2, 52a/1,
 53a/3, 53a/5, 54a/4, 54b/10, 54b/7, 55a/8, 55b/1, 59b/4, 59b/9
 ü.+ den 43b/9
 ü.+ i 59b/12
 ü.+ inci 31b/12, 37a/10, 39a/8, 40b/13, 40b/15, 41a/5, 41a/7, 42a/7, 44b/15,
 44b/5, 59b/12
 ü.+ inciye 44b/9
 ü.+ inciyi 44b/9
 ü.+ ünci 37b/8, 38a/9, 48a/13, 48b/4, 54b/9

ümîd [Far.] ümit
 ü.+ dür 35a/4
 ü.+ i 42b/3

ümmet [Ar.] aynı dine inanan topluluk
 ü. 45a/11
 ü.+ i 31a/1, 42a/3, 42a/5
 ü.+ üm 37a/3
 ü.+ ümde 37a/1
 ü.+ iñ 38a/8
 ü.+ üñ 38a/10

ümmî [Ar.] okuma bilmeyen
 ü. 57b/13

ün ses
 ü.+ in 34a/12, 34a/9, 34b/5

üst üst, üzeri
 ü.+ indedür 46a/12

üzeri üzeri, üst
 ü.+ ñden 47b/1
 ü.+ ne 36b/4, 48a/8

üzerü *bk. üzeri*
 ü.+ ñe 48a/12

vâcib [Ar.] vacip, gerekli
 v. 36b/4, 52a/12, 52a/2, 52a/3
vâcib ol- gerekli olmak
 v.-ur 36b/4, -dı 52a/2, 52a/3, 52a/12

vaķār [Ar.] temkinli, ağırbaşlı
 v.+ ıla 38b/13

vaķt [Ar.] vakit, zaman
 v. 57b/14
 v.+ in 34b/10, 36b/13, 41a/2, 42a/14, 43b/7, 47b/5, 50b/7
 v.+ in 58b/12

v.+ ında 35a/8
v.+ ında 38a/4

var - varmak, ulaşmak, gitmek
v.- dı 56b/6
v.- inca 36b/12
v.- mağa 57a/3
v.- mağı 57a/2
v.- mağdur 58a/11
v.- masa 58a/10
v.- uñ 32a/10, 43b/13

var varlık, mevcut
v. 33a/12, 43b/15, 45a/2, 48b/10
v.+ dur 32b/3, 33b/2, 37a/3, 52b/12, 52b/14, 60a/6
v.+ ıdı 50a/11
v.+ ısa 38a/6, 44a/2, 50b/7

vaşf [Ar.] nitelik
v. 37b/13

vāşıl [Ar.] ulaşan
vāşıl ol- ulaşmak
v.-ur 45a/4

ve [Ar.] ve
v. 31a/1, 31a/11, 31a/12, 31a/13, 31a/6, 31a/8, 31b/13, 31b/3, 31b/4, 31b/5, 31b/8,
32a/10, 32a/7, 32a/8, 32a/9,
32b/10, 32b/11, 32b/13, 32b/15, 32b/5, 32b/6, 32b/9, 33a/1, 33a/10, 33a/11,
33a/14, 33a/2, 33a/3, 33a/4, 33a/8, 33a/9, 33b/1, 33b/11, 33b/13, 33b/3,
33b/4, 33b/5, 33b/6, 33b/8, 33b/9, 34a/15, 34a/2, 34a/3, 34a/8, 34b/13,
34b/7, 34b/8, 35a/10, 35a/11, 35a/13, 35a/5, 35a/8, 35a/9, 35b/13, 35b/4,
35b/5, 35b/6, 35b/8, 36a/13, 36a/2, 36a/6, 36b/11, 36b/2, 36b/5, 36b/6,
37a/10, 37a/13, 37a/14, 37a/2, 37b/1, 37b/10, 37b/12, 37b/5, 37b/8, 38a/1,
38a/2, 38a/4, 38a/5, 38a/7, 38a/9, 38b/10, 38b/13, 38b/15, 38b/4, 38b/9,
39a/13, 39a/15, 39b/11, 39b/13, 39b/3, 39b/4, 39b/5, 39b/6, 39b/8, 39b/9,
40a/1, 40a/12, 40a/3, 40a/5, 40a/7, 40a/8, 40b/1, 40b/13, 40b/4, 40b/7,
41a/14, 41a/15, 41a/5, 41a/7, 41b/1, 41b/10, 41b/11, 41b/12, 41b/13, 41b/14,
41b/4, 41b/5, 41b/6, 41b/8, 41b/9, 42a/3, 42a/4, 42a/8, 42a/9, 42b/1,
42b/14, 42b/15, 42b/2, 42b/3, 42b/6, 43a/1, 43a/13, 43a/14, 43a/2, 43a/4,
43a/9, 43b/1, 43b/3, 43b/8, 44a/11, 44a/12, 44a/13, 44a/15, 44a/3, 44a/7,
44a/8, 44a/9, 44b/1, 44b/13, 44b/2, 44b/7, 45a/14, 45a/15, 45a/2, 45a/5,
45b/12, 45b/3, 45b/8, 45b/9, 46a/13, 46a/4, 46b/2, 46b/3, 46b/6, 47a/11,
47a/14, 47b/13, 48a/10, 48a/14, 48a/4, 48a/5, 48b/15, 48b/4, 48b/6, 49a/1,
49b/11, 49b/12, 49b/14, 49b/3, 49b/6, 50a/4, 50b/10, 51a/11, 51a/3, 51a/7,
51b/12, 51b/13, 51b/3, 51b/4, 51b/6, 52b/10, 52b/12, 52b/2, 52b/7, 53a/1,
53a/10, 53a/11, 53a/13, 53a/3, 53a/5, 53a/8, 53b/1, 53b/11, 53b/4, 53b/8,
54a/8, 54b/12, 54b/13, 54b/14, 54b/3, 54b/4, 54b/8, 55a/1, 55a/10, 55a/11,
55a/14, 55a/15, 55a/2, 55a/3, 55a/7, 55b/10, 55b/5, 55b/6, 56a/11, 56a/12,
56a/3, 56a/4, 56a/5, 56a/6, 56a/7, 56a/9, 56b/10, 56b/11, 56b/13, 56b/14,

56b/15, 56b/4, 56b/5, 56b/9, 57a/1, 57a/12, 57a/13, 57b/14, 57b/2, 57b/5,
58a/11, 58a/12, 58a/13, 58a/3, 58a/7, 58b/14, 58b/3, 58b/4, 59a/1, 59a/10,
59a/11, 59a/4, 59a/5, 59a/7, 59a/8, 59b/1, 59b/14, 59b/2, 60a/1, 60a/10,
60a/12, 60a/3, 60a/4, 60a/7, 60a/8, 60b/10, 60b/11, 60b/12, 60b/13, 60b/8,
60b/9

vecebet [Ar.] vacip oldu
v. 52a/1

vefât [Ar.] ölüm
v. 34b/1

veledî [Ar.] evlat, oğul
v. 32a/10, 32a/12, 32b/11, 32b/2, 32b/7, 33a/13, 33a/4, 33a/7, 33b/10,
34b/8, 35a/15, 37a/7, 38b/11, 38b/13, 39a/1, 41b/15, 41b/5, 42/11, 42a/6,
43b/6, 45a/11, 45a/13, 45a/5, 45b/10, 46a/9, 46b/2, 46b/7, 47a/8, 47b/5,
48b/1, 49b/3, 49b/5, 50a/10, 50b/14, 50b/6, 51a/2, 51a/8, 51b/1, 51b/9,
52b/2, 52b/5, 53a/12, 53a/4, 53a/8, 53b/2, 54a/10, 54a/13, 54b/2, 54b/7,
55a/6, 55b/1, 55b/12, 55b/8, 56a/10, 56a/2, 56b/12, 56b/7, 57a/10, 57a/14,
57b/7, 57b/8, 58a/11, 58a/14, 58a/2, 58b/11, 58b/5, 58b/8, 59a/15, 59b/13,
59b/3, 60a/7, 60b/14, 60b/5

veli [Ar.] dost
v. 50a/11
v.+ lerden 36b/10

vér - vermek
v. 54b/5, 58a/12, 58a/13
v.- di 34b/14, 42a/15, 42b/1, 42b/14, 42b/15, 42b/2, 42b/3, 43a/1, 43a/2,
43a/3, 43a/4
v.- dig ise 57a/15
v.- dü 40a/15
v.- dügi 35b/7, 38b/4, 54b/14, 55a/4, 58a/5
v.- dügim 56b/3
v.- dügiñ 46a/4
v.- dügüm 56a/15
v.- dügüme 46a/7
v.- düm 41b/3, 41b/4, 42b/5, 47a/12, 48b/12, 57b/6
v.- düñ 56a/12, 56a/13
v.- e 33a/7, 33a/8, 34b/7, 34b/8, 35b/13, 35b/3, 36a/7, 36b/1, 36b/7,
37b/11, 37b/4, 37b/7, 38a/11, 38a/9, 38b/10, 38b/15, 38b/4, 39a/8, 40b/15,
40b/8, 41a/1, 41b/11, 41b/12, 42a/3, 42a/5, 49b/14, 51a/4, 51a/5, 51a/6,
53b/10, 53b/4, 53b/8, 54a/13, 57a/4, 59a/15
v.- em 47a/13, 48b/13, 57a/13, 57a/9
v.- en 55a/3, 58a/10
v.- eyin 33a/3
v.- eyin 33a/4
v.- eyüm 41a/13, 41b/15
v.- gil 53a/13
v.- mek 40a/5, 59a/10

v.- mekden 54a/3, 54a/5
v.- menüñ 40a/6
v.- mese 43b/2, 44a/3
v.- meye 31a/7, 55a/12
v.- meyüp 54b/5
v.- miş 40a/4
v.- se 40a/4, 42a/3, 53b/13, 54a/11, 58a/12
v.- sen 36a/15
v.- sen 42b/7, 47a/15, 47b/1, 54a/13
v.- sün 32b/15
v.- ür 32b/10, 33b/11, 37a/15, 37a/4, 37b/1, 37b/13, 40b/2, 44a/3, 48a/2,
50a/1, 53a/10, 53a/11
v.- ürem 37a/5, 46a/9
v.- ürsin 46a/3, 46a/7, 57a/12, 57a/8

verese mirasçı

v. ñüzdür 59b/11

veril - verilmek

v.- en 35a/11

veyl [Ar.] cehennemde bir derenin adı

v. 55b/4

ya bağlaç

y. 33a/15

yā [Ar.] seslenme, hey, ey

y. 31a/11, 32a/14, 32a/4, 32a/6, 33a/5, 34b/4, 34b/15, 34b/10, 36a/10, 36a/14, 36a/15,
36a/4, 36b/15, 40b/10, 41a/1, 41a/11, 41a/13, 41a/2, 41a/4, 41b/2, 42b/5, 43b/2,
43b/10,
44a/5, 44a/9, 45b/12, 46a/2, 46a/14, 46a/3, 46a/5, 46a/7, 46b/4, 46b/9,
47a/10, 47a/11, 47a/12, 47b/1, 47b/2, 48b/10, 50a/13, 52a/2, 55b/13, 56a/11,
56a/14, 56b/6, 57a/12, 57a/15, 57a/7, 57a/9, 57b/1, 57b/3, 58a/15, 60b/6

yād [Far.] hatırlama

y. 42b/12, 43a/7

yağ - yağmak

y.- ar 51b/3

y.- arken 33a/4

y.- incağ 33a/5

yağmur yağmur

y. 33a/4, 33a/5, 33a/6, 51b/3

yāhūt [Far.] veya

y. 31a/5, 54a/15, 54b/15, 55b/10

yağ - yakmak, tutuşturmak

y.- ardum 31b/6
 y.- mayam 38b/7
 y.- up 44b/7
oda yak- ateşe vermek
 o. -ardum 31b/6

yaķın [Ar.] kesin, sağlam bilgi
 y. 48b/4
 y.+ dur 45a/1
 y.+ e 45a/4

yākūt [Ar.] yakut, değerli taş
 y.+ dan 41b/4, 46a/11
 y.+ ıla 41b/12, 47a/1

yalan yalan
 y. 42a/6, 42a/7, 42a/8, 55a/5, 55a/6, 55a/9
 y.+ ı 42b/15

yalancı yalan söyleyen
 y. 53a/13

yan yan, yön, taraf
 y.+ında 31a/5
 y.+ a 47b/9
 y.+ ina 36b/7
 y.+ ında 47b/13, 47b/14
 y.+ ña 47b/10

ya' nī [Ar.] yani, şöyle ki
 y. 48b/13, 54a/11, 55b/4, 58b/12, 59b/7, 60a/12, 60b/5

yapıl - yapılmak, oluşturulmak
 y.- ur 39b/3, 39b/4

yapraq yaprak
 y.+ lar 34a/2

yaradılmış yaratılmış, yoktan var edilmiş
 y. 52b/14

yarat - yaratmak, yoktan var etmek
 y.- a 35b/8
 y.- dı 42a/12, 42a/13, 42b/13, 46a/10
 y.- duğı 42a/13, 43b/7
 y.- mazdan 42a/12

yardım yardım
yardım eyle- yardım etmek
 y.60a/13

yardımcı yardım eden

yardımcı ol- yardımcı olmak

y.-a 38a/2

yarım yarım

y. 53b/13

yarın yarın

y. 39b/14, 41a/9, 45b/11, 45b/13, 49b/11, 49b/6, 51b/10, 54a/7, 55a/12,
55a/8, 57a/11, 59b/3

yarlığa - bağışlamak, affetmek

y.- dı 37a/12, 52a/11

y.- dum 36a/12, 45b/10, 46b/2

y.- mayınca 45b/7, 47a/3

y.- r 39a/5, 46b/4, 50b/12, 53a/11

y.- ya 34a/3, 58b/14

y.- yam 42b/9

y.- yasın 42b/6, 42b/7

yarlığan - bağışlanmak, affedilmek

y.- a 35b/15, 50b/8

y.- mağ 53a/2

y.- ur 37a/10

yaşlı yaşlı

y.+ y1 57b/10

yat - yatmak, uzanmak

y.- ayın 47b/12

yatsu yatsı

y. 31b/1, 31b/2

y.+ ya 31b/5

yaz - yazmak, kaydetmek

y.- alar 38b/8

y.- aram 60b/7, 60b/9

y.- mayalar 38b/5

y.- ar 51b/3

y.- arlar 31b/8, 32b/10

yazıl - yazılmak

y.- mış 44a/10

y.- ur 33b/4, 33b/5

yazuk günah, kusur

y.+ (ğ)uñuz 31b/8

- yè** - yemek
 y.- mek 48a/4
 y.- mekten 50b/14
 y.- se 55a/14
 y. - r 32a/9
- yèdi** yedi (7)
 y. 35b/4, 36b/10, 38b/15, 40b/8, 52b/13
 y.+ nci 32a/2, 37b/15, 37b/2, 38a/15, 39b/2
- yèdür** - yedirmek
 y.- ici 53a/8
 y.- se 53a/9
- yèg** iyi, üstün
 y. 49a/2, 49b/11, 49b/7, 51a/7
 y.+ dür 57b/10, 57b/13, 59a/7
- yègrek** daha iyi, hayırlı
 y. 58a/1
 y.+ dür 54b/3, 57b/11, 60b/10
- yègren** - soğumak, uzaklaşmak
 y.- ürler 33a/14
- yèl** rüzgar
 y. 58b/4
- yeñi** yeni
 y. 50b/14
- yèr** zemin
 y. 35a/10, 35a/11, 39a/1
 y.+ de 38a/6, 48a/11, 57b/6
 y.+ den 52a/8, 52b/13
 y.+ e 42a/7, 42a/8
 y.+ ine 40b/3, 56a/13, 56b/1
 y.+ üme 31b/4, 33b/9
- yeşil** yeşil
 y. 47a/1
- yèt** - yetmek, yeterli olmak
 y.- dükce 32a/11
 y.- mez 36a/5, 60a/12
 y.- mezse 33a/7
- yetim** [Ar.] yetim
 y.+ lere 56b/13
 y.+ lerin 38a/8

y.+ üñ 40a/11, 42a/1

yetişdir - yetiştirmek, ulaştırmak
y.- üp 37b/10

yetişme - yetişmemek, ulaşmamak
y.- ye 49b/2

yétmiř yetmiş (70)
y. 35a/13, 37b/6, 40b/3, 41a/15, 41b/11, 41b/3, 41b/4, 47a/4, 49b/4,
53b/8, 55a/2, 59a/1
y.+ i 52b/7

yeyni hafif
y. 33a/14

yıkıl - yıkılmak
y.- dı 44a/10

yıl yıl, sene
y. 35a/13, 35b/12, 39a/7, 39b/8, 40a/2, 40b/14, 58b/3, 58b/9, 59a/12
y.+ a 39b/11, 39b/12

yıldırım yıldırım
y. 37b/7

yılduz yıldız
y.+ lar 33a/9

yıllık yıllık
y. 35b/3, 39b/11, 40b/8, 41b/9, 48a/3, 53b/8

yigirmi yirmi (20)
y. 38a/11, 38a/12, 38a/14, 38a/15, 38a/5, 38a/8, 38a/9, 38b/1, 38b/3,
42a/10, 51b/1

yigirminci yirminci
y. 38a/3

yigirmi altıncı yirmi altıncı
y.38a/14

yigirmi beşinci yirmi beşinci
y. 38a/12

yigirmi birinci yirimi birinci
y.38a/2

yigirmi dördüncü yirmi dördüncü
y.38a/11

yigirmi ikinci yirmi ikinci
y.38a/8

yigirmi sekizinci yirmi sekizinci

y.38b/1
yigirmi tokuzuncu yirmi dokuzuncu

y.38b/3
yigirmi üçüncü yirmi üçüncü
 y.38a/10

yigirmi yedinci yirmi yedinci
 y. 38a/15

yiğitlik yiğitlik
 y.+ de 47b/14, 47b/5

yine yine, tekrar
 y. 39b/3, 47b/11, 52a/15, 57b/13

yohsa yoksa
 y. 49a/2

yohsulluk yoksunluk
 y.+ (ğ)ını 39a/12

yok yok, olmayan
 y.+ dur 45b/3, 49b/9, 51b/6, 54b/3
 y.+ ıdı 34b/9
 y.+ ısa 46b/6

yol dini yönde izlenen gaye, yol
 y. 45a/2, 45a/3, 45a/4, 45a/5, 58a/7
 y.+ da 31b/9
 y.+ ın 45a/10, 45a/9
yol göster- klavuzluk etmek
 y. 58a/7
yol bul- yönelmek
 y. -ur 45a/2, 45a/3, 45a/5, -an 45a/4, 45a/3

yoldaş yol arkadaşı
 y. 36b/11, 36b/8
yoldaş ol- yoldaş olmak
 y.-a 36b/8

yorıl - bk.yorul
 y.- diñiz 57b/3

yorul - yorulmak, bitkin düşmek
 y.- duñ 57b/4

yöre yöre. çevre
 y.+ sine 44b/14

yu - yıkamak
 y.- ya 34b/8

y.- yalar 38a/15
 y.- yar 50a/8
 y.- yarlar 32b/10

yut- yutmak
 y.- a 53b/3

yukaru yukarı
 y. 34a/15
 y.+ ya 42b/3, 43a/4
 y.+ ysa 34a/14

yum - yummak, kapatmak
 y.- ma 33b/8
 y.- mışca 39a/8
göz açıp yum- çok kısa bir zamanda
 g.-mişca 39a/8

yücelt - yüceltmek, yükseltmek
 y.- ürler 32b/11

yüri - yürümek
 y. 51b/4
 y.- meyesin 56a/4

yürü - *bk.yüri*
 y.- r 51b/5

yüz yüz (100)
 y. 32b/10, 32b/4, 32b/5, 32b/6, 36b/1, 40b/8, 44b/11, 49b/11, 49b/14,
 49b/6, 51a/3, 51a/4, 51a/5, 51a/6, 51a/7, 52b/6, 52b/7, 52b/8

yüz yüz, çehre
 y.+ ine 32a/6, 42a/15, 42b/14

yüzyıl yüzyıl
 y. 35b/14, 40b/15

zāhid [Ar.] zahit, sofu
 z.+ ler 59b/8

zā'if [Ar.] zayıf, sağlam olmayan
zā'if ol- zayıf olmak
 z.-a 54b/8

zā'iflik [Ar.+ Tr.] zayıflık, acizlik
 z.+ (ğ)ı 48b/2

zākir [Ar.] zikreden
 z.+ lerden 33b/4

zāli [Ar.] töhmet, suç, kabahat
zāli ol- kabahatli olmak
 z. -maya 53a/13

zālim [Ar.] zalim, zulmeden
 z. 48b/15, 60a/5
 z.+ e 54a/7
 z.+ sin 49a/7

zayi [Ar.] zarar, ziyan
zayi ol- ziyan olmak, boşa gitmek
 z.-ur 58b/5

zā'il [Ar.] yok
zā'il ol- yok olmak
 z.-maya 45a/12

zeberced [Ar.] değerli süs taşı
 z.+ den 41b/5

zecz [Ar.] eziyet
zecz ét- eziyet etmek
 z. -(d)edeler 42a/11

zekāt [Ar.] zekat
 z. 40a/5
 z.+ in 58a/12

zi'lhicce [Ar.] Arabi ayların on ikincisi, kurban ayı
 z. 39a/4, 40a/1

zıkr [Ar.] Allah'ı tesbih etme
 z. 47a/14, 47a/5, 48a/13, 48b/11, 49a/8, 51b/11, 51b/13, 58b/6, 58b/7
 z.+ i 51a/3
zıkr eyle- tesbih etmek
 z. 58b/6
zıkr ol- söylemek
 z.-ınur 49a/8
zıkr ét- tesbih etmek
 z.-señ 47a/14, 48b/11

zinā [Ar.] nikahsız çiftleşme
 z. 48a/4, 55a/2
 z.+ dan 56a/7
zinā ét- zina yapmak
 z.-miş 55a/2

zīnet [Ar.] ziynet, süs
z.+ i 59b/5

zinhār [Far.] asla
z. 31b/6

zirā [Far.] çünkü
z. 33a/15, 57a/4, 59b/1, 60a/13

ziyāde [Ar.] artma, çoğalma
z. 35b/3, 49b/12, 59b/3, 60a/9
ziyāde ol- fazlalık, fazla olma
z.-a 59b/3

ziyāret [Ar.] ziyaret, görmeye gitme
z. 40a/8, 45b/11, 45b/13, 56b/15, 57a/5
ziyāret eyle- ziyaret etmek
z.-miş 56b/15
ziyāret ét- ziyaret etmek
z.-miş 40a/8, 57a/5

zūlm [Ar.] eziyet
z.+ i 43a/2
zūlm eyle- eziyet etmek
z.-se 54a/6

zūlüm *bk. zūlm*
z. 54a/6, 57a/12
z.+ ü 53b/4

zūhd [Ar.] her türlü zevkten uzak durup kendini ibadete verme
z. 59b/4
z.+ i 42a/15

zūmre [Ar.] topluluk
z.+ sinden 36b/11

3.a. Özel Ad Dizini

‘**Abdurrahmān Bin ‘Avf** [Ar.] cennetle müjdelenen on sahabiden biri
‘A. 54a/3

Ādem [Ar.] Adem peygamber
Ā. 41a/3, 41a/4, 43b/10, 56a/11, 56a/13
43b/11
Ā.+ e 43b/10, 43b/9
Ā.+ i 43b/7
Ā.+ üñ 39a/1, 39a/3

‘**Āiše** [Ar] Hz. Muhammed’in eşi

‘Ā. 34a/8, 55b/12

‘Alī Hz. Ali

‘A. 36a/15, 40b/10, 41a/1, 41a/2

‘A.+ den 37a/7

Allāh [Ar.] yaratıcı, yaratan

A. 41a/11, 53b/10, 54a/11, 58a/12, 60b/2, 60b/3

A.+ dan 32a/12

Beyitü’l-Mā’ mūr [Ar.] Hz. Muhammed’in Mescid-i Aksa ve Mescid-i Haram’dan sonra uğradığı 7. kat semadaki mescidin adı.

B. 37a/15

Burāk Hz. Muhammed’in miraca çıktığı at

B.+ in 40b/5

Cābir radiyallāhu anh en çok hadis rivayet eden sahabilerden biri

C. 52a/4

Cebrā’īl [Ar.] peygamberlere vahiy getiren melek

C. 35a/1, 40/12, 40b/11, 41a/4, 43b/12, 43b/7, 48b/10

hazret-i C. 43b/10

Dāvūd Davud peygamber

D. 37b/4

Ebū Bekr-i Kettānī asıl adı Muhammed Bin Cāfer Bağdādī el-Kettānī.

Evliya büyüklerindedir.

E.50a/11

Ebū Enes asıl adı Enes Bin Malik. Çok hadis rivayet eden sahabilerdendir.

E. 53a/14

Ebū Hafız Haddād asıl adı Ebū Hafs Haddād En-Niṣābūrī. Büyük velilerden olup demircilikle uğraştığı için “Haddād” lakabı verildi.

E. 34a/13

Ebū Hüreyre ashab-ı kiram arasında en çok hadis-i şerif bilen sahabidir.

E. 31a/9, 33a/5, 36b/15, 51b/15, 58a/15

E.+ den 54a/10

Ebū Kubeys Kabe’nin hemen yanında bulunan dağ olarak da nitelendirilen tepe.

E. 34b/12

Enes [Ar.] bk. *Ebū Enes*

E. . 48b/14, 49a/1, 49a/4

E.+ e 49a/4

Eyyüp Eyyüp peygamber

E. 38b/3

Fir' avun [Ar.] Hz. Musa döneminde Tanrılık iddiasından bulunan Mısırlı hükümdar
f. 37b/2

Furkân [Ar.] Kur'an-ı Kerim

F.+ ı 37a/13

Haccâc asıl adı Haccâc Bin Yusuf es-Sekâfî, zalim takma adıyla bilinen meşhur Emevi valisi

H. 49a/1, 49a/3, 49a/6

Hak [Ar.] Allah, Tanrı

H. 32b/14, 32b/15, 32b/9, 33a/1, 33a/3, 33a/6, 33b/11, 34a/3, 35a/12, 35a/14, 35a/9, 35b/12, 35b/2, 35b/4, 35b/6, 35b/7, 36a/10, 36a/2, 36a/7, 36b/1, 36b/12, 36b/4, 36b/7, 37a/11, 37a/3, 37a/4, 37b/10, 37b/12, 37b/5, 37b/7, 38a/14, 38a/2, 38a/9, 38b/1, 38b/10, 38b/14, 38b/3, 38b/5, 38b/6, 39a/1, 39a/12, 39a/3, 39a/5, 39a/7, 39b/6, 40a/12, 40a/8, 40b/2, 40b/6, 41a/10, 41a/12, 41b/1, 41b/3, 42a/12, 42a/13, 42a/2, 42a/5, 42b/13, 42b/4, 42b/7, 42b/9, 43a/13, 43a/15, 43a/4, 43b/10, 43b/13, 43b/4, 43b/7, 44a/1, 44a/2, 45a/5, 45b/11, 45b/7, 45b/8, 46a/1, 46a/10, 46a/13, 46a/3, 46a/7, 46b/4, 47a/12, 47a/2, 47a/4, 47a/7, 47a/8, 47a/9, 47b/14, 47b/2, 47b/4, 48a/1, 48a/6, 48a/9, 48b/10, 49b/14, 49b/3, 49b/4, 49b/8, 50a/1, 50b/11, 51a/3, 51b/11, 51b/13, 51b/14, 51b/2, 51b/5, 52a/11, 52b/6, 52b/9, 53a/1, 53a/10, 53a/11, 53a/4, 53b/7, 54a/10, 54a/12, 54a/15, 54a/7, 54a/9, 54b/11, 54b/6, 55a/12, 55a/6, 55a/8, 55b/2, 55b/6, 56a/1, 56a/14, 56b/9, 57a/14, 57a/3, 57a/8, 57b/1, 57b/14, 58a/2, 58a/4, 58b/13, 58b/2, 58b/6, 58b/7, 59a/1, 59a/3, 60b/6

H. 40b/8

H.+ ka 43b/2, 54a/2, 59b/1

H.+ kı 50a/8

H.+ kını 54a/7

h.+ kıçün 36a/12, 38b/7, 45b/9, 58b/1

h.+ kında 35a/2

Hasan-ı Basrî asıl adı el Hasan İbn-i Ebil-Hasan Yesâr el Basrî'dir. Ünlü islâm âlimi, vaiz

H. 60b/14

H.+ ye 44a/4

H. 44a/6, 44a/8, 44b/2

Hayber [Ar.] Medine'nin kuzeybatısında kuvvetli ve sağlam yedi kaleye sahip Şam yolu üzerindeki şehir.

h.+ i 39b/1

İncil [Ar.] Hristiyanlar'ın kutsal kitabı

İ.+ i 37a/13

İbn-i 'Abbās asıl adı Abdullâh Bin Abbās. Tefsir ve fıkıh rivayet eden sahabidir.

İ.- 36b/2

İbrâhim İbrahim peygamber

İ. 48b/8

‘İsā [Ar.] İsa peygamber

‘İ. 39a/11

İslām [Ar.] İslam dini

i. 57b/14

i.+ uñ 34b/9

Kirāmen Kātibiñ [Ar.] günah ve sevap yazan melek

K. 38b/5

K. 32b/14

Ḳur’ān [Ar.] Kur’an-ı Kerim, Müslümanların kutsal kitabı

Ḳ. 43a/7, 47a/15, 48a/13

Ḳ.+ da 43b/4, 45a/6

Ḳ.+ ı 42b/11

Medīne [Ar.] Medine şehri

M. 37a/14

Mescid-i Akṣā Müslümanların ilk kiblesi, Hz. Muhammed’in miraca çıktığı ilk yer

M.+ da namāz 37a/14

Mescid-i Ḥarām Kabenin de içinde bulunduğu büyük mescit.

M.+ da ve 37a/14

Mu’āz asıl adı Muaz Bin Cebel. Ashab-ı Kiram büyüklerindedir.

M. 32a/6

Muḥammed Hz. Muhammed (s.a.s)

M. 36a/11, 45b/3, 49a/2, 49a/3

M.+ iñ 42a/5

M.+ iniñ 42a/4

M.+ üñ 58b/1

Muḥammed Biñ Faḍl evliya büyüklerinden

M. 52a/13

Müşā [Ar.] Musa peygamber

M. 37b/2, 39a/14, 45b/12, 46a/1, 46a/3, 46a/5, 46a/7, 47a/10, 47a/12, 47a/9 47b/1, 56a/10, 56a/14, 56b/5, 57a/11, 57a/14, 57a/15, 57a/7, 57a/9, 57b/1, 60b/6

Müslümān [Ar.] Müslüman

M.+ dur 43b/4

M.+ lar 44a/5

M.+ ları 58b/12

Nūh [Ar.] Nuh peygamber

N. 58b/9

‘Ömer Ömer (r.a)
‘Ö. 34b/14

Rab [Ar.] Allah
r. 41a/13

Taġiri Tanrı
T. 35a/7, 36b/10, 43a/10, 45b/3, 58a/11, 58b/1
T.+ dan 44a/11
T.+ nuġ 57a/4, 57a/5, 59b/11
T.+ nuġ 48b/1, 53b/11

Tevrāt [Ar.] Tevrat
T.+ ı 37a/12

Yahūdi [Ar.] Musevi, Yahudi
Y.+ ler 33b/9

Yaġyā İbn-i Mu‘ az asıl adı Yahya Bin Mu‘ az Bin Cāfer Rāzi. Seyrüsülük makamından bahseden ilk sufilerdendir
Y. 59b/4

Yunus Yunus peygamber
Y. 39a/5

Zebūr [Ar.] Zebur
Z.+ u 37a/13

Zekeriya [Ar.] Zekeriya peygamber
Z. 39a/8

KAYNAKÇA

- ARPAGUŞ KELPETİN, Hatice (2002), “Bir Telif Türü Olarak İlmihâl Tarihî Geçmişi ve Fonksiyonu”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s. 32
- ATABEK, Sümeyye (2015), *Manzum Siyer-i Nebi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- AYNACI, Mediha (2009), *Osmanlı Kuruluş Dönemi Türkçe İlmihal Eserleri Çerçevesinde İlmihallerin Fıkhi Yönden Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Anabilim Dalı, İslâm Hukuku Bilim Dalı, Doktora Tezi, s. 48.
- CANPOLAT, Mustafa (1992), “Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu (accusatives) Ekinin Kökeni Üzerine” *Türkoloji Dergisi*, X(1), s. 9-11.
- ÇAĞBAYIR, Yaşar (2007), *Ötüken Türkçe Sözlük*, İstanbul, Ötüken Neşriyat.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2010), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, 26.baskı, Ankara.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2010), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, 8.baskı, Ankara, Akçağ Yayınları, s. 453-459.
- ERDEM, M. Dursun- Gül, MÜNTEHA (2006), “Kapalı ê Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi”, *Karadeniz Araştırmaları*, S. 11, s. 114-115.
- ERGİN, Muharrem (2012), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Basım/Yayımlar/Tanıtım, s.15.
- GÜLSEVİN, Gürer- BOZ, Erdoğan (2013), *Eski Anadolu Türkçesi*, 3.baskı, Ankara, Gazi Kitabevi
- IŞIK, Hüseyin Hilmi (2015), *İslam Ahlakı*, 123.baskı, İstanbul, Hakikat Kitabevi, s.363.
- KABA, Hüseyin (2017), *Süleymân Bin Cerâ‘ın Ey Oğul İlmihâli (1A-30B) İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 6.
- KANAR, Mehmet (2011), *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul, Say Yayınları.
- KARAHAN, Leyla (2000), “Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili – Ağız İlişkisi”, *Türk Dil Kurultayı*, Çeşme, s. 5.
- KORKMAZ, Zeynep (2013), *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi*, 1.baskı, Ankara, TDK Yayınları, s. 45.

KÜÇÜK, Murat (2014), *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Satır Arası Kur'an Tercümesi*, 1.baskı, Ankara, TDK Yayınları, s. 36.

MEMDUHOĞLU, Adnan (Bahar -2016), "İlmihal Edebiyatının Tarihi Serencâmı", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 20, S. 66, s. 23.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1976), "Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri", *Türkiyat Mecmuası*, s. 345.

TÜRK DİL KURUMU (2018), *Büyük Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr/> internet adresi

TÜRK DİL KURUMU (2018), *Derleme Sözlüğü*, <http://www.tdk.gov.tr/> internet adresi

TÜRK, Vahit-DOĞAN, Şaban-ŞERİFOĞLU, Yasin (2013), *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, 2. baskı, İstanbul, Kesit Yayınları, s. 29.

TÜRKİYE GAZETESİ (1984), *İslâm Âlimleri Ansiklopedisi*, İstanbul, İhlas Matbaacılık, C.14, s.313-314

YILMAZ CEYLAN, Emine (1991), "Ana Türkçede Kapalı é Ünlüsü", *Türk Dilleri Araştırmaları*, Ankara, s. 160-161.

4-TIPKIBASIM

اندي و زدي و دكي نماز دن مسك دعا قلج حق بنده امت محمدی
 بده الملق كولد را كوز دعای كندوبه مخصوصا قلوب سه حاین
 الوردانی **اعنه ال امام** اولسك اول صفی د ز شافعی
 كیم رسول علیه السلام بو یله ادر ددی او بان کتبی جهد
 ایچ که اماموں صاع یا نینک طومره یا حود اماموں اولدند
 طومره و دخی صفیری بوش قومیه و دخی صوبصه بیه الورد
 و ریمه قیامت کونینک صق با صوب بخناری جهنمه کپوی
 ایچ لرو صفیری صق ایچ لرایس و طومره کوی که نمازی در
 مگر و هذ رای **اعنه ال امام** ایزکن اولک اینور چقمیه ابو
 هریر رضی الله عنه ایدر رسول علیه السلام دن مکله امامه
 نماز قلدور کن رکوعه و سجود امامدن او کدن اینسه یا طومره
 قیامت کونینک باشیه اشکعه باشیه کیم و صورته دخی اشکله صور
 ته کیم اوله امامه اوین کینه امام دن صلوجه اینوب صلوجه
 طور مقلود رکوعه و سجوده تاکه نمازی درست اوله
 اگر امام او تو در کن قلدور سه سزدخی از و طروں قلدور انومک

31B

61

ای اخوان **ای** نماز زید یسوی نمازین قومه تا منافق بودن اولیین
رسول علیہ السلام ابتدای اریته نماز زید یسوی نمازین قوم مق
افتنا فقلقد رمنافقلس اخوکلورددی ودی رسول علیہ السلام
ابتدی اگر خاقونلروا منو اعلمجی قلمرا اولسه بیرومه یسود
کردم دمی شهر ی کوزدم از تیه ویتسویه کلمعیلری اوید
اود یتردم ددی **ای** زنها ز نماز کی اجله صد قله
کوزیتا که رسول عم بیور راند ز نماز کی اجله صد قله
بوسکله اولان فرشته لری یادخو کز و مزد کوزیز رلو اول طاعه مالور
کوک چقر لری یولک فرشته لس اوغر ز لر اول **ای** کول فرشته لری
مساوی سوبیلینلری نماز لری بینه کچور مز لر **ای** کول
فرشته لری نماز قله دکن دنیا اندیشه سز اید نلر
نمازین کچور مز لر **ای** کول فرشته لری نماز اچینه کندوی
کوز ب و کولینه الوط لری نمازین کچور مز لر **ای** کول
فرشته لری نماز اچینه تلبر لک اید نلر اول نمازین کچور مز لر
بینه کول فرشته لری حد لک اید نلر اول نمازین کچور

مَزْلُومِيكَ **الْبَدِي** كَوْنُكَ فَرِشْتَه‌لَرِي كَوْنُكَ شَفِيقَتِ
 اَدْلَمْبَرُولُ وَاِنَّمَا زَنْ كَجَهْدِ مَزْلُومِي **كَوْنُكَ** فَرِشْتَه‌لَرِي كَلَانِدِه مَطْمَعِي
 اَوْلَانِزُولُ وَاِنَّمَا زَنْ كَجُورِ مَزْلُومِي حَضْرَتِ رِسَالَتِ بُوَيْدِ دِي بِيحَك
 اَصْحَابِ اِغْلَاشِدِ بِيكُو اَيْتَمَدِ بِلَرِ بَارِ سَوْلِ اَللّٰهِ بُوَيْجَه طَلَعَتْ قَلْوَدِ
 بُوَيْدِه اَكْمَنَ قُوْرَتِ مَزْنِيحِه اَيْدِ اَلْمُومِدِ بِلَرِ سَوْلِ عَلِيهِ اَللّٰهُ
 اَيْتَمَدِي بِي اَمْعَارِ دِلُو كِي صَقْلَا اَكْمَنَ لَعْلَا عَيْبِي بُوَيْزِيه اَوْدَمَه قَلْبِ
 وَاغْلَا وَاِنَّمَا زِي اَكْمَنَه دِي بِيحَه وَاَدْنِيَا اَيْشِيْنِ اَخِرَتِ اِسْتِحْدَانِ اَلْوَدِ
 كُوْرَمَه وَاَهِيحِ بُوَيْمُ اَلْمَانِيحِ حُوْر كُوْرَمَه وَاَدْنِيَا اَيْدِ حَلْقِ اَحْمَدِ
 وَاَكُوْبَتَلَرِي اَيْشِيْمُوْرَسْ كُوْرَظْمُوْ اَتَلَرِي سِرِي بُوَيْتَرُوْ اَقْنُوْكَ دِ
 دِي **قُرْكَوْ** مَجِيحِ وَاَرْكَ صِرَاطِ سِرِي نُوْرَا وَاَوْدَمَه
 كُوْرَجِكِ اَيْتَمَدِي كَجَهْدِ مَسْجِدِ حَضِرِ دُوْشِكَلِيهِ مَسْجِدِ حَضِرِ دُوْشِكَلِيهِ
 اَلْوَدِ اَجْرَتِ اَللّٰهِ نَاغِيْرِ اَكْمَنَه بِلَرِ **فِي** مَسْجِدِ دِه دُنْيَا كَلَامِيْنِ
 سَيْلَمَه دَسُوْلِكِ اَيْتَمَدِي اَيْكَلِيهِ مَسْجِدِ دِه دُنْيَا كَلَامِيْنِ سَيْلَمَه اَغْرِيْدِه
 بُوَيْجُوْ كِيْنِ قَفُوْجِ قَرِشْتَه‌لَرِي قَجَرِ لَرَا اَيْدِ رُوْ يَارِ رَبِّ بُوَيْقَلْبِ
 بُوَيْزِي مَسْجِدِ نَا قُوْدِي دِي بِلَرِ حَضْرَتِ حَقِّ دِي كِه عِزْمِ جَلَالِ حَقِّ چُوْ

67

بنامه بر قوم مسلط اند که بنام او را اولوندان قوجقیر بکنم بنام
 سوزی مستجد دن چقودوغی کیم **عقود لحدی** مستجد سوزمکد
 چوقا اجوز در رسول یم ایذر بلکه مستجد سوزسه کانه بنومده
 دوت یوز کوز غنا اتمیش کیند رود دت یوز کوز حج اتمیش کیند رو
 دوت یوز رکعت نماز قلمش کیند رود دت یوز کون اووج
 دتمیش کیند رود دت یوز قول اذا اذ اتمیش کیند رد دی
اندادی بوا که رکعت نمازی قومہ رمضان کیم قبیل
 رسول یم ایذر بلکه رمضان کیمسته اکه رکعت نماز
 قلمسه هر رکعت بر فاتحه و اوچ اخلاص صدوقسه حوققا اول
 کیشیه سکر یوز فرشته و یوز ثوابین یوز بر و کناهن یوز یوز
 درجه سین یوز لدر لونا کالجک رمضان دکین **له رمضان**
 کیمسه دنله نماز قبیل کیم قرنته لرسکادعا اید رسول خلیف السلام
 ایذر بلکه رمضان کیمسه دنله نماز قلمسه و دوشکندن طور
 نماز نیت و کراما کاین ایذر حق تقاسک رحمت ایلسون
 و بزرکات و بیرون و دوشکی ایذر حق تقاسک رحمت دوشکری

دوش سینه دی تو کجاکن کینه اید رَحَقَّ نَعْمَ سَكَاجَتِ لِبِاسِ بِنِ
 کیدرین دزدی جملہ اسباب و جملة اعضا سے دعا اید رود
 جی حق تعالیٰ اید رای قلوب بندان ند لوسک دلہ و سرین و خا
 جتوک دین دزد **یعمور یعمور** یعمور یعمور کن حاجت دلونفاز
 قدر سول دم ایتدی یا ابا هویر یعمور یعمور هر کیم اکه رکعت
 نماز قلب یعمور قطر سے عدد نیجه حق تعالیٰ اول قوله تعالیٰ
 ویر **مؤذین اول کوجک** یتمیزه امام اول اذکده
 نماز قلنلو ثواب نیجه ثواب دیر و نافله لوی اوکده قیل
 کیم سنوک نورک کولدی یلد ز لوی کیدر روچین نماز
 طول رسک طول کله او نیمه شیطان فرج اولی رود جی کون
 طفا سینه **اوه سینه ابد ستله بلسون** و کون طول نما سون **اوه سینه**
ابد ستله بولسون بویله **انتم یجک العرسک** و از نفعیک
ملا مت ایت ان اولدی بر جماعت نماز قل سک او ذنمه
واه اول جماعت سندن یکس نور لروا اگر سینه قلوب رسک اول
 جماعت سو نور لوزیرا کی اول جماعت دسته با پیو به حاجت اورد

اُولَمَدِي صَحَابَتَا زَيْنِ قَدِيمِ كُوْر رَسُوْلِ عَلِيٍّ السَّلَامِ اَيْدِي رَهْمَتِي
 صَحَابَتَا زَيْنِ قَدِيمِ جَنَّتُوْكَ بُوْقَا پُوْسِي وَرَدُّ زَاكَ اَبَابِ الصَّحَابَا
 دِي رُوْمِي كُوْمَرَا اَلَا صَحَابَتَا زَيْنِ قَلْبَتُوْكَ وَهَوِيْمُوْكَ صَحَابَتَا زَيْنِ
 اِيْكَ قَلْبِي دَا كُوْمُوْدِي يَزُوْرُوْهُ هَوِيْمُوْكَ اَلْتِ قَلْبِي شَا كُوْمُوْدِي يَزُوْرُوْهُ
 وَهَوِيْمُوْكَ سِيْكَ قَلْبِي صِدِّيْ قُوْمُوْدِي يَزُوْرُوْهُ **وَدِي رَسُوْلِ عَلِيٍّ اَيْدِي**
 كِيْكَ صُوْرِيْنِي حَوَامِدِيْنِ بِيْرَا اِيْكَ اُولَمَدِي اَوَّلِ طُوْرِي قَلْبِيْنِي نَمَازِي قَدِي
 لَهْ نِيْنِ حَاجَتِي رُوَا اَوْلَمَزِي بِيْرَا كِيْمُوْكَ اَبِيْمُوْ حَوَامِدِي بِنِيْمُوْ اَبُوْلِي
 حَالِي نَهْ اَوْلُوْرُوْدِي نَمَازِي كُوْمُوْرُوْمُوْ يَوْمِي وَالْوَاكِي بِيْكَ رُوْمُوْ قُوْمُوْ
 وَهَوِيْمُوْمُوْ يَهُودِيْلُوْ بُوْيِيْمُوْ اَيْدِي اَنْلَرُوْ تَمَشَلِي كِيْمُوْ اَوْلُوْرُوْمُوْ
اِيْ وَلَدِي جَنَانِي لَقِي اَرْدِيْمُوْ كَتَمِي هُوَادِيْمِي بِيْكَ
تُوْبِي وَنِيْرُوْمُوْ هَوِيْمُوْ بِيْرَا جَنَانِي لَقِي اَرْدِيْمُوْ كُوْمُوْ حَوَامِدِي
 اَبِيْمُوْ قِيَامَتِي كُوْمُوْمُوْ كُوْمُوْرَا اَبِيْرُوْ **بَالِ عَجَلِيْمُوْ بَالِدِي**
 رَسُوْلِي عَلِيٍّ السَّلَامِ اَيْدِي رَهْمَتِي اَذَانِ اَسِيْدِي جِيْكَ اَبِيْمُوْ وَاَنَا
 اَشْهَدُ اَنْ لَا اِيْلَهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ وَاشْهَدُ اَنْ
 مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ رُوْمِيْتِي بِاللّٰهِ رَبِّ اَوَّلِي السَّلَامِ دِيْمُوْ

وَبِحَجْدِ صَلَواتِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُولِ نَبِيِّ دِينِهِ أَوْ كَشْرُوكِ
 كُنَّا هُمْ ذَكَرُوا لَوْ كُنُوا بُوَكْبَةً أَوْ لَسَوْ قَوْمًا مَلَأُوا أَعْيُنًا وَيُوقِفُوا
 مَا غَشَّخْنَا أَوْلَسَ حَوْثًا تَعْمِيرُ لَغَيْبٍ وَإِذَا نَتَكَّ أَحْرَبُكَ
 بِوَدْعِ الْوَقِيهِ اللَّهُ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ وَ
 لَصَلُّونَ الْقَائِمَةَ آتِ مُحَمَّدَهُ الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَ
 الدَّرَجَاتِ الْعَالِيَةِ الرَّفِيعَةِ وَابْتِشَاهُ مَقَامًا مَجُودِ
 الَّذِي وَعَدْتَهُ وَارْزُقْنَا شَفَاعَتَهُ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْوَعْدَ
 دَدِيَه دَدِيَه أَفْدِي حَقِّ حُرْمَتِ آيَلِهِ عَائِشَةَ أَنَّهُ مَوْزُ
 رَفِيهِ اللَّهُ حَمَلَهَا قَبْلَ أَنْ تُولَدْ وَأَوْبِنِ اسْتِشْبَاهِ الْبَدَنِ بِأَسْتِشْبَاهِ
 بِرَأْعُورِ دِي صُورِ دِي لِي كِي اِي مَوْ مَن لِرَوْلِ وَأَنَّهُ سِي نِيچُونِ
 ايشو بِرَأْعُورِ سِنِ دِي لِي اِي تَدِي بِنِ رَسُولِ اللَّهِ دِنِ اسْتِشْبَاهِ
 هُو كِيمِ اِذَا نِ اَوْبِنِ اسْتِشْبَاهِ اِسْتِشْبَاهِ دِي نِيهَ نَقَصَ اِنِ دَرِ دِي
 أَبُو حَفْصِ حَدَّ اِدِ دِي بُو يَلِهَ اِي دَرِ دِي مَشَايِخِ دِنِ بُو كَشِيهِ
 اِي دِي دِ مَوْ رَجِي دِي قَبْلَ اِذَا نِ اسْتِشْبَاهِ چِكُو چِي يُقَارِ بِسِيهِ اِسْتِشْبَاهِ
 اِنْدَرِ مَزْدِي وَ اِسْتِشْبَاهِ ايسه يُقَارِ حَقْرِ مَزْدِي بُو كُونِ اِدِ

69
 كَسَمَهُ وَقَاتِ اتِدِي جَنَانِ سِرِّ الوِبِ كَيْفَ كُنْ اِذَا نِ اَوْ قَتِنِي
 تَمَكِّنِ الوِبِ جَنَانِ سِرِّ الوِبِ كَيْفَ مَدِي لِي تَهْ قَدَرِ كَيْفَ جَهْدِ اِتِدِي لِي
 قَابِلِ الوِبِ كَيْفَ مَدِي قَبْلَ اِذَا نِ دَلِي جَنَانِ الوِبِ كَيْفَ مَدِي
 تَعَجَّبِ اِتِدِي اِذَا نِ صَوْرِدِي اِتِدِي لِي بُو كَيْفَ مَدِي لِي
 اِذَا نِ اَوْ مَنِ اِشْتِي اِسْمِ اَوْلَادِي قَمَالِدِهْ مَرْدِي دِي لِي
 اِي اَسْمِ رَسُوْلِ عَلِيِّ السَّلَامِ اِتِدِي مَتَكِ اِذَا نِ اَوْ اِذَا نِ اِشْتِي
 دِي اَوْلَادِي دِي سَمِ بِلَدِي سَمِ هَرِ حَرْفِي بِيكِي بِيكِي نَوَابِ وِي رُو
 دِي بِيكِي بِيكِي كُنَا هِنِ يُو يُو وِي بِيكِي بِيكِي دَمِ جَهْ وِي رُو اِي اَسْمِ
 يَا كِ اَوْلَادِي دِي سَمِ مَوْلَا اَوْلَادِي بَاكِي يُوغِدِي اَصْحَابِ اِتِدِي لِي
 يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ نِيحِدِ لَوْمِ نَمَازِ وَقَتِنِ بِلَسِيُو زِدِي اِرْسُوْلَ اللّٰهِ دَمِ
 اِتِدِي صَبْرًا لِكِ بَيَانِ اَوْلَادِي دِي كَيْفَ اَوْلَادِي اَصْحَابِ دِنِ بِي رُو سَمِ
 كُو رَدِي بُو كَدِنِ اَلِهْ فَرُوشْتِ اِنْدِي اَبُو قَبِيْسِ طَلْعِنْدِ اَبَدِ سَمِ
 اَلْدِي بِي رُو سَمِ بَا رَكْمَدِي قَامَتِ كَتُو رَدِي وِي بِي رُو دِي اِمَامِ اَوْلَادِي
 نَمَازِ قَلْدِي لِي اَصْحَابِ رَسُوْلِ اللّٰهِ حَبْرُو يُو دِي عَمِ رَضِي اللّٰهُ
 عَمَهُ اِتِدِي يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ بِنِي دِي بُو كَيْفَ بُو يُو كُو دَمِ دِي

رَسُوْلَ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَيْتِيْدِي قُوْرَتِي اَشْرُوْمَ جَبْرَائِيْلَ بِكَلِمَاتِي
 تَعْلِيْمِ اِيَالِدِي دِيْدِي حَقِيْقَتِي اَيْتِ دِيْدِي نَازِلِ اَوْلَادِي وَمَنْ اَحْسَنُ
 قَوْلٍ مِمَّنْ دَعَا اِلَى اِلٰهٍ اٰخِرًا لِيَهِيَ فَصِيْلَتِ رَجَبٍ
 وَحَسْبُ اَوْرُجِ دُوْرُجِي اَوَّلِ اَمِيْدِي ذُرِّيَّةِ قُوْرَتِي لِيَسُوْرَتِي رَسُوْلِي مِثْلِي اَيْتِيْدِي
 كَيْفِيَّةِ رَجَبِيْلَ بِرِي كُوْنِ اَوْرُجِ دُوْرَتِي سَهْ جَمِيْعِ عَمْرِي اَوْلَادِي جِلْدُوْ
 كَيْفِيَّةِ سِنِّ طَاعَتِي لِيَكُوْرَمِي شِي كَيْفِيَّةِ رِيْدِي اَكُوْرَمِي سِنِّ دُوْرَتِي
 كُوْرَمِي بُوْرِي شِيءٍ جَالِي عُوْرَتِي اَيْدِي رَايِي تَنْكُوْرِي دُوْرَتِي سَكَا
 بِيْشَارِ تَلُوْ كُوْرَمِي اَوَّلِ سُوْنِ وَدَحِي الْعُوْمِ وَقَتِي تَنْدِ شَرَابِي
 طَلُوْ تَوَاجُوْ لِي اَبَدِي صُوْمِيَّةِ وَدَحِي حَقِيْقَتِي اَكَا جَنَّتِي
 بِرِي سِنِّ حَاطُوْلِي كَيْفِيَّةِ اَوَّلِ كَيْفِيَّةِ اَكَا رَاضِي اَوْلَادِي وَهَوِي كَيْفِيَّةِ كُوْنِ
 اَوْرُجِ دُوْرَتِي يُوْ اَهْلِي دُوْرَتِي اَهْلِي اَكَا وَرِي سِنِّ كُوْرَمِي شَرِيْحِ اَيْتِي
 حَزُوْمِي اَوْرُجِ كُوْنِ اَوْرُجِ دُوْرَتِي حَقِيْقَتِي اَوْ دَرِيْمِي اَنْوَالِي
 اَنْ لِي سِنِّ بُوْرِي حَاطُوْلِي قُوْرَتِي قَالِي يَمِيْشِي رِيْدِي اَوْلَادِي وَهَوِي كَيْفِيَّةِ
 دُوْرَتِي كُوْنِ اَوْرُجِ دُوْرَتِي حَقِيْقَتِي اَوْلَادِي كَيْفِيَّةِ جَمَلِي بِلَادِي دُوْرَتِي
 اِي اَوْلَادِي رَجَبِيْلَ خَاصِيَّةِ چُوْقَدَرِ حَضْرَتِ عَلِيٍّ كُوْمِ اِلٰهِي

وَجَهَهُ أَيَذَرُ رَسُولَ حَضْرَتِنَا نِ رِقَائِتِ أَيَذَرُ رَسُولَ حَضْرَتِنَا
 عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيَذَرُ كَيْفَ كَرَجَبِ بَرَكُونِ أَوْ رَجِ دُونْتَهُ حَوْلَهُ
 بَيْتِكَ يَا لَلِقِ أَوْ رَجِ ثَقَابِينَ وَتَمَّ كَيْفَ كَرَجِ كَرُونِ طَوْنَتَهُ دَجِي زِيَانِ
 أَوْلَهُ وَهَرَكَيْمِ بَدِي كُونِ طَوْنَتَهُ حَوْلَهُ بَدِي طَلَامُ مَوْقَا پُوسِنِ
 آكَ بَغْلَرُوا آكَ سَكْرِي كُونِ طَوْنَتَهُ سَكْرِي أَهْمَا قِيُوسِنِ آكَ أَجْرُ
 قَنَقِ قَبُودِنِ دِلُوسِ كَيْرِ وَهَرَكَيْمِ أَوْ نِ كُونِ طَوْنَتَهُ حَوْلَهُ
 أَوْلِ كَيْسَنِيهِ وَرِدُوكِ نَوَابِيهِ كَيْسَنِيهِ شَرَحِ ائْتِمِيهِ حَوْلَهُ
 بُوخَنَدُوقِ وَبِرِجَابِ بَيْسِ دَكِيمِ نَهْ جَهَنَّمَ بُونِ كَوْمِ نَهْ بَدِ
 جَهَنَّمَ نَوْمِ أَيِ اَعْقُولِ بُوْ أَوْ رُوجِدِنِ غَاغِلِ أَوْلَمَهُ دُونَهُ كُورِ
 تَا كَيْمِ جَمَاهُ قُورِ قَلْبِ دِنِ قُورِ رَحْمَتِنِ أَيِ اَعْقُولِ رَجَبُوكِ فَصِيلَتِي
 بُوْذَرِكِهِ رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيَذَرُ كَيْفَ كَرَجَبِ بَرَكُونِ أَوْ رَجِ
 دُونْتَهُ حَوْلَهُ أَوْلِ كَيْسَنُوكِ دِينُوسَانِنَهْ بَرِيئِلِ أَوْ رَجِ طَوْنَتِ
 كَيْسَنِيهِ قَائِمِ أَوْلِ شَيْخِ ثَقَابِ وَبِرِ وَدَجِي بِيُوزِ مَشْدَرِكِهِ رَجَبِ
 بَرَكُونِ أَوْ رَجِ طَوْنَتِ مَقَالَتِ يُوْذِيئِلِ عِبَادَتِ ائْتِمَكِدِنِ ثَقَابِ
 بِيُوزِ دَجِي أَيِ اَعْقُولِ رَجَبِ أَوْ رَجِ طَوْنَتِ كُنَاهُ كِي بَرِيئِفَتِ

۶۰
 حضرت رسول علیہ السلام آید زہر کیم رجب آیینہ او روج
 دوستہ حق تعالیٰ چہر کناہن و گلجکی کناہدن صقلید
 قیامت صوصو زلفیندن آمین ایلیہ بو حبرقی اشید جک
 بو قوجہ طوزی کلدی آید ز یار رسول اللہ بنوم د کلین
 دو تمغه کدیچیم بتمیزنجیک بین دیندی رسول حضرت ۶۰ آید
 بیکون اولینک و بیکون اورن کسند و بیکون آخرینک طون
 حق تعالیٰ کلین دشمشیقی نقاب ویر دیندی **تفضلت**
شعبان ای ای ای شعبان اینوک اور جین طون
 رسول علیہ السلام آید ز شعبان ای بنوم ایمید ز دیر
 ہر کیم اول کون اروج طونستہ حق تعالیٰ آید ز یا فرشتہ لوم
 کوڑک بنوم قول لکرومہ حی بنوم محمد آیینہ نبی حرمت
 آید ز لکروم جک لوم حقیچون بندنی بنلری بولفدوم
 دیہ و بوجد نیشک دمی آید ز حضرت علی دن روایت
 اولندی آید ز یار رسول اللہ بن شعبان اینوک نقابیندن
 ویر بئس رسول ۶۰ آید ز یا علی ہر کیم شعبان اینوک بیکون

کون اورچ طوئشہ حوتقا جنتتہ یوزکو شک و نیک
 انجمنہ ن دگسے بودتیا جتا اولہ ودحی ابن عبس روایت
 ایدر رسول علیہ السلام ایدر ہرکیم شعبان ایند بکون
 اورچ طوئشہ حوتقا اوزرینہ واجب اولور کہ اول کیشیغدا
 بدنا مین ایلیہ وقبریندن قوجوق صور صور حیار سوز
 امین اول و سیدلہ سین کوزار منجی کینک اولہ ہرکیم ایدر
 کون اورچ طوئشہ حوتقا انول سینہ برفوشتہ ویش
 قیامتہ دکن یوزالدکشی اولہ ہرکیم اوچ کون اورچ طوئشہ
 قبریندن طویدجوق صور سوز حیار سوز جنت کین ہر
 کہ بدنی کون طوئشہ تنکری لقاہ اینولنیلردن ایدوز
 انلرک زمریندن قویپ و دحی الکافر شتہلر یولداش
 اولہ حوتقا حضوریتہ واریجی
 ای نقول رمضان اوزجین طوئشہ و غنک وقتین مجموع الحیات
 اورجا قلمو کورک تا کیم قبول اولہ تو ایندن محروم اولمیس
 ورسول حری علیہ السلام ایدر یا اباہو بی اوروچک

92

تَزَاجِ بَنُوهُمُ مَدَحِيْرًا لِكَيْ يَكْتُمُوا لِكَيْ يَكْتُمُوا لِكَيْ يَكْتُمُوا لِكَيْ يَكْتُمُوا
 وَدَعَى سَخَوْرِيًّا قَوْمِيكَ سَخَوْرِيًّا بَيْتِكَ رَحْمَتِ وَيَسِيكَ بَرَكَتِ
 وَارْدَ رَدِيٍّ اُمَّتِهِمْ رَمَضَانَ اَيِّنْ طَوَّسَتْ اَجْرِيْنَ حَقَّقَتْ اَبْرَامَ
 كَيْبَسِي وَنِيَّارِ حَقَّقَتْ اَجْلًا جَدًّا لَهُ اَيُّهَا رُوْحِ بَنُوهُمُ
 جَرَّاسِيْنَ بِنَاوِيْدُورَمِ دِرَا نِكِيْجِي نِكِيْ كَا فِرْلُو مَجْمُوْعِ عِبَادَتِكَ
 بَيْتِ طَلِيْدِيْلُو اَمَّا كِهْ اُوْرَجَلِهْ طَهْمَدِيْلُو فَضِيْلَتِ
 تَزَاجِ **اَللّٰهُمَّ** اَمِيْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلِيٌّ دَنَا كَرَمَ اللّٰهِ وَجِهَةً دَنَا
 رَوَايَتِ قَلُوْر لُوْر لُوْر بُوْر كُوْنِ تَزَاجِ دَنَا صُوْر دَلُوْر اَيْتِيْ مَكْرَمِ رَمَضَانِ
 اَللّٰهُ كَيْبَسِي تَزَاجِ قَالِسَا اَنَّهُ دَنَا طَفْمِيْشِ كَيْبِ اَوْلُوْر **كَيْبِ**
 قَالِسَا اَنَّهُ سَنُوْكَ وَاَنَّهُ سَنُوْكَ كُنَّا هِيْ يُوْر لَفَنُوْر اُوْر جِيْ كَيْبِ
 قَالِسَا فِرْشَهْلُوْر اَيْدِيْ لُوْ اَيِّ مُؤْمِنٍ مَلُوْكَهْ بَاشَدُ نَاطُوْر حُوْر لَقَا
 كَيْبَمِيْشِ كُنَّا هِيْ يُوْر لَقَا دِرْ دِرْ لُوْر دُرْ دُرْ جِيْ كَيْبِ قَالِسَلُوْر اَيْتِ
 زَبُوْر دَا اَبْجِيْلِ وَفِرْقَانِيْ اُوْر قَشِيْشِيْ ثَوَابِ بَشِيْ كَيْبِ قَالِسَا
 مَسْجِدِ حَوَامِدِ وَمَدِيْنَةِ مَسْجِدِ لُوْرِيْهِ وَ مَسْجِدِ اَقْصَرِ
 نَمَازِ قَلِيْنِ ثَوَابِيْنِ وَ يُوْر دَا لَتِيْ كَيْبِ قَالِسَا بَيْتِ الْمَقْدِسِ طَاغِيْرِيْ

اَوْن سَكُونِي كِي قَلْبِه شَهِيد لَر و جازي لَر اَجْر كِي اَجْر نُولِه
 اَوْن طَقْدِي كِي قَلْبِه حَق تَقَا دُنْيَا و اَخِي تَل بِي دَمِ ي
 اَوْن بِي كَر مَنِي كِي قَلْبِه دُنْيَا دَن چَقْمَز حَضْرَتِ رَسُولِ
 دُونْدَه كُو رِيخِه و دِهِي اَلْوَمِ و قَتْنِدَه حَقْمَز
 و قِيَامَتِ كُونْدَه حَقْمَز و عَرَشِ كُو لَكِه سَنَبِ اُولُو دِي كِي
 بِي كِي قَلْبِه بِي دَمِ كُو كَدِ نَقْدِ رَفُوشْتِه لَر و اَرِسِه اَنُو كِي چُونِ
 اَسْتَفْقَارِ اِي دَن لُو دُنْيَا دَن چَقْمَز اَللّٰهُ تَعَالَى اَنْدَن دَاغِه
 اُولِه بِي كَر مَنِي كِي قَلْبِه اُمَّتِ مَحْمُودِ بِي تَمِ لَر بِي نِ طُو بُو ب
 و لِي اَسْلَمْدَر مَشِي حَق تَقَا اَوَّلِ كِي سَنَبِ نَوَابِ و بِي بِي كَر مَنِي
 كِي كَانْتِه اُمَّتِ مَحْمُودِ كَا فِرَا اِنْدَه اَسِيرِ اَوَّلِ بِي نِ طُو بُو
 اَذَا دَا مَشِي نَوَابِ و بِي بِي كَر مَنِي دُرْدَنِي كِي قَلْبِه قِيَامَتِ كُونْدَه
 بِي تَمِ بِي نِ صَاغِ اَيْنِه مُونُو بِي كَر مَنِي بِي نِ كِي قَلْبِه مَلَكِ اَلْمَوَدِ
 اَوَّلِ كِي سَنَبِ خَالِدِ تَوَجِدَه كُو كَجَا صُو دَرِ اَلْمَلَكِ كَلَه جَنَّتِ دَقْمَتَا
 مَشْتَلِي بِي كَر مَنِي اَلْتَنِي كِي قَلْبِه حَق تَقَا اَمْرِ اِيلَه اَوَّلِ كِي سَنَبِ
 طَمُونَكِ قَا بُولُو بِي نِ يِي اَلُو بِي كَر مَنِي بِي نِ كِي قَلْبِه اَوَّلِ كِي سَنَبِ

38B

۳۵

جهنم حوا اول يکريم کجه قلم حوتقا در خوانه امورالیه
 جنت قبولونین اچولق قنقوی قیودن دئوسه نلسون دیه
 یکريم کجه قلم حوتقا ایوب بیعامیه بلولر
 صبر ایوب اجرو یونو که کیم اجرو نیر و کناهلرین اوردنه
 کوما کاتین یومیا لولا توذنی کجه قلم حوتقا امرتید بزمنا دین
 عشر التذدن جلعوزک حوتقا نولک بونلر اداد لولرید زجهنم
 اوردنن دیکر حزم جلالوم حقچون بن انلری او یوق یقما بیم
 اندن صکر امرالیه بوات یوزه لوانلرولک اودن قده
 تلدوغنه و صراط اسان کجه و هرکیم اعتقاد له بواو توذ کجه
 ترا و حین قلم حوتقا بوا اچر لوی ویر شکو و ثوب سوز
 ای ولدی قدر کیمی سینه غافل اوله که قدر کیمجه نولک
 خونجه نیک ایدن حیر لو ایدر اول سیک اقی کیمجه قانیم
 و کندر طانیم اوله هرکیم که رمضانیه سکونلر و وقا
 و له طوت حوتقا که نیک کون ادرج طونتمشیجه ثواب
 ایسار ایسار و ددن یجر حذقی اراق ایلیه هر چند تلک اراسه

یونیکه کوک مقدا دی اوله اولدی حق نقه ادموک توبه سین
 اورجیله قبول ایلدی امیدی سله بو اورجیله ن غافیل اولمه تاکه
 توبک قبول اوله حق نقه ادموک توبه سین قبول اتدو کی
 ذی الحجّه ایسوک اول کوننده ایذی کیم که اول کون اورج طووشه
 حووشه جمیع کناهن یر لفر ایسوی کون اورج طووشه یونس پیسا
 مبر علیہ السلام دعاسه قبول اولدوغنی کوندر کی بالیق
 فریشتدن چقدی حووشه بنیکه بیبل عبادت اتمشجه توبه
 تین کون اورج یونس پیسا دعاسه اولمیه اوجنی کوندر کویا
 پیسا مبر علیہ السلام دعاسه قبول اولدی کیم که اول کون
 اورج طووشه دعاسه قبول اوله صوحی باغشلند در دنجی
 کون عیسی پیسا مبر علیہ السلام کوندر کوندر کیم که
 اول کون اورج طووشه حووشه اول کیشولک یحسول نوغنی
 دفعایده و قیامت کوننده فریشتلر له بیلدورلایشجی کون
 موسی علیہ السلام طووشه دعاسه کوندر کیم که اول کون اورج
 طووشه نفاقدن قورتلور و عذابدن دجی امیرز الیسی کون

حَبِيبِي يَا مَبْرُورِ عَلِيٍّ مَا فَتَحَ انْتَدُو كِي كَوْنَدَرِ كَيْمَكِهْ اَوَّلِ
 كَوْنِ اَوْرُجِ طَوْتَهْ اَبَدِي عَذَابِنِ اَمِيْنِ اَوَّلِ بَدِي نِي كَوْنِ جَهَنَّمِ
 قَبُولِي يَابِلُو دَوَاوَنِ كَوْنِ دَنِ صَكْنِ يِنَهْ اِچَلُو دِكَيْمَكِهْ اَوَّلِ
 كَوْنِ اَوْرُجِ طَوْتَهْ اَكَا اَوْتُو زِيچَتِي لَكِهْ قَبُولِي يَابِلُو دَوَاوَنِ
 لَكِهْ لَكِ قَابُولِي اِچَلُو دَوَاوَلِ كَيْمِهْ اَيُو دَكْنِ وَا يَا تُوغَكْنِ
 دَوُو دَكْنِ وَا تُو دَكْنِ حَوْلَهْ نَفَكِ اَمَانَتِهْ اَوَلُو دَسَكُو
 نِي كَوْنِ مَوِيهْ كَوْنَدَرِ كَيْمَكِهْ اَوَّلِ كَوْنِ طَوْتَهْ كَاتَهْ اَبْتَرِ التَّمِي
 بِيَلِ كَيْمِهْ عَمْرِنَهْ وَا التَّمِي سِيَلِ كَلِي كِي عَمْرِنَهْ اَوْرُجِ
 مَوْتِهْ كَيْدَرِ وَا قِيَامَتِ كَوْنَتِهْ اَمِيْنِ لُو دَنِ وَا قُوْرَتِ الشَّرْدِنِ
 اَوَلُو مَلَقُو دَنِي كَوْنِ عَوْفِهْ كَوْنَدَرِ كَيْمَكِهْ اَوَّلِ كَوْنِ اَوْرُجِ طَوْتَهْ
 اَكِهْ بِلَالِي كُنَاهَتِهْ كَفَارَتِهْ دَرِ بِيُو كَيْمِهْ سِيَالِهْ وَا بِيُو كَلِي كِي
 سِيَالِهْ اَوْتُنِي كَوْنِ قُرْبَانِ كَوْنَدَرِ كَيْمَكِهْ اَوَّلِ كَوْنِ قُرْبَانِ بَقُولَسِ
 اَوَّلِ قَطْرَهْ اَيِهْ كَنْدُو صَوْبِهْ وَا مَلِ وَا عِيَالِ صَوْبِي بَاغْتَلُو
 اَيِهْ قُرْبَانِ اَنْدَنِ صَدَقَهْ اَيِلَسِهْ يَارِيْنِ قِيَامَتِ كَوْنَتِهْ اَمِيْنِ
 لُو دَوُو دَمِ دَهِي تَرَا فَوْتِهْ نَوَابِهْ اَعْرَا كِهْ اَحْطَا اَنْدَنِ

40A

دخی هتوکیم ذی الحججه ایسوک آخر کونینده و حکوم ایستوک
 اول کونینده اوزج طوبته اول که سیال تمام اوزجیده حکم ایشیش
 کیندر کینجه عبادته قدر کینجه کیندر کینجه بواون کون ایچنک
 قنیش صدقه و زسه کانه پیغامبرلی و زمش کیندر پیغام
 برلر صدقه و ذکاة و زملک جایزده کیندر اقامده کینک
 بود **رکله** نلره بونینده و زمنول و ثوابه نقدرسه اولقدر ثوابه
 حاضر اولاد مکدر و هتوکیم اول کون بوحته صورته قدر
 حوتنه منزل و دستلرین دیا رت ایشیش کیندر و هتوکیم
 اول کون بوجنانه نمازین قلمه شهید نمازی قلمیش
 کیندر هتوکیم بومومنه طون کورسه حوتنه اکاجننل حله
 و کبور هتوکیم اول کون بونیتقول کورکلن اله الله
 حوتنه اینه عورته کورکلن سنده محو قله و هتوکیم اول
 کیندر علم مجلسیند حاضر اولسه کانه پیغامبرلر مجلسینه
 حاضر اولشر کیندر ای اغول عروف کون اوزج طونه
 کینک عظیم اجر و زدر رسول علیها السلام ایدر عروف

کون اوزج طوت اوزج طوت و طوتهاين طلغنه و
 دنيا نوزج طوتهاين حوتقا اكا نواب و نيز دحي قيامت
 بويته بيشو بيك فوشه انوكله بار كنده رقايشه ترازويه
 دكين بار كيدل بو و توازودن صراط دكين بار كنده لوصراط
 جنت دكين بار كنده دحي بندگي بواقول ادي صاعشخه
 رت اينده لوجوتقه دن نه دلونك عدله ديار افي اخول
 مبارك كونلونه اوزج طوت پنج شنب كون و اذنه كون و جمعه
 ارشمه حوتقه يدن يوز يلكق نواب و نيه اي اخول يام بيض
 كونلونه اوزج طوت كوز اميرالمؤمنينه حضرت علي كرم الله
 وجهه ايند بركون رسول علي السلام بكها ايند زيا علم
 جبرائيل كالمدي ايتدي هواينه اوزج كون اوزج طون
 بن ايتدم نه كون طوشوق مدينه قديمه جبرائيل مدهم ايتدهم
 ايولك اوزج و ان در دنجوانه بشنجه كون طوته كوز اول
 كونه اون ميل اوزج طوتشور كيدر اكنجه كونه اوزج ميل
 اوزج طوتشجه نواب و نيز اوچنجه كونه بوز سال بوزج طوته

ثواب دینہ یا علی ایام بیض بود و بن ایستدم بوکا ایام بیض
 دیو بچون ددیلو حضرت رسول و ایستدی یا علی اول وقتن
 بیم آدم نبی و م جنتدن چقدی شخه بزکزدن قورده
 جبرائیل و م کلدی ایستدی یا آدم تنوگ اغرمودن
 هر ایولک اوزن اوچینی و اون دزدینی و ان بشخی کون اوزج
 طوته کوز ددی اول کون طوتدی تنوگ بزبیلو که اغردی
 اینج کون طوتدی اکه بلو که اغردی و اچینی کون طوتدی
 تنوگ جهلسم اغردی انکیچن بوکا ایام بیض ددیلو
 ای **اعول** اوزج طوته کوز کیم یارین قیامت کوزنیل شفاعت
 ادرست رسول ^{ایستدی} و اوزج بزحوب صورند کله حوتقا
 حضرت نه الله تقه ایدم یا اوزج سه خشنود اولدوغون
 کینلری ال کتوردیه اله کتوراندن حق تقه ایدم ای اوزج
 دله بندن بو کیشیه دیمه یوم اوزج ایدم یارب دلم سندن
 بو کیشوگ بلشد بیک باج اومسه و بیک حوری چفتلندور
 که هر برینوگ بیک خدمتکاری اولادمی همیشه طعمویه شوخ

اولش كنه بكا باغشلي سنه ورسوله قوگنه ايدنه حورقه ايدنه
 يا اورج دلكروكي قبول ايلدوم بواورج ايد يارب بونك
 اجرقانه حورقا ايد بوقلومه يتيمش بيك شهرورده
 بر شهرن يقشه بيك دوشك و زرد دم قزل يا قوتدن وانجدين
 وزير جددن اولالا فضائل عاشوراي ولدي عاشور
 اورجن طوبه كور كيم بيك حج و بيك عمر تقابن بولمك
 رسول عليه السلام ايتدي هر كيم عاشورا كونه طابيم
 اولسه دزت بيك حج و عمر و دزت بيك شهيد تقابن
 و دزن بيك ملك نو ابن بولور و بويلاق كناه
 كفارتد زدين و دحي مفريله و مشرق ادا سنه تقدر
 ثواب ايشلور سد اول قدر ثواب و بيه و دحي جنتله يتيمش
 كوشكه و بيه دتره يا قوتله بز نميش اوله و اكا او دني حرام
 ايلد و دحي جنتوك قاپور بيه اول كسنيه اچي و بيه لوقنقي
 قانود ندرسك كورد بيلر و دحي جز قول اذاد انمشي
 ثواب بوله اين كدر سكا بربشارت حبرين و بيه يوم

هُوَ كَيْفَ عَاشُوا كَوْنَهُ بِرِيءٍ مَوْلَى شَفَقَتِ اِدْوَابٍ بَاشِخِ صِفَاتِ
 حَقِّ تَعَالَى اَكْمَالِ دَلْخُولِ صَاحِ صَاغِشِخِ جَنَّتِهِ بِرَدِّجِ
 وَبِنِ وَهَرِ كَيْفِ عَاشُوا رَاكُونَ كَجِسْمِ بَرَكِيْنِ طَعَامِ وَبِرِ سَهْمَتِ
 مَهْمَلِهِ دَكَلِيْنِ طَعَامِ لَنْدَرِ مَشْرِ كَيْدِ زَوَاكِرِ بَرَكِيْنِ مَسْئَلِ
 اَوْ رَجِيْنِ اِحْسَانِ اَمْتِ تَهْدِيْلِ اَوْ رَجِيْنِ اِحْسَانِ شَوْرِيْنِ وَبِرِ حَقِّ
 اِيْ وَلَدِيْ اَوْ رَجِيْ بَشَرِيْنِ بُوْزِ رَصْمِ مَقْ كَرِيْ اَوَّلِ اِيْلِ بِلَانِ
 سُوْ يَلْمِكِ اَلْبِيْ قُوْ جَلِيْقِ اِيْلِمِكِ اَوْ جِيْ بِلَانِ بِيْرِ اَنْدَا جَلِكِ
 دُرْدِ شِيْجِيْ بِلَانِ بِيْرِ شَهَادَتِ وَنَا مَحْرَمِ بَقْمَقِ شَهْوِيْ تَلِ شِيْجِيْ
 غِيْبِ اِيْلِمِكِ بَرَكِيْنِ اَرَهِنِ وَوَعُوْرِنْدِنِ غِيْبِ اِيْلِ قِيَامَتِ
 كُوْتِنْدِهِ اَوَّلِ كَشُوْكِ دِلِيْ بِيْ كِرْمِ دُرْدِ تَارِ شُوْنِ اَوْ زِيْهِ جَهَنَّمَ اَتَلَرِيْ
 اِنَّهٗ جِيْنِيْلِرْ زَجْرَا يَدِ لِرْ نَعُوْذِ بِاللّٰهِ مِنْ ذٰلِكَ اِيْ وَوَلَدِيْ
 بَلِكَلِكِ كِهْ حَقِّ نَقَا اَوَّلِ عَقْلِ بِيْرْتَدِيْ جِيْجُوْجِ اَشْيَا يِ بِيْرْتَمَزْدِنِ
 اَوْ كَدِنِ رَسُوْلِ عَلِيْهِ السَّلَامِ اِيْدِ رَحَقِّ نَقَا عَقْلِ بِيْرْتَدِيْ بِيْرْتَدُوْعِيْ
 وَوَقْتِيْ نُوْرِ اَجِيْنْدِهْ قُوْ ذِيْ عَقْلُوْكِ تَنْتِنِ عَلِيْحِ كَيْدِ رُوْ ذِيْ فَهْمِيْ
 جَابِنِهْ كَيْدِ رُوْ ذِيْ زَهْدِ بَاشِيْنِهْ اَوْ رُوْ ذِيْ اِحْسَانِ صِدْقِ بِيْرْتَدِيْ وَرُوْ ذِيْ

42B

وَاَنْفَعُ كَوْزَنَهُ وَرَدِي حَرِيصَهُ لِفِي قَلْبِ عِنْتِهِ وَرَدِي
 تَعَلُّمِي بَلِيغَهُ وَرَدِي مَلُودِ مَفِي اِيَاغْتِهِ وَرَدِي وَهُوَ رَدِي
 بَلِيغُهُ اَسْتَغَابَهُ وَرَدِي وَامِيذِي بَلِيغُهُ يُقَاذِوِيهِ وَرَدِي
 اَنْدَرُ حَقِّ تَقَايُودِي اَيْدِي اَيْتِي كَيْ اِي عَقْلِ قَالِدِي رَايَا
 شَوْكِي حَاجَتِي دَلِي كَيْمُ حَاجَتِي كُ وَرَدِي عَقْلِ اَيْتِي يَارِي
 حَاجَتِي اَوْلَادِي كَيْ بِنِي يُولِفِي سِرِي وَرَدِي بِنِي قَنَقِي قَلْبِي كَيْ
 وَرَدِي اَنْبِي بُولِفِي سِرِي حَقِّ جَلِي اَيْتِي اِي
 فَرِشْتَهَارِي سِرْطَانِي اَوْلَادِي بِي قَوْلِي عَقْلِي دُوْرِي
 قَلْدُوْمِي اَنْبِي يُولِفِي حَقِّ تَقَايُودِي اِي قِرِشْتَهَارِي قَنَقِي
 كَيْتِي اِي عَقْلِ اَوْلَامِي هَرَعَمَلِي عَقْلِي اَسْلَرُ جَلِي هَوْلِي
 صَفِيوَابِي عِبَادَتِي مَشْقَدِي اَوْلَادِي بِنِي كَيْ قِرَانِي عَظِيْمِي
 يَارِي قَلْبِي وَامَانِي حَافِي مَقَامِي رَتِي وَفِي النَفْسِي عِنِ الْهَوَا
 فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَاوِي اَنْدَرُ نَفْسِي حَقِّ تَقَايُودِي يُوْتَدِي جَلِي
 اَنْدَرُ بِنِي كُوْرَدِي رَايِي يُوْرَدِي وَرَدِي وَشَهْوِي كُوْرَدِي
 كُوْرَدِي وَرَدِي سِرِ قَلْبِي وَرَدِي طَمَعِي بَقَاْرَدِي وَرَدِي وَيَا اَنْبِي

دلینه وزیدی و کندوی کوزمک کد کیسته وزیدی و خیرین قورینه
 وزیدی و ظلم بینه وزیدی و حسنه البه وزیدی مشرد اولغم
 فرجینه وزیدی قسادن ایاغنه وزیدی شکم بلندن اشاغایه
 وزیدی و شوکی بلندن یقارویه وزیدی اندن مکر حوزنه
 ایدی فرشتهلم سز طایفه اولوک که کیمکه بسوم بیروشم
 قورده و نفسمه او یاربین انی طامویه قوریم
 تنکه قرآن اچینه یاد قلدی و امان طفی و اثر
 الحیوة الدنیایان الحیم هی المودی امدی قران شوکی
 عقلو کله طایفه نینجه ایشلمه و اگر طایفه نینجه ایشلمه
 اقل اییش البر و ایشلمه نینه او میسر اولور نینه او یب تکلی
 بیورغن ترک اذ نلری طمویه تیر امدی نینه اولور
 دنمندا هود لوسک قورتلایسن خذد ایله عقل اولور
 قدمه حق نینه عقله بلد لرو پیغام بولن عقله
 او یدی لو و جنت عملن عقله ایشلر لرو شو نلور
 حدتقا نوزک رحمتیه ایر نیشوب عقله روزی قلور

آنکه ایمان در روز قیامت را نلری جنته قدیر و خوشتر است
 هدایت اولیون عقل و دین یا کافر اولیون حق است
 و پیغمبر است و نماز قائمزد ایم نفس اولیون
 قدر آنکه هم آن ادی مسلمانه حق که همانند
 دینی اولیکه کالاتعام بل همه افضل سبیلانف اولیان
 کشید زت ایقلودن دخی از غوندر دمک اولود ای اولیون
 بلکنای که حقنکه آدمی برتدوخی و قین جبرائیل علیه السلام
 کند زدی عقبا و ایمانیه و حیایه بله کند زدی بونلری
 آدمی ایست بود اچدن برین قبول ایله شون ددی حضرت
 جبرائیل آدمی کتور دیا آدم حقنکه کاسلام ایدر ایدر
 بود اوج هدایان برین قبول ایله شون ددی حضرت آدم
 عقبا قبول ایله دینی شه جبرائیل آدم ایمانیه حیایه ایله
 دارک سر کند وک ددی ایمان ایستدی حونقا بکما شویله
 اموا ایله دیک عقل قنده اولسه سن اندان ایله بن عقل
 ایتر مزم ددی بود کوز حیایه ایدر سن و رکیند حیایه ایدر

حَقِّقْنَا بِالْأَيْدِيكِ إِيمَانًا قَنَدَكَ أَوْلَمَسْنَا نَدْنًا أَيْرَمَدِ دَدِي
 بِنَدْحِي كَتَمَزَمِ دَدِي اَيْدِي حَقَّقْنَا كَيْفَكِي بِحَقِّقْ وَنِيرَسَ اِيْمَانِي
 وَحَيَايِي وَنِيرُو رِيكِي عَقَلِي وَرَمَسَ نَهْ اِيْمَانِي وَنَهْ حَيَايِي وَنِيرُو
 رِيكِي اَوْلَمَدِي بِيْرَكُوْنِ حَسَنِي بِصُرِيهِي بِيْر
 عَدَدَتِ كَلَدِي اَيْتِي يَامَسْلَمَانِ لَرَامَا حِي سَكَا بَرَقِي
 سُو زَلُوْمِ صُوْرِ اَيُوْمِ دَدِي حَسَنِي بِصُو اَيْتِي
 لَهْ صُوْرِي رَسَنِي حُوْرِي اَيْتِي وَدِيْنِي كُوْرِي نَدْرُو دِيْنِي
 كُوْرِي نَدْرُو دِيْنِي حَسْرِي سِي نَدْرُو حَسَنِي بِصُوِي رَحْمَتِي
 اَللّٰهُ عَلِيْهِ اَيْتِي اِيْحْتَا تُوْنِ سَنِي دِي بِيْرُو كَلِي اَلُوْمِ وَاكُوْنِ اَلُوْمِ
 عُوْرَتِ اَيْتِي طَا مُوْمِ يَقَلَدِي كُوْرِي مِ بِيْرُو طَا شَدِي مِيْرُو
 دِيْنِي اَدَلِي اَبْدَانَتِ دُوْرُو دِيْنِي كُوِي صُوِي تَكُوْرِي دِيْنِ قُوْرِي
 قَمَقَدْرُو دِيْنِي قُوْرِي نَمَازُوْرُو دِيْنِي كُوْرِي حَيَا دُرِي نَكَلِي
 بِيْهَا مَبْرُو عَلِيْهِ اَلُوْمِ اَلْحَيَاءُ مِنْ اَلْاِيْمَانِ دَدِي وَدِيْنِي حُوْرِي
 سِي عَلِمَدِي رَا فِدِي مَلُوْ كِي اَبْدَانَتِ اَوْلَمَسَدِي دِيْنِي اَدَا اَوْلَمَز
 اَدِيْنِي قُوْرِي اَوْلَمَزُو مَلُوْ كِي حَيَا سِي اَوْلَمَسَدِي دِيْنِي

کوزیک ادمز و کموکه که علم او نسه دینتوک حزینسه اولمز
 حسن یصری بن غوزرتوک سوزینه مستقیم اولدی و دخی
 ایمانه بزده بی انتمشاردر اشت ای اقول ایمان بزقلعه
 بکر زبش بلوی اولک قاتمه التوندند در کفی قاتمه کومشند
 اوچی قاتمه دموردند در دینی قاتمه کومدند در بشی
 قاتمه کویچدند در امیدی کویچ باروی صفاقی کول حورای
 اینجور کومیه و اینجور بارورلی یقور حورای اتمیه امدی
 اولک قاتمه الحق اولورسه انجیه قصد ایدر اگر انجیه
 کچوب الورسه اوچی قصد ایدر اوچی الورسه درد
 بی قصد ایدر در دینی الورسه بشی قصد ایدر بشی
 دخی الورسه قلعه حورای طراخی اولور حورای بلغه یوز
 طوت حورای دیند کز شیطاندر کویچ بارود دوکمز ایدر
 بزکشول هر حاله ادبه اولمه شیطان اندن قچوز
 ادب و قلبه شیطان یورینه اوغرمز ایمانه حلاص بولور
 انکه کمد در دیکر سندر اوچی دمور بارو فرزند

دوزخ پي كوشن باروا اخلاص در شني التون بارون يقين
 كوكله ادب به در سنته يول بولور و كنهك سنه طو تدي
 فرض يول بولور فرضه يول بولور اخلاص يول بولور
 اخلاص يول بولور يقينه واصل اولور يقينه واصل اولور
 حق تعاليه يول بولور و دحي اى ولدنى كوكله خلق
 كوكله اولسه ايمان به كامل اولور رشكتم قرانده بيوز
 و انتك لعلى خالق عظيم پر كشتوك خلقى كوكله
 اولسه رسول عليه السلام خلقيله حاشى اولور
 كنهك انوك خلقيله انك يولور طو تهميش
 اولور هر ك يولور طو تهميش قور قيدن قور ولدنى
 كوكله امت اولور راي و لدنى بو دعاء كنهك قرة كز
 اوقه ايمانوك داند اولميه اولر دعا بود راي حقى يا قيقم
 يا ذا الجلال و الاكبر يا لا اله الا انت اى ولدنى
 ايمان به سكا بيان ايلدم و توحيد ددحى بيا ايلم نو حسد
 اولور كه دليد دناستين و كوشل ايل كر جكلى نسين

حق تعالیٰ نے ایتدی جہنم کی چھتھیں موسیٰ علیہ السلام
 ایتدی یاریت بوقولک لا اله الا الله محمد رسول الله دین
 سے اکاجوانہ و درین ددی حق تعالیٰ ایتدی یا موسیٰ
 بن اول قوم مدن راضی اولورم و جنتده نه و رذوکن
 کندودن غیر کینه بلیمز موسیٰ علیہ السلام ایتدی یاریت
 بوقولک احو سوزی لا اله الا الله اولسه سن اکاجوانه و
 درین حق که ایتدی یا موسیٰ بن اول قوم که و بیرو که
 سن طاقت کتورم زین عقلو ک ادشمز بن بیاقورم که اول
 قلمه نه و بیرودم **بوقلمه توحیدی دینجک**
 عوشر دینر رسول علیہ السلام ایدر حوتکا بوردل و یوتدی
 قزیل یا قوتدن باشی عوشر التیده دزدی بالفول
 اوستند در فین بزکشیه اعتقاد له لا اله الا الله محمد
 رسول الله دینیه اوا عموود در عوشر و عوشر دینر حوتکا ایتدی
با عیسیٰ ساکن عیسیٰ ایدور نجه ساکن اولان

بو کله دینتک الو کناهندن دزن بیک کناهن که اشتمالسه
 دکر نور قصوله و خطایله ایتدوکن یولغا دزم دیندای ولد دینسول
 علیه السلام ایدر هونیم که خالما و خالما لا اله الا الله دینسه اول
 کیشون حوتفا دزن بیک کبا یو کناهن یولغا ایتدیکریا
 رسول الله اول کیشون دزن بیک کناهی اولسه یخه اولورد
 دینور ایتدی انوک یوغت اهلنوک وقوشیم سنول باب
 غنلوردی ای ولدی بو کلمه توحید دلی کدن قومسه که بنور
 لا اله الا الله ددوک فخر ع کناهو کدن اغوه کورد رسول
 علیه السلام ایتدی یارین قیامت کوننده بنور کیشور لطفقا
 طغوزیم اوله هو بو تینوک اوزنیم کوز ارمیج اوله هیچ بونده
 بو خیر حسات بولیمه اما بو بومق مقداریتم بولنه انوک
 نده بو کیشور کولاله الا الله ددوک بولنه بوظفقا نسته
 اینک نه کله قه یلر بو کلمه توحید برکست قویار
 جمعیستلا غر کلا ددی بو کلمه ایله خیر و نوره

بيشتر قوت اخوتيدن چقتوا كه قنادي در له يا قوت ملك بزمش تا
 بگوشه آلتك كينه زبال از وسه كبريه كوزلد زحق تعالاييد
 ملكه اول اول طير ايدي زبنيه دپينه يولفمينجه ساكن اولمزه
 ديوجو تعالاول قوشدن يتمش بيك فوشد خلق ايدي اول
 ديوجو ايدي نيفدان استغفار ايدي زلر قيا متة دل قحش قيا مت
 كونه اول قوشه بويستوك التي القوب ^{اجا} اجماعه التور
 و الله اعلم **يا ايها** حقي رضا سبي نذر انبي بيان ايدي راي
 و الله اعلم **يا ايها** حقي رضا سبي نذر انبي بيان ايدي راي
 انبييه زحق تعالاي موسي پيغامس خطاب ايدي و ايدي
 يا موسي بنو نجون ايشله كوك نذر موسي عليه السلام ايدي
 يا رب سنجفون نماز قلدم و اروج طودتم شبح و تهليل
 ايدي و صدقه و زدم ديوجو تعالاي ايدي يا موسي بودد كلوك
 هب سوك چوندر نماز قلسك جنت و نيرم و سنلك
 ايدي ن ايديم ذكر و تسبيح اشك جنته سنجون درجه
 و خلق اولدرا ادرج دشتك **قرآن** و اولمخ كوشه پايان
عشق و پرسك

وپوستك او ذركدن بلامه نوم يا منوي بنو چون نيلد
 موسى ايد زيارب سنجونه سينك كوك حوقا ايد زيارب
 بزكشي سوسك بنوم چوق سوسه اوت اشك بونه
 چوق حوقا عداوت ايد اول كيشوك شرغه مخالف اشك
 اولدغي وقتي تابن راضي اولم دي اي ولدني يكت
 توبه اشك بنوم در رسول عليه السلام ايد زين سن
 بونتميل ديا نوم بزكشي كفي كيد زكن مجفعي اسباب
 بردود ايدني كيد زكن ايو دي او بندي قافلده كشي
 سكر دوب بردپيه چقددي درن يكا بقدي هنج
 نسته كورمدي بود پيه داني چقددي درن يكا بقدي
 پينه نسته كورمدي بز شميلان نيه كلددي يارب
 بونله ياتني اولين ددي كوزنه ايقو كلددي ايقدي
 او بندي كوردي دوق ياننده طوردور و قافلده دي
 ياننده كيد بود زكيم كه يكتاللكه توبه اشك حق نقا
 بسويك سوزند در رسول عم ايد زكيم بزكناهي

تقوذا بالله انشاء الله انشاء الله انشاء الله انشاء الله انشاء الله
 حلت و نور اول جنسك بو يكلو ك سکن بيك
 يلق اوله بزر و يا بيتك سکن بيك يلق اوله اوله
 كناهيد كه حرامه بقمه و حرامه ملك و زنا اوله اوله
 و شر جنود قتل نفسد اى اعقل بو كشنوك و سعيديك
 نشاني اولدركي حقه نواك قضاء قدرته راضي اوله
 شقاوت نشاني اولدركي راضي او ميوب جزع فزع ايد
 اندر نيه بو طار ليق كلمه صبر انشاء الله **اعقل** در مسك
 حقه نواك قتنه مطيع بودن اولاسن هر اشوكي انشاء الله
 انشاء الله ديه و عذر سوز بر سوزده انشاء الله ديمسك
 اول ديج نفاق دزد اوچ اى **اعقل** اوچ بيون كو كولو كي حاضر
 ايندرك سنوك اوز دوزكه رحمت قيو سي ايله اول
 قران اقوتنوك اكني ذكر ايدركن اوچي نماز اوله
 كن و عارفون نشاني اولدركي انشاء الله طور دوغ
 فكريت اوله بقدوغي عبرت اوله در لک طاع

اَوْلَادِي وَ لَدِي تَتَكْرَبُونَكَ حَسْبِي اَوْلَادِي كَثِيرٌ
 الَّتِي سَنَةُ اَوْلَادِي نَبِيَّتٌ حَمِيْقٌ لِي فِي الْبَيْتِ مَغْنَمَةٌ تَابِعُ
 اَوْلَادِي كُنَاهُ مَشْفُوْلٌ اَوْلَادِي مَضْرُوْمٌ اَوْلَادِي كَفْرَةٌ مَشْفُوْمَةٌ
 بِاللّٰهِ مِنْ ذَلِكَ اَوْحِي اَوْلَادِي يَقِيْنٌ وَاَنْدِيْتُ بِسِي اَوْزُوْنٌ اَوْلَادِي
 دَرْدِيْ خَالِقٌ رَاضِيٌّ قُوْبُهُ حَلَقٌ رَاضِيْنَ اِنْشِيْ بِشِيْ سَنَةٌ
 قُوْبِيْ بِدَعْتِهِ اَوْلَادِي التَّبِيْحُ كُنَاهُ فَخْرٌ لِيْ سَنَةٌ وَاِسْتِفَادٌ
 قَلْمِيْ سَعَادَتٌ اَوْ كَيْسِيْ كَيْسِيْ بُوَالْتِ دَرْدِيْ كُنَاهُ دَرْدِيْ
 اَوْلَادِي ذَعَاءُ اَبْوَاهِيْمِ بِيْعَا مَبْرَعِيْنِ اِسْلَامِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ
 قَبْلَ كُلِّ اَحَدٍ وَاَلْحَمْدُ لِلّٰهِ بَعْدَ كُلِّ اَحَدٍ وَاَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى
 كُلِّ حَالٍ حَقُّ تَعَالٰى اَيْتِيْ يٰ اَجِبْ رَايِلٌ وَاَزْبِنُوْمٌ حَلِيْمُوْمٌ
 سَلَامٌ اَيْتِ اَوْلَادِي كَلَامِيْ كِه اَوْجُ كَسْرٌ ذِكْرٌ اَيْتِيْ بَسْدِيْ اَكَا فِرْقٌ
 قَبُوْلٌ اَوْلَادِي خِيْ ثَوَابِيْنِ وَرِدْمٌ هَرَكِيْمٌ اَرْثُوْمٌ بَسْدِيْ
 عَطَايِيْ اَرْثُوْمٌ بَعْنِيْ هَرَبِيْرِكِيْ يِه قِرُوْقٌ خِيْ ثَوَابِيْنِ وَرِدْمٌ
 دِيْمَكٌ اَوْلَادِي ذَعَاءُ اَسْرُوفِيْ اَللّٰهُ عَنَّهُ اِيْ اَعْمُوْلٌ قَبِيْنٌ
 اَعَادٌ اَقُوْسَكُ ظَالِمٌ شَرِيْحٌ نَدِيْنٌ اَمِيْنٌ اَوْلَادِي سِرُوْمٌ وَجَارُوْلُوْمٌ

165
 وَاعُو كَارِقَامِيه بِيْزَكُوْنِ اَنْسِه حَجَّاجِ اَعْرُوْدِي اِيْدِي رِبْسُوْمِ اَتُوْمِي
 يَكِي حَسَا حَمْدِ اَتَمِي يَكِي دِي اَنْسِه قَاقِدِي سَوَاكِي
 مَجْدِ مَقْنَدِي نَسْنَقْنَدِي دِي حَجَّاجِ دَخِي قَاقِدِي نَقْدَرِ
 جَهْتِ جَدِي اَبْتَدِي اَنْسِه اَلْمَدَكُوْمِ مَدِي بِسِ اَنْسِه رَضِي اَللّٰه
 عَنهُ اَبْتَدِي بِنِي بُوْدَعَا بِلُوْرَمِ سَرِي بَكَا اَلْمِ اَبْتُوْشِدُوْمِ سُوْمِي
 حَجَّاجِ اَبْتَدِي اَوَّلِ ذَعَايِهِ بَكَا اُوْكُرُوْنِ دِي اَنْسِه اَبْتَدِي
 سَهْ ظَا لَمْ سِي سَكَا بِيْجُوْدِي اُوْكُرُوْنِ يَوْمِ دِي ذَعَا بُوْدُوْدِكُو
 ذِكْرُو اَوَّلِيُوْرَبِيْمِ اَللّٰهِ عَلٰى نَفْسِي وَدِيْنِي بِسْمِ اَللّٰهِ عَلٰى
 اَهْلِيْ وَ مَالِي وَ وَاكْدِي بِسْمِ اَللّٰهِ عَلٰى كُلِّ مَا اَعْطَانِي رَبِّيْ اَللّٰه
 اَللّٰه اَللّٰه رَبِّيْ لَا اَشْرِكُ بِهْ شَيْئًا اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ
 اَكْبَرُ وَ اَعْرُوْ اَجَلٌ مِّمَّا اَخَافُ وَ اَحْذَرُ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ
 مِنْ شَرِّ نَفْسِيْ وَ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَّجِيْمٍ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ
 جَبَّارٍ عَنِيدٍ عَزَّاجِلٍ وَ جَبَلٍ شَنَاةٍ لَكَ وَ لَا اِلٰهَ غَيْرُكَ
 فَانْ تَوَلَّوْا فَقُلْ جَسْبِيْ اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيَّ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ
 رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ بِسْمِ اَللّٰهِ لَا اِيْضَرُ مَعِ اسْمِهِ شَيْءٌ

فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ كَتَمَكُمُ بُوذَعَاءُ
 صَبَاحِ أَقْوَسًا وَبِكُرْجَمًا بِلَا لَرٍ أَوْ كَثِيرَةً أَحْسَامًا مَكْنُ بَشْفِي
 وَأَحْسَامٍ وَقِيَّةً صَبَاحَهُ فَيَكُنُ بِلَا لَرٍ دُونَ حَقِّ نَفْسِهِ مَقْلِبُهُ أَيْ وَلَدِي
 أَحْسُو رَجْعَ بُوذَعَاءٍ أَوْ قِيَّةً تَمَشُّشِ دُرِّيٍّ دَنَجْدَةَ حَوْتَهَا
 مَقْلِبُهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ خَالٍ دِيَّةً أَيْ وَلَدِي بُوذَرْتِ
 كَلِمَةٌ يُؤَكِّدُ أَدْنَى وَتُؤَكِّدُ كَيْفَهُ دِيكُلُ يَارِينِ قِيَامَتِ كُونَتِهِ
 سَنَدُهُ يَكُ مَكْنَتُهُ كَلِمَةٌ مَكْرًا أَوَّلُ مَكْنَتِ كَيْ سَنَدُهُ أَرْتُوقُ
 دَمِشَقِ أَوَّلَ رَسُولِ عَمِ أَيْتَدِي حَوْتَهَا قَتْنَهُ بُوذَرْتِ
 كَلِمَةٌ دَنَ أَفْضَلُ نَسَبَتِ يُوذَرْتِ أَوَّلُ كَلِمَتُهُ بُوذَرْتِ سُبْحَانَ
 اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ دَيْبُهُ صَبَاحِ
 وَأَحْسَامِ يُوذَرْتِ يَارِينِ قِيَامَتِ كُونَتِهِ بَشْفِي
 مَكْنَتِ كَلِمَتِهِ مَكْرًا كَيْ بَشْفِي دَنَ زِيَانِ دَمِشَقِ أَوَّلَ دَجِي كَيْمَكِ
 سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ دَيْبُهُ
 اِعْتِقَادُهُ حَوْتَهَا يُوذَرْتِ نَوَابِيْنِ وَبِحَمْدِهِ أَوَّلُ مَكْنَتِهِ وَدَمِشَقِ
 نَزَرِ رَسُولِ عَمِ أَيْدَرُ هَزَكِيمِ بُوذَعَاءٍ أَوْ نَ كَرًا أَوْ قِيَّةً

حَوْتَهَا

حذوقاً اول كنيته قترق ببيك ثوابي ونيرورددني ثغابودر
 اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له الها
 واحد احد احمدا لم يتخذ صاحبه ولا ولدا وله يكن
 له كفواً احد ونبي هربيرثواب كبريتدي رسول م ابتد
 اونه بودتياجد رددني اي اعول بوغنا كناه دفع
 رسول عليه السلام ابتد بنوكشي بوجلسنده اولسه
 طورن كقد بين بودغاه اقوسه اول مجلسنده اولان
 كناهي يوبر ما نمكه حقه عبيد اوليه ددي سبحانك
 اللهم و محمدك اشهد ان لا اله الا انت استغفر
 وانتوب اليك اي ولدي بودغاه اقوكه ايمانوك
 داييم اوله ابو بكر كتايه در لردني ببولي واردي ايذر
 بزكيجه رسول عليه السلام حضرتن دشمه كوردم
 ايندوهم يار رسول الله بجا بردها كرون ايمانم شيطا
 سريدن قورته ديدم چون رسول
 دنكيم هر صباح بودغايه مشغول

يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَدِ وَالْأَكْرَامِ يَا إِلَهَ
 الْإِلَاحَاتِ اسْأَلُكَ أَنْ تُجِبَ قَلْبِي بِنُورِ مَعْرِفَتِكَ
 أَبَدًا يَا إِلَهَ يَا إِلَهَ يَا إِلَهَ بِسْمِ اللَّهِ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَالْحَوْلِ
 وَوَلَّيْتُكَ يَا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ الْذَّخِيرِ رَسُولِ اللَّهِ
 بِوَدْعَاءِ دَائِمِ اقْوَرِ دَيْ سِحْرَانِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَبِحَمْدِ
 اسْتَفْرَأَ اللَّهُ وَالْتَّوْبُ إِلَيْهِ أَيْ وَوَلَدِي بِوَدْعَاءِ بِنَوَادِ
 أَوْ لَدْفِكَ وَقَاتِنِ أَوْ قِي أَوْلِ بَارِزِي نَقْدَرِ أَدَمِ وَارِ
 أَنْوَكِ سَلْعَشِيخِ كُنَاهُكَ يَبْرُفْنَهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ
 حُدَّهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ حَيٌّ
 لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْحَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَوَدْعِي
 بِوَدْعَاءِ طَعَامِ دَنْ مَكْسِ أَوْ قَبْ حَقِّ تَعَاوُلِ كَيْشُولِ
 كَمَشْرِ كُنَاهُنِ يَبْرُفَرِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا الطَّعَامَ
 وَرَزَقَنِيهِ بِغَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي لِحَوْلِ اللَّهِ يَا إِلَهَ
 عَلِيِّ الْعَظِيمِ هَرِيْمَكْدَنْ مَكْسِ أَوْ قَبِ أَيْ وَوَلَدِي بِي
 مَعْنَى كَيْشِكَ بِوَدْعَاءِ أَقْوَعِ غَلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَمَا بِنِ هَذَا وَر

بِغَيْرِ حَقِّهِ مَنِيَّ دَلَّاقَةً لَا حَقَّ وَلَا قَعَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
 تَعَالَى الْعَظِيمِ أَيُّ وَلَدِي رَسُولِ عَلِيٍّ السَّلَامِ بِيَوْمِ هَزْرَكَةِ
 بِيَوْمِ أَخْشَامِ وَيَوْمِ صَبَاحِ دِينِ بَنِي نَاحَةَ اللَّهُ حَتَّى
 بِيَوْمِ ثَوَابِ بْنِ هَزْرَكَةَ بِيَوْمِ الْجَدِّ لِلَّهِ دِينِ غَزَايَةَ
 بِيَوْمِ كَنْدَرِ مَشِيَّ ثَوَابِ وَبِيَوْمِ هَزْرَكَةِ بِيَوْمِ
 إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دِينِ بِيَوْمِ قَعْلٍ إِذَا دَامَ تَمَشُّجُ ثَوَابِ وَبِيَوْمِ
 وَهَزْرَكَةِ بِيَوْمِ كَرَمِ اللَّهِ الْكَبِيرِ دِينِ قِيَامَتِ كَوْمَنْدَةَ أَنْدَنْ بِيَوْمِ
 كَمَنَةِ أَوْلِيَةِ مَكْرَمَةِ أَنْدَنْ جَوْقِ دَمِشَقِ أَوْلِيَةِ وَلَدِي
 سَيِّدِ الْأَسْتِغْفَارِ بِيَوْمِ دَرَكَةِ رَسُولِ عَلِيٍّ السَّلَامِ بِيَوْمِ
 هَزْرَكَةِ صَبَاحِ أَوْقَسِ كِنِجِيَةِ أَرْمَدِينَ أَوْلِيَةِ شَهِيدِ أَوْلِيَةِ
 وَهَزْرَكَةِ كِنِجِيَةِ أَوْقَسِ صَبَاحِ أَرْمَدِينَ أَوْلِيَةِ شَهِيدِ أَوْلِيَةِ
 دَدِي اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ
 وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ وَأَعُوذُ بِكَ
 مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتَ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ وَعَلَى بُوءِ بِنِعْمَتِكَ
 فَاعْفُ عَنِّي ذُنُوبِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ يَا

ای ولدی ای شو ذغای کنده یکوم بشی کره اوقه رسول
 علیه السلام ایذره هوکیم بوذغای اوقه حوققا انی عابدی
 یوزرسول عابدی ترکه انکروک سبیله یغور یغاروان
 تریترو انکروک ذغایسته حجاب المیزطاغله یوزری دینسکر
 یوزرانکر اولیاء الله ذرحوققا انکر قیایکوشندک
 وعذاب انکر خوف وحزن یقذر دعا بود راستغور
 یاولق الادی وللمومنین و المؤمنات و المسلمین و المسلمات
 الاحیاء منهم و الاموات بومحمد یا ارحم الراحمین
باب فضیلت اخلاص ای ولدی سورمه و اخلاص
 چوق اوقغیل پیغامبر علیه السلام بیوزریارین قیامت
 کوننده ننادنکر جاغره حوققا یه ذکر ادا نکر کلسون
 و سورمه و اخلاص چوق اوقغیل کالول جنته کول
 حق تقایه چوق ذکر ایدوب و سورمه و اخلاص چوق اوقور
 دیکوزده حوققا نناهاکز باغشلدی کالول جنته کول
 یله ابوهریره روایت ایذره ترکون حضرت رسول

قَاتِلَهُ اِخْلَاصًا اَوْ قُوْدًا لِرَسُوْلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَوْ حُكْمًا كَرِيْمًا
 دِدِي نَهْ وَاَجِبْ اَوْلَادِي يَا رَسُوْلَ اللهِ دِي بِيْرِي بُو كَشِيْبَت
 وَاَجِبْ اَوْلَادِي دِي بِيْرِي سُوْرَةُ اِخْلَاصٍ وَقِيْمَةُ اَوْلَادِي
 جَنَّتْ كُوْرًا نُو كَهْدَن بُو سُوْرَةُ اِخْلَاصٍ دِي بِيْرِي جَابِر
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رُوَايَتُ اَيْدِي رَسُوْلِ حَضْرَتَتَدَن بِيُوْرِي
 بِيُوْرِي بُو فَرِيْشْتَه كُو كَدَن اِنْدِي بُو فَرِيْشْتَه كُو كَهْدِي
 اَكْسِي جَمْعِ اَوْلَادِي لِرَسُوْدِي كُو كَدَن اِنْدِي فَرِيْشْتَه
 عَمَلِ التَّدَاكِ دِدِي بِيُوْرِي جَمْعِ فَرِيْشْتَه صُوْرَتِي اَوْلَادِي
 دِي بِيُوْرِي عَمَلِ التَّدَاكِ اِنْدِي اَوْلَادِي دِدِي بِيُوْرِي
 سُوْرَةُ اِخْلَاصٍ اَوْ قُدِي بِيُوْرِي صُوْرَتِي كُو كَدَن اَوْلَادِي
 حَقُوْقُهُ نِيْلَدِي اَيْتَدِي كِه جَمِيْعِي كُنَا هِن بِيُوْرِي جَنَّت
 وَاَجِبْ اَوْلَادِي دِدِي اَهْدِي بُو سُوْرَةُ سَمَلَه بِيُوْرِي اَوْ قِيْمَت
 دِيْشِ اَغْرِيْن كُوْرِيْمِيْن مَحْمَد بِنِ وَضَل اَيْدِي بِيُوْرِي دِيْشِ
 اَغْرِي دِيْشِ كُوْرِيْمِيْن بِيُوْرِي كُوْرِيْمِيْن اِخْلَاصًا اَوْ قِيْمَت
 وَقَدَمِ دِيْشِ بِيُوْرِي كُوْرِيْمِيْن سَمَلَه بِيُوْرِي

52B

بِسْمِ اَقْدَمِ ابْرَقِ دِيْنِ اَخْرَسِ كُوْرِمْدَمِ بَعِيْنِ اللّٰهِ نَعْمَ
 اَيُّ وِلْدِي هُوْكَمِ مَبَاحٍ وَّ اَحْسَابِ بُوْ اَيْتَلِرِي اَوْ قِسْمِ قِر
 قَرْتَهْلَرَا تُوْ كَجُوْنِ اسْتِغْفَارِ اَيْدِلَرُوْ هُوَ اللّٰهُ الَّذِي
 لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَالِمِ الْغَيْبِ وَّ الشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ
بَابُ فَضِيْلَتِ جَمْعِ اَيِّ وِلْدِي جَمْعًا كُوْنِ صَلَوَاتٍ جَمْعًا
 كَتُوْر هُوْكَمِ جَمْعًا كُوْنِ صَلَوَاتٍ يُوْذَكُوْرهُ كَتُوْر دَسْ حَقِّ نَعْمَ
 بُوْر جَابِئِي دُوْ اَيْدِلَرُوْ اَنْتِي زِيْ دُنْيَا وِيْ بِيْمَشِي اَخْرُوْ وِيْ دَعْوِي
 رَسُوْلِ اَمِ اَيْتَلِي هُوْكَمِ هُوْ كُوْنِ يُوْذَكُوْرهُ صَلَوَاتٍ كَتُوْر دَسْ
 حُوْرَهَ قِيَامَتِ اسْتِغْنٰنِ نَصَقَلَهَ يَمْعُوْرشِ كُوْلِكُهَ سِنْدِ
 بِنِيْ مَدِّ مُصَافِهَ اَيْدِلَرُوْ بِنُوْمَلَهَ بِلَهَ اَوَّلَهَ دِدِي وِدَعِي
 بِنُوْ ذِكْرِهَ هُوْكَمِ بِيْكَابُوْكَوْرَهَ صَلَوَاتٍ كَتُوْر دَسْ بِيْرَقُوْرشِ
 وَاَزْدَرِ بِيْرَقِنَادِي مَشْرِقَلَهَ وِبِيْرَقِنَادِي مَفْرِيْدَلَهَ دُرْبَلَشِي
 عُوْشِ السِّنْدِ دُرْ اِيَاغِي بِيْدِي قَلْتِ يِرْدَنِ اَشْفَادِ رِكُوْدِ
 دُكَلِي يِرَادَلَشِي صَاغَشِي قَلِ وِرْدَرِكِيْمَكِهَ بِيْرَكُوْرَهَ صَلَوَاتٍ
 اَوَّلِ مَلِكِ رَحْمَتِ دِكُوْرَهَ طَلُوْرَهَرِيْرَقَلِيْنَدِنِ بِيْر

۱۰۰
 بر قلم ماهر و هنر نیر قلم دهنه حق تعالی بزرگوار خلق آید تا قیامت
 تا کن اوز کشتی و کناهی نیر لغت حق اچون استغفار ادر
 و دخی رسول ۳۱ آید هر کس بکاف کون او پنج کتبه صلوات کتوز
 سه اوز کون آید و کناهی حق تعالی خود آید ای و کدی بیجا
 منبر علیه السلام بیور از او پنج کتبه خود و حقیر او کتوز بری
 بود از کتبه صلوات کتوز زمیه بری رمضان ای حرمت از میه
 نیری آتیه سن و آتیه سن عاصمه اوله بنابر شفاعت دن بریدر
 دیدی و دخی ای و کدی هر کس شبیه کوه کالی دلدو که طعام بدور
 اول قیل رسول ۳۱ آید در کیمه بر کتبه دلخو که طعام بخورد
 حق تعالی اول مکنت به بیک بیک ثواب و نیر و بیک بیک
 کناهن یور لفر و بیک بیک درجه و نیر جنت که حقیقه
 هو اول مکنت بی قنو قلمز ای و کدی صدقه اهلین
 در کمال که بیما زا اولمه و ظالره و غا زو بیونجی و کناهار
 اولمه تا که سکا اجر لرحاصل اولای بی ایدر بین
 رسول حضرتیندن اینست دم بوندن اولی اجر نه اولی

که اهلیت و اغلیت و قزیت اخسک ایند حواش طو رت بدین
 ای ولدی ایشو درت خو لوی خولنی کور تا کیم محسول
 دن اولاسر رسول دم ایدر برکشی فاقدر و غنی بید
 و صدقه ویر قدا لیت و قرا و اشد احسک ایدر و ظلم
 کند و به ایدر غیر مکسنتی اتیمی بوی صفتلو کیشی
 دز لو ای اغول صد قلسوک الو سیه صی اچو در مکر
 رسول دم ایدر هر کیم که بر مکسنتی صور سحقی بقا
 یتیمس بمللق حسنک ویر و بر روایت حضرت امعلی
 او غلندر ندان اون کیشی کافر الندن الو ب اذاد ایشی
 ثواب ویر ای اغول حیوا شله حیوا شلی الله سور
 تنکرینوک سق مدو ک قول اولدر ک شرا شلیه و ش
 ایشینی سونه ای اغول رسول علیه السلام ایدر کیمکه بر
 فقیر یریم خو خور او رسه بشن شنه بشارت ایدر زاید
 بینه ادم بینه چوق ایلدو ک کچوک ایکن بینه بیوک
 ایلدو ک بینه فابنه ایکن باقی ایلدو ک شمدیدکن

سن بنی مقلدك شمیدن کبری بن سخی مقلوم دینه
 ایندی بیکم که صدق کشی حقه اولمشد زرای اغول
 صدق ورمکدن مال الکسیلر عبد الرحمن بن عوف
 رضى الله عنه ایندی بن رسول حضرتندن اینستحوم اوج
 نسیه انداجوم ددی بیری صدق ورمکدن مال الکسیلر
 بودخی اولد که بیکشی بیکشی ظلم ایلمست مظلوم اولان
 حقنی اول ظالم باغشلمست یارین قیامت کونینده حوققا
 ارکشی عزیز طو نرو بودخی اولد که بیکشی دایم دلنی اولست
 حق نفا اینی درویشلکدن قور تومز فرض حسن
 بلند زرای ولدی ابو هریر دن روایتد که بیکشی حوققا یه
 اودنچ ویرسه یعنی الله اچین ورسه بلاعرض ورموض
 اول مکشدن رجاسی او طسه حق نفا اکل زینک نیک
 ثواب ویردنی ای ولدی بیکشی اودنچ ویرسک ایله کله
 ال رسول عم ایندی املوک باید اولست ایله کله ال
 فقیرده اولکه کوی یاخود باغشله دیرسک که حوققا سنی

عویش کول کسند اول سن دخی جنت سنک اوله جنتی
 ای ولدی رسول ۳۴ اید ز صدقه دن او دخی لوسکزد
 یگر کد ز دخی اوچ و صدقه نذر یوقدر شایت اوله
 ادا اید میه بیو ر جلق قلا و دخی بزرگشیه انیس اشک
 دري صو مدین اجویتن وزا کروزمی بی با آخون
 قد حق نفا عظمتیه اول کسیه حطم اوله ای
 ولدی او دخی اوچ نسته ایچون امق کولک انجق
 اول قایه ضعیف اوله و فقیر اوله کفایت ایچون
 نسته ای اولیه او جی اولدر کدین مصلحتیچون او
 لنگه نسته اله بو اوچ نسته توکل ایدوب او دخی اله
 بلا شک حق نفا ای تزدک قورتن بو ر جندن
 ددی و دخی بو ر جی چوق ادرنمه راحت اولاسن بو ر جلو
 کشی قول کیه اولور کتدز و کیجه قیغله اولور و دخی اله
 و صمد ر بادن صقت و او دخی و ز کوشیدن عوض
 اله یا حق ددهنن الو ب رهنندن منفعت طوتمیه

دخی حیدر دنا در یادن صقید لهما زخوق ربانول کناهی
 انه سید بقیه کوره زنا انمیش کینید و اول ربایه طانوق
 اولان و وین و اولان ملعو ندر بو ابیه مشکول در
 صمق کرک اوخویج و در دو کی کشیدن نسنه قبول
 انمیه لاندخی اولور سس یلان شیری بلخوز
 ای ولدی قوماشند کیم که یلان شیر انیسه حوقه رحمت
 نظوبین انمیه و اسیر مکیه رسول حضرت علیہ السلام
 بیور در یارین قیامت کونند حوقه اوج طایفه
 نظر انمیه بیوی اولدر که بازارینده یلان سو یلمیه
 از توغه صمق اچون و بری دخی اولدر که نیه کورکسه
 انداچه و بر دخی اولدر که صوی کندونه نلا تنی خلقونه
 طوتنه و زمیه یارین قیامت کونند حوقه ایلدسن
 قولرمدن بنوم صوی بهی طوتندکل بن دخی سندن فصلوی
 سیر انمیه دیه و دخی بز کینسنه بازارینده پشمان بیس اولدر
 اقاله شور بی حاصل اولد بار سید و ارشون و ترازوی

بیان ایذای ولدی بواو وچ نشسته بی السو ک طو شکر
 حق نقاهت کلام قدیمند بیق زرویل للمطففین الذین
 اذا اختلفوا علی الناس یستوفون واذاکالوا هم
 اووزنوهم بحسرون یعنی وویل بشونلو کذکر الحق
 تمام الہ صبحی السو ک صتہ کله لرین و توار لرین
 السو ک طو تلو تمام الالو و السو ک صلا ر حق نقاه
 عظمتیک اییدی بنم عذابوم انلر دزدیدی **باب**
 الدینی ای ولدی رسول عم اییدی ددت درهه
 بو ر جلف اوله تونک بن نمازین قلمازم ددی تا اد
 میغه و یا خود بیکشی بو نینه الما بیغه ددی ودخی
 بو ر جلور کشی حسین ایذر لر جسته قوم لر تا بو ر چی اوده
 او د نمنجه ای ولدی کا یسته انه مو ذ را ضی الله هماغها
 دایم بو ز اید نو ز دی بر کون ایید یار ای مؤمنان انه سه
 نه ایجونه بو ر ج اید نو ز نیجی دد یار ایید ای بن حضرت
 رسولن شایسته ایشتیر مکه بر کشی بو ر جلور اولسه

حق تعالیٰ رحمتی اول بوجوبی در ما ذمکم آورده
 نموده در نیکی دیدی اما نیت بد آن ای و بدی هر آنکه
 ساکنه اما نتدر اولی اما حرام طو تمهین و ایانک
 اما نتدر حرامه یدر تمهین و کوزر اما نتدر حرامه
 بقیمین و دیلویک اما نتدر حرام سو بلیمین و قولاً
 فوک اما نتدر حرامه قلاق طتمهین و فرجوک اما نتدر
 زنادن و یوا عمل طه دن صقینه سین اگر بویله ایدر سل
 امین کزدن اولر سین الوا تیمر سلک خا سینگردن
 اولور سین نعمت شکرین و آل و ایاق شکرین
 بیلدور ای و لدی هوس پیغام بر کون مناجا
 نده ایدر باریت آدم افسلر بینه آل کما و ایاق
 و کوز و قلاق و یودوک و دهمی بونجه انواریم نقیم
 و یودک آدم اوغلا این قنغ نعمتوک شکرین یو بینه
 کتدر دیدی حق تعالیٰ استلای یا موسی شول
 قولک و یود کوز نعمت بد آن بیه استلاد کتدر

بسم الله الرحمن الرحيم
 كتور مشدرو وشول قول كى ذرقين ايشلا و كندن
 بده بدن بلمه بنوم و بودوكم نتمتوك شكرين
 كتور مشدرو و حق محمود اعظما نوك شكر بلكا
 شيخ و تهليله و تحميد بوانه ايتدي چك موسى عليه
 السلام سجد يه و دردى يارب كوجك سن ددى
 ابي و لداي قيو كايو در ديشن كلسه آرى كو
 كوچك در لاله كو ندر رسول عليه السلام ايتدي
 حق بقدان فضل و كوم و بخشايشد ربرد روش
 قيو كه كله دآخي ايه خوشه لفا كند مرسن و طلاق
 دلاله و لطفله كو ندر مرسن دولت اول مكنتون
 در ددى انبى اى و لداي رسول عليه السلام ايتدي
 كيمكه بيرايم كو بنه فقير لى و مسكين لوه و بيمه لر و بيمه
 و اهله احسان ايلسه و بر مسكينون خاطرين اله الله
 بريك كز كعبه زيارت ايلمسه كيد در ددى و دخی بيرايم

نمازین و جمعه نمازین تنوک ائمه اهل بیت
 دن انک رسن ای اغول صالح لوصبتنه و زموع قومہ
 بوشی صلحا صحتنه و زمف بزاد م اذ سهراد من حقہ نقہ
 بویح ثوابن وین زیواک صلحا تنکرینوک دکسرنیدر
 بوشی تنکرینوک اوین زیارت اتمش کنبید رای اغول
 لکشم بوبزیدہ عدوت انسلرسن انہ اصلاح اده کدر
 موسی ییعامبروم ایڈ زیارتی اکه کسنی بزکنتہ بارشدنہ
 سن اکا نقابا سندن عوض نوڈرسن ددی حوققا ایتدی
 یاموسی بنو اکا سؤل قد رجوا ورمکه ناسنی قیوسندن
 جنتہ کونجه شاذ لقله کید ددی ای ولدی حلقہ شفقت
 ایڈ یارین قیامت کونندن شفاعت بولرسن موسی و م ایڈر
 یارت بزکنتہ حلقہ ظلم و تعدی انحصرسن اکانه وڈرسن
 ددی قیامت کونندن سلامت ویرم وقرقودن امین ایلیم
 ددی ای ولدی شفقت سنیلد موسی ییعامبر او ولدی حوققا
 ایڈر رسن یاموسی سکا پیغامبر لک ویرد کوس

سَبَّ نَدَا دِدِي مُوسَى وَمَا رَبِّ بِالْمِزْمِ حَقَّقَهُ أَيَا رَسْمِ قَبِيحُونَ
 كَدْرَكُنْ بَرَقِيُونَ قَجْدِي شَوْلِ قَدْرَقُو دَكْرَسَن دَخِي وَقِيُونَ
 يُوْرَلَكُوْرَا خُوَطُوْرَتَلَكُ أَيَا تَلُوْرَكُ أَيَا مُبَارَكُ جَانُوْر
 نِيَهْ قَجْرَسَن سَبِيْ دَخِي بِنِيْ دَخِي يُوْرَلَكُ أَيَا شَفَقَتُ
 أَيَا لَدُوْرَكُ دَكْرَكُ وَسُوْمَكُ أَيَا بِنِيْ دَخِي أُوْرَل سَبِيْ
 بِيْعَابُوْرَكُ وَرَدْمُ دِدِي بِنِيْ بَرِيُوْرُ بِنِيْ رُزْمِ الشَّفَقَةُ
 مِّنَ الْإِيْمَانِ أَيَا تَوَضَّعَ أَيَا تَكْبِرُ لَكُ أَيَا شَوْلِ بَرَكُ
 أَيَا وَلَدِي دُنْيَا سَنَدَن حُوْرَبَكُ كَقُوْرَتَلَسَن قَجْنُ
 بَرَاغَلَا تَجُوْرِي كُوْرَسَلَكُ أَيَا بُوْكُنَا أَيَا مَدِي بِنِيْ كُنَا
 كَا ذَمُّ بُوْبِنْدَن أَيَا رَدِي قَجْنُ سَنَدَن يَشْلُوْ يِ كُوْرَسَلَكُ
 أَيَا تَكُ بُوْبِنْدَن اسْتِغْفَارِ تَوْبَةٍ وَجُوْقِ أُوْرَل بُوْبِنْدَن بَكْرَكُ
 قَجْنُ بَرُوْعَالِمُ كُوْرَسَلَكُ بُوْأَهْلِ عِلْمٍ رُزْمِيْلَهُ عَامِلِدُ رِبِنْدَن
 بَكْرَكُ قَجْنُ بَرُوْأَتِي كُوْرَسَلَكُ بِنِيْ كَذَا لَكُ قَجْنُ بَرُوْكَافِرِي كُوْرَسَلَكُ
 أَيَا تَكُ وَقْتِ أُوْرَل كَرَحَقُّنَا بُوْكُ أَيَا نِ وَأَسْلَامُ رُوْرِي قِيْلَا
 أُوْرِيْجَلَكُ أَيَا نَدَا كَبِيْرُ بِنِيْ أَيَا نَدَا كَبِيْرُ كَبِيْرِي بِنِيْ

بدو خج بختن بیکرک اولاد کمال سن قوودن کندوکی الحق
 کوز میخه حق تقه قننل انو اولمزین ای ولدی شول
 کسیه نظر ایگد دیند سنن خیر لودرا کا نظر ایله وشول
 کسیه که مال چوقدر کا نظر ایلمه همان توکل ای دور حوققا
 شکر ایله وز دو که نعمتله قناعت ایله ای غول دنیا سی
 سلا متلق اولانغول دینی ملامتلق اولور ازغونه
 یول کستر و جا هله علم انون ناکه سکا توان حاصل
 اول مال چوق ایله کولک اولور عبادته کاهل اولور سن
 نیکه هیج عبادن ایشلمزین انکیچون کم بیکینه قرق کون
 بیعالم مجلسنه ورمه کولک اولور کولاجه ویرن عالم کول
 اولور مؤذرو عالم صحتینه وز مقدر ای اولدی تنگری
 سکا مال و برسه زکاتن ویرا سکار و کولوا الله اچون
 خرج ایله واذیج ویریکینه میت ایلمه کولجک اول کسیه
 مؤمنلر اول سیدی ذرا ای ولدی علما مجلسنداندی
 اولغل حضرت رسول و بیق زریک یا ایا ضربیه اول

تکری حقون که محمد دك جابه آنوک قدرت التشریح
بیر ساعت علم مجلسه انور مق حق تقه یه سوکلو
قور سبیل عبادت انمندن و هر عمل که علم سوز اوله هساید
و شول علم که عیاله عمل اتمیه شول کوله بکوزر که قائمه سبیل
اگر طاعت زهنا یع اولوز ای ولدی اینست طور مق لفا
جهد سلامت اوله سن حوتقه ی چوق ذکر اید کولک
غنی اوله شیطانه غالب اوله سن حوتقه ی ذکر ایدن
کولک حکمت جریان ایندز ای ولدی بترکت نول
نوح ۲ عمر نهجه عمری اوله بیک سبیل عبادت ایلسه
عالم خلوص اولوز خشیه الله اولسه اول عملک
فایده اولوز ای ولدی مؤمنلر اوله علامت اولدیک
مسلمانلری فرخ ایلدی یغمه بیکوزر اولدوغی وقتین قاید
اولدوغی قدرانم دفع اید حوتقه دخی اول کسنیه فرخ
ایلیه دنیا ده و آخرت له کجش کناهن بیر لقیه و نیر
دوایتد شید ذکر که کیمکه بترکتینک حاجش بتورسه

حوتقه

بقی نفعه انوک بتمش خاجتن بتور اون دنیا هی و القسیر اخروی
 و حدیثه دخی بیوزم یکمه برقرند اشوک عینین ارته
 رسو ای اتمه حوزیه قیامت کوننده انوک عینین
 زات رسو ای اتمیه و دخی برمسلم قرنده اشوک خاجتن
 بتور سه بیک رکعت تطوع نماز دن حابر لو و رو دخی بر
 طوعه قرچو غوک خاجتن بتور سه اتوز بیک رکعت
 تطوع نماز قلمقدن یکد رو دخی حضرت رسول و بیوزمه
 سلعت اوغلیقلر نیدر اتوز سق بنشرو لی نفقه سن و کسونه
 امک بکاسو سولو در بسنوم مسجد مید اعتکافی اتمکدن
 و دخی ایتدی اوغلا نچقلر نینه بر در هم نفقه و زیک
 لو در بیک در هم انفاق اتمکدن ددی و دخی بر الوالدین
 سولو در که بیک کوز بیک بیل عبادتدن که نالو
 ایتدی یک افضل صدق اولدر که کشم اوغلیقلر
 اوله کبیر اولمیه بوندن اشاعمه دابه سندن صدقه ایلد
 و زین ای و لدی ایو عمل اولدر که دانیم او

59B

ذبیرا که اول عمل کیشم حقه التقوی و اول عمل دکلدی که بزرگوار
 آید و بزرگوار اقیه اقل کیشم مقبولند ز امید کیشم اول کیشم
 بزرگوار عمل دن یارین زیان اوله تقصیر اتمیه ای ولدی
 ز هداوج حرفه رزم د ذریجی این مفاذ رضی الله عنده
 آید ز دنیا ی زینتی ترک انکدر هم همدای ترک انکدر
 دنیا ی ترک انکدر زینکه رسول دم بیق ز رحمت دنیا
 راس کل حطیله دیدی یعنی دنیا یه محبت اشکل هر خط
 بزرگوار باشد زین امید دنیا یه ترک اتمیزان ذره هر
 ترک آید ز رسول دم آید ز اوج نسنه سوسرین از
 دخی سوزک دکلدی اول جانم سوسرین جان خود
 و کربل استرید ز کنبی مال سوسرین مال خود و رشوکه
 اوچین دنیا یه سوسرین صدق اوچی بیره غفر کند زین
 انکدر محبت آیدوب سوزمک دیدی ای ولدی بزرگوار
 صلح اولمق و رزق مال چوق اولمق ای دکلدی زین
 علامت درنده کیم رسول دم بیق ز رحمت دعا

60A

اندک دلخیز بزرگمستند آینه بسج و آینه بسج بزرگ عضو
 راضی است کس استیوار اول عضو نیمه کنیکه آینه بسج است
 راضی است جنتان آکا بزد رجه اچیلو رو هترکیم
 آینه بسج و آینه بسج راضی است آینه بسج آینه بسج چقون جهنم دن قابو اچیلو
 کوربتلر ظالم دخی اولو بسج عاصی اولو بسج اگر بزرگه است عاصی
 اولو بسج جمیع دنیا طاعنلر بجه اغر لیفیه وردد رتتر آزون
 و کلمه بودد رکه آنتیه و آنتیه آه و آه دیمگد رای ولدی
 سن آنگدن و آنگدن قورق منق کولک ننگه قول افندی
 ندن قورق دوغنی کیمه دخی زیان قورق منق کورکد رکه خیر
 خالوین آله سین آکونسک انجمنلر تتر آله سین و آلیاق لوین
 بکه بتعا اتمدین غضب لوی ساکن اولو بلادت
 برتله سن آنگد و آنگد پیتر یعنی کوی پیتمزد مکده ناثوان
 لک رسد انلره یوزدم آیه زیوار که انلره نه کوجله **حالی**
 پیتمز لودی سن انلردن نیچون انجمنلر سن انلر لودی
 بتله سو کوفید اغشای اغشای پیتمز لودی سن

60B

يخفض رايدوب ينجون انجذ زين صقنق كرك
 كوي دنمزا الحزرات انه رصنا صبه الكد رصنا صبه كرك
 انه حشمي اللعشمي كيدرو ويرحد ييشده دخي
 جهان فخرى بيقر رركه الجنة تحت اقد ايم الاشم
 يقم اجماق اندروك اياغم التسمه دزددي ابي ولدي
 حوتق منوه بيقاين ايندي يا موسي كيمك انه سين ايلوك
 ايلس بكاهم اولس بن انه ايلوك ادجيلردن زير
 ددي كيمك بكاهيات ايشه انه سين وانه سين خاصه اولس
 خايلردن يزرم ددي ورسول عليه السلام ايندي
 انايه وانه ايلوك ايلمك يكر كد زمازدن وارجد
 ومجدن وعمره دن وغزادن كه بنلر تطلق اوله ددي
 كيمك انه سين وانه سين ايلمك ايلس عمري اوزن اوله
و حمد قرآن فق ريد انه سين وانه سين خاصه اوله دن مضمون
 مضمون **محمود** ددي ابي ولدي حنه بصرى
رحمتو الله سلام ايكار بركشمه كوزدم كعبه ارقا

